

STANICE TAJGA

Petra Hůlová

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Stanice Tajga

Petra Hůlová

Znění tohoto textu vychází z díla [Stanice Tajga](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Torst v Praze v roce 2008. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Petra Hůlová: Stanice Tajga), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 20. 10. 2023.

OBSAH

Hablund	8
Erske	21
Fedorek	35
Erske	45
Mariane	52
Fedorek	58
Hablund	69
Mariane	87
Erske	92
Fedorek	106
Hablund	123
Mariane	146
Erske	164
Hablund	176
Fedorek	203
Mariane	227
Erske	242
Hablund	252
Fedorek	266
Erske	286
Hablund	294

DANOVI

Děkuji Tomáši Glancovi za cenné připomínky k ruským reáliím, Pavle Rossini za cenné připomínky k dánským reáliím a Aleně s Enchem za balkon, kde to všechno začalo.

Dále děkuji The Fonds voor de Letteren (Dutch Foundation for Literature) a Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (Foundation for the Production and Translation of Dutch Literature) za stipendium v rámci Amsterdam Residency Programme.

Hablund

Hablund byl nejprve nadšen. Těmi lány donekonečna se rozprostírajících lesů. Ani rozestlat si ve vlaku nechtěl, aby nepřišel o kus té parády míhající se temné zeleně. Tlukotem pražců mu tlukotalo srdce. Jen škoda, že okýnko bylo tak zmazané. Otírat je zevnitř rukávem vůbec nepomáhalo.

Byl samouk a na tuhle cestu si vlastnoručně našetřil. Malá, po otci zděděná továrna na obvazy mu přes válku slušně vydělala. Část peněz nechal doma ženě a za to ostatní koupil v Kodani lístek do první třídy a v Moskvě fotografické zařízení, aby o něj hned na ruských hranicích nepřišel. Doporučujících dopisů, které měly obměkčit ruské úřady a alespoň částečně uklidnit podezřívavou tajnou policii, měl hned několik. Od dánských komunistů, u kterých se na pár měsíců zapsal, od spolku přátel Sovětského svazu, kde znal dva bláznivé nadšence, i od sdružení botaniků, jehož členem byl Hablundův prastrýc. Poměry v Sovětském svazu krátce po válce nemohl podcenit. Už takhle to bylo bláznovství.

Peníze mu manželka všila do různých podšívek oblečení, něco měl v dvojité podrážce od bot. Za co to tam smění, přesně nevěděl. Pro ten případ vzal i baterky, nože, kotouč smirkového papíru, pláštěnky, sekerky, pytel dánských sladkostí, bonbonů sladkých i slaných a nakonec i velké balení prvotřídního tabáku. Na zádech se mu kymácel tak velký batoh, že se s ním ani v předsíni nevešel před zrcadlo jejich kodaňského bytu. A přitom se tak moc chtěl takhle vidět. Pan cestovatel.

Mariane mu napekla a navařila, nedala si to vymluvit, i když celé přípravy provázela bédováním. Jenže Hablund byl rozhodnut. Potřeboval se konečně nadechnout z plných plic čerstvého vzduchu. I když s Kodaní to tak špatně nevypadalo, Dánsko se podařilo před

válkou ochránit, poválečná Evropa byla spáleništěm s mrtvou duší, jak říkal. Jejich moderní byt vybavený záchodem, teplou vodou, ústředním topením a koupelnou, vymoženostmi, kterými oplývala pouhá čtvrtina dánských domácností, se mu zdál malý k zalknutí.

Musela k tomu přispět předválečná tíseň, k tomu milostnému pobláznění, co spolu pár měsíců opravdu prožívali. Ale kvůli Maria-
ne neodjížděl. Kroužek z prstu sice těsně před odjezdem na nádraží sundal z prstu, vložil do krabičky a hodil do šuplíku k účtenkám, ale měl ji rád a mít i bude.

I když almaru lékárny ani bibli s sebou netahal, cítil poslání. Tam někde ještě jako by čekal, že dostane možnost. Nebudit se do konce života každé ráno v pyžamu s pohledem na ten stejný roztomilý lustr a s vidinou práce, která ho otravovala i bavila přesně v tom poměru, který by označil za nudný. Něco sem z té dálky přinese. Za jak dlouho to bude, přesně nevěděl. Odhadl to na tři měsíce jen proto, že delší po-
myšlení by žena nesnesla a přátelé by jej měli za ještě větší blázna. Vízum měl jen na čtyřicet dva dny s tím, že až se v Rusku zaregistruje, je šance, že mu to na místě prodlouží. Delší vízum přes Inturist ne-
dávali. I kvůli tomuhle ho Rusové vyslyšali. Musel doložit, kam jede a proč. Nakonec mu to prošlo. Výmysly a bumáčky, co neexistovaly. Báł se, že ho budou cestou špehovat. Nějací dva v černém, co budou ve vlaku sedět naproti němu a obličej schovávat za novinami. Nikoho takového s ním ale bud' neposlali, anebo si jich Hablund nevšiml.

S Burem, otcem Kekeho Kavaryče, se Hablund seznámil hned prv-
ní den, kdy do Charyně v létě šestačtyřicátého přijel. V luxusním kupé s umyvadýlkem a zrcátkem, jež skrývalo skříňku s hřebínkem a kalíškem na teplou vodu, si připadal jako král. A pak i když už stál na vlakových schůdcích. Chystal se sestoupit na peron i s bagáží a znenadání ho ofoukl ostrý vítr sibiřského léta. Šleh zíněné oháňky,

pak to zažil ještě mockrát. I to páchlo tak nějak po koni, zdálo se mu. Inu kůň, to je na Sibiři někdo.

Hablund cítil, jak má dokořán otevřené srdce a je připraven být mnohem chápavější a velkodušnější než v Kodani. V jejich bytě, který mu připadal stísněný, i když na počet metrů nebyl, ale Mariane ke zděděným krámům přidávala další a navrch svoji vlastní hloupost. Že tam v Dánsku něco má, firmu a Mariane, zapomněl Hablund ve vlaku už krátce za Moskvou. Těsně před Charyní si na Mariane přesto vzpomněl. Někde tam je a čeká. Pocit, že počítá dny, jen co odjel, byl Hablundovi protivný. Aby ho něco tahalo domů, dřív než pořádně začal s výpravou, to po tak náročných přípravách neměl zapotřebí. A tak místo aby myslel na Mariane, si těch posledních pár hodin před Charyní přeříkával, co všechno si vzal s sebou a jestli na něco nezapomněl. Kameru měl, to bylo hlavní. K ní všelijaká virglata, otevřel radši tornu a po hmatu všechno překontroloval. K technickým typům nikdy nepatřil, předtím měl jen výletní aparát, s kterým se fotografovali s Mariane. S úsměvy vedle sebe nebo s přáteli, když měl někdo z nich výročí. Kamera, kterou měl s sebou Hablund teď, a i ten fotoaparát, to bylo něco jiného. Prvotřídní kvalita z druhé ruky od moskevského prodavače, když čekal v metropoli na přestup. Nechal tu koupi až na Rusko, bál se, aby mu fotoaparát nezabavili hned na hranicích. Čert vem, že ho prodavač okradl, protože byl cizinec. Šel potom Hablunda vyprovodit až na nádraží. Možná že byl od tajné policie právě tehle, kdoví, v Moskvě si nebyl jistý ničím. Snad by Mariane i dokázal přesvědčit, že pro něj má smysl, aby někam odjel, kdyby to nebyla Charyň, ale Londýn, Řím nebo alespoň Peking. To by chápala, ale do Charyně a na Kavaši? Možná jí Hablund měl říci něco jiného, aby si nedělala takovou starost. Aby mu tu cestu přála a nesnažila se mu ji jen za každou cenu do poslední chvíle vymluvit. Ještě na nádraží, když už měl zavazadla v kupé a vystoupil, jen aby jí dal polibek, s tím zase začala.

Když odjížděl, byli rozhádaní. Mávala mu chvíli, ale pak se otočila, viděl ji odcházet pryč. Obyčejně když se loučili, mávali si, dokud to šlo. Zlobil se na sebe. Nakonec skoro přešel. Ještěže Hablunda zatahal za rukáv pravodník, se kterým si cestou z Moskvy procvičoval ruštinu. Nebylo to špatné a pravodník dokonce tvrdil, že hovoří výtečně, kodaňský kurz ruštiny a čtení ruských klasiků se ukázaly jako dostatečná průprava.

Nádraží bylo rozestavěné. Místo zděné budovy tam stály pytle s cementem a pár lidí, co ani nezvedlo oči od práce, se tam tiše čímsi zaobíralo. Nikdo ho nečekal, to samozřejmě, i když ve vlaku se takovým fantaziím nebránil. Jak ho vítá místní stranická delegace nebo alespoň bábuška se štouchanými bramborami s koprem. Po schůdcích sestoupil rozšafně, protože přesně tak se cítil, a pak si sedl na vrcholek hory ze svých tašek a bál se hnout dál kvůli zlodějům.

Buro Kavaryč ještě nikdy někoho podobného Hablundovi neviděl. Byl nejlepším chodcem ve vesnici a svůj žok si do tajgy vždycky sbalil jedna dvě. Když se skupina chlapů vydala na lov nebo měli v tajze shora zadání, sem tam chodil se zprávami a jídlem, jak bylo potřeba. Se zavazadly, která se nedají nosit na zádech nebo sevřít v náruči, přece chodí jenom malé děti. Čapnou někde něco dospělým, ale nestačí jim na to ruce. A právě taková zavazadla měl Hablund. Seděl na svých žocích a čekal asi na velkého ducha tajgy, že zaduje a zaveze ho pod střechu jako autákem. Uchechtl se, toho si Hablund všiml. Muže, který se na něj usmívá, a přátelsky mu zamával. Uměl přece rusky a cizinec hovořící řečí domácích mívá hned od začátku otevřenou náruč.

Jak se vede, zeptal se Hablund Bura, když k němu muž přišel, a měl toho připraveného víc. V zeměpisném magazínu Náš svět si moc dobře pamatoval článek o tom, jak hovořit s lidmi ve vzdálených krajích, na které natrefíte poprvé. Přemýšlel, co by tomu muži

pochválil, ale měl na sobě jen staré hadry a mastnou čepici, co dávno ztratila tvar.

Pěkné nádraží. Stavějí vám tu nové, že?

A pak se představil a podal Burovi pravici a Burovi bylo jasné, že soudruh je opravdu zdaleka. Takovouhle ruštinu ještě neslyšel. To nebyla Moskva, Irkutsk ani Pobaltí. Snad odkudsi od Černého moře? To bylo nejbližší místo, co si Buro dokázal představit. Za hranicemi Sovětského svazu žily živly, jejichž národy by Buro ani nedokázal vyjmenovat.

Hablund se pokoušel udržovat rozhovor. Nejdříve o počasí, pak o tom, kolik má Buro sourozenců. Z té snahy se zpotil, a nic. Tráva kolem byla po létě vyschlá na troud, nejbližšímu stromu se jen chabě zelenala špička, byl hic.

Když Buro ve vesnici rozhlásí, že přijel jakýsi podivín, může jet rovnou zpátky do Kodaně. Hablund nabídl Burovi cigaretu, ale Buro dál žvýkal své stéblo a neměl zájem. Na to se Hablund pustil do hledání v rancích a na nádražním peronu se začaly vršit věci, které Buro nikdy předtím neviděl. Barevné svíčky v balení po deseti, vzorované utěrky, fotografie Mariane v dřevěném rámečku, kterou si měl Hablund v úmyslu postavit na noční stolek, břitva na holení, deník Dagens Nyheder, guma z průhledné pryže, která Hablundovi v ranci vypadla z menší tašky s psacími potřebami.

Hablund hledal nějaký z těch dobrých nožů, ale Buro vystřelil rukou po gumě, jako by přesně to bylo věcí, na kterou čekal, strčil si ji do kapsy. Jak mu ji chtěl Hablund vytrhnout, vrazil mu omylem štulec do břicha a Buro ho hned nato kopnul mezi nohy. Hablund zaúpěl, svalil se na zem a za víčky se mu rozletěli oranžovočerní motýli jako tenkrát, když v bytě v Kodani spadl ze štaflí. Bura viděl, jak mizí za roh nádraží, byl pryč.

Co slyšel pak, byl až ten rachot motoru, cítil smrad. Mezitím se setmělo. Břichem ležel na rancích, obličejem utopený v látce, nechťelo se mu ani podívat se. Auto burácelo, stálo úplně blízko. Obrátil tvář

špinavou od slz rozmazaných s prachem a v šeru uviděl Bura s týmž přátelským úsměvem, kvůli kterému mu na začátku mával, jak sedí za volantem kraksny. Zatroubil na něj a mávnul rukou, aby si nasedl, ale s ranci mu nepomohl. Na podlahu auta se pak celou cestu sypala z jedné z tašek prvotřídní lesklá dánská jablka.

Hablund si myslel, že je Burovi kolem třiceti. Bylo mu dvaadvacet, bydlel sám a vydělávaly mu jeho nohy. V tajze neprojede, když dojde na hustoles, vůbec nic a takový hustoles je na některých místech každých pár set metrů. Kůň v takovém případě není k ničemu. Nejenže i zvíře je někdy příliš mohutné na to, aby prošlo, ale když si postaví hlavu, že nepůjde dál, nic s ním nepohne.

Jsou místa, kam některá zvířata ani za nic nejdou, a můžete koně švihat nebo mu vzít hlavu do dlaní a domlouvát mu po dobrém, a k ničemu to nepovede, protože tohle není zatvrzelost, ale instinkt a od toho byl v Charyni Buro. Buro, co prošel vílám mezi stehny, čaptajům pod chodidly a večerní stíny mu ukazovaly cestu vpřed.

Hablund padl ten první večer jako zabitý. Všechna zavazadla z auta vyložili a s Burem natěsno naskládali v sínce, pak si ještě Hablund pod plechovou nádržkou, co tekla čůrkem do lavoru, opláchl ruce a obličej a potom sebou práskl v jediné místnosti dřevěné chatky na kus něčeho na zemi vedle Burovy postele. Co se dělo dál, o tom se Hablund nedozvěděl. Vystřídala se nad ním po jednom celá Charyň. Kdekdo se ho dotkl nebo nad ním pronesl něco pološeptem, báby mu sahalý na čelo a mužští na paže a pak zas z Burovy chatky jeden po druhém zmizeli za svým.

Hablund spal osm hodin a brzo ráno se probudil s bolestí hlavy. Třeštila jako střep. Jako by celou noc propil, nebo nocoval na kamelech. Dokolébal se do síňky zkontrolovat, jestli mu nic ze zavazadel nechybí, nechybělo.

Mnohokrát pak Burovi za to dopoledne děkoval, že se ho ujal, na kopanec mezitím dávno zapomněl, ostatně bylo to pouhé nedo-

rozumění. Daroval Burovi nůž, který včera nemohl najít, aby se přátelská pouta upevnila, svítilnu i s baterkami a několik polštářkových náplastí. Snažil se mu vysvětlit, že je to dobré na puchýře při dlouhých pochodech, ale zdálo se, že Buro nerozumí. Přinesl Hablundovi sklenici s kyselým mlékem a poté ještě jednu. Hablund vypil hned za sebou obě, cokoli jiného by považoval za neslušnost, a potom hodinu radši rovnou proseděl v boudičce před Burovou chatkou, než aby lítal dovnitř a pak zase zpátky a znova si v budce svlékal kalhoty.

Kromě budníku záchodu měl Buro na plácku před chatkou ještě hromadu dřeva, hromadu tlejících bramborových a řepných slupek, hromadu kostí a hromadu popela. Síňka v chalupě byla maličká a nebylo v ní k hnutí kvůli všem Hablundovým věcem a místnost s jednou postelí, kamínky, stolem, párem židlí a policemi, které byly většinou prázdné, byla na čtyři kroky. Hned bylo jasné, že ženu Buro žádnou nemá, alespoň ne tady. V místnosti byl přesto úzkostlivý pořádek. Všechny věci měly svoje místo. Hablund ty svoje raději nevytahoval a celé dopoledne jen pro něco odcházel do síňky, hrabal se tam v taškách a tiše klel. Čekal, že až Buro někam půjde, vydá se s ním. Byl odhodlaný první dny za ním chodit, kamkoli se vrtne, než se rozkouká. Bezstarostná rozšafnost, se kterou tu den předtím vystupoval, ho přešla. Buro během prvního dne několikrát odešel pryč a zase se vrátil, ale Hablunda s sebou nebral. Ten už měl několikrát nakročeno, ale Buro se vždycky zvedl nečekaně, hop byl venku ze dveří a Hablund ho slyšel, jak zvenku zamyká. Seděl pak sám vevnitř na Burově posteli a poslouchal vzdalující se štěkání psa, kterého vzal Buro s sebou, a bučení krav kdesi za vesnicí. To všechno zanikalo v hučení větru, který z hlubokého dutí přecházel v tenký svistot a opět v ševlení, jako když dobře táhne v kamnech. Aby tu byl za malého chlapce, kterého doma zamykají, to se Hablundovi nelíbilo ani trochu.

Odpoledne přišla mladá žena s hošíčkem, Hablund je viděl oknem, ven za nimi nemohl, byl zamčený. Všiml si, že chlapec měl pod drnem vedle záchodové boudy schovanou krabici, vytáhl odsud dřevěného koníka. Jen co přišli, se ženě vytrhl a běžel si pro něj. Nebyli tu podle všeho poprvé.

Když se Buro vrátil, byla už žena s chlapcem pryč. Nezdálo se, že by to Bura překvapilo, Hablund mu o nich řekl a dodal, že by také rád ven a nerozumí, proč ho pokaždé zamyká. Jenže Buro jen mlčel, v rukou mnul nový nůž a pak odešel a zamkl zas.

Hablund si začal z Burovy přílišné pohostinnosti zoufat. I o tomhle četl v Našem světě. O východní pohostinnosti, která může nezasevěnci připadat jako vězení, ale to jen proto, že hostitel bere celou zodpovědnost za cizince na sebe, bojí se, aby se mu něco nestalo.

Kromě toho, že Hablunda vždy pečlivě zamkl, si ho ale Buro nijak zvlášť nevšímal.

Další večer proběhl víceméně tiše. Jen s několika Hablundovými otázkami a Burovými stále stejně neurčitými odpověďmi. Chtěl by si alespoň chatku zevnitř natočit, ale síňka byla tak stísněná a kamera ve spodním žoku, nechtěl dělat nepořádek. Hlavně aby se jí pod těmi věcmi nic nestalo. V noci, když Buro usnul, se rozhodl věci přerovnat. Natáhl je do místnosti a zase uložil zpátky do tašek. Kameru nechal navrchu. Měl radost, že fungovala, a ráno se probudil odpočínutý a čerstvý. Buro byl už pryč, ale Hablundovi to nevadilo. Polámaným sklem naněkoliokrát vyspravovaným lepenkou proudilo dovnitř veselé dopolední slunce. Vedro nebylo a prach v chatce se v záři paprsků třepetal a leskl jako stříbrný a všechno to ze dřeva zkrásnělo dozlatova. Hablunda zaplavila spokojenost s málem, připadal si jako v kanadském srubu, který si sám vlastníma rukama postavil. Tikot nástěnných hodin z kodaňské kuchyně už mu nechyběl, a když se Buro vrátil zvenku a položil na stůl teplý pecen tmavého chleba, Hablundovi nescházelo nic.

Chlapec, kterého Hablund viděl den předtím s ženou z okna, byl Keke Kavaryč, Burův syn. S Larisou, jeho matkou, Buro nikdy nežil pod jednou střechou, ale chlapec za Burem chodil rád, a kdykoli šel s matkou kolem, hned ji za otcem táhl. Vedle záchodové budky měl u Burovy chatky pod drnem schovanou krabici od matic s malým sešitkem, špalíčkem tužky, v krabičce od cigaret koníka a k tomu pár starých nábojů, kamínky a kus keramického transformátoru, který mu Buro přinesl, když byl v tajze s poštou za mužskými, co tam opravovali vedení.

Keke všechny svoje poklady vždycky poroztahoval, pokaždé znova ukazoval otci a těšil se, jestli mu do krabičky něco do příště přidá, jak občas dělával. Rád mu lezl na klín, když Buro seděl před chatkou a pozoroval, co se ve vesnici děje. Za ním dovnitř ale s matkou zašli, jen když se během toho, co si hrál venku, dalo zničehonic do deště. Nebyl to jejich dům, a že byl Buro Kekeho otec, na věci nic neměnilo.

Hablund na tohle všechno přišel postupně. Ani třetí, pátý nebo desátý den ho totiž Buro nikam s sebou nevzal, a tak jedním z jeho mála rozptýlení se stalo pozorování toho, co se dělo za oknem. Nejen Kekeho s Larisou, ale i všech těch, kdo procházeli kolem. Za pár dní ty postavy znal. Poskakující děti a ploužící se mátohy v plandavých hadrech. Někteří z nich měli dlouhé vlasy a tetování na tvářích. Muži v suknicích, kteří nosili měkké boty vyhrnuté až ke kolenům a Hablund znal jen jejich profily, protože kolem sebe se nikdy nedívali. Utkvěl mu jeden vysoký, co obvykle prošel s koněm, ale za pár dní už si nebyl jistý, který z nich to byl. Někteří vídal pravidelně ráno a kvečeru. Většinou ty v sovětských šatech s přepásanými halenami a mastnou leninkou, ve které viděl Bura poprvé na nádraží. Byli hubení, ale obličej měli těstovité a široké, když se dva setkali, podali si ruku nebo jeden druhého poplácal po zádech a dál si šli každý za svým. Žádný velký provoz to ale nebyl. Občas Hablund vyhlížel

někoho i hodinu nebo dvě, zvlášť kolem poledního, kdy bylo mrtvo, i když letní nesnesitelná parna už končila.

Hablund chtěl původně přijet dřív, už před létem, aby si zvykl, než se do tajgy pustí zima, ale přípravy se protáhly, a než to zaonačil s firmou, byla skoro polovina srpna a léto už mělo namále. Na konci druhého týdne si Hablund vzal na noc poprvé teplé ponožky a těšil se, až Buro ráno rozdělá v kamnech oheň na čaj, i když přes poledne se zase svlékal do košile. Kdyby to bylo u něj v Kodani, svlékl by si i nátělník, ale tady si netroufal. Co kdyby přišla Larisa s Kekem a viděla ho sedět v okně polonahého? Několikrát se odhodlával, že zaklepe na okno a zamává jí, nevěděl, jestli o něm ví. Když už je jednou přítelem jejího muže, mohli by se na sebe s Larisou alespoň usmát nebo by mohl přes okenní tabulku zalaškovat s chlapcem. Líbil se mu. Kdyby vyrůstal v Dánsku, měl by jinačí zábavu než ten svůj špinavý kufřík. Z hraček, se kterými si hrají dánské děti, by byl tenhle kluk určitě u vytržení. Zamrzelo ho, že místo dětských hraček s sebou vzal z Kodaně pět párů dámských zimních bot. Kdo ví, kdy bude mít možnost je nějaké z ženských dát.

Mariane neměla radost, že bere takové věci s sebou. Parádu, kvůli které mu nějaká padne kolem krku, říkala. Taky že kolem něj budou obcházet jako stádo mlsných koček, zlobila se a Hablund zas naoko na manželku, i když si něco takového sám rád představoval. Jel sem samozřejmě za filmování a na Kavaši, jestli se poštěstí, ale ta dívka, se kterou Larisa s Kekem přišli několikrát společně, se mu líbila. Pod hadry, které na nich jak na věšácích visely, hádal i postavy těch, které vídal chodit po cestě kolem domu, těch se zašmudlanými obličejí, co jim neviděl dost do tváří. Tahle ji měla světlou jako střídku kodaňského chleba a velké oči doširoka rozevřené jako v neustálém údivu. Chodily spolu s Larisou za ruku, jak to Sovětky mívaly ve zvyku, a Keke poskakoval kolem nich. I ten měl tu pěknou rád a Hablund si představoval, že se jí motá v sukni místo něj. Byl si téměř jistý, že ho ta žena za tím sklem viděla. Koukala se mu

přímo do očí, když si v okně upravovala vlasy jako v zrcadle. Potom štouchla do Larisy a obě se daly do smíchu.

Byla to idiotka Josipovičová, kromě poklizení neměla přes den co na práci, a protože stejně spíš zvrhla kýbl, než že by v chatce bylo vytřeno, Velor Josipovič jí nechával volnost.

Sám odcházel brzy ráno do kolchozu na váhu a idiotka courala vesnicí, jak chtěla. Ostuda sem, ostuda tam, větší, než že jako lékař skončil u dobytka v Charyni, ho stejně nepotká, myslel si, když šel ty své dva kilometry z domku do práce a ženu nechával, ať si dělá, co se jí zlíbí. Alespoň ho nikdy nehubovala a to, co od ní večer chtěl, dostal bez reptání. Povídat si mohl sám se sebou, k tomu ženská stejně není stavěná. Kdyby ji ale viděl, jak se chodí k Hablundovu oknu nakrucovat, seřezal by ji stejně jako každý jiný Charyňan. Půlroční Tamaře strčila doma cumel, klidně tak vydržela nějakou dobu sama, nanejvýš si pak sousedi stěžovali na křik. Poskakovala kolem Burovy chalupy jako tatrman. Hablund už tou dobou nebyl skoro měsíc venku a celý byl z toho dřevěný.

Mariane určitě čekala na zprávy a pošta v Charyni asi byla, protože viděl Bura někam odcházet s poštovním balíčkem. S vystrčeným jazykem psal adresu a pak zase odešel a nechal ho samotného. Ženské byly to jediné povyražení, pohled na zamračené trhany, co chodili kolem, už Hablunda nebavil. Přízraky v pytlích, muži v sovětských rajtkách a ženy v šátcích, s ucouranými vlasy, se zvalenými copy. Hablund přemýšlel, kolik z nich obřad Kavaši asi zná, ale když se ptal Bura, jen se neurčitě pousmál jako na všechno. Že uměl Hablund rusky, k ničemu nebylo, Buro většinu času mlčel. Přesto se s ním Hablund cítil dobře. Jedinkrát na něj zvýšil hlas, když chtěl do kamen hodit slupky z brambor, a kromě toho kopance mezi nohy první den na něj nevztáhl ruku. Navíc ho dobře krmil a přinesl mu lavor s vodou, když si Hablund potřeboval vyprat spodní prádlo. Na stranu chodil Hablund do kbelíku v rohu. Buro to dělal v noci také tak a v ty chvíle, když byl Hablund vzhůru, říkal si, že kromě toho,

že tráví o něco víc času v baráku, se jeho život a ten Burův ani nijak zvlášť neliší.

S Burovým dovolením obden vytřel podlahu a udělal pořádek v mouce a cukru, vyhodil dva pytlíky, co byly plné červů, za pár týdnů Hablund zvládl i vaření. Oheň v kamínkách sice málokdy zapálil napoprvé a dýmu z toho někdy bylo k zalknutí, ale nakonec se mu to vždycky nějak podařilo a do vroucí vody hodit pár krup z pytlíku v polici pak už byla hračka. Postavil si při tom jednu i na stativ kameru, aby alespoň nějak začal s prací, když už to vybavení vyšlo na majlant, ale jako na potvoru se mu to ráno zrovna nedařilo a černý jako mouřenín se pak rozčiloval a sám v prázdném domku té smůle hrozil zaťatými pěstmi. Že mu z batohů neznámo kam zmizely všechny nože, Hablunda ten čtvrtý týden ani nepřekvapilo, i když Buro nosil jeden z nožů, které Hablund přivezl, neustále u pasu a ani před spaním si jej neodepínal.

Idiotka Josipovičová se stávala čím dál troufalejší. Někdy přicházela i sama, bez Larisy, pobíhala kolem domu a až k prsům si zvedala špinavou sukni, jako by se brodila peřejemi. Na Hablunda dělala do okna obličej, všemožně se pitvořila a zase smála, světlý hladounký obličej rozzářený jako slunce, jako z čirého štěstí poblázněné dítě. Vždycky věděla, kdy tam Buro nebude, a když se objevil, v tu ránu byla pryč.

Buro když byl s Hablundem doma a zrovna nejedl, nevařil nebo nespál, vyráběl něco pro Kekeho. Nožem, který si odepnul z pásku, vyřezal za ten první měsíc Kekemu malou pušku, několik panáček, lodičku a pak několik dalších věcí, které Hablund nedokázal přesně určit, vždy ale s tou největší pečlivostí. Než s nimi byl spokojený, stavěl je do řádky vedle sebe na polici a Hablund si je prohlížel, i když brát je bez dovolení do ruky si netroufal. Jednou, po několika dnech, kdy na sebe nepromluvili slovo, vzal Buro jednu z těch hotových věcí, o které Hablund nedokázal přesně určit, co znamenají, a podal mu ji do ruky. Zeptal se ho, jak se mu líbí a jestli by se dětem u něj

doma takovéhle líbily také. Visel na Hablundovi očima a bylo vidět, že má radost, když Hablund přitakal.

Zajímalo by mě, jak dlouho mě tu ještě chceš mít, odvážil se tehdy poprvé Hablund zeptat. A Buro se zamyslel a pak šel pomalu ke dveřím a otevřel je. Ani nebyly zamčené.

Erske

Charyň je spíš díra než vesnice. Ale říct to nahlas před místními znamená, že jim zbrunátní tváře a hned si řeknou hle cizinec, výtržník, co nemá dost úcty, a přehršel toho, co kdoví kde viděl, mu popletlo hlavu. Erske Jenkel má na tohle papír. Osm let studoval v dánském Århusu antropologii, a když se do Charyně vypravil, všechny poučky o tom, jak si naklonit místní, měl v hlavě srovnané jako položky s čísly, co bliknou, když přijde náležitá situace.

Vystoupil i s třicetikilovým batohem na omšelé, ale pečlivě zamešené nástupiště a jediný, koho tam uviděl, byla stará Saška Pavličová. Seděla na své pojízdné lednici, umělohmotné škatuli vyložené polystyrénem. Ruce má Saška jako chlap a kouří nejtlustší papyrosy v Charyni. Má je nastrkané v poškrábané krabičce od marlborek, a kdo se jí pozdává, tomu nabídne.

Erske ji zaujal. Jakési šňůrky mu visely z batohu, kolem čela měl omotaný šátek a pak takové ty vzduchotěsné boty, kterými se cizinci vytahují, že jim dovnitř neteče, a stejně pak naříkají, že jim tu něco nevoní.

Hablund byl taky takový. Hablund, co se jednou večer v zimě sedmačtyřicátého nevrátil domů. Nejdřív mu nevěřila. Jazykem mluvil tvrdě, jak s prkennou hubou, pořád se usmíval a nad sklínkou samohonky se upejpal jak nedospělá ženská. Všichni se mu přece nejdřív smáli. Ona taky, když na to přišlo. Pak si o něm šuškalý s děvčaty. Byla mladá. Když se vsedě rukama zapřela o stehna, žíly se skvrnami jí tam nevyskákaly.

Kdyby nekoukal tak vykuleně, nabídla by Saška Erskemu marlborku. Takhle ho jen pozoruje zachumlaná v dece. Kouří se jí od pusy a mrzne jí zadnice na lednici. Saška ví, že jen tak pro nic za nic do Charyně nikdo nikdy nepříjel. Očka má tahle stará žena malá,

Erskemu připomínají prasečí. Ví, že ženská teď neřekne ani slovo, a až se příště potkají, bude se tvářit, že je to poprvé.

I tahle makala v kolchozu, držela hubu a krok a pilně zvedala ruku na schůzích. Kulturní šok už má Erske za sebou. Není v Rusku poprvé. A stejně. Štvalo ho to. Pocit, že si lidi věci nechávají pro sebe, aby ho mohli vodit za nos, a pak se mu posmívají, že nikdy nepřijde na to, jak to tady funguje. Hází se tu klacky pod nohy, kdykoli člověk chce něco opravdického zjistit.

Od nádraží vedla jediná ulice. Dřevěné domky s křivými ploty, malé předzahrádky zarostlé trávou, se špalkem nebo lavičkou na zápraží, odtud se pozoroval svět.

Zdálo se, že v šest ráno je v Charyni prázdná a pusta. V trhancích se v ulici válela mlha jako koudel, Erske ji cítil v ústech, hned jak vystoupil z vlaku. To vlhko s kyselou pachutí kolejí. Rozkoukal ji jako tmou. Mléčným oparem se brodily ženské v holínách, krávy, uviděl klučka ve svetru pod kolena, klapla za ním branka a spolu s ním na ulici vyběhl chundelatý čokl. Lidé, kterých si Erske všiml, se mu ztráceli a objevovali, jak vítr rozfoukával mlhu a zas ji sháněl dohromady. Na chvíli se otvíral tunel a byla vidět tajga, chvíli nebylo vidět nic, chvíli kusy chalup jako torza. Pár prken sbitých dohromady, kde se chrní, kde staří zírají poránu do stropu stejně jako v Århusu, ti, z kterých táhne vodka, chrápou a ženy, jež si k horkým ňadrům přikládají kojence, si hlavu ještě na chvíli schovávají před paprsky slunce pod polštář.

Venku byl někdo jen tu a tam. Den ještě napůl spal a vývěsní cedule POČTA byla první známkou kultury, které si ve vesnici všiml. Příkrčený domek s předzahrádkou s nízkým dřevěným plůtkem, za kterým někdo pěstoval kopretiny, přede dveřmi dva prošlapané dřevěné schody, k Erského překvapení bylo otevřeno.

Vzal za táhlo silněji a ocítl se v malé místnosti s dřevěnou lavicí, stolem a pultem, za kterým nikdo nebyl. Místnost čpěla nevětraným

vzduchem a na stěnách viselo několik odchlíplých plakátků s inzer-
cí, reklama na spoření, ceník poštovních služeb, podél pultu se na
provázku kinklala propiska přivázaná k hřebíku.

Teprve potom si Erske všiml té rozcuchané hlavy a pokojíku.
Prostor za pultem ústil do kamrlíku bez dveří, na posteli tam kdosi
spal, přikrývku měl přetaženou přes uši.

Celou cestu vlakem si Erske představoval, jaké to bude, až jim
řekne, proč přijel. Oznámi to jako něco úplně normálního a hotovo.
Komu by nakonec nepřišlo o pár tisíc kilometrů dál na západ k smí-
chu, že někdo v šest ráno vyhání na pastvu a pak až do večera sedí
každý den s prutem na palouku a předstírá, že pase, anebo jezdí
s nákladákem naloženým kravskými kůžemi. Kdysi si Erske myslel,
že prosedět celý den na jediném místě znamená moudrost. Nechat
čas, ať si teče po svém, a nebránit se věčnosti neustálou činností. Ted'
by řekl, že je to jen pouhá lenost, a právě proto je Sibiř ve srabu.

Představoval si, že pod dekou leží bába v ošuntělé jupce, co má
doma alkoholika, a tak radši nocuje v zaměstnání. Jenže Elvíra ne-
spala, slyšela Erskeho, hned jak vešel.

Myslela si, že přišel otec a zbuntuje ji kvůli Serjožovi. Její syn
měl nemoc, kterou na Sibiři trpí kdejaké dítě jeho věku. Bylo mu
pět a vypadal na tři, byl hubený, bledoučký a tichý. Tamara, Elvířina
matka, by ho nejraději vůbec nepouštěla ven. Keke Kavaryč, jeho
dědeček, horoval za to, ať se otrká, a sám ho vystrkoval z branky na
ulici. Serjoža pak stával před brankou, bílý jako stěna a s upoceným
čelíčkem čekal, až Kavaryč zmizí zpátky v domě a babička Tamara,
skloněná celou dobu u záhonu, k němu zezadu přijde, chytne ho
za rukáv a vtáhne ho zas do bezpečí za plotem. Styděl se a z děda
měl strach.

Žena, co se posadila na posteli a udiveně se na Erskeho dívala, byla
mladá. Čekal bábu, a jí mohlo být kolem třiceti. Vlasy si vmžiku dala
do gumičky a obličej se vzorkem polštáře si poškrábala rukou.

Otevíráme až v osm. Co tu chcete?

Pak se zeptala, jestli přijel tím ranním vlakem z Moskvy, a Erske si všiml toho komického hrbolu z přeleželých vlasů, které jí na jedné straně odstávaly.

Má jí to říct?

Nakonec se rozhodl, že s tím počká.

Když Erske přisvědčil, že nikoho a nic tady v Charyni nezná, hned se zajímala, jestli s ním nevystoupil taky nějaký Fedorek. Hnědé semišové boty do půlky lýtek, modré úřední kalhoty a modrá kami-zola.

Mužů, se kterými vystoupil, si Erske nevšimal. Vystoupili rychle a už půl hodiny předtím čekali sbalení v chodbičce namačkaní jeden na druhého, jako by se báli, že ve vlaku zůstanou. Zdáli se mu takový stísnění, to si Erske pamatoval. Ale když stál na charyňském nádraží, seděla tam už jen na škatuli nějaká bába s prasečíma očima, kyselá pachuč kolejí a mlha.

Bylo osm a dvě minuty, když Elvíra zamkla oba zámky a Erske si zase na záda nahodil svůj třicetikilový batoh s klimbajícemi se šňůrkami. Na tabulce na zelených dveřích pošty sice stálo, že mají otevřeno každý den od osmi do pěti, ale klíč měla jen Elvíra a psát stížnosti není zvykem.

Saška se teď sebere a půjde domů. Další vlak z Moskvy bude v Charyni stavět až pozítří. Cestou potká toho neznámého muže, jak vychází s Elvírou z pošty a nese jí igelitku, a Saška si pomyslí svoje. Co že je to za pacholka a hned že si ho vede domů, a pak že ani dneska ten její nepřijel.

Hablund Doran nepřijel a mohla to vědět hned. Však jí už tehdy říkali, že si ho neudrží, a Saška je všem teď jenom pro smích, protože čeká jako pes. Jako jejich Petruš, když byla Saška ještě dítě a on čekal, až se její otec vrátí z Irkutska. Odjel tam a Petruš čekal celou dobu na nádraží, až se jeho pán vrátí. Nevrátil se. Matka se

pak znovu vdala. Mohla by se zeptat toho, co sem dnes ráno přijel, jestli někoho se jménem Hablund v té Evropě náhodou nezná. Jen tak pro případ.

Tamara Kavaryčová si hned všimla, jak má Erske na patách vetché ponožky. Kdopak ho sem takhle vypravil? Má ženu? Zapochybovala. Když jim ho Elvíra představovala, tak si podle věku myslela, že má. Pak si ale všimla těch modrých nanicovatých ponožek, a už si nebyla tak jistá. Že by přijel, aby si někoho našel tady? Jako tehdy Hablund Doran. Taky říkal zezacátku něco jiného. Erske navíc neříkal nic.

Hablund tehdy tvrdil, že o Charyňských přijel natočit film. Jako kdyby byli nějakí Eskymáci nebo co. Když vystoupil z vlaku, Buro musel pro všechny ty věci přijet autákem, aby se to vůbec pobralo. Stojany, háčky, páčky. Tamaře tenkrát ještě nebyl ani rok. Sama to nezažila, ale podle toho, jak se o tom mluvilo, to muselo být pozdvižení.

Hablund vesničanům hned druhý den, co přijel, sliboval velkou novinu. Všichni se měli shromáždit před památníkem hrdinů, v prachu na vydupaném plácku posypaném šterkem. Někomu to řekl a od úst k ústům se to rozneslo. Kdo ví, proč ho vůbec poslechli. Že by měl nějaké nadpřirozené schopnosti? K tomu, aby se dozvěděli, že skončila druhá světová, ho tedy rozhodně nepotřebovali. Charyni to slavnostně oznámil přímo z podstavce té sochy, jako by byl Rudá armáda, Anglie a Amerika v jednom. Charyňští ještě chvíli v hloučku přešlapovali kolem a pak se zas zpátky rozešli do chalup. Rádio sice neměli, ale do Pstruh to taková dálka nebyla ani tehdy po zablácené cestě. Jen pokrčili rameny.

Hablund je pak do jednoho nacpal čokoládou, děti po celé Charyni běhaly s upatlanými tvářemi a hned to bylo strejdo sem a strejdo tam, špalír mrňousů se za ním táhl jako za prorokem. Rodina Velora Josipoviče ho měla u sebe pěkně dlouho. Chtěl být s každým zadobře a čekal, kdy vytáhnou ty svoje luky a šípy, ty svoje nože z kostí a bun-

dy z medvěda. Čekal na ně až do zimy, protože mu někdo nakukal, že jsou na tajném místě, aby se do nich nepustili červi, a vytahovat je, to že je do prvního mrazíku zákaz. A Hablund tomu věřil jako děcko a čekal a myslel si, že ho s sebou rádi táhnou na lov, Evropana s vymydlenýma ušima.

Byla to Eerskeho druhá večeře u Kavaryčových, když si všiml, jak ho Tamara upřeně pozoruje. Nevěděl proč. Všechno se přece zdálo být v pořádku. Ani nedoufal, že ho tady tak rychle někdo vezme mezi sebe. Jen ať si ho paní Kavaryčová klidně prohlíží. Je to starší dáma a jako taková má povoleno leccos. U Jaktů mohou starší ženy dokonce obřadně bít své zeti, pokud se jim zdá, že s jejich dcerou špatně nakládají. Eerske s Elvírou ale nic mít nechtěl. Ten příklad s Jaky ho napadl, protože o něm na univerzitě kdosi vykládal. Jedna z mála chvil, kdy si uvědomil, že si z přednášek něco pamatuje. Podíval se na Tamaru úmyslně s úsměvem, a aniž by lhal, pochválil výtečnou rybu.

U Kavaryčů bude pár dní a pak se uvidí. Bylo výhodné, že mohl z pošty díky známosti s Elvírou kdykoli zavolat matce do Århusu. Slíbil jí, že se ozve, hned jak to půjde, a slib dodržel. Chtěla vědět, jak ho přivítali. Pěkně, Eerske na to a byla to pravda. Rozmluvil jí, že Rusové stolují na novinách a setnou se, hned jak k nim přijde návštěva. Gula-gy? Ne, na to se jich ještě neptal, ale udělá to. Má pravdu, že vypadají trochu jako hastroši, no a co? Představil si matku ve chvíli, kdy oba právě pokládají sluchátko. Hluboký nádech a výdech. Ani on nevěděl, co ho tu čeká. Celý ten velký plán končil chvílí, kdy vystupuje na charitynském nádraží. Jako by si s ním pak události měly samy přijít potrást rukou. Vesničané pamětníci že tu budou stát ve frontě jak za Sovětů na pomeranče a celý ten příběh mu pěkně odvyprávějí i s chvílemi pomlka na Eerskeho otázku. Jenže až na výjimky to bylo obyčejné žvanění.

Zatím si nic nevybaloval. Neměl ani kam. Spal v předsínce a první dva dny strávil u Kavaryčů na divanu v obývacím pokoji.

Jednu stěnu pokoje Kavaryčových zakrýval velký lesklý plakát s palmami v azurově modré zátočině s vystříhlým čtvercem pro zá-suvku, na zemi ležel vybledlý koberec s ptačími motivy, nízký dlouhý stolec, na který Kavaryčová servírovala pohoštění, stál před divanem, na něm Erske, v křesle Kavaryč a na dvou židlích Kavaryčová s El-vírou. Velké lesklé plakáty s fotografií pláže, stáda popásajících se koní nebo zátiší s banány, mandarinkami a orosenými plechovkami sprajtu měl v Charyni kdekdo. Kavaryčovi měli ještě jeden v kuchyni. Erskemu připadalo, že kdyby chtěl, mohl by dovnitř do obrazu strčit ruce až po lokty a něco odtud vyndat do pokoje. Banán s mandarinkou třeba. Všiml si, že malý Serjoža má úplně černé zuby, ovoci tu asi moc nedají.

Co na Hablundovi proboha viděla? Myslí si Tamara. Floutek a neška, říká se. A ohromně se naparoval.

Chtěl prý, aby mu ženské vyprávěly příběhy, nevěděly co. O vábivém stromu? Chichotaly se. O dvouhlavém vlčím mláděti? Všechno si fotil a pak si tu začal s ženskými. Na rukávech nosil oranžový proužky a jeho stopy ve sněhu měli vesničané za obrázky s příběhem, tak fajnový se tehdy v Evropě dělaly podrážky.

Většina z těch povídaček jsou samozřejmě nesmysly. Prý že mu vlasy narostly tak, že si je mohl omotat kolem těla dvakrát dokola, a když si je namočil, nasákly až osm litrů vody. Celou jednu várku vody na čaj pro rodinu na ten nejparnější letní den. Prý psal taky depeše, možná že tohle je štvalo, aby ne. Něco si kutil, svítil do noci, někdy jen bloumal zachmuřený vesnicí a na tu svoji kameru natáčel nesmysly. Divil se, že vesničané dostali strach?

Smáli se mu přece.

Kavaryč s Kavaryčovou si říkají pamětníci, ale co je to batole za pamětníka? Hablund jim dal tehdy po tabulce čokolády Elite stejně jako ostatním. Sklonil se k nim až k zemi, jančili radostí.

Erske čekal, co z vyprávění Kavaryčových nakonec bude. Dokonce je hned ten první večer přerušil, aby si z vnitřní kapsy batohu vytáhl diktafon a nic z jejich slov se neztratilo. Spoléhat se na poznámky do sešitu, s tím si zažil svoje. Naposledy mu zmokly všechny rozhovory s moskevskými pouličními prodavači zeleniny, co je jen tak ze cviku zpovídal rovnou ve stáncích v těch několika dnech, co v Moskvě čekal na přestup do Charyně. Navíc když zapisuje, nemůže přikyvovat, a tím dávat najevo, že ho příběh zajímá. A rozhovor je přece především vzájemná spolupráce, na to se ho ptali už při přijímacích zkouškách na árhuskou antropologii.

Pomyslel si, že by z rozhovoru s Kavaryčovými mohl vytěžit i nějaký krátký článek a v průběhu pobytu si tak ještě přivydělat. E-mail, aby to hned odeslal, ale v Charyni nemají, ptal se na to Elvíry hned ten první den. Říkala, že na poště ho slibují zřídit už dva roky, ale nevěděla přesně kdo, prý asi předsednictvo. Erskeho napadlo, že už tu možná nějaké počítače mají zavřené u kohosi ve stodole, od níž se ztratil klíč, anebo chybí na poště volná zásuvka.

Jednou našel v Novgorodě celý hotel zavřený jen proto, že kuchařce prý onemocněla kráva, a to byl Novgorod, perla s pravoslavným chrámem a předraženým borščem plná japonských turistů. Umínil si, že ten internet nenechá jen tak plavat, i když Elvíra na to jen protáhla obličej. Nikoho jiného to v Charyni prý nezajímá. Kromě Vasky s Dimou, dvou kluků, co od rána do večera před každým žvaní jen o počítačových hrách. Dva, od kterých Serjoža už několikrát dostal na budku. Tihle dva bratři bydleli na kraji vesnice, daleko od nádraží i od Kavaryčových, tam kde, jak říkala Elvíra, bydlí řepáči, jakási druhá sorta lidí s nižší úrovní.

Kdyby Erskeho někdo zavedl ke Kavaryčům s tím, že řepáčská domácnost je ta jejich, ničemu by se nedivil. Ale nebyla. Měli televizor, lednici, divan s čistým potahem, v síňce lavor s nádržkou a mýdlem, všichni si čistili zuby, a když se starý Kavaryč na Erskeho nemile podíval, byla v Erskem malá dušička. Budka se suchým zá-

chodem přitisklá k dřevěnému plotu měla vevnitř vždycky alespoň nastříhané noviny a mimoto Kavaryčovi pěstovali květiny. Chabé dvě řádky druhořadých bledých aster a většina z nich už byla začátkem června umořená sluncem, ale byly tam. Důkaz, že Kavaryčům jde také o věci estetické a vlastně i duchovní. U zdi v televizním pokoji stála i malá knihovna a Erskeho později napadlo, jestli u charitynského předsednictva nemají své slovo i oni a o internet by se nemohl zasadit rovnou Kavaryč se ženou, ale pak si uvědomil, že květinovým záhonem a knihovničkou s osmi tituly to končí. Neměli žádný vehikl podobající se autu, jako stával na některých zaprášených dvorcích ostatních, kuchyň byl vaříč s kusem prkna ode zdi ke zdi místo linky, všechen nábytek byl odřený a o koupi postele pro Serjožu se mluvilo stejně často jako o jeho trapičích Vaskovi s Dimou a ke stejné málu to také vedlo.

Serjoža spal s matkou nebo s babičkou pod oknem a pod prostěradlem mezi matracemi postele měl napěchované čokoládové bonbony. Obaly házel ven oknem rovnou z postele. Kavaryč takhle končil s prázdnou lahví od okurek nebo s konzervou od ryby, co si sám na divanu snědl.

Oknem takhle letěla konzerva od sajry i ten večer, když všichni seděli u stolku v obývací sednici u Tamařina vyprávění. Elvíra otce okřikla, Erske musel na její pokyn vypnout diktafon, protože Tamaru spustila, a Kavaryč seděl jako pecka, než se po chvíli oklepal.

Erske se zeptal Kavaryčů jeden z těch prvních večerů i na gulagy. Jestli to znají a někoho tam měli. Očekával svaté ticho nebo nával vzlyků. Nad otcem, strýcem, pratetou, co tam přišla o dítě, ale nikdo se netvářil překvapeně. Jako by se zeptal na poněkud nudnou samozřejmost. Můžeme tam zajet, prohlásila Elvíra. Eorskemu se zdálo, že v tom smyslu, až nebudou mít nic lepšího na práci, a Kavaryč prohlásil, že je tam bahno. Elvíra pak Eorskemu pošeptala, že se otci nechce u někoho prosit o auto.

Je hrdej, řekla a Erske nevěděl, jestli ona na něj taky, nebo ho jenom omlouvá.

Tamara Kavaryčová mele. Mele a Erskeho to začíná unavovat. Mluvit o tom, co má na srdci, to sice umí taky, ale může to po ní někdo chtít ve společnosti cizince, kterého zná teprve pár dní? Elementární lidská opatrnost a obyčejný ostych jsou přece v takové chvíli na místě. Erskeho diktafonu po těch několika hodinách už došel dech. Před odjezdem zapomněl na dostatek náhradních baterií, i když to byla jedna z věcí, kterou mu jeho školitel výslovně kladl na srdce. Bude si je muset obstarat tady.

Elvíra i Kavaryč v tu chvíli beztak už nějakou dobu střídavě podřimovali, zatímco Tamara přitom zvládla nejen vyprávět, ale také dolévat Erskemu čaj a vodku, tahat ze sklenice okurky, podélně je krájet a malé kousky světlého chleba mazat majonézou.

Erske musel odpovědět na to, kolik má sourozenců, co dělají jeho rodiče, jak se liší jeho domovské povětrí od charyňského a jak se mu město pozdává. Jak dlouho u nich zůstane, se Tamara neptala. Ani na to, jestli má s Elvírou nějaké úmysly, když byl během těch čtyř dnů už třikrát na poště dobrou hodinu telefonovat matce a od Elvíry ví, že se tam pokaždé ještě další půlhodinu zdrží na čaj.

Charyň Erske v každém ohledu pochválil, i když kromě cesty z nádraží a od Kavaryčů na poštu ještě nikde nebyl. Když se ho ale Tamara zeptala, co o Charyni Erske ví, spustil jako kolovrátek.

Osada založená roku 1841 třemi carskými dobrodruhy, kteří hledali na východě místo pro nové hlavní město, když se zdálo, že Petrohrad se do pár let propadne do bažin. Později malá lovecká stanice s dílnou na zpracování vlčích kožešin, která roku 1860 z neznámých důvodů zanikla. Osadu pak znovu založil na troskách věže snad prý zběhlé vojenské posádky ze Sverdlovsku Ilja Pjatilgorský jako základní tábor při svém pátrání po takzvaných jižních Čukčích,

nikdy neprokázané skupině jedlíků psů, kteří se ruským osadníkům v této oblasti vytrvale ztráceli...

Víte, na co tu lidé nejčastěji umírají?

Nevím.

Na chlast, zahřměla Kavaryčová. Když obecní pasák pije jako duha a je to pár týdnů několikrát do roka, všechny naše krávy jsou fuč.

A kolik jich je?

Dvě stě devadesát kusů.

To je paráda, přitakal Erske, habaděj mlíka.

Tamara zkřivila pusu. Něco vám povím. Nikdy neříkejte, že je něčeho na Sibiři habaděj, protože toho nikdy habaděj není. Kromě dřeva, sněhu a komárů. Krav je tu náhodou dost málo. A k vzteku k tomu. Krávy, co se ztratí, se obyčejně znovu narodí někomu v Uljaněvsku nebo Magyši. Se srstí vyholenou na místech, kde ty naše měly značku. Ještě slunce. Toho máme habaděj zrovna tak, ale jen na dva tři měsíce v roce, kdy kromě svícení taky hřeje. Loni tu léto končilo už devatenáctého srpna a poprvé sněžilo už prvního září. Děti šly do školy a vrátily se s mokkými aktovkami. Hrůza. Snad to letos nepotrefí Serjožu. Co byste, Erske, říkal nějakému malému učitelování? Myslím, až bude po létě.

Než se Erske zmohl na odpověď, Kavaryčová prohlásila, že ho časem seznámí s jejich učitelem a oni dva už se spolu nějak domluví.

Elvíra měla zavřené oči, ale nespala. Trochu ji zamrzelo, že o ní samé za celou dobu nepadlo slovo. Ona ho k nim přece přivedla, a matka se teď tváří, jako by byl Erske její. Mužských, co by za něco stáli, bylo ve vesnici jen pár a většinou už někoho dávno měli. Kavaryče si matka drapla, když jí ještě nebylo ani šestnáct. Na rozdíl od ostatních nepil a měl pěknou postavu. Pozorovala ho s přítelkyněmi u vody, u toho bahňáku, jak se tam koupe, Elvíra to viděla před sebou. Tu matčinu prostoduchou smyslnost a chtivost mít všechno pěkné jen pro sebe. Namluvila mu, že s ním čeká děcko potom, co

se spolu za vesnicí párkrát muchlovali. Sedmnáctiletý Kavaryč pak určitě svraštil čelo úplně stejně, jako to dělá teď. S dědou Velorem Josipovičem si plácnul, co mu zbývalo. Matka to Elvíře nejprve líčila jako noci beze spánku. Celá se z toho prý rozstonala. Mátoha tělo bez ducha, co kdyby řekl otec ne a ona měla s děckem na krku sama ostudu, litovala se. Chodila prý tajgou a trhala květiny, co jí přišly pod ruku. Matka, co za pás prvních nízkých smrčků nikdy nestrčila nohu, a když se tam zaběhla kráva, hned volala o pomoc. Skřeti, duchové, všechno tohle, a přitom si říká pravoslavná. Otcí se směje, když leští pušku zásadně jen odshora dolů a nikdy večer před ložem, a sama divže neleze pod postel, jen zahřmí. Vymlouvá se na svoji rodinu. Ale Tamara se narodila už tady a nebyla nikdy v žádném větším městě než v Pstruhách.

To dědu Velora Josipoviče sem ze Smolensku poslali a on si tu nikdy nezvykl. Na stará kolena si pořídil druhou rodinu s mladičkou idiotkou, charyňskou řepáčkou. Kvůli tomu, že je napůl jedna z nich, teď nemůže Tamara řepáčům přijít na jméno. Po matce má taky to svoje zvláštní pravoslaví, co jí velí nevycházet z chalupy a vnuka hned tahat za rukáv, jakmile by si rád hrál jinde než na stoličce mezi domkem a dřevěným plotem.

Když Elvíra otevřela oči, Erske už v místnosti nebyl. Na stole leželo pár špinavých talířků a drobky, Erske spal v síni a Tamara se Serjožou leželi zachumlaní na Tamařině posteli v obývacím pokoji. V přístavku, který byl kromě kuchyně a pokoje třetí a poslední místností domu Kavaryčových, spala Elvíra spolu s otcem.

Za jejího dětství všichni spali v jedné místnosti, ale pak přišla tahle móda. Každý najednou musel mít ložnici, prkennou budku, do které fičí, oddělenou od hlavní místnosti závěsem a v lepších domech i drátěným rámem proti hmyzu. Kdyby Erske věděl víc o tom, čeho si má všímat, věděl by, že rám se sítí proti hmyzu mezi ložnicí a pokojem je mnohem důležitější než příruční knihovna a počet

knih, na které se tam práší. Pro život i pro to, jak dobře si v Charyni stojíte.

Elvíra se přikryla až po uši, mezi prkny ložnice Kavaryčových to táhlo. Před zimou se tohle všechno musí utěsnit, pomyslela si. Zavřela oči, ale nemohla usnout. Neměla dřímat tam u stolu, teď bude hodiny zírat do stropu. Vzpomněla si na babičku, starou Josipovičovou. Už jako dítě nechápala, proč si děda Velor Josipovič babičku vzal. Snad že sem přijel před zimou a ona byla k mání, napadalo Elvíru. Před zimou si mužský ženský vždycky rozebrali. Aby až se vrátí z tajgy, bylo doma teplo a měli pro koho se na těch zmrzlých nohou vracet. Teď nohy mrznou Miškinové, když po práci v obchodě ještě seká dřevo a brousí nová vrata, zatímco doma je ticho, nemá koho probudit ani vědrem vody šplouchnutým na postel. Navíc by jí ten její někdo majzнул, kdyby si to zkusila, ale Miškinová svoji Olesku vychovává sama.

Babička tohle nemusela a dědu poslouchala na slovo. Vážila si ho. Ty její dobré a hloupé oči by si vážily každého, kdo by si ji uvázal na hrb. Možná si starý Josipovič ani nic jiného dopřát nechtěl. Ve Smolensku měl přece ženu a tři děti. Každou neděli jim psal. Jestli jeho první žena o novém dítěti věděla, si Elvíra není jistá. Nejspíš ne. Už dřív ji napadlo, jestli se její matka nenarodila jen omylem. Kdo z těch, kdo mají všechny čtyři pohromadě, by chtěl dítě s idiotkou, a děda Velor byl ve Smolensku lékařem a v Charyni za ním potají s prosbou o radu chodili taky.

Elvíra si je pamatovala oba a oba dva pak najednou zmizeli. Děda Velor zemřel a babička odešla bydlet k řepáčům, odkud přišla. Vidí je oba. Starce s idiotkou, jak sedí vedle sebe na zápraží a s rukama v klíně se dívají někam před sebe.

Byla to lež, to dítě. Tamara to řekla Elvíře v době, kdy se ona sama začala po někom porozhlížet. Zdůvěřila se později jako matka vlastní dceři, ani špinavou hru aby se nestyděla hrát, když to bude

někdo, kdo bude stát za to. Ani jednou jsem nelitovala, prohlásila Tamara, a tvůj otec také ne, protože se pravdu nikdy nedozvěděl.

O tom, kdo stojí za to, aby člověk zapomněl na skrupule, měla Kavaryčová přesnou představu. Má auto s tlustými vroubkovanými pneumatikami, dům alespoň zčásti omítnutý a žádnou bývalou manželku. Nevadí, pokud by nebyl z Charyně, když by mezi Charyní a novou domácností Elvíry bylo dobré spojení. Nejlépe železniční a bez přestupu. Kromě toho, že neměl Fedorek auto ani omítnutý dům, všechny ostatní podmínky splňoval.

Fedorek

Vlak, kterým přijel Erske do Charyně, se blíží k Chabarovsku. Pak už jen Vladivostok, a konec. Fedorek se vyklonil hlavou z okýnka, když mu to fučí do tváří, je dobře. Vítr ho omyje. Ve službě je už víc než sto hodin bez přestávky. Párkrát si pravda zdřímá v kamrlíku, ale to jen tak napůl oka. Než pojedou za dva dny zase zpátky, udělá si ve Vladivostoku pěkný večer, slibuje si, zatímco Erske stále ještě sedí u Kavaryčů na divanu a Kavaryčová mu vypráví, druhý den ani nebude vědět o čem.

Fedorek tehdy s Erskem na charyňském nádraží vystoupil. Vystoupil, od schůdků zamával na mašinfíru, vyskočil zpátky a schůdky zase sklopil nahoru. Erske si od něj mezi Ulan Ude a Charyní koupil tříkrát čaj. Fedorek mu jej přinesl na podnose ve skleničce se stříbrným držátkem a pak se zase vytratil do svého kamrlíku hned vedle kuchyňky, kde umýval sklenice. Ve skřínce tam má pro cestující na prodej sušenky, čokoládové tyčinky a rozpustnou kávu. Na těch pár chvil, co i on byl v Charyni, si ho všimla i stará Saška. Dělala, že ho nevidí, stejně jako on ji. Čarodějnice. Sedávala tam už, když se z Voryně jezdil učit do železničářského učiliště. Jedno bylo v Čitě a druhé v Irkutsku. S jeho otcem se tehdy nemohli rozhodnout, které by pro něj bylo lepší. Proč jel nakonec do Irkutsku, když je to z Voryně dál, si už Fedorek nepamatuje. Šourá se svým vagonem a myslí na Serjožu. Mít uniformu, to mu tenkrát přišlo jako něco. Teď ho škrtí a tahají ho rukávy.

Celou noc nespál, protože někdo pořád něco chtěl. Povlečení, pomoci s taškou pod postel, ožralovi se zaseknul sklápěcí stůl a klel, než desku Fedorek uvolnil. Chudáci jezdí nejvíc v zimě. Navštěvují se napříč celou Sibiří mezi listopadem a únorem, kdy jsou vlakové lístky nejlevnější.

Kdo není na mizině a nemusí, na dalekou cestu se v tu dobu vůbec nevypravuje. Kupé jsou prochládlá nebo naopak sálají až moc, protože knoflík od topení je stržený, a když chcete mezi listopadem a únorem v Zabajkalsku vystoupit, abyste si koupili rybu omula, co jinde na světě neseženete, studený vzduch vám vezme dech, neurvale vám ho utrhne od úst.

Fedorek ale jezdil v zimě rád. Jezdilo málo lidí, chudáci tolik po cestě nepili, a i když byla cestujícím zima, on sám měl ve svém kamrlíku se stolečkem a tvrdým lůžkem pravodníka vždycky v rezervě jednu deku navíc. Zima znamenala i Fedorkovu větší vážnost. Svůj vagon měl na povel a v minus čtyřiceti končí legrace. Končí už v minus dvaceti, když pravodník zahrozí, že dá povel mašinfírovi, aby vlak zastavil, a s pomocí nějakého poslušného siláka, který má pak zbytek cesty pravodníkovu dvojnásobnou péči, darebáka vysadí. Tím když hrozil Fedorek v létě, nemělo to zdaleka tak velkou váhu. Nevadí, že na to jako pravodník neměl nárok a nikdy toho nevyužil. Hlavní je, že to na nějaké dubovější hlavy platilo. Slovo uniformy, že poletí na mráz, dělalo svoje, i když se při tom dal někdo rozumnější ve vagonu do smíchu.

Nejraději jezdil Fedorek v zimě v nějakém z předních vozů. Byl rád mezi prvními, kdo uháněl velkými vložkami sněhu, co někdy i pět dní a nocí nepřestávaly tiše padat, a když se vyklonil z okýnka a podíval se dozadu, poslední vagony v zatáčce skrz tu krupici ani neviděl. Někdy musela trať prorazit Leninova rolba, tak byla peřina na kolejích vysoká. Ten jednovagonový železný rolbič s rudou hvězdou vpředu, to byl komunismus Fedorových dědů. Fedorkova děda a jemu podobných, co jim rudá záře, mha před očima, zatemnila hlavu, zatímco tělo činorodě pracovalo pro stranu. Moc dobře věděl, kdo ty koleje pokládal. Kdo byly ty zástupy nešťastných mužiků, co aniž by to měli v plánu, na rozdíl od těch s hlavou rudě vztyčenou, položili svůj život za stranu a nakonec i za ten lepší zítřek, když se to tak vezme. Protože železnice je životadárkyní, bez jejíhož nákladu

lidí, důmyslných produktů, topných olejů a mouky by Sibiř zchřadla jako od těla odseknutá končetina. A tu práci za magistrálu navíc nikdo jiný neudělá. Letadla? Chacha. Čmeláci Aeroflotu, co padají jako hnilá jablka.

Na svou práci byl někdy Fedorek přes tu její otravnost opravdu hrdý. Za přináležitost k personálu kolosu, kterému věřil víc než komukoli z lidí. Protože i když i transsibiřská magistrála má občas poruchu, zpoždění nebo výjimečně špatný servis nějakého lajdáckého pravodníka, co je to nemravnost a lidská lest, o tom nemá ani tušení.

Vyprávět by jí o tom mohl v Charyni kdekdo.

Tady nic nikdy nemělo stát.

Ti z vesničanů, kteří říkají, že lepší by bylo, kdyby Charyň ani nestála, při tom mají tváře zatáté jak sekery do heryšových špalků a pěstmi by to vybušili do kterýchkoli vrat, která by vedla ven. Samozřejmě že jsou spokojení. Podepsali by to do jednoho. Podepsali už přece i jiná lejstra. Dejme tomu, že dotace státu už sice nejsou, co to bývalo, ale tak špatně jako za Jelcina není na Sibiři ani náhodou. Tak proč by tu nic nemělo stát? Fedorek kolem všech těch míst projíždí vlakem a má je rád. Slabé slovo. Nikdy by se odsud nikam neodstěhoval a kvůli tomu bude tajit i ten petrohradský byt. Aby do něj nikdy nemusel, přestože by to bylo zdaleka nejrozumnější rozhodnutí ze všech.

Kdyby se Erske s Fedorkem byl býval někdy potkal a Erske by mu řekl o tom, že hledá ztraceného Hablunda, Fedorek by nad tím jen mávl rukou. Příběhy těch, co nasedli na vlak, a jejich blízcí už se jich nedočkali, těch zná. Příběhů lidí, kteří nedojedou. Poznává se to podle toho, že nemá komu vrátit lístek před výstupní stanicí. Všechny je od cestujících na začátku vybírá a pak je vrací těm, co se zrovna chystají vystoupit. Je to jedno, kdo jel. Žena s dítětem, stařec, student, co se vrací od bábušky do hlavního města. Stát se to může každému.

Po člověku se slehne zem. Jednou takhle Fedorek viděl vystupovat muže s kufríkem. Ještě předtím, než vystoupil, se převlékl do nové košile, pak vyšel po schůdcích ven, zrovna když stáli jen kvůli odstavení nějakého vagonu, byl prosinec a ten chlap měl jen tu bílou košili a úplně lehké mokasíny. Když se vlak rozjížděl, vypadalo to, jako by tou zasněženou plání kráčela jen hlava s hnědými kalhotami a uprostřed nic. Ani jednou se neotočil a Fedorek by přísahal na to, že v okolí dvou set kilometrů nebyla jediná vesnice.

Už dlouho před konečnou se poslední Fedorkovi vlakoví cestující začínají pakovat. Svléknou polštáře z povlaků, prostěradlo z matrace a spolu s tenkou přikrývkou a vlhkým ručníčkem, co si do něj celou dobu utírali ruce po toaletě a ústa po polévce, mu to všechno v chumlu strkají, když pomalu prochází vagonem a sbírá. Matrace pak pěkně svinou do role a hodí je nahoru nad pólku do police. I šedivě zašmudlané polštáře. Konec dek u nohou páchne a ten u hlavy je zase plný vší. Potřeba je ale deka kvůli teplu i v létě, kdy v noci vagonem táhne průvan, i když je během dne plus třicet, a kdo si deku nevezme večer, k ránu tápe nad hlavami spících cestujících a zaručeně při tom někomu stoupne na ruku.

Zavazadla, co jsou pod postelema, cestující zbrkle tahají ven už půl hodiny před svou stanicí. Nic na tom, že tenhle vlak nikam dál za Vladivostok nejede a na nádraží bude stát alespoň dvě hodiny. Ten zbrklý kalup je náležitost, která k cestování patří stejně jako vařená vejce, rozteklá zmrzlina z peronu a teplá zvětralá limonáda. Dřív toho s sebou lidi vozili víc. Celá pečená kuřata, uzené ryby v novinách, ve velkých sklenicích tekuté jogurty, co se pily z hrníčků. Čaj si nekupovali tak často od pravodníka, ale z ubrousků si vybalili vlastní sáček a s plecháčkem si došli k samovaru. I ubrusy si s sebou vozili a malé ubrousky na klín, aby jim mastnota nepadala na stehna a v zimě na tepláky. Do těch se převlékají i teď. Ani ty šapky na přezutí se moc nezměnily. Ťápočky. Fedorek si vzpomněl

na ty svoje dětské se zelenými puntíky. Bačkoru vždycky jako kluk zastrčil jednu do druhé, a než vystoupili, podal otcí. Naposledy to takhle dělali, když ho otec doprovázel do Irkutsku do železničářského učiliště. Fedorka tam čekal jeho první školní rok. Pravodník, to bylo něco jako letuška. Dobře to znělo, ale jako by to nebylo pro opravdové chlapy. Jenže když se vedle ve vagonu něco strhne a na starosti ho má ženská, hned letí za Fedorkem, i když je sám tintítko a ona velká prsatice.

Byl vykuleným klukem, když ho do učiliště brali, a byl vykuleným mladým mužem, když výstupní zkoušky udělal téměř s plným počtem bodů. V předmětu historie dráhy si vytáhl otázku, jak do padesátých let jezdily magistrálou kmeny, a popsal to i se všemi detaily. Ty zvláštní průchozí těžké nákladní vagony, kde se většinou sedělo přímo na zemi. Nad hlavami cestujících se tam často klimbala jen jediná blikající žárovka a ve voze nešla ani regulovat teplota. Cesta vlakem kmenů trvala od Bajkalu do Vladivostoku celé dva týdny, protože tenhle dobytčák stavěl i tam, kde bylo u trati jen pár chatrčí a ohýnek. V místech, kde bydleli čističi kolejí a lidé vyhnaní ze svých osad, političtí i kriminálníci. Fedorek to celé navíc dobře zasadil i do dobového politického kontextu, komise neměla jedinou vážnější připomínku.

Praktická zkouška skončila tehdy také lépe, než si vůbec troufal doufat. Při fingované havárii kotle, který hrozil vybuchnout, zastavil vlak nejdříve z celého ročníku. Za brzdu zatáhl necelých pět vteřin poté, co zhodnotil situaci jako kritickou a správně se rozhodl ke krajnímu řešení. Jako kapitán zaoceánského parníku i pravodník na transsibiřské magistrále má na starosti životy. Musí umět vylomit zablokované dveře, rozbít okno, aby střepy letěly směrem ven a nikoli dovnitř na cestující, musí být neustále připraven na nejhorší, i když se většinou vůbec nic neděje a on jen s úsměvem roznáší čaj a v kuchyňce myje hrníčky.

Kromě malicherných tahanic o místa, které snadno urovnal tím, že nespokojenci ukázal číslo na jízdence, jsou nejčastější spory ohledně úložného prostoru. Je ho málo a ten pod lůžky, nejlepší, protože chráněný před zloději, na všechny nestačí. V pravodníkově kamrlíku, malém luxusu, který měl jen pro sebe, pak nebylo k hnutí, protože se vždycky našel někdo, kdo se strachoval o cosi cenného a nedal jinak než to strčit k němu. Na tohle žádná pravidla nebyla, a tak se Fedorek držel svého srdce, a to mu velelo posloužit, kde to šlo. Dopltili pak na to většinou sami cestující, jenže to nebývali titíž. Když někdo v noci něco potřeboval a Fedorek si zrovna u sebe dopřával krátký spánek, tak to trvalo, než se přes hromadu tašek ze svého kamrlíku vyhrabal, a cestujícího tak obsloužil pomaleji, než by si zasluhoval. Ale ani na tohle nejsou ve vlakovém řádu pravidla. A když se vezme v úvahu, s jakou rychlostí Fedorek obvykle dělal to všechno, co jen rychle dělat šlo, ani se na něj nikdo rozumný nemohl za nějaké to zdržení zlobit.

Jako vždycky byl Fedorek před konečnou utahaný jako pes. Když nedorazila uklízečka, chodil vagonem, sbíral lůžkoviny, vybíral odpadkové koše, a co zbylo na stolečcích, házel do igelitového pytle, který tahal za sebou. I ti nejtvrďší spáči už se probrali a všichni do posledního stáli tiše seřazeni v chodbičce i se zavazadly, brebentily jenom děti. Posledních pár matky převlékaly z tepláků do venkovního, děvčátku, které si Fedorek stačil za cestu z Čity do Vladivostoku oblíbit, otec zaplétal čerstvé cůpky.

Fedorek od holčičky věděl, že jedou navštívit dědečka a babičku, a kladl jí na srdce, aby k nim byla stejně způsobná jako celou dobu u něj ve vlaku.

Někdy na něj na konečné padla na chvíli lítost. Když se dal s někým do dlouhého hovoru, a pak byl najednou konec, ale hlavně byl rád, že má to trmácení za sebou. I teď té holčičce popřál hezkou návštěvu a oddychl si, že ji má z krku. V celém vagonu ještě musí

zamést, pytle s lůžkovinami odnést do prádelny a pak má konečně padla a může si jít lehnout.

Minulou noc toho Fedorek moc nenaspal. Když poslední cestující vystoupil a on mu po schůdcích postrčil velkou tašku plnou zavařovaných rynglů, odfoukl si a na chvíli zavřel oči. V duchu napočítal do deseti, tolik si dával času na regeneraci, a pak se pustil do zametání. Potom svázal prádlo do ranců, na vladivostockém nádraží si sehnal vozík a jelo se za Marinou.

Marina, malá mohutná Burjatka, dělala ve vlakové prádelně vpředu na příjmu. Prádelna byla součástí nádraží, ale chodilo se tam dvorem mezi málo používanými budovami a odstavištěm vagonů.

Přivítala ho nadšeně jako vždycky. Jako vždy měla sněhobílou zástěru a čepeček, připomínala něco mezi jeptiškou a zdravotní sestrou. Bylo to energické stvoření s dobrým srdcem, vždycky pro něj měla připraveno pár milých slov. Nejprve si myslel, že spolu mají něco zvláštního. Osobité pouto, když se vždy tak starala. Ale jednou zůstal v prádelně déle a viděl, že s pravodníkem, co přišel po něm, to zdravení vypadalo na chlup stejně. Ale stejně ho to těšilo, když se kvůli němu točila za přijímacím pultem a rance se špinavým prádlem od něj brala s radostí, jako by to byly dárky, které jí z daleké cesty přivezl. Na každém z ranců rozvázala uzel, zchumlané lůžkoviny uvnitř spočítala a vše zanesla do notesu, který ležel na pultě. Běda jestli Fedorkovi něco chybělo. Rozhněvala se, ale on stejně věděl, že je to jen tak naoko. Když chtěla, vždy to dokázala nějak zakoulet, aby se na nic nepřišlo. Však se také na dráze ztrácelo věcí jako nikde jinde.

Tak nějak to asi vypadalo v těch sovětských kolchozech, napadalo Fedorka, když viděl kolem sebe ten šlendrián. Nic nebylo nič, všechno všech neboli státu, který měl moc krátké ruce na to, aby nějakému Ivanu Ivanovičovi zakroutil krkem. Navíc když kradl jen mýdlo, cukr nebo povlaky na polštáře. A že takových pravodníků bylo. Mýdlo nosili ženám, povlaky tchyním a železničářským cukrem

si doma sladili celý rok s pocitem, že jejich zaměstnání se takhle náramně vyplatí. Možná proto se nad tím na vedení zavíraly oči, i když socialismus byl pro nejmladší pravodníky méně než matnou vzpomínkou z dětství a omílanou blbinou. Byla to nevyřčená strategie podniku. Platit zaměstnancům málo a jejich zlodějinu, pokud se udržovala v určitých mezích, jednoduše nevidět. Vždyť ten Fedorkův plat je skutečně směšně malý. A tak se při náboru do železničářského institutu místo o něm hovoří o skvělé uniformě, sníženém jízděném pro celou rodinu a možnosti pracovního růstu, i když Fedorek nikdy o nikom, kdo by začal jako pravodník a skončil na dráze jako někdo jiný, nevěděl. Lidi přicházeli a odcházeli, to ano, ale aby se stal pravodník mašinfírou, vedoucím stanice nebo jízdovým manažerem, o tom Fedorek jakživ neslyšel. Odcházeli ti, kterým se práce pravodníka nelíbila. Tak si to alespoň Fedorek vysvětloval. Ne kvůli nespokojenosti, ale neměli jednoduše svoji práci dost rádi. Když Fedorek někoho takového chytl jako pravodníka ve vedlejším vagoně a celou cestu musel poslouchat jeho stěžování, tohle si opakoval. Na pravodníka, který pak obvykle během pár měsíců podal výpověď, se s pochopením usmíval a šichtu končil s pocitem, že rozumí lidem, což ale neznamená, že by měl jakkoli měnit svoje názory. Na trati byl prostě rád. A tak když některý z pravodníků začal tepat poměry na železnici, byl Fedorek celý nesvůj. Vždyť co by dělal jiného? A nebylo to proto, že by se Fedorek jinde nedokázal uplatnit, ale proto, že by cestování tajgou za nic na světě nevyměnil. Těch devět tisíc kilometrů a kousek, kolik to z Moskvy do Vladivostoku dělá, znal jak svoje boty, ale dokud nezačala tajga, vlastně ho ta pořád stejná vlaková nádraží a shluky domů a pole a louky celkem nudily. V tu chvíli nářek některých pravodníků nad jejich nezáživnou prací chápal. Kirov, Perm, Jekatěrinburg, Omsk, Krasnojarsk... všechna ta města ho unavovala. Jen oddalovala to, co měl doopravdy rád.

Fedorkova země začínala za Bajkalem. Byl to Irkutsk nebo spíš Ulan Ude, kde to na něj padlo, a až do Vladivostoku jel jako ve snách.

Celou tu dobu samozřejmě zodpovědně pracoval a řešil nejrozmanitější úkoly. Nikdo by to na Fedorkovi nepoznal, a přece. Jako by se vždycky na těch několik set kilometrů zamiloval. Někdy se pro množství práce ani nemohl kochat pohledem z okénka, ale stejně věděl, že to tam někde je, a když tajga za oknem běžela příliš dlouho bez něj, byl na pasažéry nerudný. Bylo to něco, co znal Fedorek od dětství. Už tehdy se mu tajil dech, a když přišlo za oknem na východ slunce, měl husí kůži. Otec si ve vlaku většinou četl nebo rozmlouval s cestujícími. Vždyť to, že chlapec trávil u okna víc času než jiní, nebylo nic, kvůli čemu bylo třeba si dělat hlavu. Lepší, než kdyby byl neposeda nebo chtěl jen kvůli tomu objednávat a sáčku cukru s obrázkem další a další čaj u pravodníka, i když měli v tašce z domova svůj vlastní. Fedorkův otec Oleg Abramovič byl zkrátka toho názoru, že pokud to neškodí nikomu dalšímu, kluk si může dělat, co chce.

Někteří chytráci říkají, že lidé, kteří odmalička vyrůstají na tom samém místě, nejsou ani schopni krajinu kolem sebe pořádně vnímat. Pravda je, že Fedorek platil v leccems za podivína, a to nejen kvůli tajze. Na internátu učiliště se mu smáli kvůli úzkostlivé čistotnosti a doma ve Voryni proto, jak byl hubený. Těch ani těch si nevšímal, ale kdyby mu chtěl někdo sahat na tajgu, teprve by viděl, co ve Fedorkovi je. Uááá. Dřímající sibiřský tygr.

Fedorkova rodná vesnice se jmenuje Voryň a je podobná Charyni. Pár desítek domů utopených v tajze, jedna hlavní nevyasfaltovaná silnice, pošta, obchod, kde nic nemají, a nádraží, bez kterého by vesnice nepřežila. Alespoň podle některých. V Charyni se o tom hádají. Čas od času se totiž proslýchají řeči, že vlak na charyňském nádraží přestane stavět. Nádražní budova že zpustne a vesničani zůstanou ponecháni napospas živlům. To se ví, že tajga by to vyhrála a vzala si zpátky těch pár vykloučených metrů, co jí stejně patří. Naštěstí je to jen planý poplach. Stačí, že vlak stavěl v Charyni a Voryni před dvaceti lety o polovinu častěji. Ruch na Sibiři byl v zájmu země a Svaz sovětů ho dotoval, což skončilo, jakmile se komunismus rozpadl.

Fedorek to zná. Vesnice, kolem kterých vlak projíždí, a všechny domy tam mají zatlučená okna. Dírami po vylámaných prknech hvízdá vítr, dveře domů jsou utopené v trávě a mrtvými ulicemi se plíží ráno mlha stejně jako v tajze.

Dříve leckde vlak stavěl každý den. Na plácku vyhrávala při slavnostních příležitostech hudba a měli tam i divadelní spolek. A potom tohle všechno přišlo vniveč. V nějakých vesnicích to teprve začíná. Zatlučená okna tam mají zatím jen domy na okraji a stezky těch pár lidí stačí prošlapat. Jenže i tudy až bude Fedorek za pár let projíždět, už nic nebude. Přestože malý obchod se tu stále drží, z nádraží Fedorkovi mávají děti a ženské, jak je vidět, tu mají plné ruce práce s okopáváním brambor. Ale písmena v názvu obchodu, co se houpou vzhůru nohama, už nikdo nepřidělá zpátky stejně jako ten urvaný plot kolem pomníku hrdinů. Ohradu pro krávy tu vyspraví jen opřenými kousky plechu a o nové, než odsud odjedou poslední, se bude jen dokola neustále mluvit.

Fedorek na staré doby nevzpomíná rád. Když musel někde pochodovat nebo stát jako tvrdé Y na stráži před malým pomníčkem ve Voryni, kolem kterého se každý snažil jen co nejrychleji projít, protože byl pařák a ve Voryni jen čtyři stromy. Nebo museli do fabriky dělníkům k svačině sbírat borůvky, a když se přišlo na to, že jeden pytlíček nasbíral také pro sebe s otcem, na celé odpoledne ho zamkli ve škole. Ve třídě bylo tehdy taky vedro, ale hlavně to byla ostuda, i když otec říkal, že není.

Nic z té doby by Fedorek neobhajoval. Zplundrovali kdeco a nikdo se o nic nestaral, říká se o nich, a je to pravda. Jenže na Sibiř se za těch časů valem stěhovalo, pomyslí si Fedorek. Na vladivostockém nádraží ho přepadla lítost, protože už to dávno nebyla pravda.

Erske

Erske by na to řekl, že se na Sibiř přijíždělo hlavně dobytčáky. Občany v městských šatech tu vyklopili, dostali lopatu, stavěli Fedorkovi magistrálu a po tisících umírali jako mouchy. Jenže tohle nezajímalo ani lidi v Charyni. Erskemu se to tak rozhodně po prvních několika dnech zdá. Nabídl Elvíře, že se kvůli návštěvě gulagu pozeptá po autu ve vesnici sám, aby si Kavaryč nemusel připadat hloupě, ale Elvíra to zavrhla, že na to ještě není čas. Kdy bude, to nevěděla, ale Erske se s tím spokojil, protože z antropologických přednášek věděl, že čas plyne všude jinde na světě pomaleji než v Evropě a on se neměl nechat znervóznit. Spěchat se v Charyni začne asi až s blížící se zimou, říkal si, protože o tom, co je třeba předtím, než napadne sníh, udělat, se pořád mluvilo. Skoro ve všech domech, alespoň podle Tamary, se plánovaly nějaké opravy. Pár lidí, co ji ještě neměli, se chystali dovybavit ložnicí, mluvilo se o opravě veřejného osvětlení, jediné lampy, co byla na nádraží, o tom, aby se seno stačilo nasušit, dřevo nanosit a navrch přeprat všechno látkové, co měl kdo doma, ale to se mu zdálo, že Tamara přehání, protože to neviděl dělat nikoho jiného než ji. Vlastně nebylo divu, že na nějaký jeho nápad jet se podívat na gulag nemají náladu.

Za Elvírou chodil do práce skoro každý den. Na poště měla kvečeru chládek a celý den málo práce. Víc měla v zimě, říkala. Když Charyňští posílali novoroční přání do tramtárií stovky kilometrů od Charyně, ještě dál na sever, kde je půl roku světlo a půl roku tma, že není vidět na krok, anebo tetičkám do Moskev, Petrohradů a podobně, splývajících většině Charyňských v kotel světlic, lidí, co se vyznají, a polstrovaného bydlení.

Mělo se za to, že kdo se tam jednou vypraví, už se nikdy nevrátí zpátky, a taky to tak často bylo. Touha po tom jet někdy někam dál

než do Pstruh ale málokdy přemohla strach anebo pocit, že jen tak někam jezdit je zbytečná kratochvíle k neužitku, a tak se tam radši z charyňské pošty posílaly pohledy.

Před novým rokem byl na poště nával. Elvíra na tu dobu obvykle objednávala soubor pohlednic s vánočními motivy, tři nebo čtyři varianty, aby si ženské mohly vybrat. Stávala se na ně leckdy fronta, pět nebo víc se jich tlačilo u Elvíry před pultem, v ruce připravené peníze, a ostrými lokty se žďuchaly, aby na ně ještě vybyl výběr. Během roku na poštu chodili hlavně Charyňští, co potřebovali pomoci něco na dopise vyplnit, protože kdo to znal, mohl pohled nebo dopis, pokud nebyl nadměrný, hodit do schránky na dveřích tou škvírou, když se tam vešel. Když byla uvnitř balíčku velká čokoláda od Miškinové, šlo to ztuhla, a zvláště v létě se Charyňským snažila Elvíra takový nápad rozmluvit. V rozpálených železničních vagonech se čokoláda rozteče, varovala je. Ale nikdy vlastně nevěděla, jestli je to pravda, dokud se na to nezeptala Fedorka.

Elvíru překvapilo, že když Erske v Charyni vystupoval, tak Fedorka neviděl. Většinou přece chvíli postojí na nástupišti, než dá strojvedoucímu znamení, ale Erske asi neměl oči pro nic jiného než pro Sašku Pavličovou, když se teď na ni tak často ptá.

Moje babička, které nikdo neřekne jinak než idiotka Josipovičová, se se Saškou přátelila, řekla Elvíra, když tam s Erskem na poště vza-
du za pultem zase seděli. Ačkoli jí to nemyslelo ani z poloviny tak jako Sašce, táhly to prostě z nějakého důvodu spolu.

Elvíra se zarazila, proč to vlastně Erskemu říká. Chtěl po ní, aby mu vyprávěla o své rodině, ale tohle už nemusela. Má z toho divný pocit. Přišel sem, položil mezi ně svůj diktafon a řekl jí: vyprávěj.

Někdy Erske prostě na antropologické poučky kašlal. Nevěděl, kdo Elvíra je, a nevěděl ani, kolik toho chce přímo o ní vědět, byla jednoduše zdrojem informací. Žena z pošty, to je na zapadákově někdo. Že by ji neměl rád, se nedá říct. Ale matce o ní do telefonu vyprávěl

jen jako o ženě kolem třiceti, s jejíž rodinou teď bydlel. Žena z pošty, co ho vzala domů. Na začátku je vždycky někdo.

O Charyni toho nevěděl o moc víc, než říkal Tamaře. O něco víc ale ano. Char v mongolštině znamená černý a jméno vesnice je prý od toho. Podle některých. Erske byl v každém případě skeptický ke všemu, co neměl doloženo. A pokud by byla Charyně skutečně od slova char, znamenalo by to, že tu lidé žili mnohem dřív, než našel ve všech těch knihách, co je přečetl, než sem přijel. Znamenalo by to, že Charyňští tu byli už někdy ve čtrnáctém století, kdy Erskeho rodným Ārhusem obcházela černá smrt. Teoriím, že polovina Sibiřanů jsou jen kříženci Mongolů, ale Erske moc nevěřil. To, že se tady čas od času narodí někdo s hnědou skvrnou na zádech, nanejvýš dokazuje, že něčí praprabábu tu kdysi dávno ohnul přes pařez kočovník, co se sem s tlupou z jihu zatoulal, nic víc. Je to teď móda ukazovat, že každý se kdysi křížil s každým, a nacházet nejneuvěřitelnější souvislosti. Evropané že jsou z Etiopie, Australané z Číny a Peruánci z Egypta. Čím nesmyslnější fantasmagorie, tím se to snáz mezi lidmi chytne.

Erske se držel toho, že pravda se nejčastěji podobá tomu, co zní nejméně zajímavě. Sám se například ty první tři dny u Kavaryčů na divanu v obývacím pokoji chvílemi nudil až hrůza. Jistě, byly chvíle, kdy měl oči navrch hlavy. Když třeba Kavaryč vyprávěl o zimních výpravách do tajgy a hladových vlčích, co jim lapali po lýtkách a ukusovali tkaničky, příliš slabí, než aby na ně skočili, a Kavaryč se dvěma dalšími musel bez přestávky ujít rychlou chůzí dvaadvacet kilometrů tajgou, protože kdyby se zastavili, bylo by v tu ránu po nich. Anebo když Tamara s vážnou tváří hovořila o tom, že báťuška moskevský patriarcha i její nejoblíbenější svatý Řehoř Palama, arcibiskup soluňský, jehož malou podobenku nosila neustále na krku, ji chrání jen po pásmo nízkých smrčků za vesnicí, ale v tajze mají moc jiní, a pak se Kavaryč rozkřičel, aby držela hubu, jestli nechce na celou rodinu přivolat neštěstí.

V tu chvíli Erske pochopil, že o silách tajgy se takhle nahlas nemůže, a bylo to první tabu, o kterém si napsal do bloku krátkou

poznámku. Většinou se ale u nich na tom divanu otravoval stejně jako v matčině velkém bytě v Århusu s výhledem na moře. Během toho, co Tamara mluvila, párkrát dokonce usnul. Ale protože se to nahrávalo, tak si to mohl poslechnout později. Tamara stejně místo o charyňské historii se západem hovořila o nové plitce. Že když ji vypne, tak je to nafest, a ne na dobré slovo jako s tamtou, jenže to lopocení a strach, co měla všechna ta léta, než k tomu Kavaryče přemluvila, ji tak jako tak budou stát zdraví.

Erskeho napadlo, že Tamara by mohla být klidně Poloburjatka. Tváře má na to široké dost a oči škvírky měla taky. Kavaryč měl obličej jako vyřezaný z úzkého dlouhého špalku, i když našikmené oči měl stejně jako ona, a Elvíra byla něco mezi tím.

Kdyby svůj původ mohli odvozovat od nějakých srdnatých mužů na koních, co měli na čas pod palcem celou Rus, třebas by byli na sebe nakonec pyšní a pořád by se tak neostýchali za ty svoje dřevěné zemljanky, napadlo Erskeho, protože na návštěvy do okolních chalup nemohl, pokaždé před ním s omluvou zabouchli dveře s tím, že je cizinec. Ale tomu, že by na tomhle místě v tajze něco stálo už před šesti sty lety, moc nevěřil. Těžko uvěřitelně Erskemu znělo už to, že by osada byla založená roku 1841 vyslanci ruského cara, kteří měli najít příhodné místo na stavbu nového hlavního města.

Postavit město uprostřed tajgy, to může napadnout jen Rusy, pomyslel si. Hrubíány s něžnou duší. Tyhle stereotypy neměl rád. Kromě pár literátů, co si vzpomínal, nikdo z velikánů ruské historie moc něžnou duši neměl. Mezi jeho spolužáky na katedře antropologie v Århusu se ale tyhle řeči vedly. Nemohli pochopit, proč se sem vypravil. Jedna z jejich teorií byla i ta, že se do té staré paní Táni prostě zamiloval.

Jakékoli zmínky o Charyni se ztrácejí poté, co odsud hledači nového Petrohradu po pár měsících živoření odcházejí, alespoň Erske nic v Dánsku ani v Moskvě nenašel. Prý to bylo několik mužů i s ro-

dinami, aby je to za ženami netáhlo domů, jak stálo v prohlášení carské kanceláře, která je do té divočiny vyslala. Děti onemocněly a oni je táhli více než tři sta kilometrů na saních až do nejbližšího města, kde byla vojenská posádka, a tedy i lékař, a i když se prý nakonec z toho všichni dostali, do Charyně už se nikdo vrátit nechtěl. V jednom textu, na který Erske natrefil při svém pátrání víceméně náhodou, stálo, že celá ta záhadná nemoc téhle Krasochinovy výpravy byla jen způsobem, jak se se ctí dostat zpátky do civilizace. V souhrnné zprávě pak Krasochin hovoří o charyňské osadě, jak k tomu jménu ale přišel, se nikde nevysvětluje. Carskou shovívavost nad debaklem výpravy si prý Krasochin zajistil několika exempláři sibiřského pruhovaného sobola, které přivezli a na carském dvoře pak po několik let sloužily jako atrakce pro návštěvy. Vycpaniny tohoto dnes již podle všeho vyhynulého druhu jsou prý i v depozi-tářích Ermitáže, i když o tom Erske našel jen jednu jedinou zmínku a přímo na místě o takovém exponátu nikdo nevěděl.

O pár let později se pak o charyňské osadě hovoří jako o místě, kde rozbili svůj tábor lovci vlčích kožešin. Oblast prý byla bohatá na všechny druhy zvěře a místní chodili v kožešinách okázale celý rok. Zdá se, že Charyň, pokud to byla ona, měla v té době nakročeno stát se skutečným prosperujícím městečkem se stálými obyvateli, ale pak se opět cosi přihodilo a do Charyně se vrací tajga, lidé znovu mizí pryč. Většina z nich se sice do evropského Ruska nevrací, ale ke znovuzaložení osady nedošlo ani v průběhu několika dalších desetiletí. Uchýlila se sem až na začátku dvacátého století vojenská posádka poručíka Ševanina po své vzpouře ve Sverdlovsku, vyvolané několika menševiky, kteří nechtěli poslechnout rozkaz postřílet vzpouru jistých vesničanů proti vysokým odvodům pšenice, a spolu s několika svými ženami uprchli a po dlouhém putování se nakonec usídlili v Charyni. O Charyň šlo podle jednoho důvěryhodně vypa-dajícího textu ze čtyřicátých let proto, že popis místa se plně shodoval s Krasochinovým líčením z jeho závěrečné zprávy, což je

ovšem jistota bez záruky. Pokud se Ševanin usídlil jinde, v Charyni se v té době pravděpodobně nic neděje. Zřejmě vůbec neexistuje anebo pod jiným jménem jako přibližné místo tábora takzvaných jižních Čukčů, který Ilja Pjatigorský, ruský etnolog z první poloviny dvacátého století, situoval zhruba do těchto míst, a v roce 1919 se jej sám vypravil hledat. Jižní Čukčové je přitom nikdy nepotvrzená větev Čukčů ze severu, asijských Poloeskymáků, jejichž část se podle Pjatigorského koncem osmnáctého století kvůli neshodám mezi rody odtrhla a dala se na pochod na jih. Tuhle část charyňských dějin Erske pokládal za nejzajímavější, ale zároveň za tu zdaleka nejméně vědecky podloženou. Kdyby se vrátil do Århusu s tím, že potvrdil existenci přeživších jižních Čukčů, jedlíků psů, na úspěch celé téhle akce by to úplně stačilo. Pozdvižení na katedře antropologie by bylo zaručené.

Erskemu ale bylo jasné, že starší ruští etnologové, diví muži s vizemi překvapivého rozletu podloženými téměř ničím, nemají v evropské antropologii valnou reputaci a Ilja Pjatigorský byl jejich typickým představitelem. Jeho teorie o Čukčích však přesto Erského zaujala. Nálezby sídlišť, které měly některé rysy čukčské kultury a jiné sibiřských domorodců, je totiž opravdu možné vysledovat od severu až k oblasti, kde se zhruba nachází Charyň. Možnost potvrdit existenci lidské skupiny, která během doslova několika málo desetiletí úplně změnila svůj způsob života a to, co obvykle v lidských dějinách trvá staletí nebo tisíciletí, zvládla za tak krátkou dobu, Erského fascinovala, i když kdyby řekl Charyňským, že mají něco společného s Čukči, národem rybojedů, co nepohrdnou syrovými velrybami vnitřnostmi a svítí si rybím tukem, posadili by ho rovnou do vlaku zpátky na Moskvu anebo spíš poslali do Čevapiky za řepáči.

Charyň v dnešní podobě je dílem především sovětského plánování, kdy na každých sto kilometrech podél magistrály mělo něco stát, a to tam pak obvykle stálo tak dlouho, dokud v osadě stavěl pravi-

delně vlak. Shluky domků, u nichž znal Fedorek popaměti každou jejich střechu, byly domovem rodilých Sibiřanů stejně jako Rusů, co se do oblasti vydali za obchodem nebo sem dostali umístěnku či byli za trest posláni dělat místním osvětu, pokud sem rovnou nepřijeli do některého z nápravných táborů rubat v lese, těžit rudu nebo pokládat koleje. Po vypršení trestu část z vězňů na Sibiři zůstávala a ve vesnicích podobných Charyni je jejich potomků někdy i dobrá polovina. Erske nevěděl, kdo je v Charyni kým, kdo je domorodcem a kdo je potomkem moskevského kádrováka, co se na vedení znelíbil. Na první pohled to nebylo poznat a Erske znal jen Kavaryčovy.

Tamařina otce si představoval jako křehkého intelektuála, co chtěl dělat chirurga a v Charyni pak načerno za úplatu rodil krávy, když měl zrovna volno v kolchozu. Žádnou jeho fotografii Tamara neměla, ale podle Elvíry to byl vzdělaný člověk, který se sám sobě natruc oženil s idiotkou, a proto je i podle Elvíry Tamara taková. Nevzdělatelná, řekla, a těžko říct, co tím přesně myslela. O předcích z Kavaryčovy strany nevěděl Erske nic.

Mariane

Vždycky ho zajímal jen obchod. Na Hablundovu námitku, že tolik let už odebírá zeměpisný časopis, Mariane neslyšela. Teď když firma vzkvétala a měli našetřeno, přijde najednou blesk z čistého nebe v podobě nesmyslného třestění.

Ani konstituci na to neměl. Nebyl hubený ani příliš tlustý, ale kilometry, které ušel, se skládaly z pochůzek přes tři bloky do kanceláře a zpátky a pak v neděli, když si spolu někam vyjeli. Do rodného domku Christiana Andersena v Odense, kde si pak udělali malou procházku, sedli si spolu na kávu a posté si přečetli Vánoční stromek nebo Děvčátko se sirkami. Jak sladké se najednou zdály tyhle vzpomínky. I ty nesnesitelné přípravy jí tak budou připadat. Chvilě, kdy jí byl ještě na dotyk blízko, ale myšlenkami už mezi soby, tygry nebo špinavými lidmi, jejichž jazyku nerozuměla. Nesmíš mi bránit, opakoval jí, a Mariane se ho ptala, co vlastně ona sama pro něj znamená, a lákala ho do jejich měkké ložnice s růžovými střapci na záclonách. Prý že se zbytečně rozdírá a oba je nadarmo trápí. A pak odjel.

Prvních několik dní byl všude. Ve výloze kolekce zimní módy, na filmovém plátně jako hlavní z milovníků, ve stánku na hranolky ten mužský od kečupu měl podobnou čepici. Ale postupně si zvykala.

Poté, co první týden strávila zachumlaná v peřinách jejich ložnice, kde vdechovala Hablundovu slábnoucí pyžamovou vůni, řekla si dost. Peníze jí nechal a schůze jeho firmy, kterých se měla jednou měsíčně účastnit, byla jen formální záležitost. Nabídli jí židli a kávu a hovořili o věcech, kterým nerozuměla.

Přestože nevěděla kam, psala Hablundovi dopisy. Schovávala je do zásuvky a čekala, až od něj přijde adresa. Osada se zvláštním jménem nebo číslo poštovní schránky na poště, kam si Hablund bude pro ta psaní pomačkaná dlouhou cestou chodit.

Marianiny přítelkyně, manželky jiných kodaňských úspěšných mužů, jí záviděly. Žádné manželské povinnosti a čas jako písečná pláž se slunečníkem, celý den mohla Mariane ležet s časopisy nebo laskominami a večer si objednat jídlo domů a vůbec nevycházet ven. Zatímco přítelkyně pobíhaly v kalupu mezi dětmi, prádlem a vařením, a když se s nimi Mariane sešla, každých pár minut kontrolovaly čas, ona mohla lenořit, vzdělávat se, nakupovat nebo podle chuti zvelebovat hnízdo v Hansenově ulici. Vymýšlet drobná zlepšení, kterými by Hablunda na uvítanou překvapila, jako jsou nové garnýže nebo veselý koberec v předsíni. Tři dny si pak vyčítala, jak byl ten, který nakonec vybrala, drahý, než jí to Lora vymluvila. Hablund si přece plní své sny, a tak Mariane může taky.

Nabídla jí, že jí bude pomáhat s dětmi, ale po pár dnech toho nechala. Jen to Mariane připomínalo, že nemá vlastní.

Opravdický pokus o nový život začal rozvzpomínáním se na to, jaké měla kdysi sama plány. Přece to nebylo jen šťastně se vdát. Odněkud z paměti tahala zasuté představy a přání jako vzpomínky na život, ke kterému nedošlo.

Když jí bylo pětadvacet, dostala strach, že se nevdá, a všechno ostatní pustila z hlavy. To tenkrát začala s nakupováním. Všechny peníze za práci stenografky v kodaňské policejní kanceláři dala za účes, boty, kabelky s všelijakými pásky a za kurz angličtiny jen proto, že doufala, že se tam s někým seznámí. My name is Mariane. Would you like a cup of tea? Yes please. With milk and sugar. První rozhovor, který si Mariane s Hablundem vyměnili. Hned po hodině na ni počkal venku a zeptal se jí, jestli by byla ochotná se kvůli nějakému muži všeho vzdát. Zatočila se jí hlava. Znělo to jako z pohádky a ona měla chuť letět poslepu někam do propasti, padnout už s někým konečně do peřin a nechat si od něj šeptat.

Zamyslela se.

S očima obrácenýma k obloze, řasy jí při tom mrkaly jako vteřinová. Ano.

Proč jen si to musí dokola pořád přeříkávat? Že ji vzal potom za ruku a pak ji políbil a pak tohle a támhleto. Lora to stejně jako další přítelkyně už od Mariane slyšely tisíckrát. Chichotaly se nad šálkem horké čokolády v čase mezi nákupy a poklizením. Hartusily na ně, pomlouvaly je a smály se ranním zlozvykům svých mužů, a pak pospíchaly domů.

Nebyla to vypočítavost. Když se Hablunda zeptala, kolik ve firmě vydělává, hned se zastyděla. Ano ovšem, bylo to i kvůli válce. Málem by zapomněla. Když ji schoval pod kabát, tak to bylo i před vším tím zlem okolo a mužů jako by navíc tehdy bylo málo.

Marianiny zájmy: kino, knihy o historii, výlety, zpravodaje ženského hnutí. Byli s Hablundem jedno tělo, a duše také, protože byl stejně jako ona otevřený novým myšlenkám. Byl rozumný, velkorysý a s všeobecným přehledem. Nezanedbával ani ji, ani svoje zaměstnání a Mariane postupně zapomínala, co kdy bylo před ním a co kdy od života vlastně sama chtěla.

Žiješ svůj sen, říkala jí tenkrát Lora, sama už podruhé těhotná, a Mariane přikyvovala, i když v tom něco nehrálo.

Hablund pak začal s tím, že jsou to ty její knihy. Ty o historii jí sám nosil domů. Bichle. O počátcích dánského království, o řecko-perských válkách, o Napoleonovi. Ležela v tom potom, co přestala pracovat.

Malého rádce pro ženu dvacátého století si ale Mariane musela půjčit z knihovny sama. Jako lapka si ji nesla domů pod paží a četla si ji, když Hablund usnul. Poté, co měli po manželských povinnostech, samozřejmě. Přestala do práce chodit i proto. Čekala, že každou chvíli to v ní zapustí kořínek a tu svou macatost bude moci konečně začít dávat na odiv. Ležela s nohama nahoře v bytě v Hansenově ulici, aby nic z posvátné tekutiny neuteklo ven, a četla

Malého rádce pro ženu dvacátého století, zatímco Hablund vedle spokojeně usínal.

Nemáš ani ponětí o tom, kolik toho každý den má, zlobila se na ni Lora, když měla Mariane roupy.

Stenografování na policii ji nebavilo, dokola ty samé zápisy z nočních výtržností a vloupaček do kodaňských maloobchodů. Práce ošetřovatelky ji předtím lákala jen proto, že by tak mohla zachránit život zraněnému hrdinovi a ten by se pak do ní z vděku zamiloval. Učit děti chtěla kdysi kvůli těm pohovorům s otci, co se starali sami, a ta obětavá žena, v kterou už nedoufali, že by kdy po smrti své manželky potkali, tak to byla ona. V angličtině ji nakonec Hablund předstihl, protože s ním po boku ji opustila vůle učit se. Byla šťastná, Lora měla pravdu. Chodila ven do parku s jejími dětmi a smály se jako za svobodna. Anebo si jen ve dvou vyrazily k řece, zuly si boty a z lávky se až po lýtka šplouchaly ve vodě. Život bez války, život v dostatku, život v době, která nabízí tolik možností. Co by chtěla? A co chtěl on?

Zatímco si četla o Napoleonovi, Hablund Doran v neděli odpoledne, když pršelo, listoval Naším světem, který mu v hnědé obálce jednou za čtrnáct dní chodil do schránky, a celý u vytržení jí ukazoval fotografie cizích lidí. Nic jim do nich přece nebylo, a kdyby Mariane měla tak špinavá a vytahaná prsa, nic pozoruhodného by na tom Hablund neviděl.

Pak přitáhl po práci domů tu masku. Zvonil na Mariane, ještě než vyšel nahoru, a když se vyklonila z okna, hrdě na ni ukazoval prstem. Táhl ji z toho vetešnictví přes celé město. Vyšla na celý dvoutýdenní výdělek a Hablund chtěl pěšky alespoň ušetřit za taxík. Víkendy trávil tím, že ji věšel na různá místa v bytě a zase sundával, tu černou dřevěnou masku se žlutými pruhy a jámami očnic, co se jako by dívaly, ta maska byla odtamtud. Odtud, kde Hablund zůstal, a těma očima jako by si ho tam táhla k sobě. Seděla radši v kuchyni, aby se

na ni nemusela dívat. Aby ji ta černá hlava těmi dírami v černém dřevě nepozorovala. Namlouvala si, že kvůli ní má bolesti hlavy, a Hablund si ji dobíral, jak rychle se z ní stala divoška.

A naopak. Maloměstská slečna, oslovoval ji, když o Vánocích navrhl, že by mohli alespoň na pár týdnů masce přelepit oči dvěma stříbrnými hvězdami. Na stole jim stála vázička s chvojím, pod jménovku Doranovi přitloukl Hablund hřebíčkem zvenku na dveře zlatý věneček, vlastně jí šlo jen o to, aby to v pokoji ladilo, ale Hablund se rozlítil. Mariane utekla s pláčem k Loře a několik hodin čekala, až se jí manžel přijde omluvit. Přišel, ale za pár dní začal nosit harampádí a nepřestal s tím až do odjezdu. Metly, dřevěné sošky, kusy jakýchsi primitivních nástrojů, očouzené kameny.

Sbírání rustikálních rekvizit dělalo v lepší společnosti i tehdy právem dojem kultivovanosti, jenže Hablund tahal domů špínu. S hrůzou se Mariane jednou přistihla, že se k masce modlí, aby měli dítě. Klečela na koberci se sepjatýma rukama a cosi odříkávala, zděšeně to pak hned telefonovala Loře.

Když se Hablunda ptala, jestli je s něčím nespokojený, nikdy jí na to nic určitého neřekl. Když se vytasila s tím, že je to určitě kvůli ní, a dala si přitom ruce v bok, hned nato se zhroutila jako domeček z karet. Jen pořád dokola se snažit, to nikdo nevydrží věčně. Hablund nato, že si vyrazí na společný výlet nebo do kina na film, který mu předtím chválila. Jako by se v ty chvíle znovu rozvzpomínal na ně dva. Tiskl ji. Mariane myslela na to, že když láska odchází, několikrát se přicházívá loučit, a plakala. Vískal ji ve vlasech. Jak dlouho ještě? O tom, že má doma anděla, by měl vědět častěji.

Potřebuje občas jiné povyražení než tebe, nech ho na pokoji, říkávala Lora.

Nudí se, to je normální. A tak se kodaňský byt plnil Hablundovými věcmi, kterým Mariane nerozuměla, a bláznivě začala nakupovat i ona, snad kvůli té rovnováze, o které psali v Malém rádci pro ženu

dvacátého století. Hablundovi natruc růžové polštáře s třásněmi, levné šperkownice, sošky pasaček, zdobné konvičky na kávu s držátky ve tvaru želviček. Beze slov válčili, kdo s koho, aniž by o tom padlo slovo tak dlouho, až Lora Mariane přemluvila, aby se těch zbytečných věcí zbavila na nějakém charitativnímu večírku.

Když z večírku odcházela, bolely ji nohy od hopsání s neznámými lidmi a ústa od toho strnulého úsměvu. Sundala si lodičky a šla noční čtvrtí Vesterbro bosa a pak i celou cestu dál až do Hansenovy ulice. Byly dvě hodiny ráno. Doma ji čekal byt s maskami, měděnými kotlíky, co měly na konci nožiček psí tlapky, hábity s kosticemi a její Hablund navíc nedávno začal mluvit z cesty. Seděla tam pak na jejich posteli vedle jeho spícího těla a prázdného místa po věcech, které právě na večírku rozdala, a bylo jí jasné, že je zle.

Fedorek

S otcem vycházel Fedorek odjakživa dobře. Ve Voryni spolu bydleli v jediném ze dvou zděných domů, které tam v třicátých letech postavili sovětszí dělníci, měli tam pro sebe malý byt. V druhém ze zděných domků byl v jedné místnosti místní sovět, v druhé prostora, kde se pořádaly schůze, v třetí knihovnička s čítárnou a ve čtvrté školní třída učitelky Medosjevové, jemné ženy se zvonivým hlasem a vždy upraveným drdůlkem, která se celý život nepřestala podívat nad tím, kam ji to osud zavál.

Fedorkův otec Oleg Abramovič byl invalida. Jako sedmnáctiletý se při toulkách lesem omylem ocitl ve špatně vyznačeném areálu vojenského cvičiště a granát mu téměř utrhl pravou nohu i ruku, Oleg si pobyl několik měsíců v nemocnici a zbytek války bojoval v matčině bytě o život s infekcí za téměř tříleté blokády Petrohradu. Noha se mu několikrát zanítila a nervy na ruce mu nastydly, když si v bytě četl v průvanu u otevřeného okna. Jiné povražení neměl. Na pár posledních válečných měsíců, když už mu bylo lépe, matka sehnala od někoho invalidní vozík a po schodech z druhého patra s ním horko těžko skodrcala dolů na dvorek na slunce, a jakmile zašlo, zase zpátky nahoru, zničila si kvůli svému synovi záda.

Oleg mžoural do petrohradského slunce, četl knihy a poslouchal matčino klevetění o tom, co všechno by se ještě dalo sníst. Mládí uteklo jako voda, a když bylo jasné, že už se nikdy úplně neuzdraví a matce na krku zůstat nechtěl, přihlásil se do akce Kulturní osvěta na Sibiř, kde hledali mladé nadšence, kteří byli odhodláni nechat si podělat život, jak řekl Oleg jednou synovi, a Fedorek si to zapamatoval. Že otec do Voryně vlastně nikdy nechtěl stejně jako Fíla Medosjevová. Bydlela ve stejném domě v bytě vedle nich, říkalo se, že je stará panna.

Když byl Fedorek v pubertě, podezřívával otce, že s ní něco má. Často se navštěvovali a vyměňovali si knihy. Nevěděl, že mezi mužem a ženou může existovat blízkost, na kterou těla mlčí. Nevěděl to možná ani Oleg Abramovič, dokud se s Fílou Medosjevovou nesetkal. Jediná žena, kromě vlastní matky, kterou kdy předtím blíže poznal, byla Fedorkova matka a tu chtěl od první chvíle se vším všudy celou. Zemřela, když byly Fedorkovi dva roky. Potom co největší smutek po třech letech ustoupil, by Oleg neměl nic proti tomu dát se s někým dohromady znova. Od mládí toužil po rodině a nepatřil mezi ty, kteří se úmrtím ženy proti všem ostatním zatvrdí. Jenže čímkoli by on sám to svoje samotářství vysvětlil, ani by přitom nejspíš neodhlédl od rozečtené knihy. Neodhlédl ani tehdy, když si četl u otevřeného okna, kolem chodily nezadané ženy a on by si mohl vybírat.

Oleg rád říkal, že jeho špatná noha s rukou se zasloužily o to, že nezůstal doživotně buran, to když Fedorek dobře prospíval ve škole, podle Olega kvůli tomu, že synovi odmalička nahlas předčítal. Byl zklamaný, když učitelka Medosjevová doporučila Fedorkovi jen vyučení a ne vyšší vzdělání. Z chemického, dřevozpracujícího a železničářského učiliště nakonec vybrali to poslední, ačkoli jako chemik by to Fedorek mohl dotáhnout dál. Na závodě by kontroloval kvalitu majonéz nebo limonády a bez jeho souhlasu by se nic z toho nedostalo z linky do krámu. Ale to by nebyl na čerstvém vzduchu, a když už se Oleg Abramovič nechal poslat jednou jako knihovník do voryňské pobočky, čerstvé povětrí bylo jedním z mála, co synovi mohl život na Sibiři dát. Aby dělal u dřevařů, se Oleg bál. Dřevaři jsou mužští od rány a kluka z bytovky by si podali.

A tak se stal Fedorek pravodníkem. Na čerstvém povětrí byl, jen co se vyklonil z okýnka, a tu práci zvládaly i ženské. Nejtěžší na tom bylo pro Olega to odloučení. Do Voryně jezdil Fedorek z internátu jen třikrát do roka a zbytek času psal dopisy a Oleg mu posílal balíčky. Občas Fedorkovi něco do balíčku přihodila i Fíla Medosjevová.

Lístek o tom, jaké jsou ve Voryni novinky, protože o tom Oleg neměl ponětí.

Abramovič obvykle pro Fedorka do balíčku otočil něco ve voryňské knihovně s tím, že to Fedorek vrátí, a alespoň v polovině případů skutečně poslal otci knihu zpátky. Číst ho moc nebavilo, ale bylo to jedno z mála, o co otec projevoval zájem, a po večerech na to Fedorek míval čas.

Jestli Oleg Abramovič kdy do Voryně přišel s nějakým skutečným západem pro kulturní osvětu, přešel ho dřív, než si na otce Fedorek pamatoval. Do voryňské čítárny sotvakdy koupil nové časopisy a knihy se také spíš ztrácely, než by do polic přibývaly nové. Nad místními Oleg brzo zlomil hůl a časem přistoupil i na to, že si do knihovny chodili s termoskou čaje jenom poklábosit.

I když si máloco z toho přečetl, knihy od otce vozil Fedorek i ve své pravodnické komůrce. Dokonce ho, když mu zase vlála hlava v okýnku a cítil se velkolepě, napadlo, že by mohli zřídit v jídelním vagonu pro cestující malou pojízdnou knihovnu. Bylo to poprvé, co na poradě pravodníků něco navrhl, ale pár kyselých obličejů stačilo na to, aby z toho sešlo. A tak nechával Fedorek knihy za pár rublů Marině ve vladivostocké prádelně, občas něco prodal spolu s novinami, které ve vlaku nabízeli prodejci, a Fedorkovi se podařilo jim za úplatek něco podstrčit.

Když ve Vladivostoku vystoupil z vlaku a Marině odevzdal špinavé prádlo, kolem pouličních stánků s knihami prošel bez zájmu a zamířil si to rovnou do města. Vydal se vzhůru po třídě Verchněportovaja, cestu do centra měl rád. Třída se zvedá, jako by jeden konec ulice držela ve vzduchu velká ruka, a zatímco po jedné straně ubíhají čísla domů, ta druhá visí v prostoru a všechno pod ní je čím dál titěrnější. Z vagonů se stávají vagonky a z těžkých lesklých železničních kolejišť zem pokrytá žebříčky s nitkami elektrického vedení, z jejichž spletců co chvíli vyletí hejno jisker.

Když sem na konečnou přijel Fedorek poprvé, tou odrátovanou krajinou náspů, kolejí a odstavených vagonů se pak celý zbytek dne toulal. O tom, jak železnice funguje, neví pravodník kromě svých povinností nic moc. Ale s tou jeho uniformou ho nikdo nestavěl, a kdyby chtěl, mohl by se postavit před některý vlak, co měl těsně před odjezdem, a místo pravodníka, který si pro něco odskočil, si stoupnout u dveří vagonu a dát se do důležitého kontrolování lístků. Onehdy se Fedorkovi takovou kulišárnou nějaký pravodník chlubil. Udělili mu jen napomenutí, pravodníků je málo. Prý kvůli malým platům, ale Fedorek ví, že chytráci si na železnici odjakživa vydělali dost. Načerno prodávají lístky i na stání lidem do chodbičky, na záchodě pašují kdeco, rozprodávají hrnky, lžičky, všechno, co se dá. A tak si mužští jeho věku, když Fedorka vidí vytírat ve vlaku záchod, o něm dost možná myslí, že je nemešlo. Mohl by si klidně vydělat stejně jako oni, kdyby chtěl. Někde na telefonu ve fabrice nebo za obrazovkou počítače, co tak nasupeně hučí. Jenže si nevydělá a mrzí ho to.

Dnes nemá chuť sejít dolů do kolejiště, i když by ho to nic nestálo. Má ve Vladivostoku dva dny na to, než se jeho vlak zase vydá na cestu zpátky. Mohl by na ubytovnu, ale nepůjde. S dalšími třemi se tam tísnit v pokojíku bez umyvadla a dlouho do noci poslouchat jejich žvanění o tom, co řeknou na vedení, až se přijde na to, že střelili dvacet ručnicků. Marina v tom za čtvrt peněz jede s nimi. Proto se s nimi pokaždé tak vítá, když přijdou s rancem špíny do prádelny. S ním je to objímání z čistých sympatií a vtipy o hloupých Burjatkách, které jsou o ní, nemůže na ubytovně poslouchat. Ani ty hlášení každých sedm minut. Amplion z nádraží vyřvává ubytovně přímo do oken. Asi proto, aby zvodkovaní pravodníci, co odtud celé dva dny nevytáhnou paty, nezmeškali vlastní štaci. Stejně se tam jen celou dobu litují a špásy s pravodníci končí v posteli. Ta malá se špičatým nosem snad měla už všechny kromě Fedorka.

Přidal do kroku, pomyšlení na ženské ho tísnilo. Nikdy nebyl bi-
jec s kravským zvoncem v kalhotách, co by se třásl nedočkavostí.
Než Elvíru vůbec oslovil, trvalo to měsíce. Jezdila vlakem Charyň,
Chabarovsk a zpátky. Fedorek v duchu odpočítával, kolik hodin
a pak už jen minut tam na pólce ta dívka ještě posedí a jestli pojede
zas, anebo je tohle naposledy. Vlastně si přával, aby to naposledy
bylo. Aby se konečně musel k něčemu odhodlat. Vystoupit v Chaba-
rovsku nebo v Charyni a mezi baráky ji tam někde najít. Sám před
sebou si to sliboval, když myl v kuchyňce vagonu nádobí, zatímco
Elvíra seděla za stěnou pár metrů od něj a nic mu nebránilo, dát se
s ní do řeči. Udělal by to tak, že by jí večer přinesl sklenici čaje na
spaní jako pozornost a nevzal by si od ní za to žádné peníze. Zbytek
už by si přečetla v jeho očích. Jenže sebrat k tomu odvalu, to je to.
Elvíra seděla celou dobu zabraná do příručky právního poradenství,
a těch pár hodin byla na Fedorka moc krátká doba, aby se osmělil.
Měla krátké vlasy, brýle a malá prsa a zdálo se, že ji muži zajímají
méně než madlo na vlakovém okénku. Nakonec se Fedorek odhodlal
ukázat jí pár knih, co vozil od otce.

Odborně je prolistovala a pak je složila do úhledného sloupku
na stolek před sebou. Byla s tím hotova velmi rychle a Fedorkovi
se zdálo, že ho tím gestem odmítla. Vlastně si tím byl celkem jist.
Neřekla vůbec nic, a on se až do večera ploužil po vagoně s kulatý-
mi zády. A pak se to stalo. Přišla za ním do kuchyňky se špinavou
skleničkou, místo aby počkala, až půjde kolem a sebere si ji sám,
a k tomu něco poznamenala o jedné ze zapůjčených knih.

Příštích několik štací Fedorek jezdil s pugetem kopretin zabale-
ným v kusu mokré látky a čekal, až zase nastoupí.

Aby sebral dost odvahy k tomu nabídnout jí společný výlet do Vla-
divostoku, musel si dvakrát za sebou nalít na kuráž ze své pravod-
nické skříňky. To už ho Elvíra viděla dělat všechno. Vytírání a po-
sluhování a konejšení ožralů i to, jak se u sebe v kamrlíkú převlékal,

když neměl dovřeno, a škvírou bylo vidět, že je pod uniformou ještě hubenější, než se zdá v ní.

Fedorek byl udýchaný, vyšplhal se až skoro nahoru nad šedomodrý vladivostocký záliv, nad pevnou náruč zelených svahů, ten půloblouk klidu měl nejradši. Ulice jako letokruhy v trychtýři, řady dřevěných domů pod sebou v kopci zarostlé starými stromy, které jako by tu zapomněli z dávna. Na téhle pohlednici nebyl nepořádek ve svazích vidět. Zelené chuchle křovin plné haraburdí, starých vybledlých obalů, pomačkaných láhví a střepeň z flašek, mezi kterými se táhly zablácené ulice, řady kdysi výstavných dřevěných domů s vyřezávanými sloupky, krajkami, jako když pění moře. Nepršelo, ani Fedorek nepamatoval. Nedlážděné ulice byly popraskané jako sloní kůže a prášilo se z nich, i když šel pomalu a opatrně našlapoval. Když tudy procházeli s Elvírou, měla oči navrch hlavy z tolika pouličního osvětlení.

Byl přece večer a šli spolu poprvé sami, to neměla vůbec strach? Fedorka trochu zklamalo, že se nestarala, kam jdou, že se nechala tak odevzdaně vést. Co kdyby ji zatáhl do některého z těch starých domů a bylo to proti její vůli? Lanovka nahoru nefungovala, a tak šli podél ní dole křovinami, kde na větývkách pohlávají papíry. Tam by se nedovolala, ani kdyby křičela ze všech sil. Nad domy, co každý druhý má připnutou desku jako metál, kdo z významných tu žil, se houpala luna. Fedorek měl svou první vážnou známost a sám sobě si sliboval, že to nezkazí.

V chodbě domu, kam vešli, nešlo světlo. Fedorek Elvíře řekl, ať na něj počká dole, a sám tápal podél stěn po dřevěných skřípějících schodech až do druhého patra. Chtěl Elvíru představit bábušce s děduškou, ale tak, aby ona sama o tom nevěděla. Od dob, kdy matka zemřela, až na matčiny rodiče a otce nikoho neměl.

Jupa, vesničani přijeli, vítal ho děduška stejně, jako když se ukázali s otcem.

Tihle balíci z balíkova, co s nimi měla kdysi co do činění jejich dcera, byli starému páru trochu k smíchu. U nich ve Voryni nikdy nebyli. Návštěvu vždycky s díky odmítli a nikdo je tam nedostane ani na stará kolena.

Nedalo moc práce uhodnout, že Elvíra je ze zapadákova stejně jako vnuk. Bábuška si pomyslela vrána k vráně sedá, a pak ztišila televizor a začala snášet na stůl.

Dědušku neviděl Fedorek nikdy jinak než ve vestičce, co jí z kapsičky koukal bílý kapesník. Starý muž si nestříhal vlasy, průhledná, každý den mytá dečka mu padala na ramena a nehty měl vždy pěkně pěstěné. Fedorkův děduška byl spisovatel a jeho verše tesané do kamene se dodnes skví na pomníku hrdinů na nejvyšším pahorku vladivostockého zálivu. *My budem spolu, povel vpřed a bdíme, ruce spletené, nad dneškem, to je nový svět a s tebou všichni kveteme. Prapory a přilbice a břízy dech, co voní, Vladivostok je z ocele a slzu matka roní. V pláči se rodíme a v pláči umíráme, však mezitím let padesát čelem se k dílu máme. Přilbice, bonbony i květy, smích dětí nesou po kraji, pěst z ocele, však kde ty, jen na tebe tu čekají. Pugety ze šalvěže, Sibíř se táhne do dáli, tam, kde se země chvěje, nepřítel si vmžiku podali.*

Přeříkal verše i Elvíře, všichni společně s uznáním zatleskali.

Elvíra byla z té návštěvy nadšená. Kávu pili ze servisu s proužkem a dvěma kvítky na každém talířku a vůbec to tam všechno vypadalo školeně. Na stole servítky a po pirožcích dezert, který babuška oslovovala. Děsert, ty užé gatóv? ptala se do trouby a Elvíra z toho byla paf.

Děduška si myslel, že jejich zeť Oleg Abramovič začal s četbou především díky jejich dceři. Byla vychovaná po jejich a měli s ní jiné plány, než že se stane ve Voryni paní knihovnicovou, ale z knih děduška věděl, že lásce se neporučí, a s tchánem se po smrti dcery smířili. Fedorka ostatně vídávali rádi a před Elvírou tehdy dlouze rozkládali o plánovaném stěhování. Japonský svaz spisovatelů Ma-

heto prý bude stavět pro zasloužilé vladivostocké důstojný domov penzistů a děduška s babuškou byli v seznamu vybraných na jednom z předních míst. Elvíra potřásala hlavou a oběma podáním ruky pogratalovala.

Babuška si představovala nový byt v japonském domově důchodců jako něco velice nóbl a Fedorka zvala, jen ať je přijde navštívit. Stěhovat se měli za pár měsíců.

Elvíra s Fedorkem strávili ve Vladivostoku ještě celý další den. Pršelo, a tak se schovali do konečné lanovky, železné boudy s kotoučem kabelů velkým jako kolo od traktoru, do které bušil déšť. Elvíra se bála, že do boudy uhoď blesk, a Fedorek jí vysvětloval, proč do vlaku praštvá tak zřídka a proč je to v boudě bezpečnější než pod stromem. Nakonec odněkud vytáhl kus papíru a Elvíra navrhla, aby si zahráli piškvorky. Oba vyhráli dvakrát a pak už byl čas sejít pomalu dolů k nádraží. Ulicemi tekly potoky jako pláč a staré dřevěné domy jako by zarůstaly před očima do bujných zelených houštin. Voda táhla s sebou ze svahů bahno, Fedorek několikrát podal Elvíře ruku přes louže ve výmolech, ale stejně přišli na nádraží celí špinaví. Fedorek si ve výdejně vyzvedl čistou tuhou modrou uniformu a v kamrlíku pravodníka zabalil Elvíru do deky. Celou cestu z něj až na nezbytnosti nevyšla. Jako by se bála, že potká někoho, s kým jezdívala, a ten se jí vysměje, že se nechala takhle směšně zbouchnout.

Když Elvíra příště v Charyni nastoupila do Fedorkova vlaku s tím, že tentokrát v Chabarovsku nevystoupí, celá se potila ostychem. Jak jinak než tím, že přejeje svou obvyklou stanicí, by mu to měla říct? Nakonec nemusela nic. U samovaru ji Fedorek přitiskl k oknu, bez ptaní si vzal polibek, a když se za týden vraceli z Vladivostoku zpátky, nevystoupila už ani v Charyni. Jela s Fedorkem dál až do Moskvy a pak zase zpátky do Vladivostoku a celé znova a ještě mnohokrát. Ve Fedorkově kamrlíku spolu začali hospodařit.

Živili se proviantem transsibiřské magistrály, a tak to vyšlo lacino. Elvíra Fedorkovi perfektně uklidila v kuchyňce. Díky ní měl potom tak přesný přehled o tom, co veze, že otočit do kapsy jen tolik, kolik stejně jinak někde poztrácel, byla hračka. Na zloděje byl Fedorek pes, ale to, co si cestující obvykle bez jeho vědomí sami nakradli za jeho zády, jim díky bystrozraku Elvíry teď neprošlo a jim dvěma to právem patřilo.

Elvíra se časem neostýchala ani pomáhat s úklidem ve vagonu. Cestujícím bylo obvykle po chuti, že mají dvojí péči, a jako by si navzájem dali slovo, že nikde o tomhle zvláštním vagonu neřeknou, jednoduše jim to prošlo.

Na těch několik dní cesty Elvíra pokaždé zútulnila Fedorkův kamrlík obrázky vystřiženými z časopisů a do záchodové mísy za vlastní peníze koupila voňavé dezinfekční špalíčky. Když měli chvilku pro sebe, seděla Fedorkovi na klíně a spolu sledovali ubíhající mohutné stromy tajgy a těšili se na místa, která měli oba obzvlášť rádi. Ten první moment, když vlak přijíždí k Bajkalu a najednou se blýskne voda, městečko Obluče, kde všichni pěstují slunečnice, nádraží Zima, Jevtušenkovo rodiště s pěkným názvem, a další a další.

Zpráva o Elvířině nové práci přišla jako velké překvapení. Elvíra měla radost, Fedorek ne. Privilegiu pracovat na charyňské poště nerozuměl. Nevěděl, že na tuhle funkci čekal v Charyni špalír ženských, chtivých razítkovat balíky a poslouchat cizí telefony. Každé tři roky sice mělo proběhnout řízení, prověrka zaměstnančiny spolehlivosti, ale většinou přišel jen papír, že se to prodlužuje, a tak to trvalo, dokud nebylo po ní. A když bylo, nastala mezi ženskými velká řevnivost, které připadne po nebožce místo. Žádná zvláštní kvalifikace se nevyžadovala.

Když už měla stará úřednice namále, chodily za ní jedna za druhou s jahodami, vejci, likérovými bonboniérami a snažily se jí za-

vděčit, aby se o ně v dopisech na centrální irkutskou poštu přimluvila, ačkoli nikdo nevěděl, jestli se takové dopisy vlastně doopravdy píší a jestli na ně někdo tam v centru bere ohledy. Staré poštovní úřednice sice pořád cosi sepisovaly a bručely, když je někdo rušil, i když na poště bylo většinu roku po celý den jako vymeteno, ale co to vlastně píší, nikdo nevěděl.

Jestlipak i o Hablundovi odcházely depeše? Do těch míst, kde se přijímala rozhodnutí, jež spřežení psů pak rozvážela v černých obáčkách po celé Sibiři...

O Elvíře se v Charyni říkalo, že místo poštovní úřednice dostala, protože starý Velor Josipovič prý té staré ženské z pošty kdysi zachránil život. To se někdo má, když se mu poštěstí děd mastičkář a přijde si k teplému místu úplně bez práce. Právě kvůli takovýmhle pomluvám pak musela Elvíra nějakou dobu chodit vesnicí s šátkem až pod oči. Než se vesničané srovnají s novotou, pokaždé to chvíli trvá.

Pšela, matka Vasky s Dimou, co si na ně musí malý Serjoža dávat pozor, aby ho neztloukli, si na poštovní místo tenkrát brousila zuby ze všech nejvíc. Na poštu koupila z vlastních peněz kalendář, chodila tam večer drhnout podlahu, oškrábala stůl v čekárně a znova ho natřela na hnědo.

O pokoutných tahanicích kolem poštovního místa Fedorek nic nevěděl. Padl na něj smutek, že už nebudou jezdit spolu, a lítost, že mu Elvíra tuhle poštovní záležitost zamlčela. Opouštěla ho zrovna, když jí nechal šít uniformu podobnou té jeho. V jiné barvě sice, aby se vyhnul přestupku, ale tak podobnou, aby bylo každému jasné, že tihle dva k sobě patří.

Jenže stejně by je odloučení čekalo brzo tak jako tak.

Nezbývalo nic jiného než jít s pravdou ven. Ještě by si býval mohl myslet, že se jí to přihodilo tam, kdyby s tím otálela. Dítě že si porídila po poštovní směně v Charyni.

Serjoža byl v tu chvíli drobnější než zrnko rýže a hlásil se Elvíře jen bouří v žaludku, ale hotový malý člověk byl jen otázkou času.

Fedorek měl radost. V tom úplně plochém břiše odjížděl do Charyně s Elvírou i kousek z něj. Zázrak nad zázraky.

Hablund

Řepáčské od Charyňských odděluje nanicovatý špinavý potok. Strouha, kde se pere, močí a v létě tu dovádějí děti. Jen ony se občas při hrách druží dohromady, ale když si na to některé z nich vzpomene, zavolá hanba nebo něco horšího, a všechny se rozprchnou, jako když střelí.

Jak šel, už zmizely i zmenšující se chatky, co se stěnami vdouvají dovnitř jako bezzubá ústa stařen, kolem Hablunda nezbylo nic než kůže a kamení. Kůže na trojnožcích ze dřeva a kameny poházené kolem ohnišť, z některých ještě stoupá dým.

V první chvíli se chtěl Hablund pokřižovat a hned nato se dát zbaběle na ústup tam, kde to znal. Překotně sám v sobě hledal slova, ale všechny opisy byly marné. Byl rok 1946, vlakem odsud se mohl dostat až do Moskvy, a tady před ním se rozkládala doba kamenná. Tábořiště sahalo až dozadu k pahorkům, poznal to podle ohňů ve tmě. Bylo to mnohem větší než celá Charyň. Na špicích klacků se ve větru klepaly kůže, to podle zvuku, jak to mlátilo. Podle zvuků řepáčské noci, která klepotá zuby, co jimi stiskne a nepustí.

Kolik tady žilo lidí, Hablund ve tmě nedokázal odhadnout. Kromě ohnišť a rozházených kamenů nebylo mezi přístřešky vidět nic. Kůže propouštěly chrchot, zvuky chrápání a mezi ruštinou i řeč, které nerozuměl. Stará matka je bezpečně vedla. Měli ji podpírat, ale Hablunda teď spíš nesla ona. Proplítali se změtí přístřešků, stařena šla pevně, o nic nezakopávala. Ve tmě tušil tyče na sušení prádla, hromady klacků na oheň, hliníkové hrnce velké jako díže na kvas a kupy čehosi. O nic z toho ani nezavadila, ani hábit se jí nezapletl. Přemýšlel, jestli tu prožila celý svůj život, ale pak si vzpomněl, že před třiceti lety tu ještě byla tajga. Odkud přišli? Neuvědomil si totiž,

že řepáčtí tu byli dávno předtím, než Charyňští nedaleko odsud vztyčili svůj první dřevěný dům.

Zdálo se mu, že jdou léta. Že Charyň s domkem Josipovičů to je Kodaň a mezi tím, kde teď stál, a jejich domkem se táhne celá ta cesta z Moskvy až sem. Stařena s idiotkou si něco povídaly, a pak mu stará matka stiskla ruku, byli na místě. Závěs chýše kdosi poodhrnul a stařenu vtáhl dovnitř. Neloučila se, byla pryč. Osaměl s idiotkou a udělalo se mu na chvíli úzko. Je sám. Je sám a už se odsud nikdy nevymotá.

Hablund po pěti týdnech strávených v Burově domku těm otevřeným dveřím nejprve nemohl uvěřit. Dokonce se bál. Plížil se k nim opatrně, jako by všechno zpátky mohl vrátit i nějaký nepatříčný zvuk.

Venku ho oslepilo slunce. Okno, kterým se celou dobu díval ven, bylo zašmudlané, na ostré světlo si za tu dobu odvykl. I na prostor. Mhouřil oči a na moment se mu zamotala hlava. A pak to bylo pryč a zůstala jen opojná radost. Křičel by. Nebe nad ním se zdálo vysoko jak na patrech a ptáci měli hlas jak vyklokτανý mýdlem. Věci naházel do tlumoku, honem honem, jen aby si to Buro nerozmyslel.

Stavím se, křikl na něj, stejně by to všechno teď do náručí nepobral, a když se otočil, že půjde, stála před ním idiotka Josipovičová.

Sukni nahrnutou v rukách zvedala nahoru a dolů, kývala se a smála. Vdaná ženská, co dělá ostudu svému muži. Buro bouchl dveřmi, nechtěl se na to dívat. Nestydatá řepačka.

Josipovičová se dotkla Hablundova ramene a zlehka mu po něm přejela. Sáhla mu i na nos a prstem objela rty a pak ho chytila za ruku a táhla ho s sebou od Bura pryč mezi dřevěnými domky. Táhla ho za sebou jako dítě a Hablund konečně viděl víc.

Když ho vezl Buro z nádraží, už byla tma a u chalup nic nesvítilo. Elektřinu v Charyni neměli, o vodu se staral každý sám a většinou

se chodilo k bahňáku. Tam, kde Tamara poprvé pozorovala zarostlá prsa Keka Kavaryče a rozhodla se vymyslet si cokoli, jen aby ho dostala. I teď u bahňáku někdo byl. Několik žen, co tam drhlo hadry ze síněk, a houf dětí, co se kolem nich točily. Tváře měly všechny zmazané, jedno z nich fňukalo a sápalo se po matce, ta ho odháněla.

Některé domky byly stejně velké jako Burův, ale většina byla větších. Tvarem se podobaly. Síňka a pak jediná místnost pro všechno. Čtyři stěny z prken, které vypadaly, že nepřežijí silnější fučák, s dírami a střechou do špice anebo jen s jakýmsi kusem plechu na stranu jako s čepicí posunutou do čela. Plot neměl téměř nikdo, skupinky podmračeného dobytka klimbaly ocasey a odháněly mouchy. Pár krav sedělo i vedle bahňáku. Tam, kde byl důlek s vodou hnědočerné barvy, a pokaždé, když kráva dosedla na zadek, ozvalo se odtud hufnutí jak po balvanu. I pár koz Hablund zahlédl. Pomekávaly mezi domky, poposkočily, když zpoza domu vyskočil pes, a pak se zase znovu sbíraly do skupinek bloumajících vesnicí. Psi se slepenou srstí, která jim místy v plátech odpadávala dolů, proháněli kozy s telaty a kravám chňapali po zadcích. Krátké léto se musí využít. Někteří psi jančili, jiní, znehybnělí s nataženýma nohama, se vyhřívali na slunci. Když jim nějaký takový překážel v cestě, idiotka ho nakopla, ale většinou jim šla zvířata z cesty sama.

Stromů bylo v Charyni jen pár a žádný nerostl na hlavní, kudy s idiotkou Hablund procházel. Umořené tenké kmínky s řídkými šedivými lístky, jak se Hablund později dozvěděl, byl zbytek zásilky sazenic z Moskvy na zkrášlení pasjolku ku příležitosti třetího roku jeho založení. Těm stromům bylo šestadvacet a už ani o píd' nevyrostou.

Josipovičová ho táhla směrem odtud, ale přesto to Hablund uviděl. Za baráky dravce s obřími křídly slétající se na kraji vesnice na něčem, co připomínalo velkou hromadu hnoje. Do postranních uliček, které byly stejně málo ulicemi jako ta nejprošlapanější prašná, protože chyběly ploty, co by dělaly okraje, a ulici tak tvořila jen

lidmi a dobyt看em vyšlapaná stezka mezi domky, tam Hablund jen nahlédl. Domky hned vedle hlavní rychle řídly, víc než tři nebo čtyři po každé straně stály málokde. Však má pasjolak teprve třicet let. Během stejné doby měl Petrohrad půl milionu obyvatel a Ermitáž dvě přestavby, ale Sibiř je Sibiř.

Když idiotka Hablunda nacpala k nim do síně a pak rozhrnula záves sešitý z Velorových gumových rukavic, co s nimi rodil dobytek, v místnosti překvapivě nebylo k hnutí. Velor Josipovič seděl s rukama na kolenou na stoličce u nízkého podlouhlého stolu vrchovatě vyskládaného jídlem, vedle něj idiotčina matka a dalších několik si mlčky objímalo kolena. Vypadalo to, jako by tu to ticho trvalo nejméně od chvíle, kdy Hablundův vlak zastavil na charyňském nádraží. Nevěděl co s rukama, jeho ruština mu najednou připadala prachbídna. Josipovič kývl na jednu z žen, která se bez řeči posadila ze stoličky na zem, ukázal Hablundovi, aby se posadil, a pohledem zpražil svou ženu. Tahala mu domů kdeco. Děti od řepáčů, co se s nimi znala, u nich byly každou chvíli na jídle, a když se ukázal někdo cizí, klofla si ho a jako koketa ho vedla domů ukázat muži.

Čas od času ji zpráskal, když nechala otevřené dveře, a zatímco se toulala, do síně se přišly před sluncem schovat telata, ale jinak měl za to, že je příliš hloupá na to, než aby cokoli z těch nepřístojností dělala naschvál. Přivedla zas někoho, a protože nebylo jasné, kdo to je, Velor kývl na švagrovou, aby mu uvolnila místo.

Řepačky přinesly cukrové koule, mastná mouka uválená s cukrem někde na kousku plechu před chatřící ležela v rádkách na Velorově stole mezi krájenými chleby s cibulí. Zemřelému byl povinován úctou jako otci své manželky, té dívky s hladkou pletí a se širokýma zaječíma očima. Na klíně teď idiotka houpala šestiměsíční Tamaru, ranec v hadru s ručkou, co se drala ven a chytala matku za vlasy.

Rodinná soudržnost, jak už to v jednodušších společnostech bývá, se Hablundovi líbila. I bratření nad vodkou a obdiv, co sklidily

jeho náprsní kapsy na zip. Byl rád, že je konečně volný a po libosti si může odskakovat ven a nemusí nad ten kovový džber, co to z něj u Bura pak celý den táhlo močí. Ochutnal kyselé mléko, hrudkovitý sýr a nadýchaný bílý chléb s měkkým máslem z čerstvě utlučené smetany. Není vyloučené, že něco z toho jedí i na dánském venkově, pomyslel si, ale tam to Hablund moc neznal.

Idiotka se Hablundovi líbila. S ničím si nedělala hlavu a podle všeho si ji získal i on. Dobré věci ze stolu stavěla před něj, a když se potřebovala prosmýknout kolem, cítil, jak se mu její břicho oťřelo o záda.

Velor si ničeho nevšímal. Sezení chtěl mít hlavně rychle za sebou. Řepáči se bavili bez přestání. Halasili a ukazovali si na Hablunda, jako by neuměli mluvit, Hablund se na ně hloupě usmíval jako do hledáčku fotoaparátu, možná už se viděl i s celostránkovým rozhovorem a fotografií v některých dánských novinách a rozmýšlel, co by bylo to nejvhodnější pozadí. U Josipovičů bylo tolik těl, že nebylo ani dobře vidět, jak to tam vevnitř vypadá. Na stěně si Hablund všiml kusu pověšeného ustřiženého koberce s vrcholky hor, přemýšlel, jestli kvůli ozdobě, nebo aby nefučelo z děr, na hřebech zabitých ve stěnách visely na drátěných okách různé lékařské nástroje, kleště, dlouhé úzké nože podobající se eskymáckým na kuchání tuleňů, vedle nich se táhla řada kastrolů. Spíš k dezinfekci Velorova náčiní než na vaření, protože podle toho, co říkal o své ženě, idiotka domácnosti moc nedala.

Hablundovi se nezamlouvalo, jak o ní Velor mluvil. Povídal, že je to hlava dubová, a při tom si klepal na kokos. Hablundovi bezprostřední živočišné ženy imponovaly. Jenže v tmářské společnosti sešněrované přísnými pravidly, jak si tak představoval, že to bývá v přírodnějších společenstvích, je taková hned za bláznivku. I když jak si zvedala sukni nad hlavu a i ty oba dva hadry, co měla pod ní, zatímco Hablund ji sledoval z Burova stavení, ani on si nebyl jistý, jestli

to má v hlavě v pořádku. Líbila se mu určitě i kvůli tomu alkoholu. I Mariane bývala dračice. Jenom na něj zamrkala, a už v Hansenově ulici stahovali rolety. A tahle Josipovičová byla navíc ženskou bez škol. Taková neví, co se může a co ne, a Hablunda při té představě zabláždilo ještě víc, než když se mu břichem otřela vzadu o záda.

Sešlost se od Josipovičů začala rozcházet bez velkého loučení. Z halen si na břicho dělali kapsy a Josipovičová jim tam sypala drobký s kousky sušenek, každému po hromádce. Idiotčina otce za těch několik hodin vychválili dost, měli splněno. Starý zesnulý nebyl víc než pouhý alkoholik, co od prsu přešel rovnou na stoličnou, a na stoličce se stoličnou mu uběhl život jako sen. Kdesi v deliriích mezitím zařídil pár dětí, z nichž idiotka Josipovičová byla tou jedinou, která se z nich kdy vyvdala ven z řepáčské kolonie. Záviděli jí, ale zdálo se, že si to štěstí, co udělala, ani sama neuvědomuje. Ke svým běhala tak často, že z toho měla mezi řádnými Charyňskými ostudu. Chránila ji lhostejnost a váženost Velora Josipoviče, kterého potřebovali. Jenom jí čas od času musí přetáhnout, aby byl chvíli klid, a taky na důkaz toho, že to u něj funguje spořádaně, i když idiotka nechává otevřenou chalupu a koketuje s mužskými, protože z toho nemá rozum.

Jako poslední zůstala u Josipovičů po pohřbu idiotčina matka. Žena, co se narodila alkoholikům a alkaše si taky vzala za muže. Papír na manželství u řepáčských nemívali, stačilo, že žena muži u řepáčského pramínku drhla haleny, a když někde zůstal ležet bez vlády, zavolali na ni a ona přes něj chrstla konev vody. Ani ona neměla proč truchlit. S bezzubým starcem už léta kromě starostí nic nebylo a zrovna tohle bude mít dál i bez něj. Jak přežít zimu, jak sehnat hadry na sebe, kam s malými, když se nějaké její dceři rozestůňou a do chajdy se v dešti odevšad valí voda. Manžel chajdu kdysi postavil nakřivo a prosit se nikoho nebude. Muže si její dcery až na idiotku vybraly podle matčina vzoru, vyčítat jim to nemůže. Ostatně Velor jí taky nevoní. Řepáčští

mu jako všem tady pomáhali stavět barák, a jen co dorazili ráno na stavbu, byl oheň na střeše, ačkoli slunce ještě ani nestálo nad hlavou. Prý že přišli pozdě. Mají to sem přes vesnici daleko a navíc o nich Velor Josipovič vůbec nic neví. Přijde, jen když ho zavolají, jen když má někdo na jazyku smrt, jinak si vůbec netroufnou ho obtěžovat, a on si pak myslí, že to u nich i jindy vypadá stejně, jako když má on u nich zrovna tu svoji česanou hlavu. Že všichni jen kvílejí a v chajdě je dek jako na váleníšti. To jen kvůli nemocnému to sem takhle snesli, a jinak se myjí, ženy pravidelně češou a všichni mají oddělenou domácnost. Jak u Rusů. Jak u těch kyselých tvarohů se špinavými nehty. Všichni je mají špinavé, kdo by v tajze neměl. Možná Velor, když si denně pětkrát myje ruce a nic pořádného nedělá. Ještěže má naši idiotku, jak jí zle v Charyni říkají. Ne kvůli ní, jak si každý myslí, že dceru matka náramně a s pomocí nějakých kouzel čáry máry vyvdala, ale kvůli němu. Kdo by mu tu jeho teplou na ruce pořád přihříval? Idiotka bude mít z toho nošení vody hrb, ještě než jejich dítěti bude pět. Stará žena se zalíbením mrkla na Tamaru, vnučku vykukující z hadru v matčině náručí, a polechtala ji na víčku.

Hablund ani nevěděl, jak se ocitl zase venku. Velor ho vystrčil, byl rád, že se povinnosti doprovázet tchyni, zbaví. Na trakárku svézt matka Josipovičové nechtěla. Jen ať ji dnes celá vesnice vidí v tom nejotrhanějším pohřebním oblečení, půjde celou cestu od Josipovičů až do své chýše vzpřímeně jako svíčka. Stejně si jí nikdo nebude všímat. Tihle už ji dávno pohřbili. Stejně jako léta charyňské minulosti, události, o kterých se neučí.

Krasochinovu výpravu, co dala přednost zbabělému útěku, všechny ty lovce ve vlnách po dvaceti ošlehaných mužích, co se ve tmě charyňské zimy ubodali navzájem v pŕtkách nad sliby, co v tajze platí do chvíle, než na kost ztvrdne poslední patka chleba a slunce jen blikne a už zase padá za obzor. Ani si pořádně neviděli do obliče-

jů, a ted' už desítky let žádné nemají. Obtiskli je do sněhu, sněh roztál a obličej se nejdřív změnily v bahno a pak byly pryč.

Stará žena krok sun krok, z jedné strany ji podpírá její dcera a z druhé Hablund. To jeho si ted' všímají. Obličej toho nového, co padl idiotce do oka a doktor ho bude mít od rána do večera v baráku. Prý už byl u Bura. Držel ho u sebe celý měsíc a pořádně ho vykrmil. Však vypadá mnohem lépe než před těmi pěti týdny, kdy ho spícího v chatce celého osahali. To mu nikdo neříkal, že ho nemá pouštět ven?

Nikdo ho tady nezná.

Počkejte, až bude zima.

Nedožije jara.

Jako by ševalily ty ubohé stromky, co mýjeli tak pomalu, že si je Hablund mohl prohlédnout po listech. Jako by domy pukaly potlačovaným smíchem a každé dítě, co kolem proběhlo, něco schovávalo v hadrech. Proč tu nikomu neviděl do obličej? Do obličejů, co si marně namlouval, že na ně vlastně ani není zvědavý.

Před chvílí si přišel u Josipovičů jako na sešlosti kdekoli za Uralem. Konfety a přípitky na soudružskou svornost, domácí prostředí a chalupa čpící potem, ted' se teprve ocitl v Charyni. Poprvé za tu dlouhou dobu mu hučelo v hlavě.

Samozřejmě že Hablund nevěděl, co ho čeká. A kdyby věděl, tak by nevěřil. Ted' možná. Když stařena krokovala holí a něco si mlela, idiotka kráčela jako stroj a dívala se někam do sebe, zatímco pomalu vycházeli z osady.

Co stojíš, jsi blbý?

Zatahala Hablunda za ruku jako holka. Byla to matka dítěte, paní doktorová, a nebylo jí ještě ani dvacet. Třásla se zimou. Vzchopil se. Pojd' ke mně, ozvalo se ze tmy.

Když se seznámil s Mariane, byla válka. Stejně jako teď se mu při tom třepotalo srdce a chtělo se nemyslet na nic, co přijde za chvíli. A to v Dánsku zemřelo ze všeho nejvíc námořníků, co se plavili se zbožím do Británie a padli za obět' německým ponorkám, v Kodani se ani nestřílelo.

Nechtěl si to přiznat, ale měl v kalhotách. Nevěděl, kde je, do vesnice netrefí a zůstal tu s jezinkou, co se tu schovávala ve tmě kolem něj.

Kde jsi? Zas ucítil idiotčinu ruku. Šátrala po něm a on šátral po ní. Blesklo mu, že jestli tady spolu zůstanou ještě deset minut, mohlo by se přihodit něco, čeho by ráno litoval.

Jdeme.

Zavelel nebo se alespoň pokusil, a někam se vydal. Zakopával o všechno. Rachotily hromádky, co se sypaly, poklice či co, brknul několikrát o šňůru od stanu. Doufal, že se idiotka vydá za ním. Podle randálu ho alespoň najde. Kupodivu z žádné chýše nikdo nevylezl, aby mu pohrozil. Zdálo se, že řepáčtí spí. Jako by celá osada nocovala pod vodou. Trochu ho to uklidnilo, ale tu cestu ztratil. Že jde správně, by poznal leda podle té špinavé strouhy, kdyby ji překračoval. Ale co když tu podobných bylo víc? Navíc měl pocit, že idiotka slídí kolem a nehlásí se mu schválně.

Má na ni volat idiotko? A tak byl radši zticha, a jestli to byly haluze, nebo její ruce, co se mu tu a tam otřely o stehna, kdo ví. Půjde, kam ho nohy ponесou. Až dojde na kraj tajgy, pozná to a potom se vydá podél těch nízkých stromků směrem zpátky a dojde do Charyně. Jenže brzo nevěděl, podél čeho vlastně jde. Myslel, že se bude držet podél lesa, ale zdálo se mu, že se v něm hlouběji a hlouběji ztrácí a místo toho, aby se blížil k domkům, ztratil i ty jediné, co měl po ruce. Teď už byl rozhodnutý klepat u prvního domu tak dlouho, dokud mu někdo neotevře. Buší a dupe po dřevě, jančí, jako by ho letní noc měla schramstnout.

Nakonec tam k ránu usnul na schodech. Na místě, kde si muži Krasochinovy výpravy odhlasovali, že nikdo z nich ani nemukne. Jeden každý oddrmolil slib a vyhublý pop, co tam byl s nimi, na dvanáct slibů dvanácti mužů dvanáctkrát přikývl, pak prý to sepsali a na klíček zamkli v truhlici. Z kraje, kde vládla tupost, se všichni do jednoho těšili domů. Vyhublý pop dostal od každého z mužů po jednom polibku na konečky prstů, zabili ho jen několik kilometrů odsud. V tajze dodnes stojí mohyla. Zbudovali ji bytelně, pochod se kvůli tomu téměř o týden zdržel. A proč? Kvůli výčitkám svědomí, které je netrápilo? Ta mohyla dnes zdálky vypadá jen jako náhodná kupa kamení zapuštěná v mechu. Je toho plná. Pařátů, kloubů a lebky svatého muže, o němž se dodnes traduje, že během výpravy zemřel na zákeřnou nemoc, před níž Krasochin a jeho věrní údajně prchli. Prý to začínalo bolestí nártů a končilo slepotou. Jak vyhublý pop opravdu skončil, to ani jeden z mužů, přesně tak jak si slíbili, nikdy nikomu neřekl.

Bylo to kousek za strouhou. První opuštěný dům tak blízko řepáčských, že ho někdo nechal zchátrat. Po zimě řepáči vylomí okna a jedna jejich rodina se nastěhuje dovnitř. Na zem si postaví pár kastrolů, před dveřmi rozdělají oheň a bude to jejich. Po Charyni rychle proběhne zpráva, že hranice už není za strouhou, ale u Jordyševova domu, a spořádání občané to vezmou na vědomí.

Cestu od Jordyševova domu k Josipovičům našel Hablund ráno. Velor už byl pryč a Josipovičová ještě spala. Tamara se jí choulila u prsu, vlasy jí ležely rozhozené dokola jako svatozář. Vzpomněl si, jak se mu chtělo včera v noci zamodlit, a taky na to, že většinu svých věcí má ještě u Bura.

Jeho domek našel snadno. Teď se mu zdál ještě menší a vzorně poklizený. Menší oproti Josipovičovým a úpravný v porovnání se vším, co viděl minulé noci. Zaklepal, a nic. Zabušil ještě jednou, ale ani pak nezačal nikdo vevnitř harašit.

Buro spal někdy tak tvrdě, že mohl Hablund svrhnout něco z police, a jenom si nevrle odchrápnul. Jenže teď byl pryč opravdu. Hablund nahlédl matným okýnkem dovnitř, pryč byl i Burův kabát a boty tajgovky. A pak uslyšel zachrastění krabice u budky záchodu. Keke si zpod drnu tahal svoje hračky a Larisa mu stála za zády a ruce měla v bok jako bavorská selka.

Má tučné paže tenhle cizokrajný muž odněkud z dálav. Ani trochu se jí nelíbil. Přišel se míchat do věcí. Ještěže ty jeho měla u sebe. Dal jí je Buro, než odešel do tajgy s moukou pro lovce klakounů. Cizinci, co se sám pozval, už všechno prošla a roztrídila podle důležitosti. Většina věcí byla na vyhození. Taška s jakýmsi hnilým ovocem i ty konzervy s vydutým dýnkem. Ještě by se jimi otrávil, než si stařešinát rozmyslí, co s ním. Žádná srozumitelná lejstra s pověřením mezi těmi jeho krámy nenašla.

U Larisy se Hablund převlékl, pohrál si s Kekem a jako úschovně dal Larise jedny z těch dámských zimních bot z Magasin du Nord. To prkénko na sekání cibule, kovová očka na sušení prádla a dřevěné misky, co tam měla, viděl onehdy Bura v domku pro ni vyrábět. Larisa Burovi na oplátku šila čapky. Z kožešin, kterými si ho upláceli lovci, co si chtěli pojistit jeho donášky. I když spolu nežili, výměnný obchod jim fungoval.

V jeho věcech ale pořádky dělat nemusela, zabručel nahlas Hablund a věci srovnané od největších k nejmenším zase přebalil podle svého.

Když se vrátil k Josipovičovým, byl už Velor zpátky. Místnost se topila v páře s pachem mýdla z kostí, nakládal do lavorů špinavé prádlo a cosi si k tomu notoval, idiotka s dítětem pořád spaly. Vytahal si věci, poprvé za celou dobu měl celý proviant pořádně rozložený venku. Rozmýšlel, jaký dárek by se Velorovi mohl líbit, a pomyslel si, že fajfka, když mu doktor bez řečí strčil štůsek bílého povlečení. Drž. Hádal, jestli půjdou k rodičce, k dítěti se záškrtem nebo zatlačit nebožtíkovi oči, Velor ho poslal do síňky a nařídil mu, aby počkal. Za

papírovým závěsem z klišovatých novin, co vypadal jako Hablunda a Mariane kodaňský kumbál na kýbl s hadrem, stála zabalená věc výšky člověka a těžká k neuzvednutí. Zámot chytil každý z jedné strany a pod vedením Velora jej v místnosti položili na zem. Sladký pach připomínal kazící se maso. Velor zámot rozkulil jako koberec a Hablund se opřel o stěnu, aby nezavravoral. Na zemi před ním ležel mrtvý idiotčin otec, s tváří mírnou, jak ji asi měl, když si po ránu poprvé loknul. Velor jej přebalil do čistého povlečení a pak si nebožtíka hodili na ramena. Kromě pokynů vpravo vlevo dopředu Velor mlčel. Počíнал si obratně, nedělal to poprvé.

Když procházeli osadou, občas někdo pokýval hlavou a Hablund omylem drknul břemenem několikrát do stromu, když vytáčeli zákruty. Šli až do míst, kde se slétali poslední ptáci, a tam starce vedle jiných, omšelejších koberců položili na zem. Pár z nich vypadalo zánovně, ale většině se už v propadlinách látky rýsovala silueta postavy, posety byly mokvajícími skvrnami a obklopeni dravci, co trhali látku na kusy.

Velor dělal na dvě směny. Ráno odcházel vážit píci pro kolchozní dobytek a po odpolednách a večerech chodil po pasjolku s velkou lékařskou brašnou z hověziny. Přivezli ji sem kdysi s jiným erárem jako vojenskou lékárnu a Velor ji pravidelně natíral olejem, aby se pěkně leskla. Nástroje vevnitř stačily na většinu ze zákroků, kvůli kterým si ho Charyňští volali. Obcházel je napůl tajně, protože svého doktora Charyň měla, kdo ale mohl, vyhnul se mu obloukem.

Doktor Bovnik řezal nohy, jen co se nemocnému zanítil nehet, a když někomu vytrhl rubákem zub, nezřídka mu pak vypadala i většina z těch zbylých. Byli ale i tací, kteří si to nechali dělat schválně. Papír s doporučením na léčení do velké nemocnice byl totiž pro některé jedním z mála způsobů, jak se z Charyně dostat. Jedině tak řepáčským prodali na nádraží jízdenku, a proto podle některých bylo tolik z nich neustále nemocných.

Velor takové doporučenky psát nemohl. Byl v Charyni oficiálně zaměstnán v kolchozu, a tak jej nemocní volali, jen když potřebovali opravdu pomoci.

Když obstarali zesnulého starce, vzal Velor Hablunda s sebou na sichtu. S plátěnými brašnami, v nich hrudku sýra a chléb, co zbyl z pohřební oslavy, se vydali za vesnici do areálu zemědělského družstva. Cestou minuli několik černých zbytků po domcích, které lehly popelem, jak se podle Velora občas z nepozornosti stávalo, a jiných pár se zatlučenými okny. Domovy nespokojenců, kteří všechen svůj majetek nacpali do tašek a Charyni dali pod nějakou záminkou vane. Příbuzné takových charyňský stařešinát trestal bezplatnou dřinou pro obec, aby si ti se zaječímí úmysly dobře rozmysleli, co na své blízké uvalí. Právě tihle teď osadě stavěli to nové zděné nádraží a Velor byl toho názoru, že si svůj trest zaslouží.

Kdo má pro strach uděláno, z Charyně neuteče. Každý jeden tu má přece svůj stranický úkol a stařešinát musí udržovat disciplínu. Sám Velor byl v Charyni z vůle strany. Ve Smolensku nechal rodinu se třemi dětmi, nikdy by jej nenapadlo, že ve čtyřiceti bude začínat od píky. Ale aby si kvůli lístku na vlak nechal od Bovnika vytlouct zuby, tak to si radši znova založil rodinu. Na lístek neměl jako vysídlenec nárok stejně jako řepáči, a přesto hlasoval na stařešinátu, co se týče rodin zběhlíků, zásadně pro nejtvrďší postihy.

Do malého stavení stranou od hospodářských budov, kde se vážila píce, řezanina a otruby pro stádo kolchozního dobytka stejně jako plodiny pro charyňské obyvatele, přišel Velor s Hablundem přesně na začátek směny. Vívala je jásavá skočná pětice mužů, co odněkud vytáhli nástroje.

Hablundovi to připomnělo ukázky z oslav konce války v Leninogradě, co poslouchali v Kodani s Mariane z rádia. Na plošinu před Velorovým domkem najížděly trakárky, dřevěné vehikly z prken a kůláků s pšenící, ovšem, zabláčenou mrkví a nasekaným plevem, Velor je vážil, čísla zapisoval do velkého sešitu a čas od času vyslal

nějaký posunek na toho, kdo s vehiklem přijel, a ten pokýval hlavou. Váha to byla jednoduchá. Kladkový mechanismus s železným vaha-dlem, hmotnost ukazovala Velorovi v domku ručička na ciferníku s ryskou. Velor, který si před prací na váze vždy nasazoval brýle, vypadal jako ten nejsoustředěnější laborant a trakárek po trakárku práce odsýpala. Budníček, kde Velor trávil vedro nebo mráz několik hodin denně často i o nedělích, měl dvakrát čtyři metry, stůl, malá kamínka a kavalec na vydechnutí, někdy tu zůstával přes noc. Zdálo se, že oproti tomu všemu, co Hablund o kolektivním hospodaření slyšel v Evropě, kolchoz prosperuje. Rezivějící ohrady, budova s provizorní střechou, halda sutin s dřevěnými neckami a zbytkem postroje pro voly, to všechno tam sice viděl, ale také čilý pracovní ruch. Velor si co chvíli otíral zpoceně čelo rukou.

Jen zvířata nikde neviděl. Hejna much a jakýsi pach, to ano, ale krávy ani vepři kolem Velorova budníku vidět nebyli a nebyli ani v žádné z přilehlých budov. Hablund se tam šel porozhlédnout, když měl Velor nejvíc napilno, přestože mu výslovně řekl, že bez zvláštního povolení je tam vstup zakázán. Ptal se pak, jestli kolchozní jsou ta zvířata, co se pasou ve vesnici, ale Velor mu nedokázal jednoznačně odpovědět.

Chtěl by si promluvit i s dalšími pracovníky, ale zdálo se, že všichni mají práce až nad hlavu. Bylo to právě, když odcházeli, kdy Hablund zaslechl zvuky motoru, co nemohl patřit autu. Zatímco se Velor převlékal, šel se podívat směrem, odkud se to ozývalo, tam, kam neměl chodit. Tam za těmi prázdnými budovami, za dalšími betonovými hangáry, z nichž trčely dráty, jako by je někdo začal stavět, a potom si to rozmyslel, na place vyloženém dřevěnými deskami se spárami vylitými asfaltem stála tři malá vrtulová letadla se spuštěnými motory. Čtyři muži z nich vynášeli pletené koše s mrkví a ječmenem a pátý něco šrouboval u podvozku. Vida, tak takhle je to s kolchoz-ničením.

Když se s Velorem vrátili do chalupy, idiotka pořád ještě spala. Tamara si hrála na posteli s matčinými vlasy, vypadala spokojeně. Velor dítě zvedl, políbil a vrátil na místo. Skoro by v tom shonu byl býval zapomněl na dopis.

Velor psal Naděždě do Smolensku každý týden a každý týden v pondělí odpoledne chodil ke staré Irině s dopisem na poštu. Hablund se zaradoval, že se konečně dozví, kde tady mají poštu, a bude se moci ozvat Mariane.

Cestou na poštu Hablund objevil kus osady, který neznal. Jakési shromaždiště s lebkami volů na tyčích zapíchaných vedle sebe a se zbrusu nově natřenou rudou hvězdou pověšenou na drátě mezi klacky nad nimi. Dole na hromadě byly naházené kusy ozubených kol ovázané fáborky, kus duté železné trubky a několik podrážek od bot. Plácek s pomníkem hrdinů za nádražím prý je dílem nového stařešinátu, ale někteří Charyňští se stejně radši scházejí tady, vysvětloval Velor, a když procházeli kolem hromádky s podrážkami, vytáhl z kapsy knoflík a cvrnknul jej mezi ně.

Ty nic nemáš?

Změřil si Hablunda přísným pohledem a vzpomněl si, jak byl tenhle muž měkký, když si na něj tu první noc u Bura v domku sahal. Prý nemá žádné papíry a ani stařešinát neví nic o tom, že by tady někoho čekali.

Nic nedáš?

Ted' už se na Hablunda obořil.

Hablund vytáhl z kapsy posmrkaný kapesník a k tomu obrátil ven všechny kapsy, aby bylo vidět, že nic neschovává. Velor mu dal posunkem na srozuměnou, že lepší alespoň tohle než nic, kapesník mu vytrhl z ruky a obloučkem přihodil ke kupě. Od příště s sebou bude nosit kameru a fotoaparát, i kdyby měl za sebou tahat trakárek, slíbil si Hablund, protože za fotku takového pomníčku komunismu v Kodani utrhají ruce.

Pošta byla nedaleko nádraží, obešli vesnici kruhem. Pečlivě bílomodře natřený dřevěný dům vypadal jako převlékárna plovárny. Dveře byly samozavírací na pružinu a před nimi stál kůl s kůrou ohoblovanou od řemenů na uvazování koní. Automobil měl v Charyni té doby jen stařešinát, Hablund za celou dobu neviděl ani jediný.

Irina přivítala Velora Josipoviče jako starého známého. Pro Naděždu, pro Naděždu, broukala si a Hablund nevěděl, jestli je jen ráda, že ho vidí, anebo se Velorovi tak trochu vysmívá. Zeptal se, jestli by si mohl z pošty zatelefonovat.

Telefon, to bylo tenkrát něco. Ani u nich v domě v Hansenově ho neměl zdaleka každý a často se stávalo, že si k Hablundovi s Mariane přišel zavolat někdo ze sousedů. Anebo zazvonil telefon a hlas ve sluchátku chtěl někoho z vedlejšího bytu. Kdyby věděli, kolik s tím bude otravování, s pořízením té linky by počkali.

K Hablundovu překvapení se zdálo, že s voláním z charyňské pošty nebude nejmenší problém. Nadiktoval Irině číslo do Hanseovy ulice i s dánskou a kodaňskou předvolbou a pak čekal, až ho spojí. Jako by si ale najednou něco uvědomila, Irina prohlásila, že se nejdříve musí zeptat, a někam odběhla.

Pokud nebude Mariane doma, zavolá alespoň do firmy, pomyslel si. Odbyt obvazů, náplastí a obinadel nebyl rok a půl po válce ani třetinový, co před pár lety. Tehdy dánské úřady vyzvaly k tomu, aby se podnikatelé ujali zakázek pro říši. Na tu oficiální výzvu se Hablund odvolal, když ho po válce obviňovali z kolaborace. Jen spolupracoval. To samé dělala i dánská vláda. Z více než sedmi tisíc Židů jich nakonec zemřelo jen padesát tři. Spolupráce se vyplatila. Z doby, kdy byl týdný zavřený u Bura, měl Hablund pro firmu připravených pár nápadů na podporu prodeje. Jen s lékárnami po válce dlouho nevystačí, pomyslel si a zrovna si nápady sumíroval, když se vrátila Irina a oznámila, že někde přesekli telefonní kabel a spojení nenaváže. Prý ať to zkusí za několik dní, telefonní kabel

je v malých obcích stranickou prioritou a soudruzi už na závadě určitě pracují.

U Josipovičů bylo všechno vzhůru nohama. Idiotka vařila ovesnou kaši a celý dům páchl spáleninou. Tamara vřískala a před domem seděli dva řepáčští, a hned jak Velor přišel, vrhli se mu s pláčem k nohám. Na trakárku přivezli zaříznuté tele, prý ať si ho Josipovič nechá a jenom neotálí, tam i zpátky že ho prý sami odvezou.

Velor pobídl Hablunda, aby si sedl na trakař, popadl brašnu, dva řepáči se chytli ojí jako koně a utíkali, seč jim síly stačily. U opuštěného Jordyševova domu, kde Hablund v noci marně bušil do dveří, byli za pár minut, kalupem přehrkotali strouhu a pak už utíkali s trakárkem podél řepáčského ležení, mezi chýsemi se s trakařem špatně manévrovalo.

Mysleli si, že přijeli pozdě. Řepáčtí nebožtíkům nezatlačují oči, a když poodhrnuli kůži z chýše, na kterou jim ukázali, skelný pohled té malé dívky byl upřen přímo na ně. Velor sáhl dívce na čelo, pak na zápěstí a pak na krk v marné snaze nahmatat tep.

Řepáčtí se zatím v kroužku drželi okolo ramen a cosi odříkávali, jako by se už smířili s tím, že dívku ztratili. Do rytmu chřestili proděravělými konzervami, několik žen se houpalo sedíce na bobku, matka dívky potichu klečela u dcery a nespustila z Velora oči. Ruce měla dívka tenké, čelíčko úzké a nos špičatý, nemohla vážit víc než malé dítě, i když jí už muselo být alespoň čtrnáct. Nakonec přece jen pohnula očima a usmála se na matku. Když Velor kvečeru odcházel, už hýbala i rukama a potichu směrem k němu něco řekla. Snad poděkování, Hablund nevěděl. Velor ji tři hodiny krmil vlažným vývarem z kusu hovězího, co si narychlo nechal řepáčskými připravit, to bylo všechno.

Nedávali jí jíst, utrousil, když je zase vezli na trakárku domů.

Nakázal jsem jim, aby ji tři dny krmili vývarem, a pak že to bude v pořádku. Dívali se na mě stejně, jako bych jim řekl, že jsem ji

právě naučil čínsky. Nevidíš jim do hlavy. Někdy si myslím, že moje žena tam nic nemá, stejně jako oni. A pak v zimě sněží už čtvrtý týden a náš stařešinát vysílá přes strouhu delegaci, aby s tím něco udělali, a druhý den je obloha jako vymetená. Jednou za rok se jim něco povede a oni se pak nadouvají, že mají na rozdíl od nás sílu. Při stavbě magistrály umírali jako mouchy, a kdyby nerodili jako posedlí, už tady dávno nejsou. Přitom by stačilo občas si ohřát vodu a vykoupat se anebo si alespoň umýt ruce. Jenže to je na ně asi moc málo po jejich. Ty poslední dvě slova řekl Velor Hablundovi přímo do kamery a zvláště se při tom zazubil.

Hablundovi přišlo, že po jejich je Velor stejně jako řepáči. Ten oltář komunismu s kravskými rohy a klubkem drátů například. V Našem světě psali, že existuje něco jako mytické myšlení. Lidé pak motají dokola kdeco a slepenec toho nesmyslu nepostrádá hloubku. Třeba je tady něčemu takovému na stopě. Jedna polovina vesnice nedává jíst svým dětem, druhé zase letadly vozí mrkev a mrtvé nosí v prostěradlech na kupu.

Zapomněl se zeptat, proč se vlastně řepáčským říká tak, jak se jim říká. Na řepná pole to v tom cikánském táboře nevypadalo, i když řepu se válet, to tam viděl. A taky by měl vyčistit fotoaparátům čočky, nakrémovat si kožené boty a vyvěsit košile. Z drátů si udělá ramínka jako domorodec a za pár dní zkusí zase zatelefonovat Mariane.

Mariane

Mariane zkrátka věděla, že je zle dříve než kdokoli jiný. Když se vrátila z charitativního večírku, kde rozdala všechno to harampádí, kterým zanesla byt v Hansenově jako falešně březí kočka, cítila to přímo v žaludku. Věci vždycky cítila tam. Jako by opravdové srdce dřímalo někde v útrokách a to vlevo pod žebry byla jen prachobyčejná pumpa. Hablund si stačí ještě předtím, než odjede, libovat, jak se mu zadek Mariane zase pěkně vejde do dlaně. O tom, proč tak najednou zhubla, mu jeho žena už nikdy nepoví.

Pár dní před tím večírkem jí konečně řekl o svém plánu. Vzal ji na večeri do Wivexu a přišel s kyticí žlutých růží, stejně jako když ji žádal o ruku. Myslela, že chce všechno vrátit. Přestat s blázněním a možná i odříci předplatné toho strašného Našeho světa. Té bludařiny, kvůli které si myslí, že je v Dánsku málo přirozenosti. Před několika týdny jí mezitím, co nebyla doma, vyhodil všechny podprsenky a prý že si moc do vysoka češe vlasy. Čekala, že to ve Wivexu všechno odvolá a omluví se jí, ale když už jim zbýval jen poslední kousíček moučnicku a pořád nic, svitlo jí, že se spletla. Strčí ji a ona bude padat dolů. Rycne ji zezadu rukama a potom se otočí a půjde pryč. Kousal se do rtů a nedíval se jí do očí. A pak to z něj z ničeho nic vypadlo. Odjedu. S ústy plnými koláče. Zamumlal to. Takhle se poznají zbabělci. Přišel s květy, aby se nemohla rozčlít, a zamumlal to, jako by jen vyřizoval něco, co se ho ani netýkalo. Mariane se pak na sebe zlobila, že neztropila scénu. Že nepraštila příborem nebo tím pugetem jako metlou ho neprohnala po lokálu. Znali je tam, o to by to bylo lepší. Nezmohla se na víc než na zadržetí dechu. Cítila i něco jako úlevu, že je to venku, ale hlavně strach. A lítost a vztek, že ji dokáže takhle opustit jakoby nic.

Hablundovi spadl kámen ze srdce a hned začal Mariane líčit plán cesty. Byl už jednou nohou pryč, Mariane to věděla. I to, že se nedá zvíkat. Zčervenaly mu tváře. Hořel tou hloupou nadšeneckou pochodní, která vypadá takhle, ať už se upíná k čemukoli, a Mariane byla jeho obecenstvo. Ten dav beze jména, co mává odplouvajícím lodím, krásné dívky, co házejí květiny, a pak také ty, co píší dopisy a souží se a nakonec dostanou pohlednici či ve sklenici trochu písku od moře, je-li ten jejich romantik a dobře-li to všechno skončí.

Tak daleko, vydechla.

Na víc se nezmohla. Ale ani tehdy ho nechtěla zklamat.

A tak hned ten večer na stole ve Wivexu už psala na zadní stranu účtenky první nápady, co by si neměl zapomenout s sebou vzít. Všechny věci, které Larisa vyhází na podlahu Burova domku, věci, z nichž až na teplé spodní prádlo ani jediná Hablundovi k ničemu nebude.

A pak byl pryč a Mariane mohla konečně strčit hlavu pod polštář a plakat bez přemáhání. Copak ji to nemohlo napadnout dřív? S tou černou maskou ho ani neměla pouštět do bytu. Buď já, nebo ona, tak to přece ženy říkají. Přičemž ona byla ta daleká studená země. Směšné.

Hablund jí říkal, že patří k těm druhům žen, které si vyčítají i byt jen špatné myšlenky, a tím vztekem na sebe samé pak trestají své blízké.

Ona mu říkala, ať to odloží na příští rok. Možná se bál, že by ho to do té doby přešlo. Však už se párkrát takhle o něco zajímal a pokaždé to vypadalo, že jde o život. Jednou takhle propadl látkám. Jen těch základních je šest set sedmdesát druhů a směsí na tisíce. Látkoznalectví bylo asi to nejoriginálnější, do čeho se pustil. Potom přišlo ochutnávání vín, to byl nápad někoho z jejich firmy. Chtěli to dotáhnout až na velmistry mezi amatéry, ale skončili u toho, že jakž takž rozpoznali cabernet. Prý že neměl dostatečně vyvinutý čich.

Chvíli ho také zajímala letadla, ale jak začal odebírat Náš svět, šlo všechno stranou.

Rozčlil se, když mu Mariane řekla, že si měl vybrat nějakou jinou práci. Že kdyby dělal něco, co ho baví, nemusel by věčně těkat od jedné záliby k druhé. Třeba Hablundovi přišlo líto, že za války nebyl v odboji. Nikdy ani nedržel pušku. Možná si z něj kvůli tomu dokonce někdo z jeho francouzských přátel utahoval. Samozřejmě že pak obdivovali, když odjížděl. Blázen nebo ne, mohli si říkat, co chtěli, ale něco obdivu v tom bylo.

Když Hablund zavřený v Burově domku skrz zmazané okno pozoroval Josipovičovou, jak poskakuje před oknem a až k ramenům si zvedá svou hadrovanou sukni, Mariane v Kodani se nemohla rozhodnout, kterou z těch mnoha, co ze šatní skříně vyházela na postel, si má obléknout. Má dělat, že jí na tom nesejde? Zarazilo ji, že si připustila tu druhou možnost. Přes to všechno, že jí na sobě nepřestalo záležet.

Strávila víc než hodinu vybíráním šatů a pak zavolala Loře a postěžovala si na samotu. Hablundovi napsala dlouhý dopis o tom, že se jí stýská, v kinech nedávají nic dobrého a číst knihy, o kterých s ním nemůže hovořit, ji nebaví.

V těch prvních dnech po Hablundově odjezdu se Mariane snažila hlavně zůstat řádnou paní Doranovou. Zašla na schůzi manželovy firmy a znova si nakreslila plánek bytu v Hansenově se všemi změnami, které by tam šly provést. Vždycky ji mrzelo, že neměli s Hablundem balkon. Kdysi dávno říkal, že by šlo okno v kuchyni probourat až na zem a nějaký malý k němu zvenku přistavět. Znal se s majitelem domu a okno bylo do dvora, ani by snad nemuseli mít bůhvíjaká povolení. Pak o tom mluvit přestal. Co si člověk nevyjedná na začátku, pak nemá. Když to Lora Mariane říkala, nevěřila jí. Myslela, že je to Manfredem. Ale Hablund byl také takový. Přišla doba, kdy ji přestal ohromovat. Nepotřeboval to.

Při dlouhých telefonátech s Lorou tohle všechno probíraly. Měly tajná znamení. Hesla, když se blížil Manfred nebo Lořiny děti. Ten krátký pocit, že vyvrála nad světem, který se Mariane přitom zmocňoval, by nevyměnila za nic na světě. Dobře. Možná za ten balkon. Anebo za to, kdyby tu byl Hablund s ní.

Vrátilo se jí to. Závratě z představitivosti, co by všechno mohlo být. Mívala to jako dívka. Ted' stejně jako tehdy se zdála budoucnost bez okrajů. Ona se přelévala do času stejně, jako čas vtékal do ní a jako balon si ji uměl nafouknout.

Aby tomu předešla, vrhala se do činností, které by ji zaměstnaly. Tak málo toho umí. Nikdy jí to takhle nepřišlo, protože kolem vřdycy byli lidé, se kterými stačilo mluvit, a pocit prázdnoty byl pryč. Mohla sice volat Loře, ale častěji než jednou denně si netroufala.

Když ji poprvé napadlo podívat se na mapu, kde to vlastně její muž je, zastyděla se. Snad jí to ukazoval, ale v týdnech těch hektických příprav se jí zdálo mnohem důležitější, co by si měl vzít s sebou, než kam to jede. Lekla se, že zapomněla to jméno. V úzkosti jí letěly hlavou všechny ty Hablundovy zeměpisné názvy, které před ní nahlas vyslovil, jako tonoucímú lepoprelo z míst, která už nikdy nespatri. A pak to věděla. Charyň. Slovo, které zní jako dokořán otevřená tlama. Chramst. Ukousne vám hlavu, ani nevíte jak.

Jenže žádnou Charyň na mapě nenašla. Nenašla žádnou s tak velkým měřítkem, kde by tahle vesnice byla značená.

Najít obstojnou mapu Sovětského svazu byla vůbec tehdy potíž. V knihovně Mariane nechtěli nic půjčit domů a v prezenční části zrovna něco opravovali, návštěvníky zastavovali už před vchodem a vraceli zpátky. Nakonec umluvila jednu mladou učnici a vzadu na vyřazené dřevotřískové lavici hledala v knihách, které jí ta dívka přinesla. Vzala si s sebou pastelky, že si mapu obkreslí, měla v úmyslu si ji dát na noční stolek anebo nechat zarámovat pod sklo, to podle toho, jak se jí obrázek povede. Jenže ani na těch podrobných mapách,

o nichž učnice říkala, že jsou téměř jako vojenské a prý se půjčují jen vědeckým pracovníkům, Charyň nebyla. Nejbližší k tomu názvu měla Chatyň, nějaká vesnice v Bělorusku, kterou za války Němci srovnali se zemí. Přežil jediný muž, co byl v tu dobu zrovna v lese na dřevě. Vypálená vesnice měla na mapě křížek a ve vysvětlivkách jeden krátký odstavec. Charyň neměla ani křížek, ani kolečko, natož vysvětlivky.

Nakonec ji Mariane našla o několik set kilometrů dál, než původně hledala. Neměla kolečko, ale jen tečku, což podle legendy znamenalo „pohyblivá vesnice s dočasným osídlením“, mapa byla z roku 1930. Protože to vypadalo, že je kolem hodně lesů, vybrala pro pozadí obrázku tmavě zelenou, jméno vesnice pak napsala kvůli komunistům červeně. Hory na mapě vyznačeny nebyly, ale pro pořádek tam pár kopců přidala. Divoké kraje bez kopců, to je jako moře bez písčité pláže. U vesnice namalovala také řeku a malé jezírko, aby měl Hablund koupání, ty žluté plavky mu přibalila s sebou.

Nakonec svou mapu Charyně zarámovat dala, zasloužila si to. Pověsila ji pod tu černou masku se žlutými pruhy. Vzpomněla si, jak se jí Hablund smál, že je divoška, když se té masky bála.

Zbývalo ještě najít něco o tom, co je to ta Charyň vlastně zač.

Erske

O darmožroutovi Elvíra nic neřekla, ale Erske si všiml toho záblesku v jejích očích. Prý ať si jde k řepáčským, když ho to tak zajímá. Sám uvidí. Erske hned utíkal pro notes, aby si to tam zapsal. Že přátelský přístup vesničanů může být klam a měl by se mít na pozoru. Kdo ví, jestli to s Hablundem nezačalo obdobně. Plíživou ztrátou úcty v jeho okolí.

Co přivezl místním, už dávno rozdal, a tak se tam vydal s prázdnýma rukama. Už jen tu cestu k nim mu Tamara vysvětlovala s ošklivostí. Za zborcenými chajdami tam dál, přes potok a ještě chvíli podél balvanů. Mluvila o suchém stromu obrostlém lišejníkem a mrtvé krávě, co tam od léta leží, ale jestli je to napravo nebo nalevo, říct nedovedla. Šel těmi vyšlapanými ulicemi, už by mohl ukazovat, kdo kde tady bydlí a kde co je. Stará Saška, Miškinová, její obchod, Udej, za rohem pošta, stařík, co mu nejdřív půjčil tlustou jehlu na zašití bot a pak mu je zašil sám, když mu tu jehlu Erske přinesl za hodinu zlomenou.

Domky dál byly zříceniny z prken, ohořelé polámané chatky s propadlými střechami. Tam, kde snad někdo cosi pěstoval, bujel metrový plevel, z lavoru, co se tu v něm právalo, kvákaly v zelené vodě žáby, pozapomenuté tu ležely dveře a kola od aut, v loužích tu plavaly staré hadry, prkna z ohrady ležela popadaná po okrajích, po dvou zimách už tady po žádném plotu nebude ani památky. Střepy z flašek od vodky, obaly od vanilkových sušenek Tajga se válely v blátě vedle starých holin, které někdo asi ze vzteku rozřezal nožem. Kus dál leželo několik složených dek, jako by je někdo jen připravil na zápraží, že je plácačkou vypráší, a pak na ně zapomněl. Hned vedle kanystru našel i cvikr z brýlí bez nožiček a starý béžový kabát celý obrostlý houbami. Většina z těch hald byla ale ze

samotných domků, co se tu jeden za druhým skládaly k zemi jako domino. Mokrý spáleniště. Bylo zaděláno na skládku, která bude novou hranicí mezi řepáči a Charyní.

Jordyševův opuštěný dům, na který Hablund tenkrát v noci marně tloukl, už tam nestál. I řepáčským do něj začalo téct až moc a posunuli se zas o něco blíž k vesnici. Dům spálili, na jeho dřevě párkrát v hrncích zabublala voda, bylo po něm.

Vesnice couvala a řepáči jí byli v patách. Pár domků bylo podomácku vyspravovaných, škvíry větší než pěst vycpané drny, díry ve střeše přetáhnuté igelity, ale byly to jen ostrůvky. Kradmé pokusy jednotlivých řepáčských rodin využít toho, co jiní nechali ladem, jejich hlavní osada ležela dál.

Erske ji uviděl, když prošel remízkiem sibiřských dlouhovětvých heryšů a ze všeho nejdřív si musel protřít oči. Kam až dohlédl, táhlo se ležení z plochých nepravidelných stanů, barabizen na tyčích stojících buď jednotlivě, anebo navzájem pospojovaných do jakýchsi domovních bloků z plachet s ohništěm uprostřed na vydupaných pláccích, kde se v hrncích cosi škvířilo. Uprostřed pláně kolem velkého shromaždiště tvořily plachtovinové chatrče stojící vedle sebe jakési náznaky ulic s pravouhlym řádem, který se směrem ke krajům rozpadal ve změť jednotlivých stanů a větví bez plachet, holého stavebního materiálu. Plachtovinou byl igelit, matná pláštěnkovina, cosi, co připomínalo kusy padáků, cely a šustáky na mnoha místech záplatované a posešivané k sobě navzájem. Celá osada se ve větru vlnila jako moře. Bubliny vzduchu nadouvaly střechy sídliště ve vlnách poryvů, nárazů, co tu a tam vyrvaly některý igelit z úchyty, klepal se ve větru, než ho někdo přidělal zpátky.

Lidí tady žilo neuvěřitelné množství, a to jak posedávajících, tak těch v činorodém rejdní. Jako by ani nešlo o osadu, ale o nějaký pracovní tábor. Nejvíce pohybu pozoroval na okrajích. Některé stany kdosi strhával, zatímco jinde se stavěly nové či se několik starších sešívalo k sobě.

Erske si mohl dobře prohlédnout vnitřek stanů, které někdo představoval a zrovna neměly plachtu. Některé z nich byly plné věcí až ke stropu, snad jakési sběrný či sklady, protože pro člověka v nich už žádné místo nebylo, jiné měly jen pár polštářů a dek a na krabicích od cukru, banánů nebo mouky stálo pár kousků jednoduchého nádobí. Některé stany vypadaly zámožněji než jiné. Stály na kůlech, takže byly dost vysoké, aby se v nich člověk postavil, a látku měly pevnou a bez záplat. Nejubožejší stany byly potažené sešívačkou procvakanými igelitkami, do kterých v Charyni Miškinová rovnala nákupy. Erske si vybavil, že Vasku s Dimou viděl několikrát letět od krámu s náručí právě takových tašek. Ale ani podivná provizornost ležení, ani ohromné kupy odpadu po jeho stranách, ani ten otrhaný a uboze vypadající národ nebo zvláštní, zřejmě strážní plachtovinové budky, které byly jako posedy přidělány na stromech na okraji osady, nebyly tím, čemu Erske nemohl věřit. Tím byl pach a červená mlha, základ řepáčské nezávislosti, kterou se jim podařilo uhájit před Krasochinem, lovci kožešin, trockisty, Sověty i demokraty. Zatímco Charyň byla odkázaná na stovky kilometrů vzdálenou Rajzanovovu elektrárnu, která vesnici mučila výpadky a každý Charyňan o ní mluvil šeptem, jako by se i na dálku mohla urazit a vypnout, tajga kolem řepáčské osady se ve dne v noci pářila červenou mlhou, v zimě mívali růžový sníh a letní večery byly vlhé a sladké na jazyku. Mlha z řepy si nedala pokoj nikdy. Na řepáčských řepných lánách seděla taky. Na větších a menších obdélnících nebo kouscích půdy všelijakého tvaru, kde řepáči vyklučili tajgu, aby získali prostor. Pole od sebe oddělovaly pásy stromů, v několika směrech se pole a políčka táhla do daleka, ale kdo nevěděl, nenašel by nic.

Elektřinu zavedli do pasjolku Charyň před pár lety. Někteří za ni platili na poště, jiní jednoduše svůj domek napíchli na dráty elektrického vedení anebo měli od někoho levný benzin, a tak jim vedle domku stál v dřevěné psí boudě generátor. Jenže benzin čas od

času došel taky a pak si mnuli ruce nad ohýnkem ze soušek všichni. Hlavně dřív. Za časů všeobecného postsovětského rozkladu.

Na té věci s napíchnutím na dráty bylo nejtěžší provést to, a neshořet přitom na troud. Proto lidí, co to měli, nebylo moc. Pár kurážných anebo těch, kteří za to Udejovi dobře zaplatili a on tam vyšplhal za ně. Ruce nohy z gumy, deset lidí v pasjolku by odpřisáhlo, že Udej nevodí.

To, co Erske pokládal za šňůry na prádlo nebo od železnice nakradené vedení, byly dráty. Chuchvalce vodičů, které se táhly a kroutily po zemi a bahnem centra stejně jako periferií ležení, a nejen kozy, ale i lidé je překračovali stejně samozřejmě jako výhonky haluzí.

Rozvod energie měla na starosti speciální četa a Erske odpozoval i plno dalšího. Hlaholu, který z osady doléhal, nerozuměl, a tak nezbývalo než se domýšlet. Snažil se řepáctinu zařadit do některé ze známých sibiřských jazykových skupin, ale nevěděl. Všiml si kohosi, kdo se pokoušel rozdělat oheň třením dvou kulatých dřívěk, jiný zase točil klikou na obrovské krabici připomínající pračku nebo motor do auta. Z krabice se ozývalo šumění a praskot, jako by marně ladil radiový signál.

Nejvíc ze všeho bylo ale kolem po okraj naplněných kastrolů. Kastrolů a pytlů, co stály v centru osady srovnané vedle chatrčí a často sloužily jako lavice k posezení, zatímco na periferii se válely natržené nebo rozvázané a řepa se z nich kutálela ven. Vařili ji, dusili, pálili ve skleněných baňkostrojích připomínajících výrobní samohonky, ten nasládlý pach čpící v něčem po dobytku byl cítit všude. Červenou hlušinou pak řepáči krmili své krávy, hrdí na to obzvláště silné mléko, zužitkovalo se všechno.

Pšela se na Erského jen tak dívala. Myslela si, že bude větší, ale plavé vlasy a modré oči měl přesně takové, jaké si je představovala.

Elvíra by si určitě dala říct, ale jemu je Elvíra jen k užítku, nic víc. Možná až budou v zimě někde sami a mrznout bude, až zaprašτί, vy-

spí se s ní, aby se u ní vevnitř zahřál, ale nic víc než tohle to nebude. Neochočí si ho, přestože to není víc než jeliman. Tahle Elvíra, co jí vzala práci, o kterou tolik stála.

Pšela chodila na poštu vypomáhat, když už se stará úřednice zadýchávala, a pak musela klopýtat večer sama celou tu dálku zpátky pěšky. A ještě na ni malý Vaska s Dimou křičeli, že nemají co jíst. Mohla být první řepačkou, která chodí do Charyně každý den do práce. Mohla Charyňským vracet obálky se špatně vyplněnou adresou. Házela by jim je na hlavy. Meziměstské hovory, kolky, ceniny, všechno se to od staré naučila, a nebylo to k ničemu, protože stará si najednou vzpomněla, že jí Velor Josipovič kdysi vykurýroval, a Elvíra je jeho vnučka.

Řepáci o rodině Josipovičových Kavaryčových vědí svoje. Velor se všude kasal, že svoji ženu vytáhl z bryndy, byla to tehdy jediná řepačka, co se vdala za Charyňáka, a jakmile si ho tajga vzala k sobě, milou Josipovičovou z Charyně vykopla jako psa její vlastní dcera. To se ani psům nedělá. Tomu, který potrhá malé dítě, snad.

Pšela drcla do Josipovičové, aby nespala a přidržovala plachtu pořádně napnutou. Poslouchá ji. Co jí dá do ruky, aby držela, tak drží, jen ji musí čas od času profackovat. Charyňští mají idiotku Josipovičovou dávno za mrtvou, ale ty, bábo, mi tady kveteš, co?

Žduchla do ní, už jí zase spala, s devadesátnicemi jsou samé starosti. Ale měla ji ráda, tuhle hluchou hlupačku. Byla pomalá a mátoživá jako věčně nedoprobuzené medvědě, jako alkaška, i když nepila. Štěstí, že idiotka už sama nic z toho neví. O Velorovi, o Tamaře, která ji vyhnala, o Charyni, kde žila čtyřicet let, a přitom má za to, že z Čevapiky nešla nikdy nikam dál než támhle k těm keříkům na brusinky.

Pšela jako jedna z mála v Čevapice uměla obstojně rusky. Na tu práci na poště by jinak mohla zapomenout. Patřila ještě ke starší generaci řepáčských, kteří zažili povinnou školní docházku, spolu s charyňskými dětmi chodili do stejné školy.

Ta budova tam pořád stojí, ale řepáčské už tam rodiče neposílají. Nikdo to nehlídá a charyňské předsednictvo je jen rádo, když je mají z očí. Ruština Pšele vždycky šla, ale Vasku s Dimou nechává doma stejně jako ostatní matky. Teď oni dva šikanují Serjožu, zaběhnou do vesnice, seberou pár igelitek z krámu a jsou zpátky, ale jakmile by je poslala do školy, chodili by domů s modřinami oni. Jen na idiotku by měli dávat větší pozor. Stačí, když jim jednou zakopne o dráty, a bude po ní. Lebku má jako skořápku a kosti už tak ztrouchnivělé, že se jí z nich už určitě dovnitř práší.

Zpráva o cizinci se nese rychlostí zimní metelice. Erske byl jejich, Charyňských, a od takového ruce pryč. Od Vasky s Dimou měli řepáčští přesné zprávy. Tenhle že je tím, kdo ty dva jejich kluky sekl klackem přes prsty tak, že jim matka Pšela musela týden každé ráno v tom růžovém mléce až po předloktí máčet ruce, a to jen proto, že Serjožovi Vaska s Dimou párkrát podtrhli nohy.

Erske věděl, že Charyň je s řepáči na válečné stezce, ale nikdo mu přesně nedokázal vysvětlit proč. Věděl, že si Charyňští oškliví jejich špínu a chatrné bydlení, ale o tom, kdo vlastně jsou, nikdo nechtěl mluvit.

Ovšem Kavaryč mytí taky moc nedal, a když Charyní procházela stará Saška, Erske si všiml, že se za nos chytá i Elvíra.

Jediný, koho v řepáčské osadě Erske trochu znal a s kým by se mohl domluvit, byl Vaska s Dimou. Vyprášil jim kožichy, protože si to zasloužili, ale jinak měl ty dva kluky docela rád. Nebyli ani z poloviny tak zhýčkaní jako Serjoža a museli se každý den pořádně ohánět. Sem tam z vesnice do osady běhávali několikrát denně.

Erske tušil, že s Hablundem se něco stalo a uvnitř zůstala dutina. Jako ptáčka z klece když někdo obratně vyhrábne rukou a bytelná klíčka zůstane jako odlitek obličeje s dávno zapomenutou podobou.

Nakonec Erského z Čevapiky vyhnali sami řepáčští. Řepáčská osada má stejně jako Charyň svoje jméno. Čevapika znamená duch tajgy, co si nacpal břicho řepou anebo rudý plamínek komunismu, podle toho, komu se to vykládalo. Jestli sovětskému kontrolorovi, který do osady přes řepnou mlhu a celkovou nepříhodnost podmínek náhodou doklopýtal, a čas od času se takoví našli, o duchovi tajgy mu v osadě nikdo neříkal. Proto mohla Čevapika tak dlouho vydržet. Co je to politikařit, o tom měli alespoň někteří řepáčtí velmi přesnou představu.

Erske leloval u řepáčů tak dlouho, až Pšela došla trpělivost.

Nejdřív ji bavilo, jak se zajímal. Jak mžoural v rudé mlze, na kterou jsou řepáči zvyklí, ale ostatní pálí jako ocet s cibulí, bylo to k popukání. Obcházel Vasku s Dimou a nejdřív jako by se je bál vůbec oslovit. Kluky, co je seřezal, jenže teď najednou si nebyl jistý, co mu tady projde. Pořád si něco zapisoval. Možná vzdálenosti jednotlivých stanových tyčí, ale Pšela ho neviděla nic krokovat.

Že by měl tak dobrý odhad?

V každém případě tu po chvíli začal lézt na nervy každému. Už se nedíval, ale čenichal, a ať byl, kdo byl, patřil k Charyni. Pšela se musela sama pro sebe potichu smát. Skákal po jedné jako zchromlý, když po něm hodila ten první kastrol. Točil se dokola jako pes s plechovkou v ohonu, nemohl přijít na to, kdo to má na něj spadeno. Schovala se mu totiž do stanu, Pšela, cheche. Líbilo by se jí, kdyby ji honil, smála by se. Ale tatrmani nemají žádný smysl pro humor. A tenhle se navíc začal bát. To, jak odcházel se strachem, ho Pšele znechutilo natolik, že Erského chtěla ještě něčím majznout navrch, ale než našla topůrko, už byl moc daleko, aby tam dohodila. Měl v očích naděláno, když se dekoval. Odplivla si. Chlap, co před pár dny zmlátil její dva kluky.

Řekla mu, že o Hablundovi ví. Jakkak by ne, když stará Josipovičová byla do něj blázen a teď už jen vzpomíná, a tak i na něj. Kdyby Pšele bylo přes devadesát jako jí, pamatovala by si na něj taky. Jenže

Pšele je jen něco přes čtyřicet. Být jí o padesát víc, stačilo by si s ní jen sednout na pytel s řepou a správně formulovat otázky. Pokud by se Pšela do té chajdy byla bývala dívala například okenní tabulí s ostatními ženskými a viděla, co se vevnitř stalo. Pokud by se jí tam podařilo mezi těmi lokty vmáčknout. Ale Pšela by se odstrčit nenechala.

Uvidí se, až přijde zima, řekla Elvíra, když už byl Erske zpátky a na něco se jí ptal.

Je to tady takový zvyk s tou zimou. Nic nejde, aby to mohlo jít v zimě, myslí si Erske. V zimě nic nepůjde, protože bude zima, a od jara zase začnou přípravy na tu další.

Celé, na co se předsednictvo zmůže, je oprašování památníku hrdinů a nově přetřené nádraží, odsekl. Nebylo by tam ovšem bez té partičky odsouzených na doživotí, kterým jste v padesátých tak statečně nosili shnilou mrkev, když se bachaři nedívali. Tohle už řekl nahlas. Přestal se ovládat a od houbovitého chleba přes rozblácené cesty a alkoholismus, všechno to Elvíře vmetl do očí. Křičel.

Nepostupovalo to v Charyni, jak si Erske představoval. Sice se hned první den díky téhle poštovní úřednici seznámil s celou jednou rodinou, ale od té doby už uplynuly víc než tři měsíce a o moc dál nepokročil. Nechtěl je tady vylekat, a tak se rozhodl, že se nebude vyptávat a vyčká, jak se věci vyvinou. Měl zkušenost, že se mu lidé po nějaké době začnou otevírat sami. Svěří se pak i s tím, co by se nikdy nedozvěděl, kdyby se jich zeptal přímo. Jenže v Charyni jako by to neplatilo. Myslel si, že s Kavaryčem vypije pár flašek vodky a bude o něm vědět všechno. A zatím si tenhle nemluva ani nedokázal půjčit auto, aby mu tady něco ukázal. Zdálo se mu, že místo aby Kavaryčovi byli jeho místními průvodci, naopak se ho co nejvíc snaží udržet doma. Dokonce mu Tamara začala vymýšlet úkoly. Aby se celý den nedostal ven za plot. Sekat dřevo, vyplést cedník, natřít asfaltem díru v lepence na střeše. Láká ho taky na ty blbé ruské se-

riály. Prý aby si pocvičil ruštinu, ale Erske tomu nevěří. Chce ho mít pod zámkem. Je pro ně jenom čmuchal. A Elvíru, se kterou vycházel nejlíp, si právě teď nadlouho tím křikem rozhněval.

Vydal se k obchodu Miškinové, aby tam Elvíře něco koupil. Několik domků před krámem ho napadlo, že bude zavřeno. Slunce barvilo obzor a Miškinová zavírala v osm. Přesto se zdálo, že se v obchodě svítí. Někdy tam ještě s Oleskou přerovnávaly zboží, a kdyby to bylo tak i dnes, troufal si Erske hádat, že by ho i obsloužily. Sortiment to byl nevalný, ale šlo tam koupit víceméně všechno. Kromě pár základních věcí na vaření, rybích konzerv, konzerv se zeleninou a polských kompotů tam Miškinová měla ještě polici sladkostí, občas předražené banány a pomeranče, které nikdo nekupoval. Kolmo k regálům s jídlem stály fochy s drogerií a papírnictvím. Mýdla, prací prášky, dámské vložky, šampony a sešity, propisky a baterky. Když byla Miškinová v dobré náladě, říkala svému krámku obchodní dům. Spíš pro svůj vlastní dobrý pocit, než že by po tom byla taková sháňka, mívala v krámě vždycky taky něco od konfekce. Chlapecké slipy, ponožky, dvoje troje blyštivé gumáky. Pokud ovšem Charyňští skutečně potřebovali něco na sebe, jezdilo se do Pstruh, kde každou sobotu býval trh se vším možným.

Erske přemýšlel, čím by Elvíře udělal radost. Stará Kavaryčová byla ráda za cokoli. Jakákoli nová věc jí pokaždé zvedla náladu, i když to byla, jak říkal Kavaryč, garbuz neboli krám k nepotřebě. Bručel, že mu nic nechybí, pokaždé, když jel někdo do Pstruh a ptal se, jestli nechce vzít s sebou. Elvíra měla ráda dárky, ale byla vybíravá. Když všem Kavaryčům Erske nasypal do dlaní ten první večer bonbony, před úplným ztrapněním ho zachránilo jedině, že byly z Dánska.

Kavaryč je praktik, Erske mu pak dal svoje termo ponožky. Tamaře fotografii Kodaně, ke které v Pstruhách přikoupil zlatý rámeček, a Elvíře šátek, osvědčený dárek pro ženy, kterých si váží, ale nic víc. Šátek si od něj vzala a poděkovala, ale nevzpomíná si, že by ho kdy na ní viděl.

Pevně rozhodnut koupit Elvíře něco pěkného, otevřel Erske dveře od krámu. Nejprve tenké plechové lítačky, pak dřevěné dveře na pružinu, potom závěs proti mouchám a teprve poté byl vevnitř. Stála tam Elvíra. Opřená oběma rukama v předklonu o pult, jako by jí bylo špatně od žaludku, a plakala. Plakala tak, že se z toho na pultě třásly prázdné sklenice, zatímco Miškinová otočená zády k ní, rovnala zboží a pomlaskávala na ni jako na malé dítě.

Erske prolezl záclonou proti mouchám a nemohl tam ani zpátky.

Když nepřijede, tak nepřijede. Jeho škoda, ne tvoje, huhlala Miškinová rovnajíc sáčky s kávou tak, aby jeden vždy cípkem překrýval druhý, jak to viděla na reklamních plakátech. Přesně tak se utěšovaly přítelkyně jeho matky, napadlo Erského a byl by rád Elvíru pohladil po vlasech, ale nevěděl, jestli se to sluší, a taky netušil, co se vlastně stalo. Ačkoli rozmluvami s Elvírou strávil na poště dlouhé hodiny, o jistých věcech se mezi nimi nemluvalo.

Běž pryč, Erske, ozvalo se od Elvíry, aniž se otočila.

Erske zacouval zpátky za záclonu a šel pryč.

Lapálie si Erske většinou střídal pro matku, a když jich už bylo pohromadě víc, všechny jí je najednou vyklopil do telefonu. Erského matka Lili měla podezření, že jeho syn a ta Elvíra spolu něco mají. Tak často o ní přece mluvil. Právě že možná až příliš často. Se svou dívkou by byl opatrnější. Sama by proti tomu nic neměla. Erske už měl na vážnou známost léta. A Lili neměla předsudky. Dívka odněkud ze Sibíře může být jejímu synovi stejně dobrou ženou jako Dánka, Norka nebo Francouzka. Určitě by si vážila, že jí umožní vidět kus světa a polepšit si. Byla by oddaná a byla by nenáročná. Jistě není zvyklá, že se před zimou všechna loňská móda hodí do kontejneru Červeného kříže a skříně se plní zase nanovo. Ostatně Lili pochybovala, že tam v té Charyni vůbec nějaké skříně mají. Podle toho, co Erske vyprávěl, to nevypadá. Ještěže má takovou kuráž a dobré srdce, že brání malého Serjožu před těmi dvěma výtržníky. Seřezal je, jen co je pravda. Lili má z Erského radost. Nikdy se mu do jeho

věcí nepletla, byl vždy zodpovědný a měl odmala své zájmy. Když se vezmou v úvahu ty pravidelné telefony, mluví s ním skoro častěji, než když spolu bydleli. O tom stoletém muži se prý v Charyni zatím nic kloudného nedozvěděl.

Erske si myslí: Až bude matce vyprávět o Elvířině pláči, bude tam moci Elvíra klidně vedle něj razítkovat obálky a nebude mít ani tušení. Nehovořit stejným jazykem se někdy hodí.

Jenže druhý den je pošta zavřená. Elvíra zůstala doma. Miškinová taky někdy neotevře. Pravda, krám je její, a pošta Elvířina není, ale většina lidí to tak nebere a Elvíra také ne. Není tam přece svou paní o nic méně než Miškinová před svou pyramidou z konzerv. Elvíra si myslí: Kdyby si už včera rozmyslela, že dnes nepůjde do práce, nemusela by jí toho možná tolik navykládat, když Miškinová při tom stejně jen rovnala do police. Co ale čekala, že od ní uslyší? Podívej se na mě, já jsem dopadla stejně? S Oleskou jsme na to samy dvě a máme se nakonec celkem dobře? Jenže Elvíra není Miškinová a to, že Miškinová je s Oleskou sama a možná jí to ani nevádí, Elvíře nepomůže. Protože jí Fedorek chybí a nic s tím nenadělá.

Nevěděla, že pravodník je něco jako námořník. Že svého muže skoro neuvidí. Když jezdili těch pár měsíců spolu ve dne v noci, bylo to na Elvíru moc. Při drncání vlaku se sice dobře usíná, ale po třech týdnech nepřetržitého natřásání dostává člověk mořskou nemoc. Nemoc pravodníků tomu na dráze říkají. Fedorek říkal, že se o tom učili v institutu, ale dokud nezačal jezdit několik štací za sebou bez přestávky, nevěděl, o čem je řeč. Proto jsou železničáři na transsibiřské magistrále často jako vyžlata, nebo naopak ohromně vypasení. Kvůli nemoci pravodníků přestanou jíst, nebo se naopak přejídají. Nevědí, co dělat s tím novým pravodnickým žaludkem, který je neustále tlačí. Nemoc pravodníků dostala Elvíra taky, a tak když přišlo vyrozumění, že dostala to místo na poště, byla ráda. I kvůli tomu si zaslужuje, že tady Fedorek není. Jako trest. Nejen proto, že se jí líbil

Erske, ale proto, že nejdřív měla z toho jejich odloučení dokonce jistou radost. Skrývala to před ním, ale určitě si toho musel muž s takovým postřehem jako Fedorek sám všimnout.

Proč se vracíš k něčemu, co se stalo před pěti lety, napomíná v krámě Miškinová Elvíru. Protože Fedorek na sebe nechal dlouho čekat poprvé právě před těmi pěti lety, když se Serjoža narodil. Osm měsíců se tenkrát neviděli.

A potom ho Kavaryč skoro vyhodil z baráku, dodala Miškinová, aniž by se otočila.

Protože si troufal na matku, opáčila Elvíra trochu dotčeně.

Řekl jí jen to, co konečně potřebovala slyšet.

Elvíra v tu chvíli už Miškinovou nechtěla dál poslouchat, rozloučila se a šla. Hlavně se nemuset doma s nikým bavit. Naštěstí už bylo pozdě.

Nad Charyní stály hvězdy jako andělé se sepjatýma rukama, noc Elvíru uklidňovala. Odjakživa jí přišlo, že je něčím moudrá. Možná proto, že mlčí a uši v ní mají navrch nad očima. Jediná charyňská lampa veřejného osvětlení, blikavka na peronu nádraží na tom nemohla nic změnit. Proč tu není? Vždyť se mají rádi, ona to ví. Elvíru myšlenky ženou zabývat se tím, jak to Miškinová myslela s Fedorkem a matkou. Že jí řekl jen to, co konečně potřebovala slyšet... V každé rodině se přece něco přihodí. Kam to Izikil vlastně jel? Řepáči přece ve vlaku skoro nejezdí. Tak a zrovna jeden z nich jel a je to. Jde snad o tohle?

V síni udělala Elvíra dlouhý vysoký šátravý krok, jak se naučila za ty týdny, co tam spával, Erskeho překračovat. Nespál tam už několik dní, ale ještě si nestačila zvyknout. Nocoval na posteli v hlavní místnosti. Vzali ho tím takříkajíc do rodiny, i když taky je otravovalo to neustálé noční překračování. Kavaryčová chodí v noci na záchod, Kavaryč se občas po večeři vytrácí pít a Elvíra, Elvíra je doma nejčastěji brzo. Erske ji několikrát týdně vyzvedává na poště, vaří mu tam čaj

a pak se spolu loudají domů. Jako by byl v Charyni na prázdninách, přijde jí někdy.

Matka Elvíře prozradila, že často ráno, když odejde na poštu, si Erske vytáhne na dvorek židli, svlékne se do trenýrek, natře se celý krémem proti slunci a opaluje se tam u nich jako na Krymu. Od té doby, co začal přispívat na domácnost, jim po tom už tolik není, ale stejně. Když se spolu jedenkrát pořádně opili, chtěl opít Elvíru, ale opila ona jeho, říkal něco o tom, že někoho hledá. Elvíra se smála a říkala, jestli náhodou ten někdo není ženská, co by vypadala k světu. Možná se mu líbí, ale někoho tam v tom Dánsku má. Třeba je to ta matka, co jí volá. Žena, které tak říká, i když je to ta, se kterou tam spí. Brrr. Jako by pila, i když nepila. Přehnula si polštář nadvakrát, měla toho ráda pod hlavou co nejvíc. Otec pil, Elvíra to z něj cítí. Mrož, co se vedle ní nadouvá nahoru a dolů a funí. Jak to říká matka: Nesvědčí mu, že nic kloudného nedělá.

Je ráno, před poštou už někdo čeká s balíkem a Elvíra pláče v posteli vedle svého otce, který zařezává jako poleno. Dlouho to v sobě dusila, a už nemůže. Na poště poslouchá hloupé nářky nad neustálým růstem cen poštovních známek, doma matku, co je pořád s něčím nespokojená, Serjožu si taky rozmazlila a k tomu Erske. Myslela si, že budou přátelé. Dokonce se jí líbil a husa hloupá pak měla výčitky, že kvůli němu zapomíná na Fedorka. Chtěla Erskemu pomáhat, aby se toho o Charyni co nejvíc dozvěděl, když už ho to, čertvíproč, tak zajímá. Každého tady jen otravuje. Ale mužští jsou asi i v Dánsku nablblí. Dnes ho nechce ani vidět. Jenže tohle jí Fedorka nepřivolá.

Hloupá Elvíra, říká si sama sobě. Lituje se, místo aby Erskemu popletla hlavu. Trochu si myslí, že ji Fedorek nechává čekat, protože ji trestá za to, že na takovou věc vůbec může pomyslet. Erskeho Fedorek sice nikdy neviděl, ale v Pstruhách prý se o něm povídá. A všichni vlci v okolí si brousí zuby, až Erskeho v zimě slupnou jako malinu. Určitě.

Serjoža se po Fedorkovi už přestal ptát. Až přijede, bude to pro něj cizí člověk a dá se do pláče, až ho jeho vlastní otec vezme do náruče.

Erske přemýšlí, jak by mohl Elvíře pomoci. Někdy je třeba vlastní výzkum upozadit, pokud se chce antropolog navíc nazývat lidskou bytostí. Brali to v Århusu na hodině etiky. Dilema, jestli má fotograf při živelné pohromě mačkat spoušť, nebo pomáhat s vyprošťováním. Mačkání spouště to byl výlet do Čevapiky. Jeho práce. Vyprošťování znamená vytáhnout Elvíru z postele a vymyslet pro ni na dnešek nějaký program. A dát jí lotosové mýdlo, tím začne. Přivoněl si k ruce. Příjemně vonělo, měl ho od Miškinové skoro zadarmo.

Fedorek

Jsou hodiny, kdy se nic neděje. Bzučí moucha kolem lampy, v průvanu povlává záclona, na palouku v tajze se pase sobí jelínek. Bývají takové i celé dny. Slunce vychází a zapadá jako na houpačce, dny poslušně odtikávají, mezi probuzením a nočním spánkem je koberec zeleného pažitů a v něm jedna jediná stezička vpřed. I pár let to může s malými přeháňkami vydržet. Takovým létům se pak z odstupu času říká šťastná. V době, kdy je najednou všeho nad hlavu a jedno přes druhé. Stezka vpřed je plná popadaných kmenů, ze srázu dolů se valí balvany a člověk ne a ne zakotvit v klidu.

Fedorek byl z toho běsný. Nikdy nevěřil, že by se mu mohlo povést něco tak úžasného, jako je láska dobré ženy a rodina, a jen co se zdálo, že je to na dosah, poryv událostí ho chňapnul a mrsknul jím od nich daleko pryč.

Nejdřív tomu nic nenasvědčovalo. S Elvírou se rozloučili láskyplně, a i když trochu smutně, protože věděli, že to bude nadlouho, ani jeden z nich neměl nejmenší stín pochybností o tom, že to nebude trvat déle než dva tři měsíce.

Elvíra odjela do Charyně pracovat na poštu a porodit Serjožu a Fedorka nechala samotného kodrcat se dál jen s nemocí pravodníků a tajgou za okny, co podél vlaku běží věrně s každou pravodníkovou stací.

Dřív byl rád, když cestujícím nic nechybělo a on měl ve svém kamrlíku chvilku pro sebe, ale teď mu stesk, který neutopil v práci, ztrpčoval každou volnou chvíli.

Jeho vagon byl proto po několik měsíců poté, co se Elvíra vrátila do Charyně, příkladem cestování první třídou za cenu třetí. Lino v chodbičce mezi postelemi vlaku plackarty bylo čisté jako v jiných

vagonech sklápovací stolky, a kdo by chtěl přehánět, řekl by, že ve Fedorkově vagonu se dalo ze země i svačit.

Sám si potom nedokázal vysvětlit, proč návštěvu Elvíry v Charyni tak odkládal. Je pravda, že několik pravodníků v té době podalo výpověď a uvolnění jakéhokoli ze zbývajících znamenalo pokaždé, jak to znal od kolegů, sáhodlouhé dohadování, psaní žádostí a obcházení úředních míst v Moskvě, Vladivostoku nebo Irkutsku ve vlastním volném čase. To si pravodník vyčerpaný štací s vidinou dvou volných dnů, než se zase bude muset drncat nazpátek, dobře rozmyslel. Od toho ta opatření také byla, ale jistě by to šlo i tak. Část Fedorkova ostychu Elvíru navštívit lze vysvětlit tím, že nikdy předtím nebyl ještě na návštěvě podobné vážnosti, v rodině, která se měla stát i jeho, a nahánělo mu to strach. Nadto jsou přece jednou provždy spolu bez ohledu na nějaké návštěvy. Za Elvíru by dal ruku do ohně, a kdo si myslí, že během toho času, kdy byli odloučeni, žárilil nebo myslel na jiné, Fedorka jen moc málo zná.

A tak plynuly týdny a on návštěvu Charyně oddaloval. Snad také že měl strach z Kavaryče, podle Elvířina vyprávění zavalitého bruchouna, který mu určitě jako tchán zeti od plic řekne, co si o něm myslí, jak mají tihle pořízci ve zvyku. Že mužnosti Fedorek moc nepobral. To, že byl srdnatý a téměř na každé štaci dělal sudího při nějaké rvačce, na něm vidět nebylo. Jistě by měl s sebou na první návštěvu také přivést dárky, a když už se rozhodl, že pojedje, nic z toho, co ve Vladivostoku viděl, se mu nezdálo dost dobré. Místo toho jel za otcem do Voryně a možná si myslel, že do Charyně zajede hned potom, asi ano, ale nestavil se tam pak téměř celý další rok, protože to byla pohroma za pohromou.

Otce našel doma s hlavou na desce a spal, i když bylo poledne a měl dávno sedět v knihovně. Jenže si vzal volno, to bylo to jediné, na co se zmohl, a v kuchyni čekal na Fedorka, že zařídí zbytek. Ta žena, co se o Olega Abramoviče starala, když v dětství téměř přišel o nohu a ruku, ta, co s ním v kolečkovém křesle drncala na dvorek

za leningradské blokády a její syn před ní utekl na Sibiř, jeho matka a Fedorkova babička v těch dnech v Petrohradu zašla naposledy k fotografovi a pár hodin nato zemřela. Nejstarší žena, kterou Fedorek znal. Přestože strávila tolik let tím, že o svého syna pečovala, Fedorek nezažil, že by o babičce otec řekl něco dobrého. A teď byla pryč, a i kdyby jeho otec stokrát chtěl, už nikdy jí nebude moci říct, proč o ní tak špatně smýšlel, dumal Fedorek, zatímco těšil otce, který se od něj nechťel nechat pohladit a hromovým hlasem podával výčet toho, co je potřeba zařídit.

V případě úmrtí člena rodiny dávali na dráze uvolněnku snadněji, a tak si ji Fedorek během dvou dnů z Voryně telefonicky obstaral.

Další den už jel přes Moskvu do Petrohradu, tu více než devět tisíc kilometrů se táhnoucí cestu Sibiří, po dlouhé době jako obyčejný cestující. U babičky Nastasji byl jen třikrát jako dítě. Fedorkovu matku Nastasja neviděla, do Voryně ji otec nepozval, a už když ho za babičkou jako dítě otec do Petrohradu posílal, Fedorek měl za to, že je to jen proto, že chtěl být ty dva měsíce sám s jeho učitelkou Fílou Medosjevovou. Matné vzpomínky měl jen na babiččin tmavý byt u kanálu Gribojedova, byt plný prachu a starožitností, ale možná mu to tak jen přišlo, protože doma ve Voryni v té době neměli nic, a to co měli, stálo na polici v konzervách od hřebíků a v sucharových krabicích.

Fedorek do Petrohradu odjel nalahko. Jen s Nastasjinou adresou a telegramem o její smrti v průhledném obalu v náprsní kapse, několikrát kontroloval, jestli to tam stále má, telegram otci poslala babiččina domovnice, jiné příbuzné než Olega s Fedorkem Nastasja neměla.

I když svého vnuka vladvostocký děduška vždycky vítal slovy: Jupa, vesničani přijeli, velká města znal Fedorek jako konečné svých štací a čtyři roky se učil v Irkutsku, takže Petrohrad ho neděsil. Z Voryně byl u babičky v bytě na kanálu Gribojedova jako tunelem. Skoro celou cestu spal a v Petrohradě se jen dvakrát někoho přeptal

na cestu. Protože domovnice nebyla zrovna u sebe, nezbývalo než se před domem posadit na schod a čekat.

Hlavou se mu honily představy o tom, jaké by to bylo žít tady s Elvírou a co by říkala tomu, kdyby věděla, že tady teď je. Když si z Voryně vyřizoval volno, zkoušel volat i k ní na poštu, ale bylo tam pořád obsazeno. Myslel si, že domovnice bude zavalitá nadurděná ženská, ale byla to dívka o pár let mladší než on, dal se s ní před domem do řeči nevěda, že právě na ni tu celou dobu čekal.

Byt byl ještě o něco tmavší, než si ho pamatoval. Možná kvůli té lípě na dvoře, která mezitím dorostla a větvemi se tlačila do okna, jako by je chtěla prorůst. Nešlo kvůli tomu ani otevřít. Možná proto ten zatuchlý vzduch, nehybnost celého toho pokoje, odkud už stará paní posledních deset let podle dívky vůbec nevycházela. Dala mu klíče a zeptala se ho, jestli k němu může být upřímná. Když Fedorek přikývl, řekla: S prominutím se vám ani nedivím, že jste za ní nejezdili. Já jsem k ní posledních pět let chodila dvakrát týdně uklízet a stačilo mi to. Odmlčela se a dodala, že to je všechno, co mu chtěla. Pak se odmlčela podruhé a zeptala se: A co bude s tím bytem?

Byl hloupý, že ho to předtím nenapadlo. A dívka se smála a říkala, že je ten nejzábavnější kluk, kterého potkala za posledních sto let.

Myslel si, že na něj u Nastasji něco padne, ale nepadlo. Jen hora těch věcí, některé šuplíky ani nešly dovřít. Třídil babiččiny věci na jakési hromádky, co s nimi udělá, to se uvidí, a rostla v něm radost z toho, že mají v Petrohradu byt. Mít v Petrohradu byt. To zní! Zní to skoro líp, než to vypadá, říkal si Fedorek, když se probíral tmavým kumbálkem. Celou dobu podvědomě hledal nějaké fotografie a nakonec je našel. Aranžované fotografie babičky z různých fotoateliérů. Vždy elegantně oblečená před stěnou s namalovaným lesem, panoramatem jakéhosi arabského města, na té fotografii měla turban, před nakreslenými Versailles, s umělou olivovou ratolestí v ruce a zabalená v prostěradle, nejčastěji ale v kroji některé ze sovětských

národností. Jako Kyrgizka, Azerka, Arménka, Kazaška, Gruzínka nebo jako prostá kolchoznice od krav. Takových fotografií tam měla stovky, musela se nechávat fotografovat každý měsíc. Vždy jen sama a pokaždé to mělo nějaký nápad. Objevil i pár fotografií sebe samého jako batolete, Nastasje je do Petrohradu potají poslala asi ještě jeho matka. Dokonce tam měla jednu fotografii celé rodiny. Matka tam má volné letní béžové šaty se vzorkem a je naboso, otec se tváří nepřístupně a v ruce drží dýmku, kterou nikdy nekouřil, a Fedorek u matky na klíně tiskne nějakého paňácu. Fedorkova hlava tam ale chybí. Je vystříhlá a zespodu podlepená fotografií děvčátka. Fedorek v ní poznal tu dívku, od které si bral klíče od bytu.

Celou cestu vlakem zpátky Fedorek prospal stejně jako cestu do Petrohradu, ale potil se a převaloval, zdály se mu sny, které nechtěl, ale nemohl se z nich probudit. Ty dva měsíce, kdy v Petrohradu obíhal úřady a třídil Nastasjiny věci, strávil jako v mrákotách. Elvíře se mu podařilo dovolat jen jednou a není divu, že se na něj zlobila. Má už syna!

Jmenuje se Sergej, jak Fedorek chtěl, a má prý úplně stejný nos. Jenže v Charyni nikdo nevěří, že se k němu jeho otec hlásí. Když si představil, že by se na Elvíru mohl někdo jeho vinou dívat posměšně, jinak mírný Fedorek cítil, jak v něm roste něco šelmího, co by rozdávalo rány. Nejhorší bylo, že v hlase Elvíry to cítil taky. Ne snad, že by mu nevěřila, ale že se na něj už netěší tak jako předtím. Naučila se žít sama a vidí, že to jde, a Fedorek cítil hořkost. Jiné ženské v Charyni určitě taky žijí takhle a společně si pak notují, d'as aby ty mužské budižkničemu vzal, vždyť ony se o sebe postarají samy. V celém Rusku to takhle viděl. Ženské, co si vystačí, a mužské, co rajdí a zpíjejí se. Něco by rozšlapal. Z toho vzteku, že ho v Charyni možná mají za jednoho z nich. Místo toho způsobně počkal dvě hodiny na peronu petrohradského nádraží na zpožděný vlak a domů do Voryně teď jede courákem, který ho mučí neustálými zastáv-

kami, protože v jiném už nebylo místo. Fedorek si zoufá, převrací se na úzké vlakové pólce a znovu se propadá do spánku. Zdá se mu o Nastasje, jak se mu chystá obrovskými nůžkami ustříhnout hlavu, protože jeho otec ji neměl rád, a ta holka k ní chodí alespoň uklízet.

Když se vlak blíží do Voryně, myslí ale Fedorek už jen na Elvíru a na nic jiného. Hned až přijede domů, tak jí zavolá a rovnou se s ní domluví. Řekne mu, kdy má přijet, a on ji překvapí a přijede o několik dní dřív. Vedení nechá při tom, že je v Petrohradu, byla by náhoda, kdyby se dozvěděli, jak to opravdu je. A i kdyby. Co je pro něj na prvním místě? No co asi?

To ale ještě Fedorek nevěděl, co se zatím ve Voryni přihodilo. Ne nadarmo se říká, že špatné události chodí po vícero. Jako by si Fedorek tu šťastnou dobu vybral v těch pár měsících, kdy s Elvírou sem tam brázdili magistrálou Sibiř, a teď to šlo ráz naráz a všechno v šiku proti němu jako spiknutí.

Fíla Medosjevová zemřela. Zatímco byl v Petrohradu, Fílu štípla nemocná včela. Před obědem jen vyháněla mouchy z kuchyně oknem ven, když tu najednou včela vlítla dovnitř. Za dvě hodiny natekla jako balon, a než se Oleg Abramovič vrátil s doktorem, bylo po ní. Fedorek si nikdy nepřestal myslet, že Fíla mohla být jeho nevlastní máma, kdyby se s otcem přestali stydět a řekli mu o tom, co Fedorek dávno cítil a všichni si šuškali. Ale nestalo se. Fíla ho naučila psát, číst i počítat, na jejích hodinách se naučil kromě pravodničení všemu, co znal.

Oleg Abramovič si prodloužil volno, které si vzal kvůli Nastasje. Smrtí své matky se nechtěl zabývat kvůli cestování a potahovačkám s úřady, na to, aby organizoval Fílin pohřeb, neměl sílu. Ode dne Fíliny smrti si začal zase naříkat na své zranění z mládí, nohu, o které třicet let nemluvil, a knihovnu slíbil otevřít vždy až zase to další pondělí. Nakonec tam ke knihám vzali takového holobrádka, jak říkal Oleg. Vláčel nemožnou nohu za sebou, když tam holobrádka

chodil kontrolovat, než si uvědomil, že ho v knihovně nepotřebují.

Pohřeb Fíly nakonec zorganizovali pod Fedorkovým vedením její bývalí žáci a Fedorek se probíral během tří měsíců už druhou pozůstalostí. Schovávala si obrázky svých oblíbených žáků, sešity se vzorovými písankami, slohová cvičení těch několika, kteří se z Voryně dostali na vysokou školu, předměty zabavené při hodinách. Fedorek to všechno vyházal. Šuplík vedle byl plný pošty. Vedle banálních pohlednic tam našel i štůsek neotevřených dopisů v obálce s úzkým úhledným písmem. Zaváhal a pak to hodil k ostatnímu harampádí.

S dalšími Fílinými žáky se Fedorek složil na tři metry jedné z levnějších bílých látek, společně učitelku zabalili, den ji nechali stát v rohu její ložnice, a potom si ji stejně jako Kavaryč s Erskem otce idiotky hodil Fedorek s Olegem na záda a odnesli ji za Voryň. Na místě věčně obklopeném lidožravými ptáky ji položili k ostatním bílým zabalencům, Oleg nedal jinak, tu první noc tam zůstal spolu s ní.

Na místě mezi čtyřmi stromy, odkud šlo přehlédnout celou vesnici, zápasil Oleg celou noc s ptáky, i když moc dobře věděl, že se to podle místních zvyků nesmí. Jenže na to kašlal. Byl sakra z Petrohradu, nikdy sem ve skutečnosti nechtěl a tu noc nedopustil, aby jediný pták zaťal dráp do Fílina těla.

Odjezd za Elvírou se podruhé odložil. Nebo už to bylo potřetí? Chvěl se mu hlas, když na druhém konci drátu uslyšel Elvíru, jak se chladným úřednickým tónem hlásí číslem charyňské pošty a on ji musí zase prosit o odpuštění. Suše to ve sluchátku zapraskalo. Elvíra si zapálila cigaretu a mohutně potáhla. Je zle, pomyslel si Fedorek. Ale Elvíra Fedorkovu omluvu vyslechla a zdálo se, že rozumí. Sama ho pak ponoukala, aby jí toho o Fíle řekl víc, a Fedorek se rozpovídal. Jak první den přišel do školy bez tužky, ale Fíla se nezlobila, protože

on jediný neměl mámu, a tak se mělo za to, že se o něj doma nikdo nestará. Odpouštěla mu plno věcí. Nejdřív. Domácí úkoly, špinavé ruce. První dva roky byl za mazánka, ale když Fílu začal navštěvovat jeho otec, najednou zpřísněla. Největší potupa. Sedět se smradlavým Vaskou. Musel k němu do lavice jen proto, že omylem zlomil při geometrii pravítko.

Myslela si, že jsem si vymýšlel, když jsem mluvil pravdu. Když jsem se omlouval, že jsem se nestihl naučit básničku od Puškina, protože mi otec celý večer předčítal. Pak už Fíla Fedorkovi věřila. Pak už se tomu smála. A do Irkutsku, když tam byl v učilišti, mu psala, co se děje ve Voryni nového, ale o jeho otci nikdy. Vždy jen přiložila svůj dopis k jeho balíčku, jako by to byla náhoda. Celé to zůstalo jen mezi nimi.

Zeptej se ho na to, slyšíš? Slib mi, že se na to otce zeptáš, na to Elvíra. Zajímá mě to. Udělej to kvůli mně. A mluvila a přemlouvala a Fedorek byl rád, že tak dlouho může poslouchat její hlas. Úplně mu to stačilo. Jen tam tak stát na druhé straně drátu a poslouchat ji, jak se pro něco takhle nadchla. Odporoval jí, jen aby ji ještě chvíli slyšel horlit, a pak přitakal, aby jí udělal radost. Domluvili si den a hodinu, kdy ho bude čekat v Charyni na nádraží. Fedorek už znal číslo vlaku i vagon, a když se rozloučili, vznášel se jako beránek z obláčků.

Oleg Abramovič věděl o Elvíře od syna hned od začátku. Nejvíce se strachoval, aby Fedorkovi neudělal ostudu. Sliboval mu, že než za ním přijedou do Voryně, koupí si pro tu příležitost novou košili a nechá si spravit boty, a ptal se, jestli Elvíra čte. Co Fedorek odpověděl, se mu zamlouvalo. Hned se začal těšit, až mladou ženu pozná a vnuka taky, samozřejmě později, až s ním bude rozumná řeč.

Odjezdu se Fedorek nakonec dočkal. Nechtělo se mu otce opouštět, ale nedalo se nic dělat. V kuchyni mu ještě zasklil zalepené okno, které rozbily míčem děti od sousedů, natřel před bytovkou plůtek,

vypral záclony a obstaral otci nějaká semena, aby si zasadil květiny. Neřekl to, ale věci, které dělala Fíla, by se teď měl chopit on sám, jinak zajde ve špíně u televizních estrád anebo s knihami, to je jedno.

Když se ho ptal, co bude dělat, mávl otec rukou. Dám si spravit boty, odpověděl a místo obejmutí mu jen podal ruku, jako by neodjížděl pryč, ale šel si jen něco po Voryni vyřídit a nebyl snad ani jeho syn, ale nějaký vzdálený známý.

Zatímco celou cestu do Petrohradu i zpátky Fedorek prospal, z Voryně do Charyně jel jako na trní. Pro Kavaryče měl tabatěrku. Nevěděl, jestli kouří, zapomněl se Elvíry zeptat, ale ta tabatěrka byla krásná věc sama o sobě. Z lesklého černého kamene, hladká do ruky a při otevírání udělala vždycky moc pěkné klap. To klap nakonec Fedorka přesvědčilo, aby ji vzal. Pro Tamaru měl stříbrnými nitkami vyšíváné bleděmodré pantofle. Přesnou velikost nohy paní Kavaryčové neznal, koupil stejné, jaké by koupil Elvíře, u pantoflí se nějaký centimetr sem tam ztratí. Elvíře vezl sebe a návdavkem sponu do vlasů, zrcátko, hřeben a toaletní tašku v jednotném provedení z Číny, ruská souprava nebyla tak pěkná a stála dvakrát tolik. Na Serjožu by býval skoro zapomněl. Nakonec mu koupil něco taky. Něco malého, docházely mu peníze.

A pak seděl ve vlaku, nemohl se dočkat a zároveň se ošíval trémou. Hovorů s cestujícími měl z práce plné zuby, ale teď potřeboval zapomenout na svůj vlastní neklid, a tak se dával do řeči s kdekým.

Muž, který Fedorka zaujal, hned jak nastoupil, byl starý a nevhledný. Pleť měl tmavší než ostatní a ruce krabaté, jako by pod kůží schovával pomuchlané noviny, nemohl být o moc mladší než babička Nastasja. Zatímco ostatní cestující, kteří přistoupili, jen co si našli svoje místo, hned začali něco vytahovat z tašek, poposedávali si, a když se pustili do luštění křížovky, vždycky to bylo jen na dvě na tři slova, a zas se začali vrtět a jedli a klábosili a stahovali okýnka,

tenhle muž jak dosedl, v tu ránu srostl se svým sedadlem a už se ani nepohnul. Seděl naproti Fedorkovi, obličej stromová kůra, vlasy z plsti, a když položil žilnaté ruce na stůl před sebou, nic z toho malého stolku nezbylo.

Fedorek tyhle mlčenlivé cestující znal ze svých štací. Přišli, odseděli si svých pár set kilometrů a byli pryč. Domorodci. Jako dítě si četl o indiánech, než mu otec řekl, že nějaký kmen žije jen pár kilometrů za vesnicí. Nejdřív na něj koukal jako u vytržení, ale pak přišel na to, že ty lidi zná. Tmavé otrhance, co se někdy objevili v krámě, a přestalo ho to zajímat. I ve Voryni byli někteří tmavší. Ale už dlouho žili v domech a byli normální. Skoro každý ve Voryni kromě jeho samého a otce měl nějaké domorodé předky, ale to se nepočítalo. Praví domorodci se jen někde mihli na otočku anebo vůbec ne. Někteří Voryňští těmi lidmi strašili své děti, něco, co Oleg Abramovič pokládá za tmářství. Jsou přece jen zkamenělou minulostí sovětského člověka, a to si Fedorek myslel taky. Nebylo nad čím bát. Ať si žijí někde po svém, časem se stejně nastěhují do domů. Je pěkné, že určitě líp než lidé v domech rozumějí přírodě. Jeho tajze. Tohle uměl Fedorek ocenit.

Starý muž naproti Fedorkovi se díval z okna. Tajga plula kolem vlaku v zeleni různých odstínů se skvrnami hnědé a žluté, začal podzim.

Kam jedete?

Do Charyně, a vy?

Začalo to jako s každým, a když to skončilo, motala se Fedorkovi hlava. Pravodník ho musel postrčit, že už je na místě, jinak by úplně zapomněl vystoupit. Stařec byl fuč. Fedorek se vypotácel ze schůdků, a když viděl celou Kavaryčovu rodinu, jak mu utíká přes peron naproti, zatmělo se mu před očima.

Říkají mi Izikil a znám vás. Taháte se s Elvírou Kavaryčovou. Viděl jsem, jak spolu vytíráte vagon a sbíráte povlečení. Prý na sebe s El-

vírou mávli, říkal, Fedorkovi o tom nic neřekla. Taháte. Nelíbilo se mu, jak o Elvíře mluví, a hned se také ozval. Zarazilo ho to.

Už jste v Charyni byl?

A když Fedorek zakroutil hlavou, muž tou svojí pokýval a řekl: Co si už vyberete, bude na vás. Něco vám povím a předem říkám, že s tím u Kavaryčů nepochodíte. A při tajze, kterou máte stejně rád jako já, i když o ní houby víte, vám slibuji, že nic z toho jsem si nevymyslel.

Zepsul je. Rodina starého Kavaryče že jsou bolševičtí bastardi. Nejhorší z nejhorších, protože kolaborovali s pokrokáři, co přinesli elektřinu a mysleli si, že se jim kvůli tomu budou klanět. Buro se jmenoval. Otec Kekeho Kavaryče.

Jen se schválně starého Kavaryče zeptejte, jak přišel k tomu jménu. Rusky zní asi tak stejně jako moje Izikil. Budou vám vyprávět o těch svých slavných průkopnících. Hned první večer na vás budou chtít zaručeně udělat dojem. Jak šli v sedmnáctém roce jejich předci dvě stě kilometrů úplnou divočinou, v jedné ruce lucerničky, aby nezakopávali o kořeny, v druhé za ruku děti a úplně z ničeho vydupali ze země město. Holýma rukama, řeknou vám, a město, jak si namlouvají. Prý že je tam krásně. Ne, dostali to rozkazem a neuposlechnout znamenalo smrt. Takhle se objevovala Sibiř. Nadšenců mezi nimi bylo pravda taky dost. Bohužel. Jako houby po dešti že budou růst podél magistrály města. Byli tím šílení. Rydla, lopaty, traktory, co duněly na kilometry daleko. Rozvoj.

Fedorek si nebyl jistý, jestli má chuť tohle poslouchat.

Buro se jmenoval. A víte, proč vám to všechno vykládám? Protože to znamenalo náš konec.

O tomhle Fedorek něco povšechného věděl i od Fíly Medosjevové. O kmenech, co podlehly alkoholu, který jim Rusové vyměňovali za sobolí kůže. Jednu butylku za pět nepoškozených kožešin. A pak také prý nějaké nemoci. Neměli protilátky. Však se také nedávno začalo s ochranou. Budují se skanzeny, z Moskvy přicházejí dotace,

dokonce prý i nějaké z ciziny. Aby se chránila rozmanitost, proč ne. Ale co to má co dělat s Kavaryčovými? Stařec se potřebuje vypovídat...

Nejchytřejší se začali kurvit. A víte proč? Protože život Karů za nic nestojí. My byli zvyklí lovit tuleně a vodu devět měsíců v roce rozehrávat z ledu, a pak se předkové vydali na jih a skončili jsme tam, kde pár let nato začali pokládat koleje. Kolejníci za kolejnicí, pražce, na které padly všechny stromy okolo. My jim o kousek uhnuli, proč ne, byli jsme na to zvyklí. Sbalit osadu za půl dne a za další půlden být dvacet kilometrů odtud. Taky rámus. Začali přicházet. Něco sbili ze dřeva a pak to popadalo, nepřežili zimu, byli pryč, ale hned nato přišli další. Líbily se jim naše ženy. Ale co bylo horší, oni se líbili jim. Vysocí muži. Vysocí muži se odjakživa ženám líbí, jenže tihle nebyli od nás. Někteří z těch nových byli pronásledovaní, ale co nám je po tom? Jednoho jsem chytl. Jen ho po deseti letech pustili z lágru, ukradl mi ženu. Na krk jsem mu tisknul nůž a on blábolil, že moje žena mu vrátila smysl života. Ty čubky se s nimi měly jako v bavlnce.

Buro... to bylo až potom. Byl jen jedním z mnoha, kdo se k nim přidal. Vybetovali kus tajgy, udělali tam letiště. Samozřejmě že to hned popraskalo. Tak to nechali být. Postavili kolchoz. Nechali být, protože prasata, co tam navezli, nepřežila zimu. Další rok jim přitápěli. V tom prasečinci s nimi přečkala zimu celá vesnice. Mezi sebou se to tam namnožilo, příští podzim se narodili první dementi. Máte synka, říkal jste... bude to polodement, uvidíte. Protože Buro...

Buro co?

Mluvím o něm, protože částí jeho rodiny se chcete stát, jak jsem pochopil... vlastně ničím zvláštním kromě svých rychlých nohou a úplné přizpůsobivosti nevynikal. Jen je to příklad za všechny ostatní. Karové, náš kmen, tak dostal, co si zasloužil.

Myslel jsem, že jste neměli moc na výběr.

Neměli. Kdyby tu nebyl ten dekl, ukážu ti, kde je to támhle nahore napsaný, řekl stařec a ukázal na strop vagonu. Ještě když jsme na severu lovili tuleně a z nor tahali sněhobílá liščata, už tam stálo, jak skončíme. A šamani to věděli.

Na šamany nevěřím. Ve Voryni taky jeden byl. Pil a tahal z lidí peníze.

Vaše názory v téhle věci pro mě znamenají asi tohle, řekl muž a jako by do vzduchu prsty cvrknul kuličku. Jistě. Šarlatáni byli a budou. Jen lidi se teď nechají spíš obalamutit, když vůbec nerozumějí tomu, co mají čekat. Charyň byla založená 1917 a ty první baráky šaman posvětil. Cik cak, udělal taneček a šel zase zpátky po svých k nám do Čevapiky. Nějací chytráci mysleli, že Rusové s Kary budou žít společně. Jeden barák těch, jeden těch. A Karové že budou poslouchat a vzdělávat se.

Ale vy jste v domech žít nechtěli, jenže my jsme vás nutili.

My... Kdo ví, kdo jsi. Nevíš to sám... Rus, Tatar, Polák, Němec... Sovět. O nucení nešlo. Na bolševická školení jsme jim kašlali, do školy děti taky nikdo posílat nechtěl, ale stejně jsme je nějak obdivovali. To, co měli a tak. Až to budeme mít, necháme je na pokoji, říkalo se. A oni nechají nás, nebo uvidí. Mysleli jsme si, že jsme silní. Nedocházelo nám to. Moc dlouho nám to vůbec nedocházelo. Nechtěli jsme s nimi bydlet a stejně jsme s nimi nakonec bydli. Část vesnice taková, část maková. Dál jsme chodili lovit a od nich kupovali baterky do rádií a vodili je tajgou za zvířaty, oni jich stříleli víc než my. A pak byla zvířata pryč a část našich chtěla zpátky do tajgy. Spálili domy. Ale část ne. Většina žen chtěla zůstat. Viděl jsem v televizi pořad o muslimkách. Poslouchají své muže. Naše ženy si vždycky dělaly, co chtěly. Kdyby byly naše ženy muslimky, Karové by dneska mohli něco znamenat. Táhly se za Sověty, ostuda pro nás pro všechny. Najednou odešly třeba všechny sestry. Chytlo se jich pět za ruce, šly a šly a ve vesnici se pustily a oni si je rozebrali. Naši muži si brali jejich ženy jen násilím. Občas. Jen když si o to Sovětky

říkala. Gruzínka třeba. Jejich ženy si naše muže ošklivily. A taky jsme neměli rádia. Pak měli, a neměli televizi. Ted' máme i tu. Nemáme ale vždycky stejně něco. Sovětské ženy sovětské muže navíc poslouchaly. Nesměly k nám a hotovo, ne jako naše ženy, které si dělaly, co je napadlo.

Buro byl z těch, co se do Charyně vrátil potom, co většina odešla zpátky do Čevapiky. Měl pak i auto, takže se mu podařilo najít si i ruskou ženu. Larisu. Nebydleli spolu, ale Kekeho Kavaryče jí udělal on, to se ví. Keke bylo jméno Burova otce, Kavaryčová byla ta Larisa. Buro byl hrdý na to, že má Rusku. Dokázal ujít za den v tajze i padesát kilometrů. Šel, běžel, šel, běžel. Nosil všem, kdo si ho zaplatili. Lesákům, co káceli pro kombinát, nosil mouku, rýži, pytle brambor. Lovcům náboje, dělníkům na železnici vodku s cibulí. Věděl, přesně, co kde Sověti v tajze mají. I gulagy kde jsou, tam taky nosíval. Vedoucím lágrů něco na přilepšenou. Na naše kašlal. Nosil závějemi zásoby lovcům, co vystříleli poslední sibiřské kuny. Tahal pecny chleba dřevařům, co káceli stromy, kde bydleli naši duchové. Opustili nás, protože se už neměli kam vrátit. Jejich stromy byly najednou pryč, a tak odlítli...

Za Bura se v Charyni jedli lidi.

Fedorek vykřikl.

V zimě. Ti slabí nebo ti, co o tom nevěděli. Když už docházelo jídlo, ne jen tak. Prý je to ani tolik nebolelo.

Fedorek utíkal na záchod a stařec se zase zadíval z okna.

Jako by tajga za tu hodinu zase o něco zežloutla. Už to nebude trvat dlouho a budou v Charyni. Až přijdou první studené větry, vlaky začnou projíždět bez zastavení. Na malých zastávkách je v zimě mrtvo. Vlak jedoucí kolem často přibrzdí, ale nezastaví, pokračuje dál...

Fedorek byl zděšený. Aby se pár stovek kilometrů od jeho rodné Voryně jedli lidé? Ale Izikil, jen co se Fedorek vrátil, hned pokračoval.

Keke nikdy nevěděl, kam patří. Buro s ním přišel párkrát do Čevapiky, pochlubit se silným klukem, co mu Ruska porodila, ale Keke si tam s nikým nehrál.

Jak to víte?

Fedorek starci jen tak na něco neskočí.

Byl jsem tam. Pamatuju si Kavaryče, když sahal po sem, řekl Izikil a ukázal na stolek mezi nimi. Držel se otce jako klíště. Báł se nás, ale vypadal jako my. Uvidíš. Pak ho Buro přestal brávat s sebou, ale sám docházel pořád. Kašlal na nás, my na něj, ale jednou za čas se objevil, nevydržel to. Larisa nepřišla nikdy. Bydlela s chlapcem sama, Bura si nevezala. Nikdy se za něj asi nepřestala stydět. Taky si to musel u ní odsloužit. Kupoval jí věci, chlapci pořád něco vyřezával. Kekeho oba rozmazlovali. Proto je teď takový bručoun. Taky uvidíš. Nic proti němu nemám. Jenomže kdyby si Buro nemusel dokazovat, že může mít Rusku, a ještě líp, kdyby se vůbec nebyl vracel do Charyně, věděl by Keke, čím je. Teď už na to starý Kavaryč zapomněl, že to neví, ale schválně. Všimni si, jak málo má v Charyni přátel. Nic mi do něj není, a nakonec ani do jeho zavšivený ženy, a nakonec ani do tebe ne, ale když budeš patřit k nim do rodiny, tak abys věděl...

Než se Fedorek rozmyslel, jestli má starci poděkovat, nebo předstírat, že poslouchal jen na půl ucha, starý Kar mluvil dál.

Kavaryčová je taky napůl. Bastardi si vždycky jeden najdou druhýho, i když Kavaryč byl pro ni možná jen pěkněj kus mužskýho. Tamara Kavaryčová byla dcera doktora a holky z Čevapiky. Doktora Velora Josipoviče do Charyně poslali za trest za nějakou politiku, to děvče si vyhlídnul krátce potom, co přijel. Anebo ona jeho. Prý že za ním chodila jako kozí ocásek. Jen jednou nechal v domě pootevřeno, a už ji měl v baráku napořád. Zanedlouho se jim narodila Tamara, dítě divočiny, jak se jí prý v Charyni říkalo. Nám to v Čevapice hlásila její matka, to děvče, co si Velor vybral. Chodila za námi stejně jako Buro s Kekem, jenže v jednom kuse. Tehdy jsme věděli o všem, co se v Charyni dělo, nic si nenechala pro sebe.

Jak se jmenovala?

Nikdo o ní nemluví v Charyni jinak než jako o idiotce.

Proč?

Stařec jen mávnul rukou. Takhle jsem Tamaru držel za vlasy, když mi vlezla do stanu, zatímco já jsem tam ležel s Berilou. Tamara byla mrštná jako had a pěkná potom taky. V Čevapice se na ní myslelo, ale jakmile byla ženská jednou nohou u Sovětů, mužskýho od nás si nevybrala. A mezitím to všechno šlo. Ve vesnici nás začali čím dál víc pomlouvat. Už věděli, že nikdy nebudeme jako oni, už věděli, že k nim ani nevzhlížíme tak jako na začátku, leda naše ženské... Někteří už věděli i to, kolik se toho pokazilo. Kolchoz že do strouhy vypouští svinstvo a naše mimina že pak umírají na průjem. Všechny ty věci, o kterých se začalo mluvit později. Zavázeli nám posvátná místa hnojem. Ten smrad taky duchům nesvědčil. Někteří Karové na ně navíc přestali věřit. Ztráceli jsme se, jako kmen jsme se někam propadali. Styděli jsme se před svými vlastními předky, před sebou i před Sověty a zároveň se naparovali jak nikdy dřív. Vozil se k nám šrot. To, co se v Charyni nepotřebovalo, a my to směňovali za boty, co naše ženy pletou, za borůvky, za kožešiny z posledních kun, za všechno. Byla to nemoc. Nevěděli jsme to. V celé tajze kolem jsme vybírali brusinky kvůli první televizi. Z lesa zmizela velká zvěř, pak i malá. A my se dívali na televizi a cpali se moukou, kterou jsme si vyprosili v Charyni, míchali jsme ji s vodou a jedli zasyrova, ženy nechtěly přijít ani o kousek vysílání. I jíst jsme začali jinak. A prosit. Očima a s nataženýma rukama. Děti. To až potom. Nemohly za to a dospělí ztratili rozum. Idiotka Josipovičová si myslela, a tohle idiotské opravdu bylo, že nám pomáhá. Že je naší velitelkou v Charyni či co. Že jsme ji tam vyslali, aby nás do toho do všeho zatáhla s sebou. Brala si k sobě děti. Spaly u Josipovičů, jedly u nich, nechávala si je u sebe několik dní, jejímu muži to bylo jedno. Učila je sovětské zvyky. Vychovala generaci Karů, která už nevěděla. V Čevapice se tenkrát tančilo kolem prvního rádia, u Josipovičové v domě tekla vodka proudem, naše děti začaly chodit v Charyni do školy. To nechtěl nikdo, ani my, ani Sověti, ale odněkud přišlo nařízení. A víte, jak idiotka skončila? Vykopli ji zpátky. Jako psa, říkáme my. V tom jsou

u nás všichni zajedno. Nezasloužila si to. Byla asi opravdu přihlouplá, ale nikomu nikdy nechtěla ublížit. Pro toho svého Velora Josipoviče by se nechala rozkrájet. Jenže to byl tak jediný, koho měla. Nakonec ji vyhnali. Její dcera ji po Velorově smrti vyhnala, aby ji vesničani v zimě nesežrali. Budou se tvářit... ukážou ti knihovnu... na tohle si při tom vždycky vzpomeň.

Fedorek si vzpomněl na otce. Knihy... Kdyby jen otec slyšel, kam to jede... Nebo je Izikil jenom blázen?

Ted' Čevapika vypadá jinak. Běž se tam podívat, ale bez Elvíry a uvidíš. Ta tvoje Elvíra ukradla práci naší Pšele, a víš, co je na tom nejsmutnější? Že jí všichni u nás říkali už od začátku, že se může snažit, jak chce, a stejně ji nedostane, protože je řepačka. Je našim teď pro smích. Věděli to. Smysl má jen úplná samostatnost. Už je to lepší, už je to mnohem lepší... Řepa nám dává sílu. Dřív jsme jí potřebovali hromady. A ani to nestačilo. Kvůli polím jsme i plundrovali tajgu. Ted' stačí pro všechny denně jen pár kilo. Máme vlastní teplo a co jíst. Kdyby to bylo dřív, kolem tábora postavíme bednění a je to. Chceš něco říct?

Fedorek nechtěl slyšet nic, ale kývl.

Berilini pohrobci se pořád ještě někde schovávají. Leštěj municí, obcházej v kruzích, chystaj útok. Až budeš ležet doma v posteli, přes to hvízdání meluzíny se ti třeba podaří něco zaslechnout. Chtěl jsem říct: na tu rodinu si dej pozor. A Elvíře můžeš vyřídit, že by mohla laskavě někdy skočit za babičkou. A Dimu s Vaskou ať nechá Kavaryč na pokoji, protože Pšela se mu stará o tchyni...

Stařec se odmlčel, podíval se ven z okna a zase mu to přišlo. Že žlutých stromů je o něco více než před chvílí a tráva je zase o poznání unavenější. Hodiny jsou někdy měsíce. Hodiny můžou být roky...

A pak už Fedorkem lomcoval pravodník. Vstávejte, haló! Ech, znal to. Cloumat ospalci a ožraly, sám to dělal nerad. Hned byl na nohou a letěl ven. Vlák už se skoro rozjížděl.

Hablund

Posadil se, zapálil svíčku na stolku u postele, našel papír, vyhladil jej dlaní a místo do spánku se pustil do psaní. Venkovní teplota se pohybovala pár stupňů nad nulou, během několika týdnů ta černočerná tma bude praštět mrazem, ale zatím to šlo ještě pořád v místnosti přečkat jen v dvojítech kamaších, svetru a čepici, přestože kamna studila jako zvenku okenní tabule.

Milá Mariane.

Hablund napsal pár vět a v tu ránu měl dřevěnou ruku. Psaní odvykl. Vybavily se mu dopisy lidí z vězení. Přesněji knihy, kde o tomhle bylo. Šifry a kódovaná poselství, kdy svítí mi slunce do cely znamená ošklivě jsem onemocněl, a strava je obstojná je už to tady dlouho nevydržím. Hablund totiž šifroval, aniž to měl v úmyslu, ale rozluštit to po sobě nedokázal ani on sám. Nejenže to naškrábal, ale popis vesnice byl tak bezbarvý a nudný, že než po sobě dopis dočetl, skoro usnul. Nějak to celé nebyla pravda. Na konec přidal pár vět s vykřičníkem, aby to oživil, ale nebyl si jistý. Pořád lepší než Mariane strašit, pomyslel si. K listu přiložil snítku materiďoušky, to se bude Mariane líbit, obálku zalepil a šel spát.

Nevěděli, co si s ním počít, protože neměli tušení, kdo Hablund Doran vlastně je. Doprovozná lejstra, co s sebou Sověti vždycky tahali, bumáčky, potvrzení, nic z toho nevypadalo tak, jak byli Charyňští zvyklí. Razítko s netřeskem dánského klubu botaniků nikdy neviděli stejně jako hlavičkový papír kodaňského klubu přátel Sovětského svazu. Dojem to na ně rozhodně neudělalo. Všechny věci mu prohledal nejdřív Buro, pak i Larisa, a Velor Josipovič taky.

Buro už měl Hablunda po pár týdnech dost. Ne náhodou mu začal lézt na nervy jako prvnímú. Živil ho u sebe přes měsíc a pořádně

se o něm nic nedozvěděl. S velkou slávou jim tenhle Dán ohlásil konec války, a neměl přitom jedinou příhodu s puškou, s tankovou divizí ani žádnou jizvu. Prý že v Godani tohle nebylo. Ani Charyní se nevalily armády. Ale Charyň byla alespoň slušný týl a pracovala pro export. Ženské rodily o sto šest, aby se dohnaly ztráty na frontě, a těžké vagony transsibiřské magistrály, které směrem sem vozily náklady lidí, směrem odsud vyvážely pečlivě opracované klády, hrubší součástky ke kulometům a jezdecké koně po čtyřech svázané k sobě, aby se ve vagonech nepoprali.

Před čtyřmi lety, v plném válečném běsnění, byl Buro ještě kluk. Dospěl během těch několika měsíců. I pár vlasů mu za tu dobu zbělalo. Najednou. Dokonce párkrát naháněl zajatce, co uprchli z lágrů. Tak často jako za cara se jim to sice nedařilo, ale přesto. Dozorci otevřeli bránu, aby dovnitř pustili dvě stě nových, co právě přivezly dobytčáky, a dvacet ze zalígrovaných mezitím vzalo nohy na ramena. Střílelo se do nich, padali jako shnilé hrušky, ale tu a tam i někdo utekl.

Buro se podílel na vítězství, cítil to a kvůli tomuhle byl Sovět. To v Čevapice nikdo nemohl pochopit. Neviděli si na špičku nosu, události dějin jim neříkaly vůbec nic. Neměli nejmenší smysl pro celek. Být součástí něčeho většího, než co obejde řepáč za dva celodenní pochody, na to jim nedostačovala hlava stejně jako Hablundovi, pomyslel si Buro. Místo aby Dán poslouchal a něco se tak dozvěděl o životě, chtěl vidět obřady, o kterých prý psali v jakémisi Našem světě, tiskovinně, co stála očividně za starou belu.

Buro znal jenom věstník, který psali ručně v Pstruhách. O trhu, výkupu kožešin, o tom, jak se daří pětiletce, o nepřátelích lidu, vycházely tam seznamy těch, kteří jsou na útěku z lágrů. Za některé z nich i platili, když je člověk přivlekl živé, mrtvé nebo prozradil, kde jsou schovaní.

Dalo se tím dobře přivydělat. Cest, kudy mohli utíkat, moc nebylo. Většinou močály, kde se tolik nehlídalo. Tam, kde nebyly osady,

a tam na ně taky čekali. Na stařešinátu se to probíralo. Potají. I stěny mají uši. Je lepší dávat si pozor, než aby pak někdo přijel a odvezl půlku chlapů někam na smrt do dolů.

Mezi utečenci prý byli občas i slušní lidé, šušovalo se. Ale Buro nevěděl a nezajímalo ho to. Tu první pustil, protože ho prosila na kolenou, a Buro si kdovíproč vzpomněl na Larisu. Toho druhého a pak všechny ty další odvedl zpátky přímo do jejich tábora, protože tak to má být, a taky se bál. Poprvé to byl dočista blázen. Mohli ho odsoudit a rubal by pak v lese s nimi. Jestli vůbec.

Hablund ale žádný utečenec nebyl. Hablund přijel s dárky a kamerou a věcmi v obalech, co byly drahé samy o sobě, a rozdával všem dokola. O jeho Godani nikdo neslyšel. Prý je to taky město, jenže kdoví. Buro ví, že Hablund má tučné paže a nemá v nich žádnou sílu. Ruce se mu klepou, už když drží dlouho ten svůj fotoaparát, v tajze toho moc neujde. Proč tam tolik chce? Prý už Velorovi doma taky stačí. Prosil před pár dny Bura, aby z tajgy přinesl idiotce nějakou hračku. Srnče nebo vlčí štěně, aby měla zábavu. Hablunda si pak přestane všímat. Zas ho někomu dají a uvidí se.

Na přímé otázky, zjistil Hablund, Charyňští neodpovídají. Když se jim nechce, jednoduše mlčí a dělají, že neslyší. Ptal se například Velora, jak je to s těmi vysloužilými válečnými letadly, co viděl u kolchozu přistávat a byly plné mrkve. A Velor mu začal vyprávět o novém dojním zařízení, jakési šlapací gumové rukavici, která má chránit dojičky před mozoly. Když se zeptal podruhé, rozhovořil se Velor o plnění plánu. Že už třetí rok ho o víc než sto procent překročili, ale Hablundovi se zdálo, že při tom po něm pomrkvával a ty mžitky jeho očí, to byl strach.

Myslí si, že jsem politruk, co v přestrojení cestuje po osadách a chce se kamarádíčkovat, aby ho pak ve městě udal. Ujišťování, že mu může důvěřovat, se míjelo účinkem, protože když se Hablund zeptal na vrtulníky potřetí, Velor řekl, že je unavený, šel spát a Hab-

lunda nechal s Josipovičovou. Na tohle už si taky zvykl. I na to, že ho i u Josipovičů občas zavírali. Nebyl sice zamčený pořád, tak jako u Bura, ale někdy, když chtěl jít ven, zjistil, že nemůže. Kopal do dveří, ale nešly otevřít.

Hablund byl odkázaný na to, co viděl, a to málo, co kdo utrousil. Představoval si, že bude u ohňů, rudých vater, co ozařují tajgu zevnitř jako světlo tvář milované ženy, nahrávat životní příběhy, natáčet na kameru křepčící dívky v extázi a se starými rodu rozebírat, kam se jim poděje duše, až ji tělo donosí. Čemu se tady vůbec věří?

Tihle lidé přece nebyli udření sběratelé rudých hvězd. Měli své písně, večer zněly z baráků, slyšel to, jen dovnitř ho nikdy nepozvali, a Josipovičová byla ta nejpověřivější ženská, kterou v životě poznal. Po kapsách nosila nejrůznější věci. Úlomky kostí, pravda i rozcucané bonbony, co si schovávala na později, ale taky vlčí zub a kousek Velorova kníru. I jiné věci nosila. A přestože se s těžkými kapsami někdy vesnicí jen taktak vlekla, za nic na světě by se ničeho z toho nebyla vzdala. Byla líná, to měl Velor ten první večer, když ji před Hablundem pomlouval, pravdu, ale přesto večer co večer, za každého počasí, před dveřmi domku pečlivě rovnala řádku několika menších kamenů a ráno, ještě než šel kdokoli ven, je zase rozkopla. Často ještě spala, když Velor odcházel, ale někdy předtím, ještě za úsvitu, se musela probrat a jít kameny rozházet, protože ať už vyšel Hablund ven jakkoli brzo, řádka tam nebyla. V určité dny se také nikdy nemyla a nic její odhodlání nemohlo zviklat. Velor hartusil, nehřál vodu jen pro sebe a pro Hablunda, ale idiotka vrtěla hlavou, k prsům tiskla Tamaru a do vody by nestrčila ani prst.

Když přišlo na její zvyky, Josipovičová klidně snesla i zbytečnou práci. Tahala se potom s vodou sama, rty jako čárku, a nechtěla od Hablunda pomoci. Několikrát se stalo, že právě ve chvíli, kdy voda v dřevěných neckách už kouřila, idiotka se začala svlékat a Hablund se chystal ven, bylo najednou zamčeno. Přemlouvání nepomáhalo, dělala to schválně. Hned si začala naříkat na záda, chtěla, aby si

k ní sedl a třel jí je houbou z lišejníku, a když ho poslala, aby jí něco podal, vždycky se postarala o to, aby když se k ní otáčel zpátky, seděla nahá prsy přímo k němu. Než si začal dávat pozor, párkrát si ho přitáhla až k sobě. Žuchnul k ní do vody jako pytel brambor. Zatímco pištěla a smála se, Hablund si představoval, jak se otevírají dveře a v nich stojí Velor a míří na ně na oba puškou nebo tak něco. Nevěděl, co Josipovič ví. Možná mu to bylo opravdu jedno, jinak by ho s ní nenechával neustále o samotě. Hablund míval čím dál tím častěji pocit, že si ho Velor drží, aby mu na idiotku dohlížel. Že když je s ním, nevyvede hloupost, protože Hablund na ni dává pozor. Časem se obrnil, idiotčina tulení si přestal všimnout a i tu touhu po ní někam zahnal. Vracela se jen před usínáním, a když chtěl, mohl si místo jejího těla představovat tělo některé z jejích přítelkyň, třeba Sašky, účelu to posloužilo taky.

Na Mariane v takových chvílích kupodivu nemyslel. To byla jeho žena soužená čekáním, a ne žádná rajda. Obraz Mariane, to byl medailonek, kterému před spaním dával polibek na dobrou noc a vzduchem jí na křídlech posílal pohazení tím smutnější, čím déle se jí nemohl dovolat a čím nespokojenější byl se svými dopisy, ve kterých, zdálo se mu, je Charyň úplně jiná než ve skutečnosti.

O tom, proč Velora do Charyně soudruzi ze Smolenska tenkrát dávno vlastně poslali, Josipovičová nic nevěděla. Jednou, když byli zase spolu sami doma, se jí Hablund zeptal, něco jí Velor přece vyprávět musel. Zasnily jí oči a sáhla po krabici v rohu, kam se nikdy pro nic nechodilo. Už už to vypadalo, že se něco dozví, ale v krabici ležely jen odznáčky vynikajícího pracovníka pečlivě srovnané ve zvláštních krabičkách. Za překročení normy o sto procent, stálo na nich. Na jednom dokonce o pět set, na jiném zas: skvělému bojovníkovi za kolchozní žně. Ten měl i zlatý okraj a stužku.

Idiotka se smála, chtěla, aby si Hablund Velorovy odznaky připnul na košili. Praštil ji přes ruku. Stáhla se a se zvláštním výrazem

se na něj dívala z rohu pokoje, zatímco odznaky se rozkutálely po podlaze.

Kdyby byl Hablund co k čemu, všiml by si těch stahujících se mračen. Té oprátky, která se mu pomalu utahuje kolem krku, své vlastní bezmoci. Jenomže zatím šlo říct, že jsou to stále jen prkotiny. Čekání a bumážky, kdo by se také nadál od Sovětů něčeho jiného.

Stará Irina na poště se tvářila zničeně, jen co Hablund vcházel do dveří, už se ani nemusel ptát. Telefonní kabel pořád nespravili. Hovory do blízkých vesnic fungovaly, ale Godaň, jak městu toho Dána říkala spolu s ostatními i Irina, pořád nic. Hablund čekal nejdřív netrpělivě, pak zlostně, a nakonec s čím dál větší lhostejností. Už už to vypadalo, že si ho čekání ochočí jako čistokrevného Sověta a on pochůzky na poštu zařadí na seznam svých každodenních bezvýsledných pravidelností, takový seznam měl každý řádný Charyňan, když Hablunda napadlo něco úplně prostého, a sice odjet si zavolat jinam.

Snažili se ho odradit. Prý že defekt na kabelu není v Charyni, bude se trmáčet dny, a ještě není jisté, že se s nepořízenou nevrátí zpátky, jenže Hablund věděl, že tady mu nic neuteče a Mariane v Kodani že i přes dopisy určitě šílí strachem.

Vlakové nádraží bylo rozestavěné zhruba stejně tak, jako když přijel. Kasa byla pořád jen v provizorní boudičce na peronu. Nejdřív se muselo zabušit přímo na pokladní v domku nedaleko odsud a pak se čekalo, než se oblékne, uváže si šátek a přikolébá se z domova do boudy prodat jízdenku. Jenže Hablundovi ji neprodala.

Soudruhu Dorane, nemáte potřebné doklady.

Podle Hablunda prý přesně tahle věta. Tak to alespoň stálo černé na bílém v zápisu charyňského stařešinátu, tak jak si ho o šedesát let později pročetl Erse. V těch papírech stojí, že pracovnice charyňské pobočky sovětské transsibiřské magistrály, jméno bylo nečitelné, Hablundovi oznámila, že za takové situace mu lístek pro-

dat nemůže, poté stáhla okénko a zadem opustila budník. Chtěla vidět nejen Hablundův pas, ale také vlakový lístek, s nímž přijel do Charyně, a povolení k pohybu s přesným zónováním.

Přijel jste sem, máte být tady, píše se v zápisu, že mu ta žena tehdy řekla.

Nejenže Hablund nevnímal ta stahující se mračna, tu duchnu, co si na něj pomalu sedá, ale dokonce byl z celé nepříjemnosti na nádraží tak málo zkroušený, že jen co se vrátil domů, vzal si kameru a šel zpátky, že si budník kasu natočí. Později k tomu chtěl přidat komentář, co že neuvěřitelného se mu právě tady stalo, přátelé v Kodani že budou valit oči. Obcházel právě s kamerou budku, když uviděl v záběru ty dva muže. Dva muže v potrhaných pracovních kabátcích s plandavými nohavicemi, na hlavě měli plátěné čepice a obličejy postříkané maltou. Ale jen co si všimli, že je Hablund natáčí, hned zase zmizeli za zdmi rozestavěného nádraží.

Hablund si vzpomněl, co o těchhle vyprávěl Velor Josipovič. Jsou to příbuzní řepáčů, kteří si nechali od doktora Bovnika vytlout zuby, aby dostali povolenku k návštěvě nemocnice, a už se nikdy nevrátili. Tihle pykají za to, že jejich příbuzní opustili Charyň, přestože jim to vlastně nikdo a nic nezakazuje. Vypnul kameru, schoval ji do brašny, aby je nepolekal, a šel se podívat blíž. Už se nedivil, že stavba nádraží za ty tři měsíce, co tu byl, moc nepokročila. Takhle se stavělo ve středověku, pomyslel si, když uviděl ty nástroje.

Pět žen a pět mužů se mořilo s dřevěnými lopatami, dřevěnými dláty a dřevěným porouchaným kolečkem. Jedna žena vozila sem tam sutiny, dvě sbíraly kameny, na slunci, co už dávno nehřálo, viděl Hablund sušit se jakési beztvaré cihly a ve vědru schnout barvu, kterou dva muži natírali kus právě postavené stěny. Byli to na první pohled lidé, kteří se stavěním domu neměli žádné zkušenosti, a nikdo je nevedl. Jedna zeď se rozpadala, byla prozatímně podepřená klacky, nic než postavit ji celou znova s ní očividně dělat nešlo. Kdyby to alespoň nebyla taková dřina, říkal si Hablund, když si prohlížel

nepodarek stavby, a poprvé ho napadlo, že s charyňským stařešinátem není všechno v pořádku, pokud tady drží dozor a za těch několik měsíců si nestačil všimnout, že tihle chudáci se tu sedřou, protože o stavění nemají ponětí.

Několika pracantům se představil, ale jen mu vyděšeně nastavili záda. Pak tam jen tak stál a díval se. Někteří z nich byli řepáči. Nabídl se, že jim přinese nějaké jídlo a vodu, bylo po poledni a od rána dost možná nic neměli, ale neřekl na to nejdřív nikdo z nich nic. Shlukli se těsněji k sobě a Hablundovi se zdálo, že se posunky radí, co s ním. Mluvit s cizinci měli zakázáno.

Nakonec to skončilo tak, že jim Hablund říkal co, kam a jak. Nikdy se nepovažoval za manuálně zručného, ale cihly že se nemají klást spárami na sebe, to pochytil, a cement že rychle tvrdne, to věděl taky. Hned pookřáli, když viděli, jak jim to jde od ruky. Zůstal tam až do šesti do večera, kdy je přišel spočítat a odvést ten muž. Bovnik. Trestanci Hablunda prosili, ať zmizí, než se Bovnik objeví. Když přišel a viděl ho tam pomáhat, nevěřil svým vlastním očím. Tohle by se nikdo z místních neopovážil.

Trestanci bydleli všichni společně, jen mužští od ženských zvlášť.

Aby ty mrchy neutekly a ráno začali pracovat všichni stejně na úder mýho gongu, vysvětlil mu Bovnik, proč je nepouštějí ani na noc do chalup.

Vesnicí šli až ke stařešinátu ve dvojstupu a jako nefalšovaní lágerníci se drželi za ruce a celou dobu nezvedali hlavy. Charyňští si jich nevšíмали. Jen občas na ně někdo ukázal a uchechtl se, ale jen dva tři za celou cestu do kobek, protože tudy chodili už řadu měsíců a málokoho to ještě zajímalo.

Dřiči bydleli v budově stařešinátu přes chodbu naproti zasedací místnosti po pěti ve dvou zamřížovaných kobkách, kterým se říkalo vězení. Veškerá trestná činnost se v Charyni té doby řešila prací pro pasjolak.

Hablund uvnitř stařešinátu nikdy předtím nebyl. Obchod tehdy ještě nestál a stařešinát byl vedle kolchozu a pošty hlavní budova vesnice. Kde v každé vesnici stojí, věděly i čtyřleté děti.

Všechno soudruhům v Moskvě říkat nemusíme, přitočil se k Hablundovi s úsměvem Bovnik poté, co zamkl trestance do kobek. Hablund měl chuť se po něm ohnat, nelíbil se mu, ale pak si to rozmyslel. S lidmi ze stařešinátu teď potřeboval být zadobře.

Vy jste z výboru?

Jestli máte na mysli výbor pro otázky dánských imigrantů, tak z něj jsme díky vám tady všichni. Nechcete se stavit? O vás bez vás to ostatně není poctivé a na poctivosti si zakládáme. Vyříd'te pozdravení Velorovi a vzkazte mu, ať vás někdy na zasedání vezme s sebou.

O tři dny později se Hablund poprvé vypravil k řepáčům. Trhance růžové mlhy vítr zavál občas až do Charyně. Když na to došlo, charyňští patrioti si rádi od srdce uplívli a směrem tam, odkud se cáry přihnaly, po sovětsku zakleli.

Hablundovi se růžová mlha líbila. Tu její údajně odpornou pachut' v ústech necítil a díky narůžovělému nádechu působila přátelsky. Kdyby se do Charyně od Čevapiky hnala oblaka černá jako mour z nějakých povrchových dolů nebo modrá ze závodu na výrobu hnojiv, pozdávali by se mu řepáčtí zdaleka méně. Takhle se o té jejich zlé nátuře potřeboval přesvědčit sám. Něco mu říkalo, že za nevráživostí Charyňských může být jen pouhá názorová odlišnost. Věřil národ, který je blíže k přírodě, a byl zvědavý na ten jejich řepný kombinát. Kameru napoprvé nechal doma, aby mu ji v Čevapice někdo nenatukl. Vezme si ji, až sami řepáči přijdou na to, že nechat se natáčet je úplně obyčejná věc a on se tam díky známostem začne cítit jako doma.

O šedesát let před Erskem se Hablund v Čevapice ještě rusky domluvil bez problémů. Řepáčské děti chodily všechny povinně do školy, školáci se také na první pohled v Čevapice poznali. Zelené košile s červenými hvězdičkami, které děti ve škole nosily, vlály vyprané jako pyšné vlajky na korouhvích čevapických stanů a školou povinné děti nosily na rozdíl od svých rodičů krátké vlasy. Škola byla okénko do Sovětského svazu, kterým kmeny povinně nakukovaly dovnitř. S koncem školní docházky se pro většinu z nich zavřelo, mrzelo to málokoho. Byli ovšem i tací, kteří v sovětské kacabajce, s leninkou a gálstukem šplhali nahoru, a někteří i bez nich. Buro například. Hablund tomu s despektem říkal dobrovolné vzdávání se vlastní kultury, i když Buro se v tajze vyznal lépe než kdokoli jiný nejen z Charyně, ale i z Čevapiky a v zimě chodil v kožešinách a v létě v sobí kůži. Izikil by ho příhodněji nazval oportunistou, ale dodal by, že ty, kterými Hablund v Čevapice pro jejich sovětský vzhled tak trochu pohrdal, patřili obvykle mezi ty nejinteligentnější. Tak to prostě bylo.

Kromě méně a více sovětizovaných řepáčů proplétajících se mezi stanochatřemi, kterých vlastně bylo jen pár, a proto tak bili do očí, Hablunda nejvíce zaujaly ty obrovské haldy podobající se kopcům vyfárané hlušiny. Tuny řepy, která se předem nakrájená na tenká kolečka sušila naskládaná na obrovských táblech připomínajících něco mezi nadměrnými rámy na výrobu papíru a pravěkými předchůdci solárních panelů, prohořivaly zevnitř hald pomalým blikotavým doutnákem. Okraje hald se zdály chladnější, zatímco ve středu se dala tušit opravdová výheň. Odtud bylo teplo odváděno soustavou trubek obvázaných hadry, aby co nejméně energie uniklo, do několika plechových chýší, které obhospodařoval Izikil, tehdy nejmladší člen bratrstva nejužšího kola, se svými soudruhy. Izikila viděl Hablund poprvé až o několik týdnů později na slavnosti před prvním zimním lovem, ale to jméno zaslechl už tehdy v Čevapice. Jméno, co se vyslovovalo s úctou.

Hablund do Čevapiky vyrazil jen v čepici a s vyhrnutým límcem, proto u hald chvíli postával, aby se zahřál, a pozoroval ženské, co trubky obvazovaly hadry. Byla to nekonečná práce, protože zatímco několik metrů trubek právě doobvázaly, jinde je mezitím stačil prohořet žár a bylo třeba místa obvazovat nanovo. Hablund chvíli přešlapoval s rukama v kapsách u haldy a přemýšlel, jak by se tu s někým seznámil. Všichni měli podle všeho dost práce s obsluhováním řepné mašinerie, vylepšováním stanochatřcí nebo civěním, které bylo civěním i na něj, ale místo aby k nim přistoupil a navázal s mužskými hovor, cítil se jen nesvůj a z bezradnosti nakonec vytáhl tu hlásnou troubu, kterou si s sebou přinesl v pytli.

Jmenuji se Hablund Doran a rád bych se s vámi seznámil...

Ted' na něj zíral celý kmen. Ticho bylo, že by zaburácel šepot. Když domluvil, dal se Hablund do rozdávání bonbonů. Úplně potichu si k tomu dánsky mrmlal do vousů, měl pocit, že to nemohlo dopadnout hůř. Zvlášť když bonbony za chvíli došly a ruce, co se začaly natahovat, musel nechat klesnout dolů s prázdnou. Asi mu chybí talent, napadlo ho. Umění družit se jakoby nic.

Saška ho druhý den ujistila, že to všechno ve vrchovaté míře má. Táákhle. Jako by recitovala nějakou patetickou báseň o žírných lánech sovětského obilí, jako by Hablund byl talentovaný nejen takhle, ale ještě mnohem víc.

Se Saškou se znali přes Josipovičovou.

Napadlo ho, že idiotka chodívala s Larisou k Burovu domku jen proto, že byl vevnitř zavřený on, protože potom ty dvě už nikdy spolu neviděl. Ted' se kolem stále častěji motala Saška. To taky kvůli němu?

Saška je v zápisech stařešinátu zmíněna poprvé rovnou jako Hablundova žena.

Zatímco Josipovičová byla řepačka, Saška Pavličová byla Ruska jako řemen. Její otec Páva Pavlič se přátelil s Velorem, a tak se

seznámila i Saška s Josipovičovou. Velor i Páva totiž patřili mezi charyňskou honoraci. I když charyňská společnost byla beztřídní a s hrdostí si na tom zakládala, stařešinát to při každotýdenních nedělních shromážděních nikdy nezapomněl připomenout, muži i ženy se stýkali především se sobě podobnými. Kolchozníci s kolchoznicí, ti, již jednou nebo vícekrát trestaní za to, že někdo z jejich rodiny z Charyně zmizel, mezi sebou, řidiči s řidiči, lovci s lovci a s řepáči nikdo, kdo nemusel nebo nepotřeboval. Velor byl sice kolchozník, co pracoval přes den na váze ve své budce s měrkou, ale jeho lékařské schopnosti byly natolik dobře známy, že v charyňské hierarchii seděl o řád výše, než by odpovídalo jeho pracovnímu zařazení. Kdekdo mu vděčil za svoje zdraví, a tak se na jeho politický škrálop, kvůli kterému ho sem před lety poslali, dívalo se shovívavostí.

Jenže kdyby se jim to hodilo, neváhali by to na něj vytáhnout, řekla Hablundovi jednoho dne Saška a bylo to ten den, kdy ho s sebou vzala na slavnost posledního lovu bez řepáčů a sáněk, ten den, kdy ho poprvé zaujala.

To ráno si Hablund bude pamatovat navždy. Na trávě stála rosa, z okna se na ni díval a přemýšlel, co tady vlastně dělá. Nadšení přicházelo a uvadalo ve vlnách, ani jim často nerozuměl. O tomhle dnu se mluvilo už dlouho předem. Prý že si to nesmí nechat ujít. Dal se do oblékání tak zhurta, že si místo svých oblékl Velorovy kalhoty, a idiotka se Saškou se mu pak kvůli tomu smály.

Vyrazili všichni tři a šli až tam, kde bylo shromaždiště s lebkami volů na tyčích zapíchaných vedle sebe a s rudou hvězdou na drátě mezi klacky nad nimi, tam do toho vzdáleného koutu vesnice, kudy už procházel jednou s Velorem. Dole na hromadě pod lebkami, kam tehdy Velor cvrnknul knoflík a Hablund od té doby vždy nosil jeden s sebou, ale už se tam nikdy nedostal, tam, kde předtím ležely kousky trubek a podrážky, teď ležely kosti velkých zvířat.

Jednou, když nebyl v náladě, sem Josipovičová Hablunda chtěla vytáhnout, jenže to bylo na výstavku zemědělských výpěstků charyňského kolchozu. Hablund to znal od dánských vesničanů, tyhle zeleninové slavnosti ho odjakživa nudily. Navíc výstavka, znělo to sovětsky. Zůstal tenkrát doma, protože o žádném obřadu se mu nikdo nezmínil.

Když se ptal Hablund idiotky, co tam dělají ty kosti, odsekla, že obřad pokládání kostí prošvihli, a pak si všiml, že kosti, které ležely na shromaždišti, měly evidenční čísla jako rekvizity nějakého školního kabinetu.

Obstarává to stařešinát, je to proto, aby se neztratily, řekla idiotka, když viděla, že si je Hablund prohlíží. Kosti jsou celý rok schované ve škaфу v zasedací místnosti, aby se na ně neprášilo. Za rok se použijí znovu. Miškinová je otře hadrem a tamten v kravatě zkontroluje číslice. Hablund pochopil jen tolik, že se Charyňští chystají do tajgy, a to naposledy sami, tedy bez řepáčů a bez sáněk, zima se teprve blížila, ale ještě nezačala. V zimě se ani bez jedné z těch věcí neobejdou.

Léto a zima jsou v Charyni dvě hlavní roční období. Jaro s podzimem trvají jen pár dní. Stačí na týden zůstat v chalupě, a klidně to nebo ono prošvihnete, prožene se vám to za okny, aniž byste si stačili všimnout. To se s létem ani zimou stát nemůže, a co se týče zimy, množství Charyňských by si určitě povzdechlo, jaká že je to škoda.

Kolem kostí se juchalo, pila se hovězí krev, pěly se popěvky, a dokud nepřiběhl Velor Josipovič a neodtáhl ji stranou, jezdila idiotka kolem hromady kostí na strakaté koze. Čekal, jestli Velor na hromádku cvrnkne zase ten svůj knoflík, ale nic. Pak se u oltáře objevil funkcionář stařešinátu, hluk ztichl, muž vykřikoval jména a lidé se hlásili. Zapisovala se docházka.

Hablund se sám se sebou sázel, jestli muž zahlásí také Hablund Doran. A že jestli ano, do týdne bude po telefonu mluvit s Mariane. Jestli ne, mluvit s ní nebude. Čekal až do konce, ale jeho jméno

nezaznělo. Posmutněl. Odkdy je takhle pověřčivý? Ale stejně ho mrzelo, že pro vesnici neexistoval. Tolik vesničanů od něj přece má doma dárky, stálo ho to plno peněz. Ten muž, co čárkoval docházku, byl určitě jeden z mála, na něhož se nedostalo. Anebo Hablundovo jméno nemůže přechít. Stydí se za tu neznalost dánské výslovnosti. Hablund se rozhodl jít přímo k němu a osobně se mu představit. Přes chumel lidí se k němu protlačil a napřáhl k muži ruku.

Hablund Doran, těší mě. Muž si ho změnil pohledem a pak s krabicí kostí bez řeči odkráčel pryč. Ostatní lidé se shlukli o kus dál a Hablund tam zůstal sám.

Nebyl hloupý, cítil, že se něco děje. Později si říkal, jak by to vypadalo, kdyby se dali se Saškou dohromady později. Když už se opovržení vesničanů nedalo přehlédnout. Nevěděl. Takhle mu to ale myslelo jen pár chvil před úplným koncem.

Saška byla první, kdo kdy před Hablundem vyslovil idiotčino jméno. Jovaka. Radila Sašce hlavně pomalu a radila jí to dobře. Bude tyhle dva sledovat, jak si vedou. Bude ji to těšit, bude se smát a Hablundovi, když nebude Velor večer doma, bude říkat: Saška jsem já, a bude se tlačit k němu pod deku.

Kdyby se jedenkrát nechal, hned by utíkala za Saškou říct jí to jako náramnou legraci. Že se zrovna tyhle dvě přátelily, nechápal ani Velor, ani Páva Pavlič. Když se na stařešinátu nudili, a čas od času se to stává na všech schůzích, dým z cigaret plete vzorky nad stolem a půlka pléna čupí na toaletě, ptával se Velor, jak se daří Sašce, a Páva: Dobře a jak té tvojí? Takovými byli ti dva přáteli a takovými přáteli byli na stařešinátu vlastně všichni.

Klubové a spolkové činnosti byly pochopitelně zakázány. Oficiálním důvodem se stal kdysi dávno program kulturního sblížení. Charyňští měli v té době dvě sdružení veřejně prosazující likvidaci Čevapiky i s obyvateli, jedno uvádělo důvody hygienické, druhé čis-

tě osvětové a teprve na nátlak učitelského sboru, který se v té době skládal ze dvou manželek funkcionářů stařešinátu, byla spolkům pozastavena činnost. Řepáčské matky se totiž své děti bály posílat do charyňské školy a hrozilo, že bude pro nedostatek žactva zavřena. Program kulturního sbližování se nakonec rozšířil na všechno. Protože aby některé spolky byly zakázané a jiné povolené, takový holubník by vyžadoval další byrokracii a stařešinát už tak zvládal svou činnost jen díky neplaceným přesčasům. To byl konec dvacátých let, Velora měli do Charyně ze Smolensku poslat teprve za pár let a Páva Pavlič byl mladík, co si brousil své první rudé ostruhy v mladých červenošátnících, kteří se scházeli v dřevěném domku, na jehož místě byl o pár let později postaven stařešinát.

Na zákaz klubové činnosti se nyní sice hledělo, ale řepáčské matky už děti zase do školy posílaly, protože ty dvě učitelky byly pryč a nějaké povyražení to chtělo.

Skoro by se dalo říct, že Saška s tou otázkou uhodila hřebíček na hlavičku.

Nudíte se tu, že?

Ačkoli se ale Hablund už naučil říkat ne idiotce, když za ním přišla s nějakým ze svých splašených nápadů, přece jen v něm zůstalo ještě něco z dánského džentlmena a v téhle chvíli nemohl jinak než upřímně zalhat.

Já a nudit se? Víte, kolik tu mám dennodenně práce s kamerou? Mizející světy. Zrovna včera mě napadl název. Budou to promítat jako předfilm ve všech lepších dánských kinech. V kině Saška nikdy nebyla, ale líbilo se jí to. Líbilo se jí to, protože vycítila, že Jovace tohle Hablund nikdy neřekl, a měla pravdu. Jeho přístup k ženám je totiž INDIVIDUÁLNÍ, pomyslela si. V Charyni nebylo v té době moc lidí, kteří by takové slovo dokázali použít nebo ho být jen jednou v životě vyslovili. Jistě. Vedla se kampaň proti individualistům, ale to bylo něco jiného. To byli lidé, kteří si nechtěli ráno přivstat a účastnit se nedělního hlášení stařešinátu u pomníku hrdinů nebo

doma jako kulaci schovávali v kůlně krávu, ale těch už bylo málo, odvezli je pryč. Kdo nedokázal pochopit, že mezi svým domácím harampádím nemá mít soukromou krávu, koně nebo lán ovsu, vývoz pryč si zřejmě zasloužil už jen kvůli té své nízké inteligenci.

Hablund se opravdu trochu nudil. Nechat se vodit, na to si tu v Charyni zvykl. Velor ho párkrát zavedl do práce, zavedl ho na poštu a idiotka ho zavedla k nim domů. Když se rozhodl udělat něco sám za sebe, jako třeba koupit si na nádraží lístek, nešlo to.

V Charyni už natočil: Velora, jak léčil to malé děvče, Velora, jak klackem psovi obvazoval nohu, Josipovičou, jak spí, to spoustkrát, krávy, jak jdou kolem jejich domu, trochu Bura, když se chystal do tajgy a vypadal jako obrněný transportér a nosič zavazadel v jednom, v neděli jak se lidé scházejí na plácku k týdennímu hlášení stařešinátu, a ještě pár dalších věcí, nic pořádného by z toho ale neslepil. Řepáči se natáčeli nechtěli. Schovávali si tváře a zalézali do těch svých plátěných chatrčí, ale musí do Čevapiky zajít znovu. Taky tance aby mu předvedli. Možná na dně nějakého zavazadla by pro ně našel ještě malý dárek.

Bloumal se Saškou, neměl s sebou ani kameru, spoléhal, že si Saška nevymýšlí a spolek milovníků tradic opravdu existuje, protože už se táhli vesnicí pěknou dobu v pořádném nečase a Hablundovi se zdálo, že se jen motají v kružích. Není to kvůli tomu, že se s ním chce Saška schválně ukazovat před ostatními? Stával se podezřívavým na obě strany a nebyl tu nikdo, komu by se mohl zdůvěřit. Litoval se a myslel na to, že by to časem mohla být snad právě tato dívka.

Tady to je, řekla najednou rázně Saška a zastavila se. Jovaka říkala, že vás takové věci zajímají. Táhle je hřbitov, kde leží můj nevlastní otec Vjačeslav, a Saška se dala do vyprávění i o Vjačeslavovi druhém, svém vlastním otci, kterého zavolali do Irkutsku a on se už nikdy nevrátil, a o tom, jak ho pes Petruš vyhlížel na nádraží tak dlouho, až zašel hlady.

Je mladá a svým zamilováním do Dána si není jistá. To chvění, není to jen ta zima, co už klepe na dveře, výhradně jen ten podvečerní chlad? Přece to nejde tak, že se domluvíte se svou kamarádkou a ona vám přenechá toho, koho sama nemůže mít. Myslela to Jovaka jen jako legraci, no ne?

Saška je romantická, jako by chodila v jednom kuse do kina. Přitom v něm nebyla ani jednou a skoro ani nečte. Ano, ten věstník v Pstruhách, ten stejný, co čte Buro, to ano. To by ale například Oleg Abramovič rozhodně žádnou četbou nenazval. Přišla Hablundovi Saška inteligentní, protože za ty měsíce v sovětské pustině už dočista ztratil rozum? Nebo se naopak zbavil předsudků a zjistil, že s knihami ani filmy inteligence nesouvisí? Tak rychle že by měnil názory? Mariane zásoboval knihami přece právě proto, aby se zkulturnovala. Tento postoj mu byl odjakživa vlastní a jeho žena ho přijala za svůj taky.

Najednou měl Hablund chuť, aby mu Saška vyčinila. Aby mu to předtím, než se mu svěří, že je do něj blázen, doopravdicky vytmavila. Najednou měl tu chuť. To s Jovakou nezažil. Kdyby mu Saška vynadala, sám by si to všechno před sebou tak nějak snadněji ospravedlnil. A taky před Mariane.

Ale říkat, že se jí někdo líbí, nemá Saška ve zvyku. Muži se líbí Jovace. Saška se těch svých vysněných stydí a tiše je obdivuje. A teprve když už ten obdiv nejde vydržet, tak to přijde. Prásk. Jsem tvoje na všechny časy. Tohle ale ještě nikomu neřekla. Ten obdiv šel vždycky vydržet a pak začal zase sám od sebe pomalu ustupovat a po nějakém čase bylo po něm.

Holka jako srub. S pěknýma nohama. Páva Pavlič neměl strach, že by si Saška někoho nenašla, i když už všechny v jejím věku někoho měly.

Hřbitov tím směrem, kudy Saška nedbale mávla rukou, ale nebyl tím hlavním, co chtěla Hablundovi ukázat. Slíbila ukázat spolek mi-

lovníků tradic a byli na místě. Nevymýšlela si a nevodila Hablunda vesnicí v kruzích, křivdil jí.

Před Hablundem se rozprostírala planina plná nejroztodivnějšího hemžení.

Muži v hábitech z koberců svých síněk a hadrů přešíváných manželkami se s klacky plížili po louce, co chvíli bojovali v proměnlivých skupinkách a se srdcervoucími výkřiky padali na zem. Navzájem se tloukli přes záda, kvíleli a pak se zas společně objímali, přihýbali si z prázdných flašek, do vzduchu cosi tvarovali rukama, poskakovali, mizeli v houští a zase se vraceli, chytali se za břicha, lehali si na zem, navzájem se poplácávali po ramenou, do dálky odhazovali kopí.

Chvíli Hablundovi trvalo, než pochopil, co se před jeho očima odehrává. Byly to dějiny Charyně tak, jak si je místní představují. Skupinky mírumilovných osadníků, kteří přicházejí do liduprázdného charyňského kraje, jsou napadány bandami záškodných domorodců, snahy vyjít s nimi po dobrém nikam nevedou. Teprve pevná ruka a laskavost z pozice silnějšího přinášejí spolu s osvětou kýžené ovoce míru, obě skupiny uzavírají příměří, nejdříve prozatímní a potom na věčné časy, probíhá jakési hromadné společné veselení a všeobecná družba každého s každým, věci, kterých si Hablund mezi Charyňskými a řepáči nikdy nevšiml.

Spolek milovníků tradic byl každoročně obnovován před zimou. Na jaře upadal a přes léto se srazy činovníků nekonaly. Byla to součást zimní přípravy. Promazat kožené kalhoty mastnotou, ušít nové rukavice, přehrát si, co se tehdy vlastně stalo. Protože v zimě byli kvůli lovu vztahy mezi Charyňskými a řepáči napjatější než kdykoli jindy během roku a bez povzbuzení vlastního sebevědomí by se mohlo stát, že by Charyňští kvůli své zimní závislosti na Čevapice propadli malomyslnosti, a malomyslnost v zimě je jako v létě vyrazit na dalekou cestu bez vody. Je to konec.

Členy spolku milovníků tradic byl také Velor Josipovič a Páva Pavlič, Saščin otec.

Saška členkou nebyla, protože ženy zatím nenabírali. Páva by proti ženským ve spolku nic neměl, ale Velor se bál, že po Sašce by se hned přihlásila jeho žena a z vážné věci by udělala taškařici. Vážných cílů měl totiž spolek několik: oživit v Charyňských povědomí o jejich vlastních dějinách, přivzdělat rozjívěnou mládež a utužovat soudružskou vzájemnost, protože na vzájemnosti spolek stál. Například bylo vždy třeba se předem domluvit na tom, kdo bude hrát koho, a mužně se vyrovnat se skutečností, že ne vždy vyšla na člověka role hrdiny a padouch byl představován povinně se stejným zápallem pro věrnost. Bez ní by byl totiž spolek jen kratochvíle a o tu nešlo. Pokud někoho ta dějinná nápodoba bavila, tím lépe pro něj, ale s cílem bavit se se spolek nezakládal. Smyslem bylo tužení se v pravdě, protože jinak by mohl kdekdo z mladých uvěřit povídkám řepáčských, že všechno bylo úplně jinak.

S Pávou Pavličem, svým budoucím tchánem, se Hablund setkal poprvé na zasedání stařešinátu, kam ho Velor vzal, když Hablund vyřídil Bovnikovo pozdravení a doporučení, aby ho vzal Velor s sebou. Velor Hablundovi sám při té příležitosti připomenul tu několik dní starou lapálii, neúspěšný pokus koupit si lístek na vlak, že by se na to měla zavést řeč. Ta pozornost a zájem o něco, co se Velora osobně vůbec netýkalo, Hablunda potěšily.

Dveře do zasedací místnosti stařešinátu znal Hablund zvenku. Z pohledu od kobek, kde dočasně bydleli dřiči pykající za dezerci někoho z rodiny.

Co tam dělají teď? Byl večer, měli po šichtě. Hrají karty? Můžou vůbec? Hablund teď patřil jinam. Naproti, do místnosti za černé kovové dveře. Sovětský univerzál, ale v Charyni, kde bylo všechno ze dřeva, znamená důležitosti.

Hned jak vstoupili, vzpomněl si na tu krabici s číslovanými kostmi, jak říkala idiotka, že stojí přes rok v zasedačce vzadu na skříni.

Skříně tam u stěny opravdu byly, ale hlavně velký stůl složený ze dvou menších sražených k sobě a kolem šest úplně stejných židlí. Sady byly v Charyni vzácností. Věci tu byly obvykle všelijak poskládané, popytlíkované dohromady, jak se tak posbíraly dokupy, ať už šlo o židle, jídelní servisy, povlečení nebo okenní rámy. Šest stejných černých židlí kolem velkého černého stolu za železnými černými dveřmi hned naproti vězení vzbudilo v Hablundovi ochotu poslouchat a podřídit se něčemu, co má rád a mravní autoritu. Ani trochu mu v tu chvíli nebylo do smíchu. Pět soudruhů, soudružka a Hablund si odložili kabáty a čepice na věšák a každý kromě Hablunda se posadil. Hablund, chvíli na rozpacích, si s omluvou odskočil ven a v nejbližší chalupě si vyprosil stoličku. Byl níž než všichni ostatní a nemohl se opřít. Přemýšlel, jestli to byl záměr, že pro něj neměli místo.

Jízdenka se stala díky Velorově přímluvě prvním bodem programu. Hablund měl celou záležitost co nejpodrobněji vylíčit.

Všiml si, že je krotký jako beránek. Že by to dělaly ty soudružské polouniformy? Jako by měl se svým případem šanci teď, anebo nikdy.

Reakce paní pokladní byla přepjatá, ano.

Řeči se chopila ta soudružka, Hablund pookřál.

S telefonováním není problém, ale jak víme, že chcete odcestovat právě za tímto účelem? Velor Josipovič je důvěryhodná osoba a jistě by se za vás zaručil, ale stejně. Máte pro nás nějaké záruky?

Bláznivou myšlenku vzít si Sašku mu do mozku střelil šíp opilého kupida právě v tomhle momentě a může za to soudružka tou otázkou. Možná byste chtěl říci, že jste tu dobrovolně a nic nám po tom, kam jedete, není, že?

Doslova mu četla myšlenky.

To samozřejmě víme.

Usmála se na něj.

Jak jen se tahle žena jmenuje?

Drknul loktem do Velora, ten vytrhl kus papíru z bloku, napsal na něj: činovnice Miškinová a vrátil ho zpátky.

Křestní! naškrábal Hablund a strčil zas papírek Velorovi.

Velor papírek zmuchlal a hodil do popelníku. Hablund slyšel, jak při tom nevrle syčí.

Bod jízdenka skončil odkladem. Jednohlasně bylo schváleno napomenutí pro pokladní. Miškinová prohlásila, že se za ní zítra staví a na věci se bude dále pracovat.

Pan Doran samozřejmě může cestovat, kam chce, pokud je to v souladu s jeho cestovními dokumenty, pronesla Miškinová a věc se měla za uzavřenou.

Bodem číslo dvě byla zima. Hablund zívá, o tomhle se mluvilo od rána do večera. Zateplování, zásobování, dostatek krmení pro zvířata, lamentování nad tím, že vesnice nemá elektřinu, i když jak by to vypadalo, kdyby měla, starší z toho měli větší strach než z ledovky za šera, nedokázali si takovou spoustu světla představit. Charyň by zářila široko daleko, zbytečně by to poutalo pozornost. Vlků? Irkutských politruků? Myslel si to i tehdejší stařešinát, přestože v něčem pokrokový opravdu byl. Týdenní hlášení například začal právě on provádět u pomníku hrdinů místo u býčích lebek na železných tyčích, místě, kde se svolávalo předtím. I Hablundovi to místo přišlo poněkud barbarské. Kdyby tam stály alespoň dřevěné kůly, ale ojnice z traktorů? Zvláště když mechanizaci v Charyni moc nedali.

Přemýšlel nad tím, když se na stařešinátu probírala ta zima. Sněholamy, které bude třeba, tak jako každý rok, postavit vedle okrajových chalup vesnice. Sníh, který váł spolu s mrazivým větrem většinou ze severu nebo z východu a vystavoval chalupy na kraji vesnice nesoudružsky mnohem tíživějším podmínkám, zachycovaly velké dřevěné trojnohy s žebrováním. Sníh navíc na žebrech vytvořil mohutnou přívětivou deku a chránil před větrem. Dříve se za zimu ve ztížených podmínkách, kterou zažívali Charyňští na okraji ze severní a východní strany, udílely na jaře malé Rudé řády prvního stupně. Jenže lidé stej-

ně mrmlali a omrzající chalupáři byli z těch, kdo pak Charyň opouštěli a jejich příbuzní museli nádeničit pro obec. Z řádu se nikdo netěšil tak, jako když se před pěti lety poprvé začalo s trojnožkami. I Charyňští bydlející v centru to ocenili. Nad vesnicí díky sněhu navátému ze stran vznikala, když se zadařilo, v nejtěžších měsících jakási izolační kupole, která udržovala teplotu a bránila větru. Velor to na plénu Hablundovi připodobnil k velkému iglú, nic výstižnějšího ho nenapadlo, i když moc přesné to podle Miškinové nebylo.

Kromě trojnožek bylo v plánu zřídit kluziště, překontrolovat všechno erární lovecké náčiní a hlavně na příštím hlášení stařešinátu důrazně apelovat na všechny, kdo tak ještě neučinili, aby si spravili kožichy, ti, kdo měli prochozené boty, přišli nové pláty podrážek, překontrolovali čepice, mohou být prožrané červy, v tom případě je třeba zajistit nové. Pro nejchudší existoval na stařešinátu fond zimní pomoci, myslelo se i na tohle. Plénum přemýšlelo, čím by se blýsklo před obyvateli jako před pěti lety tím nápadem s trojnožkami, nad tím se ten večer nejvíc lámala hlava. Dým z cigaret zahaloval každou z těch šesti vědoucích hlav oblakem dýmu, z kterého občas vykoukl zápisník nebo se ozvalo unavené vzdechnutí.

Tohle nebyl žádný piknik s vodkou a cukrátky, jak Hablund stařešinát podezíral. To nebyli aparátčící, co se baví na účet svých svěřenců, tady se opravdu pracovalo. Po kruhu kolem stolu podle hodinových ručiček seděli vedle sebe Velor Josipovič, Hablund, Páva Pavlič, Peťka Bovnik, Jurek Glaznikov a Darja Miškinová.

Páva měl na starosti především dohled nad mladými. Výstavba kluziště byl jeho nápad, stejně jako povoz s koňmi placený ze státního, který vozil každý den čevapické děti do charyňské školy a zpátky. Mládí je budoucnost. V Čevapice rostlo jako dříví v lese, a proto bylo třeba dbát na kultivaci. Těla se pak tužila rozcvičkami, mezi školní budovou a nádražím běhávala každý den v trojstupu celá škola ředitele nevyjímaje.

Petřku Bovnika znal Hablund ze stavby nádraží. Doktor, co vytlouká zuby a na povolenkách k odjezdu vydělává slušné peníze. Kromě svého řemesla a trestanců, které vodil každý den z kobek na stavbu a večer zpátky, dohlížel Bovnik na hladkou organizaci zimních loví a vedl zápisy ze zasedání.

Posledním ze soudruhů byl Jurek Glaznikov. Ryšavý sympatický muž, který Hablundovi připomínal tělocvikáře z kodaňské střední, měl na starost výkon práva, problematiku uprchlíků z gulagu, když se v Charyni nějaký vyskytl a bylo třeba s ním zatočit. Zkrátka vážné věci, které si žádaly tvrdou ruku.

Zbývala už jen Darja. Darja Miškinová. Jako jediná ze všech podala Hablundovi po zasedání ruku. Stisk měla jako ocelový chyták, studený a razantní. Hablund zatřepal svojí pravačkou, zalapal po dechu a Miškinové se stáhla a roztáhla pusa jako při padesátém pátém oficiálním úsměvu na stranickém shromáždění. Prohlásila k němu, ale tak, aby to všichni slyšeli, že ona je lidskou tváří tohoto bratrstva vedoucích morousů, co toho mají tolik na starosti, že by je ani nenapadlo přinést na zasedání čerstvé květiny, přičemž ukázala na vázu květů na stole.

Něžnou květinářku ale Hablund Miškinové nevěřil. Pod dokulata zastřiženými nehty tušil vysouvací drápy, nepřekvapilo by ho, kdyby právě ona tady měla všechny ostatní na povel. Plavý drdol měla stejný jako Fíla Medosjevová, ale zatímco upravenost Fíly byla vlídná a prozrazovala smysl pro pořádek a zdrženlivý postoj k výstřednostem, drdol Darji Miškinové byla dělová koule s rozbuškou. Ani jediný uvolněný pramen, ani jediný vlas, který by měl šanci vzpouzet se, a šedé oči žádná srna, ale vlčice, která se dobře rozmyslí, a potom zasadí úder. Oblečená byla v dámském kostýmku, Velor pak Hablundovi říkal, že se na něj snažila udělat dojem, ale na Hablunda z ní táhl mráz.

Mariane

Těch týdnů bylo tolik, že je Mariane přestala počítat. Nejdříve znala i přesný počet hodin. Dvě stě třicet čtyři spočítala si jedno ráno mezitím, co se napouštěla vana. Hablund odjel z Kodaně před dvě stě třiceti čtyřmi hodinami. Nakonec přestala počítat i dny a týdny, protože plynuly měsíce, aniž by od něj dostala nějakou zprávu.

Zvláštní je, že po vlně paniky prvních několika týdnů, kdy jí Lora musela neustále opakovat, aby nechala Hablunda vydechnout a dopřála mu čas, než se v cizím prostředí trochu rozkouká, přišlo uklidnění, které vydrželo poměrně dlouho. Na zdi pod žlutočernou maskou měla pověšenou pastelkami nakreslenou mapku Charyně s množstvím zeleně a rybníčkem, tak jak si vesnici představovala, a prstem po obrázku jezdila rukou, když doma neměla co na práci.

Dobrý den, pane Dorane, jak se máte? Ale jde to, pane Vasile Petroviči, říkala sama sobě s prstem přitisknutým na výkres, vybavujíc si jména, která znala z ruských románů. Vasil Petrovič měl hůlku a černý tvrdák a pokaždé před Hablundem smekl. Také Mariane mrzely ty neexistující dlouhé dopisy. Něco z dávno zmizelé touhy by se oživilo, znovu by si byli blízcí. O firmě by Hablundovi psala vždy jen v krátkosti, především by to celé bylo o nich dvou. Psala. Ale vršilo se to v šuplíku, po pěti měsících už v třetím. Hablund mluvil o tom, že by se měl vrátit za tři měsíce, ale několikrát sám připustil, že to může trvat i mnohem déle. Všechno podle toho, jak mu to půjde, a to se nedalo vědět předem.

Pátrání po tom, co je Charyň zač, když už teď Mariane zhruba věděla, kde leží, pokračovalo celkem obstojně. Nedaleko odtud prý v tajze pramenilo několik velkých řek, údajně velmi čistá oblast se zachovalou flórou a faunou, která se do oblasti stahovala z míst, kde

ji rušily velké sovětské vodohospodářské a metalurgické komplexy, dokonce se tam před lety vyskytoval i párek usurijských tygrů, a v zimě dokonce jeden lední medvěd, kterého na severu Sověti vyrušili stavbou nějaké polární stanice. Mariane sbírala informace, jak se dalo. Ve všech kodaňských větších knihovnách už měla svou legitimaci, byla i v několika dalších dánských městech a párkrát vyjela i do Stockholmu, protože v Kodani jí poradili, že tam mají na univerzitě knihovnu, která se věnuje výhradně Sibiři, a Mariane uměla švédsky.

Nejvíce beznadějná byla nepřesnost, co se týče míst. O Sibiři bylo informací celkově málo, a když už něco konkrétního našla, nebyla si jistá, zda není Charyň od toho místa třeba několik set kilometrů vzdálená, a tím pádem se jí objev možná vůbec netýká.

Mariane už by dokázala odříkat z hlavy úplně bezchybně, jaké jsou na Sibiři průměrné teploty v jednotlivých měsících v roce, co tam roste za stromy a jací hlavní savci žijí v tajze. Věděla i, jak se tajga liší od tundry, kudy na mapě vede transsibiřská magistrála a že jezero Bajkal je od ní na sever, a ne na jih, jak si myslela dříve. Ale dokázat si představit běžný život, to je něco jiného. Dlouho také hledala něco bližšího o fungování ruské pošty a telefonním spojení. Třeba tam nic takového není, říkala si. Dopisy vozí pár kilometrů za Moskvu nějaká koňka a dál chodí zprávy od úst k ústům nebo jen v ponurých černých volhách bolševické depeše.

Našla sice v archivu jakousi pár let starou disertační práci dánské akademičky Marty Vestergaardové o roli ruských poštovních vlaků při osidlování Sibiře, ale nic jako v Charyni je poštovní schránka a odtud vám přijde dopis až do Kodaně za dobu menší než jeden rok se tam nepsalo a těžko co jiného ji mohlo přesvědčit. Nechtěla se nechat odradit. Kdyby se jí totiž Hablund neozýval, ačkoli by technicky vzato mohl, znamenalo by to, buď že se mu něco vážného stalo, nebo že se mu stalo ještě něco vážnějšího. A na to Mariane nechtěla ani pomyslet.

Hablund se stal Marianiným pracovním dnem. Pátrání po všelijakých informacích, které by mohly osvětlit, proč o sobě nedává vědět, zahrnovalo i povšechné sledování ruské politiky a událostí v Rusku vůbec. Ale o Rusku se v dánských novinách psalo jen v souvislosti s komunismem a s debataми o možném odmítnutí Marshallova plánu. O Sibiři nic.

Občas Mariane volali Hablundovi spolupracovníci, kteří měli za úkol dělat jí v době šéfovy nepřítomnosti příležitostnou společnost, s některými z nich občas někam zašla, ale o Hablundovi s nimi mluvit nemohla. Přitom s Lorou o něm dokázala i žertovat. Že se neozývá, protože si ve své roztržitosti zapomněl napsat dánskou předvolbu nebo stále dokola plete třetí a čtvrtou číslici k nim do Hansenovy, jak už se mu to několikrát stalo v Kodani. Když se na něj ale zeptal někdo jiný, Mariane jako by cizí ruka přiškrtila pod krkem. Jako by u toho byl i Hablund, vznášel se kolem dokola a zlobil se. On přece není žádná ZÁLEŽITOST. Do toho, zda se někam poděl, nemá ji dost rád anebo je Rusko jen středověk, černá díra, ve které lidé mizí a ozvěny nedoléhají ven, nikomu z těch mužů přece nic není. A tak do toho nic není ani tomuhle jeho kolegovi z práce, co k němu domů přišla podepsat za Hablunda nějaké papíry.

Má se dobře, zalahala mu. Sice jí občas volá, ale stojí to spoustu peněz. Poštu vozí z vesnice do nejbližšího města, kde je letiště, jednou za čtrnáct dní spřežení dlouhosrstých poníků, a když si nějaký na ledu zlomí nohu, hned se to celé o dva týdny protáhne a deset měsíců v roce je tam hrozná zima.

Opravdu? Podivil se.

Ano. Sháněla jsem včera Hablundovi po celém městě teplé palčáky, ale neměli jeho velikost. Má tlapy jako medvěd.

Mariane si všimla, jak si muž mrknul na dlaně. Měl takové ty křehké ruce s dlouhými prsty a vystouplými žíly. Kdysi jí to při-

šlo ušlechtilé vypadat takhle jako mladý klavírista, ale teď to na ni působilo zženštile.

Taky jsem sháněla nějaké kvalitní holení. Vousy mu rostou tak rychle a má je tak pevné, že se mu všechny břity vždycky rychle rozlámou. Také ty, co si vzal s sebou, už všechny rozdal.

Rozdal?

Rozdal, protože náčelník sám prý nesmí vlastnit nic.

Hablund je náčelníkem?

Tak něco. Prý si ho sami vybrali a prohlásili ho za něj, aniž by o to vůbec usiloval.

Muž se rozesmál a Mariane se ulevilo. Jako by něco nepěkného Hablundovi hrozilo a ona ho před tím ochránila. Za nic se nemusí stydět.

Muž se bavil.

Mariane přemýšlela, jak se vypařit, aniž by to vypadalo, že utíká. Kdyby ji tady teď chtěl povalit na zem, nepřekvapilo by ji to. Stejně jako to, jak se na ni díval. Chtěla jen na chvíli zapomenout, že je sama. Popadla kabelku a šla rázným krokem ke dveřím jeho bytu. Nebyly zamčené. Děvko, zdálo se, že za ní křičel dolů, když utíkala po schodech, ale to by si určitě nedovolil.

Co čekala? Že z ní bude strhávat ty její staropanenské uplandané šaty? Že mužští jsou zvířata, co se chystají skočit, jen co dostali ženskou do bytu? Byl si jistý tím, že ho chtěla stejně jako on ji, ale nijak zvlášť ho ten konec nemrzela.

Mariane váhala a pak si vzpomněla. Lora by jí určitě na to řekla, že vdaná žena takovými záležitostmi neztrácí čas.

Jak plynuly dny, přišla si jinak sama než předtím. Předtím cítit se sama znamenalo, že nemá s kým mluvit a nikoho nezajímá, jak se jí vede. Cítit se sama teď znamenalo navíc, nejenže je jedno, zda je upravená, ale že její prsy jsou jedno, její zoufalé myšlenky na mateřství jsou jedno, její okousané nehty, její něha, která se někam vzpínala a vadla, to všechno že bylo jedno. To všechno mělo totiž

smysl, jen když tu byl někdo druhý. Třebas v myšlenkách a nedosažitelný, ale jako obraz, kvůli kterému žena sama sebe pěstuje. Piplá si ženství, a to pak s mužem smění za ochranu a uznání. Neměl rád ty její brožurky o emancipaci, Malého rádce pro ženu dvacátého století a podobně, ale protože jako by to na Mariane nemělo žádný praktický vliv, nechával si svoje připomínky pro sebe. Byla to její kratochvíle, která nijak nerozvracela zaběhnutý pořádek věcí. Protože Mariane těšilo vědět, kde je její místo, a Hablund to dokázal ocenit.

Od té doby, co naposledy navštívila toho muže a byla si jistá, že jeden druhého už nikdy nevyhledá, to začalo jít s Mariane z kopce. Matka s otcem žili daleko, sourozence neměla a Lora měla vlastní rodinu a málo času.

Hablund byl zpočátku Marianiným pracovním dnem, po němž si vydechla a věnovala se snění o svém vlastním životě s ním a s dětmi, s jiným mužem a s dětmi nebo vylepšování bytu, který Hablunda očekával, a zbylého času bylo tak málo, že se snadno utloukl knihou nebo novinami. Po pěti měsících po manželově odjezdu se Hablund stal jediným, co Marianin den udrželo na nohách, jakkoli současně méně a méně věřila v jeho skutečný návrat. Z touhy pátrat a vědět víc se stával zvyk a ze zvyku rutina, která bránila tomu, aby se Mariane Doranová v Hansenově ulici sesypala.

Už nesledovala jen, co se v Rusku děje, ale ráno začínala čtením všech kodaňských novin, systematicky hledala jakékoli zprávy, které se Ruska týkaly, a vypisovala je na malé lístky. Z celé jedné šatní skříně vyházela oblečení a zřídila tam kartotéku. A jako Alexandr II., Amudarja, Archangelsk, B jako Bajkalsko-amurská magistrála, bělogvardějci, bolševismus, CH jako Charyň, černá skříňka, kolem které se kupilo plno informací, které jí byly k ničemu. Lořin Manfred přes kohosi známého zařídil Mariane každodenní obědy v menze filozofické fakulty. Slibovala si od toho, že tam třeba natrefí na nějaké odborníky, kteří by jí mohli pomoci. Na naléhání otce s matkou,

aby především vydělávala a někoho solidního si našla, nikdy nestudovala a zaklepat někde jen tak u neznámého muže s tituly by si netroufla.

Po obědě a krátké procházce chodila do knihoven, pondělí a úterý do hlavní kodaňské, ve středu a ve čtvrtek do univerzitní a v pátek do nějaké jiné nebo se toulala městem a nakupovala knihy. Po večeri přicházelo na řadu čtení v posteli, v pokoji stál knih pod oknem celý sloupec. Inzerát o výkupu knih s tematikou Sibíře si dala i do několika celostátních novin. Ozývali se většinou podivní lidé.

Když zavolala ta první žena, Mariane se zrovna chystala jít si lehnout. V těch několika minutách mezi zaklapnutím knihy a spánkem jí hlavou běželo všechno, co se ten den dozvěděla. Nesourodý mumraj dat, výčtů průmyslových zařízení, popisů krajiny, zvířat a politických dohod, hýčkala si vědomí, že ví zase o něco víc, i když si nebyla jistá, k čemu to vlastně je. Na to, aby to nazvala mozaikou a věřila, že bude někdy kompletní, to bylo příliš každý pes jiná ves. I ve snech to měla. Hablunda na carském dvoře se sobolí čapkou, Hablunda uhánějícího na saních s psím spřežením, Hablunda zajatého Sověty jako špiona, to pokračování dál nechtěla, budila se strachem.

Žena, co zavolala ten večer, na ni spustila do sluchátka vodopád titulů knih ve všech možných jazycích, které prý o Sibíři má a neprodá, ale za peníze půjčí. Když jí Mariane na rovinu řekla, že ji zajímá vlastně jen ta oblast, kde má už pět měsíců svého muže, který se nevrací, žena hned že ví, co se mu stalo, a že se určitě musí sejít.

Mariane rozechvělá víc, než kdyby musela klepat na dveře nějakého muže s akademickými tituly, sešla se se ženou hned druhý den a zjistila, že celé, co jí ta odbornice chtěla říct, je, že Hablundovy šance na návrat se víceméně rovnají nule. Na otázky, na které se ptala, jí Mariane nedokázala odpovědět. Jestli ví něco o zemských siločarách, posunech pevninských desek a časoprostorových tunelech. Nevěděla. O třicet let starém a dosud neobjasněném zmizení lodi Cyclops v západním Atlantiku sice kdesi zaslechla, ale nikdy ji

to nezajímalo. A to by právě mělo, řekla ta žena, a jak že prý může opominout tak zásadní věc jako fakt, že v lokalitě, kam její muž odjel, by nebyl prvním ani posledním, o kom už by nikdo nikdy víc neslyšel. Kde se co na Sibiři těží a jaké tam cvrliká ptactvo, přece není vůbec podstatné, jde o bubliny, které vás vcucnou, už nikdy se z nich nevymotáte zpátky. Takových je prý tahle část Sibiře, stejně jako pomezí Mexického zálivu a západního Atlantiku, plná. Mariane ženě poděkovala za informaci, dělat se s tím prý nedalo vůbec nic, alespoň tedy nic nezanedbala.

Další, kdo Mariane zavolal, byl mladý muž, nemohlo mu být víc než sedmadvacet. Student, který zoufale potřeboval peníze a náhodou objevil v knihovně rodičů jednu německou knihu o sibiřské flóře, kterou by, jak říkal, paní za velmi výhodných podmínek rád přenechal. Když mu Mariane řekla, že jí jde především o něco, co by jí pomohlo najít jejího muže, vyčínil Mariane stejně jako žena před ním. Čtení knih přece nikomu nikdy nepomohlo vrátit se domů. Co z toho její muž má, že ona čte v Kodani knihy? Musí za ním přece jet a přivést si ho zpátky. Je to jasné jako facka.

Rozhodnost toho mladíka Mariane zahanbila. Něco takového jí vůbec nenapadlo. Dokonce se nabídl, že by jel s ní. Zkoušky že by si odložil na další semestr a od příštího týdne by mohli začít plánovat. Na chvíli zaváhala, jestli tohle není přesně to, co by měla udělat, ale pak si to rozmyslela. Znělo to příliš divoce. A co když se Hablundovi nakonec nedaří tak špatně? Možná že by se téhle možnosti přece jen ještě neměla vzdávat.

Dalších několik týdnů se neozval nikdo, až potom zase jednou odpoledne. Ženský hlas, který zněl Mariane povědomě. Četla prý inzerát na výkup těch knih a ráda by za Mariane zašla. Nadšení, které zažívala při prvním telefonu, bylo pryč, ale proč ne, žena zněla příjemněji než oba dva ti předchozí a Mariane měla čas se sejít kdykoli.

Představila se jako Táňa Krasnoludková a Mariane se od začátku líbila. Táňa prodávala na trhu nedaleko od Hansenovy, kam Mariane chodila pro zeleninu, mléko, sýry a občas čerstvé květiny. Tánin hlas jí zněl povědomě, ale obličej si nepamatovala. Přitom u ní prý nakupovala několikrát. Táňa jí vyjmenovala věci, které si u ní Mariane naposledy koupila, ale ani tak se jí obličej nevybavil. Zabraná do sibiřských záležitostí nevnímala tehdy asi víc než svůj nákupní lístek. Nechaly to být. Líbila se jí. Jedna druhé. Co vlastně?

Táňa byla vytáhlejší, tmavší a vypadala o pár let mladší než Mariane. Měla nakrátko ostríhané vlasy, malou hlavu a dlouhý krk, Táňa Mariane připomínala pecku na stopce. V Kodani bydlela nedaleko Hansenovy, v malém pokojíku u starší paní a Mariane zavolala, protože byla přímo odtamtud. Ne z Charyně, ale z Oboluně, malé vesnice asi čtyři sta kilometrů na jih od Jakutska. Celé to znělo neuvěřitelně. Do Dánska prý Táňa utekla, protože se to tam nedalo vydržet. V Oboluni nechala otce s matkou, manžela i malou dcerku. Utekla hned po válce úplně sama a přes uprchlické tábory se dostala až do Kodaně. Má tady nějaké vzdálené příbuzné, co jí pomohli, ale moc se s nimi nevidá.

Knihy o Sibiři sice žádné nemá, ale plno toho má údajně tady. Zaklepala si na hlavu a rozesmála se smíchem jako malé věci, když zarachtají v krabici. Jestli Mariane potřebuje něco vědět, dost možná ona by mohla být ta pravá. Na Sibiři se narodila a žila tam až do svých čtyřiaadvaceti. V Dánsku je teprve třetí rok. Tánina dánština byla skoro perfektní.

Mariane Táně hned vypověděla celý příběh s Hablundem a že už je to víc než pět měsíců, co o něm nic neví. Vyprávěla to tolikrát, že jí to připadalo jako příběh někoho jiného. Osud z filmu, který už přece všichni znají. Cítila při tom málo. Přepadalo ji to jindy. Když jela městem, když na trhu vybírala jablka, vlna, co jí chtěla porazit a čekala na špetku sebelítosti, aby ji smetla.

Když dopověděla, Táňa zůstala sedět, mlčela. Pak vstala a objala ji. Dalo by se napsat vstoupily jim oběma do očí slzy, kdyby to šlo. Kdyby tohle nebyl ten film, který všichni znají a nikoho už nedojme. Mámo. Táto. Tohle všechno v tu chvíli Táňa byla a v Mariane znovu propuklo to zoufalství, které se naučila neposlouchat, pukl ten kruh, vyvalilo se to ven, vystoupalo to až do krku jako voda. Přitom ještě včera s Lorou na Hablundův účet do telefonu vtipkovaly. Jak Hablundovi sluší ten fešný tulení kabát, co mu ušila jeho nová žena, a jestli ho nestudí v těch polobotkách z kodaňského výprodeje. Jenže teď tohle všechno bylo k pláči. A Mariane plakala a plakala, až měla oči jako angorský králík, růž po tváři jako klaun a pod očima kruhy jako žena, kterou zbili. Pak to odplavilo i tu rtěnku a zbytek očních stínů a Mariane zbyla v tváři jen oteklost holčičky po výprasku, která si pak dlouho mnula obličej. Táňa jí přinesla zrcadlo a kapesník a Mariane se vysmrkala a kapesník úplně promočený hleny a slzami pleskl na dlažbu předsíně v Hansenově a Táňa s Mariane se objímaly a Táňa hladila Mariane po vlasech a Mariane si na chvíli položila hlavu na její rameno a pak se zase vystřídaly, Mariane hladila po vlasech Táňu a Táňa měla hlavu schovanou u Mariane jako mládě. Nic, co by znaly, nic, co by pak Mariane druhý den telefonovala Loře.

Tohle chtěla Mariane po všech těch růžových polštářcích a dečkách a zvířátkách ze skleněných kuliček. Tenhle pocit. Hned myslala na Hablunda a hned zase na Táňu, stály tam v objetí v Hansenově a co dělala jedna, dělala za chvíli zase druhá, jako zrcadylka, jako něco, co člověk dělá sám se sebou, až na to, že on je teď zrovna někdo jiný. S Hablundem se tělesnost vyznačovala jednoznačně rozdělenými úkoly. Ona se poddávala síle, opájelo ji, že ji probouzí a že je zároveň tím, koho si ta síla v tu chvíli žádá. Inu tak si mě vezmi, ty jedna sílo, tvoje radost je i moje radost, i když o trošku menší. A síla si ji vzala a Mariane měla radost. Někdy to bylo zase opačně. Sílou měla být ona a chtít ho a dostat si ho po svém. I to Mariane

uměla. On byl tím a ona zase oním nebo naopak. Někdy na to měla chuť a jindy ji neměla. Ale protože hlavním úkolem jich dvou bylo zplodit dítě, to všechno ostatní se nezdálo tak důležité.

Nejtěžší bylo, co dělat a říkat potom. To plakání a objímání mohlo trvat čtvrt hodiny, ne víc. Mariane myslela, že Táňa pak rychle odejde. Že to bude, jako by nebylo, a přála si to i ne. Co by bylo, kdyby ne?

Můžu ti vyprávět všechno o tom, co si pamatuju. Jak to vypadalo u nás doma. Je to tam velký, ale všude se to dost podobá. Nevím, jestli by ti to mohlo nějak pomoci, ale třeba spolu na něco přijdeme, navrhl Táňa, když se Mariane utišila a vysušila si obličej.

Přítakala, nic lepšího by sama nedokázala vymyslet. Všimla si, že Táňa má oči malinko do šikma a přes nos jako by ji někdo trochu plácnul. Na první pohled to nebylo znát.

Můžu si sáhnout?

Jasně.

A Mariane sáhla Táně na nos a prstem jí objela kolem očí a Táňa trochu cukla hlavou na stranu.

Doufám, že je ti jasný, že ti nebudu vyprávět žádné příběhy. Jak jsem utíkala a schovávala se, jak jsem žila s mužem a pak bez něj a co všechno se mi stalo na cestě z Oboluně sem. Řeknu ti, co Hablund vidí, když se ráno probudí, co cejtí a co si dá asi k snídani. Z okna svý roztomilý plesnivý chaloupky.

Já četla, že tam bývá spíš sucho, protože je to daleko k moři.

Jak chceš. Takže z okna svý suchý barabizny s jednou místností, možná s jednou a přístavkem, možná s jednou, s přístavkem a s psí budkou, kde bydlí věčně ospalej nenaloženej pes.

Za prvý, od rána je tam úplný ticho. Ted' už o tom taky asi neví, protože si zvykl, ale určitě ho z toho alespoň na začátku bolela hlava. Otevřeš oči, a jako by ses probudila do svýho vlastního hrobu. Hlavně v zimě. To sníh ještě všechno ztiší jako knoflík na rádiu otočenej

doleva a každěj, kdo v chalupě promluví, zní hrozně jasně a hlasitě. Jestli už Hablunda ráno nebolí z toho ticha hlava, počítám, že po pěti měsících si zvyk, tak je možná po probuzení i chvilku šťastnej.

Vždyť jsi odtamtud utekla. Já myslela, že proto, že se ti tam ne-
líbilo.

Jasně. Já odtamtud utekla, ale zároveň tyhle okamžiky ranního štěstí jen tak, to tady nemám. Já schválně přišla na něco, co mu tam bude připadat dobrý, aby i ty ses uklidnila, nevím, proč místo odkud utečeš, by musel bejt černej kotel, kde není dobrý nic. To je tady takhle vždycky s váma Dánama. Řeknu, že jsem utekla, pak něco pochválím, a hned jako kdyby mě chytli, jak kradu housku v krámě nebo co.

Dobře. Promiň.

A ty to znáš, jaký to je bejt strašně šťastná jen tak? A ne že v tom je chlap! Úplně jen tak.

Nevím.

Já vim. Ráno, když se koukáš do těhle svejch záclon, co blikotaj sluníčkem, protáhneš se jako kočka a celkem nic ti nechybí, protože jsi doma, ne? I když tvůj muž je ztracenej, protože chvíli to vždycky ráno trvá, než si na to vzpomeneš.

Možná.

Čerstvej vzduch po ránu v zimě v sibiřský chalupě tě porazí. Fíííc. Slunce ti vypíchne obě oči jehlama, protože se odráží od sněhovejch krystalků a je ještě desetkrát ostřejší. Šrrrr. Celým tělem ti projede klepavka, protože ten vzduch ti v tu ránu odnese všechno tvoje přes noc pracně vyrobený teplo oknem ven. A teď kecám. Táňa se rozesmála. Jenže ty nevíš proč. A řehtala se ještě víc. Protože okna se v zimě neotvíraj. Jsou utěsněný mechem, novinami, zalitý smě-
lou, vším, čím to jde. Proto když přijdeš v zimě do chalupy, náramně to tam smrdí. Jenže přes noc si zvykneš a ráno nic necejtíš. A lepší smrad než zima. Ale to už ví Hablund určitě taky. A taky ví, že si lidi ráno nepřejou žádný dobrý ráno, protože vstávaj každěj jinak,

a buď jdeš pryč sám, nebo se probudíš a pryč jsou už ty ostatní. A víš, podle čeho se pozná, jestli si tě vážež?

Když ráno nedělaj hluk?

Táňa se zase smála. Hluk dělaj všichni. Kdo se kvůli tomu probudí, je to jeho věc. Vážež si tě, když se probudíš, je zatopeno v kamnech, a nejlíp když ještě k tomu na stole stojí smetana s borůvkama. Kdybys měla kouzelný telefon a mohla Hablundovi zavolat, na tohle by ses ho měla zeptat úplně nejdřív. Abys věděla, jak si tam chudák mezi nima stojí.

Proč chudák?

Protože to tam má těžký, sakra. Co si myslíš? Myslíš, že to pěkný po ránu ti vystačí na celý den? Proto jsem nikde jinde nezažila takový okamžiky štěstí, protože to nikde nebylo tak hrozný. A mužskej to má snad ještě těžší. Dán určitě. Čekaj na jakoukoli jeho chybu, aby ho mohli sami před sebou shodit.

Proč?

Protože se ho bojež. Protože nevěděj, kdo to je.

Myslím, že jim to Hablund určitě řekl, hned jak přijel. Odkud přišel a co ho tam přivedlo. Ani náhodou nikdo těm jeho pohádkám nevěří. Ččečka se tomu říká u nás ve vesnici. Doslova mluvení cizince. Znamená to žvásty. Myslíš, že oni by mluvili někde jinde než u svejch pravdu? Myslíš, že já většině lidí tady říkám pravdu? A proto předpokládaj, že i s ním je to jinak, než jak jim vykládá. Vycházej ze sebe. Hablund taky. A proto tam má tak krušný chvíle.

Říkáš to, jako bys to věděla.

Neříkám, že je mrtvej, měla bys bejt ráda.

Mariane měla zas v očích slzy.

No tak. Pomalu, pomalu. Já jen že to nejsou žádný růžový lázně, jako máš tady kolem sebe, řekla Táňa a na jedné noze udělala pi-ruetu kolem dokola.

Mariane nevěděla, jestli se jí Táňa kvůli pokoji posmívá, nebo to bylo jen tak.

Černý lesy. Jako kdyby do nich autákama navozili všechnu tmou. Tmavozelený s paloukama s věčně mokrou trávou tam, kde slunce nikdy nesvítí. Kapky rosy na jehlicích, jako vyroněnej pláč. Přijede sovětskej buldozer a stromy padaj. Vždycky se jim nejmíň desetkrát sekne pila, Sovětům. Taky proto, že to dělaj neumětlové.

Na práci v lese tam nemaj specialisty?

Specialisti na tuhle práci jsou všichni, kdo si kroutěj svůj trest v pracovních táborech. Zločinci i vykulený dámy, který jediný, co znaj, je jak držet správně servítek pod samovarem. Teď bručeť za členství v protistátní buňce a stromy pižlaj zásadně tak, aby to jejich rostlinný utrpení trvalo co nejdýl.

Četla jsem, že v Rusku je hodně vězňů, ale nevěděla jsem, že i ženy.

Pchá. Ženy, děti. Stařeny vodily každý ráno kolem naší vesnice do lesa na práci od doby, co si pamatuju.

Stařeny?

Stařeny po pěti letech tý dřiny. Po jedný jsem jednou jako dítě hodila kámen a otec mě seřezal. Bála jsem se jich. Byly to strašidla. Ta ženská se rozbrečela, i když jí to od pětiletý holky nemohlo vůbec bolet.

Bylo jich hodně?

Nevim. Nikdo to neví. Lágrů, kde jsou naštosovaný, je po tajze jak ohlodanejch kostí. Zvířata jsou poplašený. Pořád někde nějaký ostnatý dráty. Kvůli tomu jsem taky utekla. Pořád ti to visí před frňákem. Vyhlášky, který si protiřečeť. Vždycky je nějakej důvod tě poslat do lágru, když chtěj.

Takže s tou spravedlivější společností to jsou opravdu všechno jen výmysly?

Jsou, nejsou, někdo se líp má. Jednou k nám přijelo pojízdný kino. To byla velká sláva. Nastrojili jsme se. Kdo na to promítání nepřišel, tak toho pak odvezli velkejma nákladákama. Lidi, co byly nemocný, a ty, co se krčili pod posteleva. Nejhorší je, že lidi ve vesnici nevědě-

li, co bude zejtra. Pořád se něco slavilo. Nerozuměli jsme. Přivázeli věci. Třeba počmáraný školní lavice. Jenže u nás žádná škola nebyla. Udělal se z toho velkej oheň, byla nám ukrutná zima, a zas kvůli tomu odvezli lidi. Mávali, vždycky mávali. Já byla ještě malá holka, hlavní bylo nemít hlad. To znamená schovat svý věci. Jenže pak to nahlásil soused a odvezli dědu. A pak odvezli toho sousedu. Cejtili, jak mu tam smrdí maso. Pod střechou měl dvě krávy. Do kbelíku chytal krev, co mu kapala ze stropu mezi prknama. Jeho žena je prosila na kolenou, že její muž byl blázen, ale ona že nic nevěděla. Nechali ji bejt. Pak se oběsila i s dětma.

Tohle je horor, Táňo.

Tohleto je normální. Chtěli nás civilizovat. Přijeli dobrovolníci, že nás budou učit. Bylo mi tenkrát sedmnáct a jim taky. Byli posbíraný z velkejch měst, měli tlampače a z aut, kterejma přijeli, hrála hudba. Rozdávali dětem hračky a přivezli mouku a fazole v konzervách. Nikdy předtím jsem nejedla nic tak dobrýho. Jemnýho a v hustý šťávě. Byla tam holka, co se mi líbila. Světlý dlouhý vlasy jako ty. Už nevím, jak se jmenovala. Vyměnily jsme si adresy, měly se navazovat přátelství. Naučila mě háčkovat kulatý podložky pod hrnky. Pak jsem to rozdávala, když k nám domů někdo přišel. Hřebíkama si to lidi přibíjeli na zed' jako teplý obrázky.

Do žádné školy jsi nechodila?

U nás nic nebylo. Rodiče mě měli poslat pryč, ale nechtěli, tak jsem zůstala doma. Párkrát nás přijel někdo zkontrolovat. Svolaly všechny děti a musely jsme nahlas číst a počítat. Půlka nic nevěděla. Rodiče dostali důtku a nařízení, že nás mají okamžitě poslat do školy, a pak zase kontrolóři odjeli. Číst mě naučila ta holka, když jsme měly čas mezi háčkováním. Z učebnice pro malý. Šlo mi to.

Pak jsem četla všechno, co šlo. Když byla zima. Přivezli nám knihy. Všechny byly stejný, v červenejch deskách. Proslovy. Vážení soudruzi a soudružky... několik jsem jich uměla nazpaměť. V chalupě bylo v zimě vždycky teplo. Jím a pak si čtu a pak spím. Z oken není nic

vidět, protože jsou na dva palce zarostlý sněhem, svítíme si svíčkou. Kamna chroustaj dřevo, čaděj, jsme všichni spolu a máme plný břicha. Nejdřív jsme měli jen ohniště, kamínka byly o moc lepší. Nebo pirožky. Taky od Rusů. Naučili nás je ty, co přijeli. Měli si postavit své vlastní chalupy, jenže je přivezli v zimě. Udělali jsme jim místo ve svech. Část z nás kvůli tomu bydlela jen pod kůžema, byla to jedna z nejhorších zim. Děti spaly na zádech dospělejch, bylo nás osmnáct v jedný místnosti. Pár Rusů tu zimu nepřežilo. Nebyli na to zvyklý a dva z nich naši zabili. Z rozčilení, že jich přijelo tolik, a nikdo se nás nezeptal.

Táňa se rozesmála.

Proč se směješ?

Protože když se nás pak ptali, čekali jsme lumpárnu. Neptali se skoro nikdy. Naučili jsme se.

Co?

Nebejt vidět. Na tři roky se na nás úplně zapomnělo. Žili jsme si po svým. Mně to bylo líto, protože se mi líbilo, když k nám vozili věci. Museli jsme jíst znovu postaru, lovit, vyvářet kůru, protože většinu sobích krav nám vzali, ale pomalu jsme zase přestávali mít strach. Mysleli si, že jsme vysídlený. Že Oboluň už není. Někdo se překouknul v papírech. Objevili nás náhodou vězni, co měli blízko v tajze práci. Práskli nás. Pak už jsme žádnýmu z nich nikdy nepomohli. Pěkně jsme je vždycky předali Rusům, byl za to pytel cukru.

Přece za to nemohli.

Většinou to byli stejně kriminálníci. Fakt. Šikmooký jsme nehlásili. Věděli to. Někdy se k nám přišli i najíst, než utíkali dál. Bylo to hlavně v létě. V létě byli komáři a bažiny, do kterejch zapadaly i špatně postavený baráky. Ale zase bylo teplo, mohli spát venku. V zimě se dalo běžet po vodě, po mokřínách, po všem. Ale v minus čtyřiceti, když se ti dvakrát nepovede rozdělat oheň, potřetí ho už zmrzlejma prstama nerozděláš. Tyhle my jsme pak našli jako ledem obalený skrčence nebo rozmrzlý bez obličejů až na jaře. Většinou

ale v zimě. Utíkali, kudy to bylo vyšlapaný, a to byly naše stezky. Stezky našich lovců. Když byl lov, zůstaly u nás jen ženský s dětma a starý. Tancovali jsme. Aby toho hodně přinesli. Ale nesmělo se o tom mluvit.

Proč?

Jestli se takhle hloupě bude ptát i Hablund, ani duch tajgy mu nepomůže.

Proč?

Protože nebude jen za podezřelýho, ale i za hlupáka. Zvířata se přece nesměj polekat. Záruka špatnýho lovu je chvástání. Proto se musí dělat jakože nic. Uctívání našich míst, to jo, ale ani muk. Chrobák to řekne veverce, veverka klakounovi a klakoun sobům, a ty půjdou jinudy, než kde na ně mužský čekali, jestli to chceš vysvětlit po vašem.

Takže ty na takovýhle věci věříš?

Věřím, nevěřím, takhle věci jsou. Alespoň tam. Klidně se mi směj, tady je to jedno, ale Hablundovi bych to nedoporučovala. A jestli se zeptáš proč, tak budu mlčet jako pařez, aby on sám z toho neměl nějakéj průšvih. Co já vím jakej. Co já vím o tom, kde je? Možná je někde s Rusákama už pátej měsíc v lihu a vysmál by se mi stejně jako ty.

Já se ti nesměju.

Ale směješ. Nevěříš mi ani půlku z toho, co ti říkám.

Věřím.

A kdybych ti řekla, že se jedly malý děti? A že šaman se může změnit ve vlka, proklít tě a zadávat tvoji rodinu? A že když budeš nadávat na ducha tajgy, tak se v ní jednoho dne ztratíš? A že když utečeš tak jako já, tak se ti bude stejskat někdy tak moc, že budeš chtít objímat a líbat cizí ženskou jen kvůli tomu, že ti někoho připomněla?

Tu, co tě naučila háčkovat podložky pod hrnky a číst?

Tu. Když jsem tě uviděla poprvý na trhu, šla jsi kupovat zeleninu úplně na opačnej konec, hrozně jsem si přála, abys přišla ke mně. A ty ses najednou otočila a zamířila jsi přes celej trh přímo k mému stánku.

Asi se mi zdálo, že na tom opačným konci ji měli povadlou.

Povadlou ji mám já. Tu nejhorší zeleninu z celého trhu. Polovina je plesnivá a svraštělá jako starý ruce. Táňa se zase dala do smíchu.

Mariane se zatvářila roztrpčeně. Podvádíš.

Navrch dám vždycky něco pěknýho.

Táňa zamířila do Marianiny lednice a vítězoslavně vytáhla svazek mrkve. Tyhle jsou ode mě. Tahle je plesnivá a všechny až na tyhle tři jsou měkký jako guma. Ne abys z toho měla zase na krajíčku. Jestli chceš ještě někdy vidět toho svýho, nemůžeš bejt z cukru. Takovejhle svazek mrkve v Oboluni znamená, že až se zejtra zas postavíš na nohy, tak se ti nerozklepou. Hablund by ti mohl vyprávět. Až se vrátí, vezmeme si tě do práce.

Opravdu myslíš, že se vrátí?

Nevím, ale určitě stojí za pokus ho odtamtud dostat.

Jet do Charyně?

Staví tam vůbec vlak? Do Oboluně třeba ani žádná železnice nevede. Tam by sis musela v Jakutsku najít někoho s autem, kdo by tě vzal na jih, a jet v zimě, protože v létě je to bažinatý.

Sama?

Nebo s někým, co já vím. Se mnou ale asi těžko, když jsem odtamtud utekla. Maširovala bych do lágru, jen co by mi poprvý koukli do dokladů. V tomhle je v Sovětským svazu náramnej pořádek.

Táňa ten večer zůstala u Mariane spát. Oblékla se do Hablundova pyžama, aby, jak říkala, líp se jí o něm přemýšlelo, a nedala jinak než spát na půlce, kde spával on.

Mariane by se ráda dozvěděla něco o tom, jestli tu Táňa někoho má a jaké to je nechat tak daleko svoje dítě, ale Táňa jen zavřela, že s Mášou mluví, kdykoli se jí zachce, a mužský ať jí do života

Mariane neplete, a v tu ránu spala. Mariane se převalovala, usínala a zase se budila. Vedle dýchalo Hablundovo pyžamo, zatímco on byl někde tam, odkud tahle ženská přijela. Taktak umí číst a počítat, povzdechla si. Zákazníky na trhu určitě šidí s drobnými a doma má radost, jak na ně vyzrála. Opatrně objala Táňu zezadu kolem břicha a nos jí zabořila do krku. Byl to zvláštní pocit.

Erske

Z mýdla s lotosem měla Elvíra radost. Bylo jí líp. Jednou za čas se potřebuje vybrečet jako v krámě u Miškinové a pak zase může čekat dál. Je to jako pořádně vygruntovat v baráku. Sama jako by si pak v sobě lehla do čistě povlečené postele a Fedorka mohla vyhlížet zase chvíli s větším klidem. Pár týdnů. Něco jako koloběh ročních období, řekla Erskemu. Myslel si, že mu poví víc. Ale ani po pár týdnech se nic víc nedozvěděl. Jakýsi Fedorek, Serjožův otec a podle všeho lump.

Byla zima. Udeřila najednou a nečekaně, přesně jak Erského lidé varovali. Jeden den se procházel v lehkém svetru ulicí, coural listím, co v poryvech vanulo v protisměru, a ráno měli zapadanou chalupu. Roztálo to v příštích několika dnech, ale sníh, který napadal potom, nezmizel až do jara. Měl s sebou z domova mazání proti mrazu s vysokým slunečním faktorem, ale po pár dnech se stejně začal natírat tím co Charyňští. Smrdělo to, ale hlavně že po tom tak nebolely tváře. Nejdřív si brával jen jedny rukavice a šálu. A pak čepici, další dvoje rukavice na ty první a ještě jednu šálu přes tváře. Takhle tady chodily malé děti. Zabalenci, po šále se jim táhla nudle. Někteří muži nenosili šálu skoro nikdy a až do listopadu si přes den, jakmile je rozehřálo slunce, rozepnuli kabát, a než zašlo, chodili tak. Erske, i když chtěl dělat dojem, tohle nemohl. Zmrznul by. A to zima teprve začínala.

Chodil teď často k řepáčům. Vaska s Dimou uměli pár slov rusky a několik dalších lidí, jak se ukázalo, taky. Dřív uměli všichni. Chtěli být prý jako Rusové. Jíst sladký nafoukaný chleba a sošky předků řezat jako matrjošky. Dělali všechno, co Rusové chtěli. Jenže pak přišli na svoje schopnosti. Z Čevapiky se začala valit rudá mlha, starým charyňským komunistům se to líbilo. Ta barva. Erske si představoval,

jak to asi vypadalo, když si toho oblaku z červeně v Charyni poprvé někdo všiml. Z Čevapiky to bánílo, v Charyni se slavil další stupínek ke konečnému vítězství, i kmenové, zdálo se, jako proletáři půjdou ruku v ruce za sluncem, jenže to netrvalo dlouho. Je to kouzlo, začalo se po Charyni záhy mrmlat, dílo ďáblovo a kontrarevoluce. Staří se potají křížovali, mladí se zaklínali Leninem, ale k ničemu jim to nebylo. Čevapika si dýmala řepou a Charyňští ten div nedokázali napodobit. Léta poté, když umřel Velor, dostali řepáči od idiotky první televizi. Zlí jazykové tvrdí, že proto, aby jim sklaplo. V té krabici umějí Rusové přece tolik roztodivných věcí. Druhá vlna velké emigrace začala právě tehdy. Tu první zažil Hablund. Chodilo se za Bovnikem, nechávali si od něj vytloukat zuby, navzájem si kvůli povolenkám přeráželi kosti.

Tohle věděl Erske od Pšely. Vaska s Dimou ho za ní zavedli, věděli, že matka umí rusky. Odběhli někam do řepné mlhy a hned zas byli zpátky. Rukama v ustřižených rukavicích, aby mohli obstarávat řepostroj, vzali Erskeho za prsty a klopýtali s ním přes hory otlučených baněk odstaveného bloku až k matce.

Pšela tušila, že se nakonec u ní objeví. Vaska s Dimou že se budou chtít pochlubit svou matkou, jak se na řádně vychované syny patří.

Nakonec jsme skončili v něčem jako estráda, pokračovala. Asi tak před dvaceti lety. Na hlavě měla Pšela kožešinovou čepici s dlouhými střapci, pod plátěnou sukní kožené kalhoty s modrozelenými sněhulemi a nahoře koženou vestu s kapucí, seděla na neckách před chajdou, plácla rukou vedle sebe, aby si Erske přisedl.

Zpunktoval to tehdy Kavaryč, pokračovala Pšela po krátké odmlce. Všiml sis, že nic pořádně nedělá? To on jen něco, s čím si přijde sám. Pro tohle se nadchnul, protože tušil od soudruhů peníze. Že by se jezdilo po vojenských posádkách, všude tam, kde se lidi nudí a jsou vděční za všechno. Jezdil by on se skupinou řepáčů, už ani nevím, jak to celý vlastně tehdy pojmenoval. Domluvil čtyři posádky

dopředu, všechno vytelefonoval, byl tady u nás pořád. Nechával se nosit na ramenou, bratříčkoval se. Na posádkách by se ukazovala rudá mlha, před očima by jim tam řepáči nabili baterky do rádií a autáků. A Kavaryč, myslel si, sám mezitím okoukne, v čem to kouzlo vězí. Jenže přijeli na první posádku, a nic. Řepáči si loupili před vystoupením pár štamprlat na posilněnou a pak se svalili jak sudy, estrádu musel Kavaryč s velkou ostudou odvolat. Když se to třikrát zopakovalo, Kavaryč je všechny nacpal do vlaku a jelo se s ostudou domů. Od té doby sem do Čevapiky nepáchne. Šikula, co si o sobě myslí až moc a zřídkakdy mu něco vyjde.

Když mi vzkázali, že práci na poště dostane místo mě Elvíra, myslala jsem, že v tom jsou zas jeho všetečný prsty, ale tehdy to byla zásluha nebožtíka jejího děda.

Erske nic o práci Elvíry v souvislosti s Velorovými zásluhami nevěděl. A vědět ani neměl chuť. Už takhle toho na něj bylo moc. A navíc se mu to nezdálo. Že by v Čevapice přišli na vynález, co v Charyni si nad ním marně lámou hlavu? V Čevapice, kde polovina řepáčů neumí číst ani psát?

Zeptá se Kavaryče, co si o tom myslí. Až pojedou konečně někam do gulagu a po cestě bude čas. Zařídí to auto. A půjde za tím učitelem, na jeho učení ve škole se nějak pozapomnělo. Potřebuje čas a důvod být tady. Charyňští začínali být podezřívaví. Že se zabývá studiem cizích kultur, je nezajímá. Nevěří mu ani trochu. Možná bude lepší jen říkat, že je antropolog. Ale není to odpověď na otázku, co tady dělá. Že hledá někoho, kdo před šedesáti lety zmizel? Vysmějí se mu, anebo jim všem jako na povel zkamení obličej a už z nich nic nedostane.

Erske se rozhodl, že se poradí s matkou. Jí může říct všechno, když ji nevyleká. Ona teď lekala spíš jeho. Přemlouvala ho, aby už toho nechal a vrátil se. Nelíbilo se jí, že mu sahají na ruce. Většinou staří lidé. Chodili k němu a potěžkávali mu paže. Erske byl z toho

nesvůj, ale oni se jen usmívali bezzubými ústy a spokojeně pokyvovali hlavou. Napsal si o tom zvyku do notesu.

Matka strašila, že viděla něco o kmenech na internetu. Nechtěla říct co. Asi že si tu vyvářejí boty, když je krušná zima. Zima ho děsila. Matka se ptala, kde spadl tunguzský meteorit, že tam prý znova naměřili záření. Lidem v okolí vypadávají vlasy a rodí se šesterčata. Ujistil ji, že je to od Charyně daleko na sever. Tam by zimu nepřežil ani náhodou. Už teď neměl nic víc na sebe. Bude muset zajet na ten trh do Pstruh, jak o něm všichni vyprávějí. Dohodne se s Elvírou.

Auto jim nakonec půjčil Udej. Jel Erske a učitel, Udej řídil. Elvíra ani Kavaryčovi nechtěli, k čemu by jim to bylo. Udejovo auto byl starý ruský UAZ bez oken. Dovnitř šlehaly větve, prášil sníh, učitel s Udejem seděli vpředu a Erske se krčil vzadu s proviantem zabalený v kabátu. Butylky s vodkou, kilo měkkého salámu od Miškinové, pár konzerv, rachtalo to vedle na sedačce, zatímco vepředu ti dva se smáli, Erske nevěděl čemu. Hlavou se co chvíli praštil o strop, oběma rukama se přidržoval sedačky a pak usnul.

Učitel vyprávěl vpředu Udejovi o Fíle Medosjevové. Tu historii všichni znali, otravoval tím každého. Jak když byl mladý, vyslali do Charyně tuhle spolehlivou soudružku, aby mu první rok pomáhala, než se naučí všechno zvládat sám. Sama učila už léta v podobném zapadákově a věděla, jak v malotřídkách věci chodí. Jak je třeba mezi žáky různého věku rozdělit úkoly, aby se navzájem nerušili a všechna učební látka se zvládla probrat do konce školního roku. Tak mu to stařešinát vysvětlil. Ve skutečnosti šlo především o ideologický dozor. Jestli žáčkům správně šteluje hlavy a nezapomíná na Leninovy poučky. Říkalo se, že ti dva spolu ten druhý půlrok, než ji zase odvolali tam, odkud přišla, vedli i společnou domácnost. Ona chodila do práce v khaki přiléhavé sukni s kazajkou jako poručice armády a učitel za ní poskakoval s pomůckami, ruce plné učebnic,

vycpaných hrabošů a kříd, které mu z nervozity padaly před tabulí.

Kdybyste si jen dokázal představit...

Udej kouřil, dával pozor na cestu a neposlouchal ho.

Ty metody...

Učitel už si potom, co soudružka odjela, v Charyni s nikým nic nezačal. Říkalo se, že on jí prý zamotal hlavu stejně tak, doma že už nikoho neměla. Žvásty, pomyslel si Udej. O neotevřených dopisech převázaných provázkem, které Fedorek po smrti Fíly do jednoho vyhodil, neměl nikdo z nich ani tušení.

Erske se probral, když Udej v poledne na chvíli zastavil, a potom hned zase usnul. Probudil se, když slunce stálo šikmo, chýlilo se k večeru, byli na místě. Z auta viděl kolem dokola jen zelení obrostlé betonové zdi. Zdi bez střech, bez střechy věž se zrezivělými schůdky, rozpukaný betonový plácek, tam vystoupili. Skrz vyvalené zdi probleskovaly mezi stromy zbytky podlouhlých dřevěných baráků, spíš sutiny než domy. Před polorozpadlou zdí vpředu stála čerstvě natřená modrá budka s otevřeným okýnkem jako pokladna před omšelým letním kinem, dva Korejci a jedna Japonka tam čekali na lístek. Celý areál bývalého lágru F576 byl oplocený ostnatým drátem, aby místní zdi neroztloukli na správkou svých baráků, jak jim řekl mužský v pokladně, když se asi po dvaceti minutách odněkud vrátil a všem jim po padesáti rublech prodal lístky. Ke každému dostali špatně oxeroxovaný prospekt o historii lágru, přečíst z toho nešlo skoro nic. Mužský pak zavřel budku a prošel se s nimi kolem dokola. Japonka fotila, co se dalo, jeden z Korejců poplakával, jako japonský špion tu byl prý zavřený po válce jeho otec, druhý se loulal vzadu a občas rychle sebral některý z kamenů a strčil jej do pytlíku, co měl kapse. Udej ani učitel na prohlídku nešli. Na plácku parkoviště před budkou kasou si sedli do auta, poslouchali rádio a přikusovali salám. Erske se pak ještě hlídače dovolil, a když ostatní odešli, vylezl na tu věž a posadil se tam na kameny. Byla už tma.

Slyšel to rádio z auta, jinak nic. Hlídač před budkou pod baterkou počítal peníze a pak už jen čekal, až bude moct zamknout.

Erske si představoval, jak to tady asi vypadalo. Ploužící se hubenouři, šikana, vši, vyčerpání. Opravdu se ale lekl teprve tehdy, když lezl po schůdcích dolů a jeden se pod ním propadl. Hlídač poprosil Udeje, jestli by ho vzali autem domů, bydlel nedaleko. Udej souhlasil a navrhl, že tady někde okolo zůstanou na noc. Všechno, co potřebovali, měli s sebou. U tmavé boudy vyhodili hlídače a pak začali hledat místo na spaní. Nic se Udejovi nezdálo. Duje to tady, říkal, nebo tam viděl vlčí stopy, vždycky něco. Už dávno nejeli po cestě. Erske si myslel, že Udej je větší kabrňák. Že kam lehne, tam spí, zvláště po tom, co od rána řídil. Ale neříkal nic. Kde jsou zvířata nebo kde je fučák, tomu nerozuměl a učitel mlčel. V autě, když vezli hlídače domů, se učitel z ničeho nic sám rozpovídal o tom, že z Erskeho učení nic nebude. Prý to ví od Kavaryčové, přišla za ním, aby ho vzal, ale předsednictvo bylo proti. Vědí nejlíp, koho potřebují, prohlásil učitel a šilhal přitom oknem někam ven. Udej se zasmál. Tak to sakra řekni, že jsi posera, učiteli. Já jsem taky a říkám to na rovinu.

Zastavili na místě, kde to vypadalo jako všude jinde, jen dál už se autem dostat nešlo. Erskeho nafukovací karimatka vyvolala bouři smíchu, no a co. Vybalili spacáky, igelity a deky, Udej rozdělal oheň, kolem se postavily krabice s jídlem, flašky s vodkou zbyly ještě čtyři.

Erske z toho neměl dobrý pocit. Takhle v tajze ještě s nikým nepil. Udej do něj drcal a v palčácích mu strkal flašku. Pij. Pij, ty svině. A povídej nám o Elvíře. U mě doma byla jen jednou, a to už je dávno. Ještě než potkala toho svýho Fedorka. Ale o vás dvou mluví celá Charyň. Učitel vás několikrát šmíroval u bahňáku, když jste si tam v létě zašli. My tady moc plavat neumíme. Mně osobně by do vody nedostalo nic. Umíme jiný věci. Zpívej. Každěj ted'ka zazpívá.

Učitel zazpíval fistulí jakousi školní vlasteneckou píseň, Udej souhlasně zamručel.

Teď ty, strčil do Erskeho.

Nějakou o mamince. Nepřijede na návštěvu? Klidně bych ji k sobě vzal. Řekni jí, ať zase vezme ty dobrý dánský sladkosti, cos přivez. Už nám v pasjolku došly. Jenže ty pěkný věci o nás sis asi nechal pro sebe, co? Co jí furt říkáš? Že tě zebou mokré ponožky? Že žerem rukama? Že s Dánama máme špatný zkušenosti?

To už je dávno, řekl učitel a napil se. Napil se i Udej a Erske taky.

Jo dávno, řekl Udej. A já ani učitel o tom Dánovi nic nevíme. Je ti to jasný?

My se ještě tehdy ani nenarodili, že jo?

Jasně, učitel má pravdu. Takže ne abys u vás na výboru něco prokec. Hablund odjel a už vo něm nikdo neslyšel. Vlastně na něj tady pořád čekáme. Aspoň Saška. Až nám konečně promítne ten svůj film. Moc rádi bychom viděli, jak to tady za starejch časů vypadalo. Cha cha.

Jen ho odjel někam vyndat z kamery.

Přesně. Učitelскеj je študovanej, to se hned pozná. Udej dal učitelu herdu do zad.

Zpívej!

Nic neumím.

Do pařezu vlítnul nůž. Kecy. Tak opakuj po mně. Dobře.

Jestli jenom kváknu, tak moje máma chcípne.

Jestli jenom kváknu, moje máma chcípne.

Třetí prázdná flaška se odkutálela od ohně a do minuty všichni tři zařezávali, slyšet to bylo široko daleko.

Tu noc sněžilo. Sněžilo hustě a dlouho a každému z těch tří se zdály sny. Udejovi o ženských. O Doranově vdově, jak spolu popíjejí u něj před domem a nadávají na Hablunda tak jako vždycky, o Elvíře, o tom jejich večeru, kdy byli oba namol, a někde ve snech tam byla

i Erského matka, co jí nemehlo Erské pořád volá jako o život. Velká sněhobílá žena s rudými ústy, napůl bohyně, napůl nejkrásnější nafukovací panna.

Učiteli byla zima. Spacák měl starý, dávno proleželý a spát na sněhu nebyl zvyklý. Něco nepěkného se stalo, jenže už si na to skoro nikdo nepamatuje. Na duchy nevěřil, to by mu Fíla Medosjevová dala.

Když se Erské ráno probudil, oči přecházely tím jasem. To ticho. A radost, když si vzpomněl na včerejší večer. Udejovy obhroublosti, vem je čert, hlavně že byl Hablundovi na stopě. Několikrát mu za ty měsíce skoro ruply nervy, ale vydržel to. Čekat půl roku. Vyplatilo se to. Stačilo dát si s mužskými ty tři flašky ve správnou chvíli a Hablund tu byl najednou s nimi. Peníze ještě nějaké má, teď už se toho chytil a nepustí se. Řepáči, učení, gulagy, to všechno půjde stranou. Stejně ho jako učitele nechtějí, gulag jeden včera viděl a řepáči homo sovieticus zkřížený s domorodým kmenem... Dal se do smíchu, až pak ho napadlo, že ti dva možná ještě spí. Asi je to úplně zasypalo. A pak si uvědomil, že nevidí Udejovo auto. Vyskočil a začal lítal kolem dokola jako pomínutý, ale nikde nikdo. Asi pro něco odjeli a nechtěli mě budit, utěšoval se, když si zavazoval boty. Ale než si dobalil, světlo mu. Nechali ho tu. Udej se probudil a přišlo mu to jako náramná legrace. Vzbudil slabocha učitele, ten se nevzmohl na nic, než na trochu špatného svědomí v autě cestou do Charyně. Dávno ho už spláchli vodkou. Jak to, že je vlastně neslyšel, když odjížděli? To ticho. Hmátl si do uší. V každém měl z polystyrenu z přenosky, kde měli jídlo, jeden žmolek. Pojistili si to. Zvířata. Gulag na ně, na prasáky, stačil si ještě Erské pomyslet, než ho seškrtil strach. Najednou se nemohl nadechnout. Jako by mu hrudník navíc stáhli páskem, jako by ho nadto ještě bouchli palicí. Pletlo se to. Stromy, ze kterých se sypal sníh, oblaka bílá jako ony, plošky modrého nebe jako zmotaná šachovnice. Rychle se vydal po nezřetelných kolejkách Udejova džípu, byla mu zima, nesmí se zastavovat. Kdyby se mu tak

podařilo dojít k hlídačově chatě. Nepamatoval si, jak dlouho od ní včera jeli, pospával. Ted' nevěděl, kudy. Nechtěl o tom moc přemýšlet, aby panice nepropadl úplně. Kdyby to bylo v létě, najde vodu a vydá se po proudu. Koleje džípu byly čím dál méně čitelné. Kdyby narazil na stopy zvířat, půjde po nich, ale žádné neviděl. Věděl, že i kdyby šel v kruhu, nepozná to, protože stopy mezitím zapadají sněhem. Nakonec se snažil jít tam, kde bylo mezi stromy nejvíc místa. Kde to bylo nejširší, tou cestou snad jeli.

Vždycky o tomhle jenom četl. Někdo se ztratí, je zima, neví, kam má jít. Snad po tom někdy i podvědomě toužil, hlupák. Má, co chtěl. V Charyni by ti duchaři řekli, že právě proto, že to chtěl, se mu to taky stalo. Kvůli tomu se přece rozhodl stát antropologem, ten tlustý brýlatý chlapec, kterému nikdy nešel tělocvik. Zkusit si, co je to být chlap. Nakonec mu i ramena narostla a místo brýlí začal nosit čočky. Potají si je obden vždycky někde v Charyni za barákem měnil za nové. Ani nevěděl, proč se za to styděl. A ted' tu zařve. Stejně jako Hablund Doran, pomyslel si.

Měl toho z těch dvou o Hablundovi toho včera vypáčit víc. Nožem by to tu ted' vyrýpal do kousku kůry, svíral by to v dlani, až by ho ledového našli, a stará paní Krasnoludková by se konečně v klidu vyspala. Ucítil slzy v očích. Jen to ne. Prsty už měl tak tuhé, že by žádnou kůru stejně v ruce neudržel. Jít. Jít a nezastavovat se.

Hlídač nejdřív neviděl nic. Vyšel ven, aby si nacpal dýmku. V domku měl přetopeno. Trochu se provětrá, nadýchá se čerstvého vzduchu. Bud' mu mrznou nohy, nebo je v domku vedro k zalknutí. Když v táboře ještě jako mladý pracoval, v barácích to bylo stejně tak. Jenže většinou to byla ta zima, co tam měli. Vedro zřídka. Na kamnech se pak pálily ponožky, škvařila se guma z bot, lilo z nich, a stejně se tam tiskli, jako by si chtěli to teplo nastrádat na potom. O to řezavější jim pak připadala zima. Za trest.

Jednou se hlídači podařilo utéct. Ještě s dalšíma dvěma si získali důvěru a pustili je ve třech na dřevo. Poslouchali, jestli jsou slyšet

sekyry, tak je z lágru kontrolovali. Postupně se vzdalovali, cestou osekávali stromy. Pak se rozutekli každý na jinou stranu. Hlídač si znovu nacpal dýmku, zdálo se mu, jako by se v dálce mezi stromy něco blýsklo. Zmizelo to. Zase začal padat sníh.

Na útěku hlídač tenkrát klečel za stromem. Na bobku pospával, myslel si, že jen dává pozor a odpočívá, a najednou ho někdo zezadu čapnul pod krkem. Jmenoval se Buro. Měl pušku. Představil se mu a pak ho vyměnil za pytel cukru a pochvalu od vedoucího lágru. Všivák domorodec. S rozplácíým frňákem. Tihle nerozuměli ničemu, politická uvědomělost žádná. Pokud z toho nešlo něco vytrískat. Pytel cukru od bolševiků. Pytel cukru a pochvala od vedoucího lágru, to je všechno, co za něj ten ničema Buro dostal. Bljad'.

Šedá tečka, které si hlídač před chvílí všiml, byl nějaký muž. Blížil se. Padal co chvíli do sněhu, zase se zvedal, vlekl se, musel jít několik dní.

Tři dny a tři noci se dával Erske u hlídače dohromady. Nechal se krmit horkou polévkou, usínal a pak se probouzel v noci, vnitřek domku ho děsil. Měsíc ozařoval řady otlučených plechových hrnků, visících v řadách pod sebou, v policích stály desítky odřených misek se lžícemi, pruhované mundúry visely na stěnách jako stažené kančí kůže v lovecké restauraci, pár starých polámaných motyk stálo v koutě. Hlídač spal s puškou, Erskemu sliboval, že nic neprozradí. Pssst. Myslel si, že je Erske na útěku. Pomatenec. Na cestu dál mu dal jednu z těch hrozných lágernických misek, lžíci, hrnek, něco jídla a kompas zašlý jak z trosk korábu, potáhlý šedivinou, taktak, že prosvítala ručička. Nemůžu se odsud hnout, říkal hlídač. Nešel ho ani doprovodit ven.

Erske vyrazil s plátěnou taškou. Zarachtala lágernickým nádobím pokaždé, když udělal krok. Po domku hlídače byla veta za pár chvil. Rozhodnutý ani jednou se neotočit, aby zbytečně nepanikařil, srdce mu tlouklo ve spáncích a tajga šuměla jako obří mořská škeble přímo u ucha. Zimu nevnímal. Nic víc než ten jeden krok,

co měl před sebou, mu nesmělo do myšlenek. Šel, než se setmělo, a na nohou byl znova, hned jak se další den rozednilo. Ruce pádla, nohy lopatky, co odhazovaly sníh, hlava stroj na myšlenku vpřed. Stromy se barvily do oranžova, tančit viděl všechny lesní bytosti. Tu byl sníh planina diamantů, tu vodní hladina, do které chtěl skočit a navěky s ní splynout, tu sálal teplem, že měl chuť strhnout si čepici i rukavice, a jen zbytky rozumu mu bránily. Záblo ho až od třetího dne. Nic, nic, a pak najednou s hrůzou zjistil, že ruce mu končí u zápěstí a nohy pod koleny. Dál už to jenom slabě svrbělo. Obojí by mohl použít jako prkýnko na sekání špeku, co měl od hlídače, tak málo zbývalo v končetinách citu. Chtěl se tomu nesmyslu zasmát, ale s ústy se nestalo nic. Jako by mu je někdo na tvář jen domaloval, modrou nehybnou dvoučárku. Tloukl si do ní a seshora se přitom na sebe díval. Z vrcholku stromů, na kterých se mu usadila jeho vlastní hlava a komandovala vpřed a nezastavovat se lhostejně pozorující Erského, člověka minibrouka na pochodu tajgou k Charyni.

Lili přitom v duchu telefonoval snad tisíckrát. Je třicetiletý muž, který má nejvíc na světě rád svoji matku, úchyl? Že se dá takhle směšně chcípnout, to ho v Århusu nenapadlo. Zemřít jen kvůli tomu, že se člověk na chvíli zastaví, aby si odpočinul. Život pak vyvane ven jako oknem vůně oběda, jako uprdnutí. Smrt z hlouposti. To Erskemu od čtvrtého dne začalo vyhrávat v hlavě spolu s povelom vpřed. Na každé slovo smrt udělej jeden krok, jinak se odsud nevyhrabeš.

Hablund je Erskemu v tuhle chvíli úplně jedno. Komu chtěl co dokázat? Zavděčit se staré ženské, co má dost možná na krku vraždu? Co když ho sem poslala jen proto, aby on sám náhodou nepřišel na něco, co policii uniklo? Nebyla Mariane svázaná ve skrčenci v jednom z těch kufrů, co měla ta stará ruská lesba v předsíni v policii u stropu nad tou velkou Hablundovou fotografií?

Byl to objev. Že se zima s vyčerpáním projevuje jako opilství. Že se mu chce tančit vleže a zpátky domů jako dítěti. Už o sobě napůl nevěděl,

a tak to, co viděl, bral s rezervou. Hablund Doran. Jistě. Klidně by ten stoletý stařec mohl kolem projít v noční košili a dát se s ním do řeči. Proč ne. Alespoň by mu dělal společnost. Erske by se ho zeptal, jak to v Kodani vypadalo za starých časů, nechal by si vyprávět o té jeho hloupé továrně na obvazy...

V prstech cit neměl, a tak musel po kůře kmene přejet vlastní tváří. Ty vrypy tvář cítila, nápis Hablund Doran, po šedesáti letech rozšklebený skoro k nepřečtení, nezmizel. V dutině stromu nad nápisem našel Erske fotoaparát. Vytáhl ho ven pomocí klacku, před stromem zůstal i ten kříž. Erske padl na zem a zuřivě začal rukama odhrabovat sních.

Šiblo mu. Cítil to. V hlavě že cvakla výhybka a tramvaj myšlení se bez řidiče řítila do tmy. Dutinou toho stromu někam pryč tunelem do nevědomí. Když byl Erske malý, ptal se Lili, proč na celém světě má jen on ji a ona jeho. Dostal tehdy pohlavek a Lili se dala do pláče. Ptala se, jestli je mu to málo, a slibovala angorskou kočku, velký dětský pokoj, návštěvu cukrárny...

Erske teď hrabal jako pomínutý. Sních měl za krkem, tál mu po tvářích, po obou stranách se vršila kupa.

Amok byl pryč asi za čtvrt hodiny. Oklepal se jako pes, seřídil směr podle kompasu a pokračoval dál. Vpřed. Nohy jako lopatky na sních, ruce jako pádla, mozek ptakoještěra. Člověk minibrouk s důležitou misí, co se na chvíli zapomněl, a teď už má zase všech pět pohromadě. V ruce plátěná taška s lágernickým nádobím, na krku Hablundův šedesát let starý fotoaparát Graflex.

Hablund

Nakonec to byla velká sláva, i když si Hablund sám nebyl jistý, jestli se tak trochu nezbláznil. Vzít si Sašku Pavličovou kvůli tomu, aby mohl odjet zatelefonovat Mariane, je přece šílenství. Anebo není?

Začínala zima, a to bylo vždycky v Charyni období svateb. Nebyli zdaleka jediní. Lidi se párovali, aby měl kdo vytápět chalupu, když je druhý venku, aby mužští nosili dříví a ženské ráno na kamnech hřály čaj. Na jaře šli někteří na čas od sebe, ale se zhoršením počasí se zase k sobě vraceli, rozvody nebývaly potřeba.

S prvním sněhem se začaly vyťahovat sněžnice, vysoké kožešiny nové čepce, rukávníky, boty nad kolena, Hablund svou evropskou výstrojí budil pozornost. Na rukáv mu Mariane našila kousek červené látky, aby byl na sněhu zdaleka vidět. Než půjde s mužskými na lov do tajgy, Saška mu to bude muset odpárat, aby jim soby nepolekal.

Svatba samozřejmě nebyla hned. Nejdřív spolu jen chodili. Sem tam vesnicí a Jovaka i Páva Pavlič jim přáli a ostatním se ulevilo, že o Hablundovi už se dalo říct alespoň to, že je Saščin nápadník. Až do svatby bydlel pořád u Josipovičových a stále častěji ho zamykali. Bylo to alespoň v polovině případů, kdy někdo odešel ven. Mrzelo ho to, hlavně když měl domluvenou schůzku se Saškou. Vztekle kopal do dveří, ale rozbít okno se bál. Všechna voda v kýblech by v tu ránu zmrzla na kost, mléko taky, do domku by navál sníh, nestálo by to za to. I věční charyňští opilci se v zimě chovali rozumněji. S flaškou se nechodilo dál než před vrata domu, aby se cestou zpátky neztratili, nezapadli, nelehli si na sníh. Když Saška přišla na to, že Hablunda zamykají, rozezlila se. Velor si ji vzal stranou a něco jí vysvětloval, Hablund byl u toho, ale neslyšel je a nic mu pak o tom nechtěla říct.

Lidé začali Hablunda častěji zastavovat a sahat mu na paže. Nejvíce u někoho vevnitř, když býval svlečený jen do košile, ale i přes všechny ty zimníky, vatované kabátce a dánské pletené svetry. Jenom na svatbě si na něj takhle sáhly dobré dvě desítky lidí.

Velor říkal, že je to krajový zvyk, a když se Hablund ohradil, že nikomu jinému se to nedělá, prohlásil, že ho tím berou mezi sebe a měl by si toho vážit.

Hablund zpozorněl. Pokud totiž to sahání opravdu znamenalo, že se tím stává jedním z nich, zavánělo to na sto honů Kavaši. Rituálem, o kterém v Našem světě bájil článek, který ho přiměl začít se o Charyň zajímat. Psalo se tam, že s něčím podobným se lze v současnosti setkat jen na pár odlehlých místech amazonských pralesů a v několika východoafrických údolích. Nic přesnějšího se tam o tom nepsalo. Články bývaly obvykle plné barvitých popisů účesů, tetování a originálních košíkářských postupů, ale o Kavaši se nedozvěděl nic víc, než že už téměř vymizelo a pro dotyčného je velkou poctou. Hablund tehdy do Našeho světa napsal dopis čtenáře, chtěl vědět podrobnosti, ale neodpověděli mu.

Velor si všiml Hablundova přemítání. Vzpomněl si na svou vlastní svatbu s idiotkou a musel se pousmát. Tehdy ještě netušil, že se do Smolenska za Naděždou nikdy nevrátí. Že tu proti své vůli zapustí kořeny a pak už se mu ani nebude chtít.

Saška postávala na druhé straně zasedací místnosti celá ruměná vzrušením. Čekala, až k ní Hablunda přivedou. Velor na sebe vzal dobrovolně funkci otce ženicha a Hablunda se držel jako klíště. Pěskoval ho, dohlížel na správné chování.

Potáhni si cípec košile! Neobcházej z pravé strany kamna! K nikomu nebud' otočený zády!

A Hablund se činil. Točil se dokola, aby byl ke každému čelem, až se mu motala hlava. Pak přišly na řadu přípitky všech důležitých charyňských činovníků.

Miškinová předala Sašce sadu utěrek a Hablundovi kožešinou vložku do palčáků, Páva Pavlič věnoval novomanželům stoličku ke kamnům, Péťa Bovnik přitáhl několik velkých láhví samohonky a Jurek Glaznikov věnoval Hablundovi úplně nové kožené kalhoty. Saška pak Hablundovi pošeptala: Ty jsou po někom novém, koho přivezli do lágru, Jurek se tam s nimi zná a levně od nich nakupuje, Hablund to ale v té vřavě přeslechl a jenom se vděčně usmál. Kdo by nebyl na takovou novou ženu pyšný.

Na dokumentaci Hablund samozřejmě myslel taky. Celé jedno odpoledne věnoval tomu, aby idiotce vysvětlil, jak kameru držet, kde se spouští a vypíná. Důrazně ji poprosil, aby ji za žádných okolností nesundávala z krku ani neodepínala řemínek, aby jí kamera nespadla. Stativ nakonec zavrhl, vrážela by s ním do lidí.

Slavilo se čtyři dny a čtyři noci. Tolik jídla, kolik se na svatbu sneslo, předtím Hablund pohromadě v Charyni nikdy neviděl. Kotle hovězího, hromady vařené mrkve, kýble zelí, plechy sladkých mastných moučných koulí a kopce bonbonů.

Jedli, dokud mohli, než ženské začaly přinášet polévky z jehličí a nalévaly do misek, aby se protáhl žaludek a mohlo se pokračovat dál.

Celá slavnost probíhala v budově stařešinátu. Stůl, kde si předtím soudruzi členové unaveně podpírali hlavy, se pod tíhou jídla prohýbal a Saška co chvíli odbíhala, odnášela kousky z hostiny i trestancům v kobkách naproti, i když přímo se účastnit měli zakázáno. Hablund se za ně pokoušel přimluvit u Miškinové, ale byla neoblomná. Pořádek musí být. Stejně tak nesměli až na výjimky přijít řepáčští. Jen Buro a idiotka. Motala se mezi svatebními hosty s kamerou kinklající se jí na řemínku na krku. Hablund ji několikrát upozornil, že ji drží opačně. Byla roztržitá. Chtěla na svatbu dostat co nejvíc řepáčských příbuzných a dětí, aby se poměli, chodila ven a dovnitř se špinavými dětmi schovanými pod sukní a tu a tam se jí podařilo protlačit i někoho z dospělých.

Hablundovi se to nelíbilo. Spolek milovníků tradic přece končí svoje vystoupení všeobecnou družbou, tak proč nezačít alespoň tím, že na jeho svatbu bude moci kdokoli, koho on a Saška pozvou? Nakonec je to přece jejich svatba. Obcházel s tím návrhem všechny členy stařešinátu, jednoho po druhém, ale u nikoho neuspěl.

Velor dodal, aby vzal v úvahu, že si to nepořádá doma, ale v zasedací místnosti, a Miškinová neopomněla připomenout, že většinu z té hostiny platil stařešinát a Hablund by měl být vděčný. Stejně se ale řepáčských dovnitř pár dostalo a ven pak vynášeli jídlo několika dalším, kteří čekali s ranci u vchodu a i s pamlsky utíkali až do Čevapiky a s prázdnými pytli zase nazpátek.

Buro stál celou dobu v rohu a zamračeně přihlížel. Měl ruskou ženu a díky němu měli pracanti v tajze co jíst. Byl řepáč, ale už nebyl jedním z nich, a trhání, co si cpali jídlo do kapes, mu byli protivní. Malý Keke Kavaryč tohle nesměl. Larisa mu utírala pusku pokaždé, jen co dojedl zákusek, s idiotčinou Tamarou si hráli v rohu pod stolem.

Tihle dva, co spolu za pár let skončí jako manželé, se na Hablundově svatbě tahali o Kekeho malovaného koníka.

Saška byla štěstím bez sebe. Saška Doranová, představovala se všem celým jménem, aby si na něj co nejrychleji zvykli. Budou mít s Hablundem svůj vlastní dům, jen co jim ho příbuzní nějakých řepáčských nebo charyňských utečenců postaví, a bude z ní filmová hvězda v manželově filmovém cyklu Mizející světy, který se bude promítat po celém Dánsku. Možná tam jednou i spolu pojedou. Do té Godaně. Když se Hablunda ptala, jaké to v Godani je, říkal, že by se jí tam nelíbilo, ale nevysvětlil proč.

DORANOVI. Hablund si přál jen takovou malou destičku, jakou měli na dveřích bytu v Hansenově, ale Páva Pavlič přinesl dřevo jak tabuli pro školní třídu, každé písmeno velké jak paže od zápěstí po loket. Školní tabule to taky byla. Páva Pavlič byl ve stařešinátu přes

mládež, a tak když ze spřáteleného města Chabarovsk přišla nová černá deska na psaní, místo aby ji dal někam do třídy, vyryl do ní dlátem obrovské jméno nové rodiny. Nakonec to tak špatné nebylo. Když Hablund procházel kolem domu, kde se Saškou a Pávou bydleli, a míjel tuhle velkou nástěnku, začal si konečně v Charyni připadat jako někdo.

To osahávání paží, jak kdyby byl jateční vepř, a zamykání, jako kdyby mu bylo sedm, dělal že mu to nevádí, protože s námitkami to tu nikam nedotáhl, ale někdy mu to řádně hýbalo žlučí.

Až zaseješ semeno, hned si přestanou dovolovat, říká Pavlič a pochechtává se. Sleduje svou dceru, co s Hablundem večer dělají, protože bydlí zatím všichni tři spolu v domě Pavličových.

Hablund se nechce snažit moc. Není si jistý tím, kdy odjede. Jak si stačil všimnout, matky, které vychovávají své děti samy, a otcové s dětmi bez manželek nejsou v Charyni ničím výjimečným a je o ně postaráno díky fondu stařešinátu z věcí zabavených lidem, kteří odsud utekli. Sašce by mohl něco posílat i z Dánska, ale co když by to špatně odhadl a oblečení, než by sem došlo, by bylo dítěti malé nebo by se mu dánské hračky nelíbily? Radši by tu po sobě nic nenechával. Při styku se Saškou to má na paměti, ale ne vždy to stihne včas. A navíc není to jen tak, aby si toho Saška nevšimla.

Zapojili se spolu i do všelijakých zimních prací. Stavění trojnožek proti větru na okrajích města přesně tak, jak to stařešinát na schůzi odsouhlasil, Saška pomáhala v početných rodinách zašívát oblečení, z rozpáraných Hablundových zimních ponožek napletla čepice pro charyňská mimina. Hablund si všiml, že mají v rohu stejnou krabici, jakou mu idiotka ukazovala u Josipovičů, a po všech těch výpomocích viděl Sašku, jak si tam pečlivě odkládá svůj odznak. Hablund taky jeden dostal. Bovník mu ho domů přinesl v obálce. Stálo tam „děkují zimní sporty“ a bylo to za Hablundovu pomoc při stavbě kluziště. Dostal pak ještě jeden odznak za svůj zlepšovák.

Brusle v Charyni bývaly totiž jen staré vyšmajdané boty, k nimž se přidělávala nabroušená sobí kost. Taková brusle vydržela maximálně jednu sezonu a byla to spíš klouzavka než brusle, protože naostřený kostěný břit se rychle otupil. Botu brusle tlustou jehlou spíchnout a spárovat ji s vhodnou kostí dohromady byla přitom jedna ze zakázek, kterými si řepáči přes zimu přilepšovali. Kostí ležely na kraji Čevapiky věčně hromady. V létě obklopené rojem much, v zimě podobné strašidelným horám, na které lezly děti a propadaly jimi dovnitř, říkalo se tomu morna. Hablund navrhnul použít místo kostí staré nože, které by se pak stejně jako kosti s botami svázaly dohromady provazy a dráty, takový bazmek by mohl vydržet alespoň o sezonu déle. Nápad se ujal. Řepáčští nejprve zuřili, že přišli o práci, ale Hablund přemluvil stařešinát, aby vydal nařízení, že nože k botám mohou přidělávat jen oni, a bylo po sváru. I stařešinát potřeboval udržovat s řepáči dobré vztahy, zvláště přes zimu, a po Hablundově svatbě bylo co napravovat.

Saška to pak Hablundovi jednou večer, když se tiskli, vysvětlila. Nešlo prý o žádné zásady, ale o množství jídla, když řepácké ze zasedačky vyháněli. Stařešinát se vydal z peněz, Charyň ze svých zásob, báli se, že to nebude stačit. Stejně bude hlad, prohlásila a namotávala si při tom dlouhé hnědé vlasy na prst. Bude hlad.

Od oslavy posledního lovu před zimou, kdy byl Hablund poprvé se Saškou sám venku, uplynuly přesně dva měsíce. Přípravy na první velký zimní lov vrcholily.

Velor chodil každý den do své budky vážit píci, luštěniny, pšenici a mrkev kvůli evidenci zásob na zimu, ale hlavní roli kolchozu, hrdě vypjaté hrudě charyňského léta, v zimě nahrazovala tajga s bohatstvím lovné zvěře.

Jak to je přesně s těmi vrtulníky, které měly své malé letiště hned za kolchozními budovami a přistávaly obvykle několikrát za měsíc, Hablund nevěděl. Velor, smolenský lékař, měl vůbec svá tajemství.

Hablund si myslel, že mu časem sám prozradí, proč ho sem poslali, ale když na něj naléhal, Velor jen čím dál zarytěji mlčel. Možná se bál, že by jeho svědectví Hablund použil ve svém filmu a ruské velvyslanectví v Godani by za ním do Charyně vyslalo komando některého z lágrů. Klidně by nemusel skončit ani tady, kde by mu Buro mohl přes známé nechávat pravidelně u strážných něco na přilepšenou, ale někde na Sachalinu nebo Kamčatce, odkud by už nikdy nedošlo žádné psaní ani Naděždě.

Dejme tomu, že jsem neudělal vůbec nic, bouchl do stolu pěstí Velor, když už byli s Hablundem trochu pod parou. Dejme tomu, že jsem tady rád a za ten omyl straně děkuji.

Všichni jí děkujeme, bouchl do stolu Hablund. Co bychom si tu, soudruhu, bez tebe počali? Hablund si dal s Velorem svoje první sovětské objetí a měl pocit, že Velora chápe. Jako by se mi z mé dánské duše dělala sovětská, pomyslel si. Ta veliká, kde je plno místa pro štědrost a dvě rodiny a dvě místa bydliště, stejně jako je máš, Velore, ty. Mariane a Sašku mohu mít rád přece obě současně, jako má Velor rád idiotku s Naděždou. Každá má v jeho srdci svou komůrku a ani tam o sebe navzájem nezavadí. O žádné rivalitě a řevnivosti nemůže být řeč a o nevěře vlastně taky ne. Víra. Napadlo ho, že by vlastně rád zašel do kostela. Klekl si tam na zem a ve světle svíčky a vůni kadidla se k něčemu přiznal a něčemu se poklonil.

V Kodani takovéhle nápady nikdy neměl. Začínal tomu říkat Godaň stejně jako místní. Za chvíli nebude vědět sám, jak je to správně. Jenže kostel v Charyni není. Čemu vlastně Charyňští věří? To byla otázka, které se Hablund nemohl zbavit. Strana ani tajga to není. Tajze věří řepáctí a straně se věří v Moskvě. Když se na to zeptal Sašky, povzdechla si, že se to na něm hned pozná.

Pils s tátou, vybafla na něj.

Ne, s Velorem, zasmál se, chytil ji kolem pasu a zavířil s ní kolem dokola. Najednou se mu zdálo, jako by tu žil už spoustu let a jeho

otázky že volá zdálky někdo cizí, někdo, kdo tomu vůbec, ale vůbec nerozumí.

Velor večer pil, protože se nezastavil od rána do západu slunce a potřeboval si na pár hodin rychle od všeho odpočinout. V zimě bylo víc nemocných a navíc ta nešťastná evidence zásob, dělalo se to touhle dobou každý rok. Za kolchozním kravínem, hangáry pro dobytek, v nichž Hablund nikdy žádný neviděl, byla velká sýpka s rajony oddělených přepážek pro jednotlivé zemědělské plodiny. Zatímco v létě se vozilo dovnitř, v zimě se vozilo ven, byl to hlavní sklad charyňských zásob. I tam chodil Hablund začátkem zimy pomáhat. Podlaha kravína se vyložila listy starého pstružského věstníku, aby se nic nepošpinilo, a kolečky se všechno ze sýpky vyvozilo do kravína a pak zase zpátky, při zpáteční cestě probíhalo sčítání.

Chybou bylo, že na manuální práci s kolečky byli vybíráni méně spolehliví, jako by se snad ruční práce mohla beztrněji odbývat. Doplatili na to všichni. Nejvíce Velor, který byl za sčítání odpovědný, a rozdíl byl poznat už jen pouhým okem. Mrkev byla o dvacet centimetrů níže než v sýpce původní špinavá čára podél stěn, pšenice o deset centimetrů, ječmen o patnáct, a tak to bylo se vším. Někdo, a nebyl sám, si musel několik koleček otočit pro sebe.

Velor pobledl, na skráních mu vyskákaly skvrny z rozčilení. Takhle ho Hablund neviděl, ani když se přitížilo nějakému pacientovi. Čekala se oblastní kontrola zásob. Přijede eskadrona revizorů, rysky, po které mají zásoby sahat, byly vyznačeny červeným tečkováním, kontrola zásob probíhala proto, aby jim Velor mohl přesně říci, o kolik zase překročili plán. Do té své krabice by si býval mohl přidat další odznáček a snad na to i myslel, i když Hablundovi přišel Velor vždycky nad tyhle věci spíš povznesený, teď mu ale šlo o pověst a Charyni o zásoby na zimu. Být označen za rozkrádače veřejného majetku bylo jedno z nejhorších, co se mohlo člověku stát. Ne snad ve velkých městech, kde víc než rozkrádačů majetku

bylo pravicových centrál podporovaných západními imperialisty, nedovolených tiskovin a nacionalistických klubů, ale na menším městě, kde jsou lidé odkázáni jeden na druhého a v zimě ne stovky, ale celá světelná léta od pomoci zvenku, byli rozkrádači veřejného majetku ti největší škůdci. Velor by se svým škraloupem z minulosti těžko mohl očekávat něco jiného než lágr. Co teď?

Pro začátek bylo hlavní, aby se věc neroznesla. Klíč od sýpky měl Velor, hned ji zamkli. Ti, kteří plodiny vozili, si těžko čeho všimli, o nějaké rysce pravděpodobně neměli ani tušení, a ti, co si z obecního ulili pro sebe, nic nahlas říkat nebudou. Seznam těch, kdo se práce účastnili, byl veřejně známý.

Hablund navrhoval u každého doma udělat kontrolu. Ztracené věci se najdou a viník bude potrestán. Ale Velor se bál. Řepáči mají skryše v lese a už to tam určitě navezli. Na nikoho se nepřijde, všechno bude na něj a ti, kterým bude doma slídit, mu to nezapomenou.

Nevýhoda plánu, který se Hablund s Velorem nakonec rozhodli uskutečnit, bylo, že do něj museli zasvětit ještě někoho třetího. Bura. To, co potřebovali, bylo ze dřeva stlouct jakési podlouhlé dřevěné stoly, palety s nástavci po stranách, do každého rajonu sýpky jeden. Schovají je dovnitř a množství plodin tím navýší až k rysce nebo mírně nad ni.

Nějaké dřevo ve vesnici bylo, ale stloukat z něj na místě tak obří konstrukci by vzbudilo pozornost a vláčet se s dřevem do tajgy taky. V noci by si toho možná nikdo nevšiml, ale co když? Riziko bylo příliš velké.

Buro domluví práci u někoho z těch, za kým do lesa chodí se zásobami, s nějakým z těch dřevařských společenství, která neznají Charyň ani ona je, nebo u nějakého dozorce v lágru, který když to dá za úkol trestancům, všechny peníze mu půjdou do kapsy. Velor zaplatí, kolik je potřeba.

Buro neřekl nic kromě toho, že se zeptal, co bude Velor dělat, až se to v zimě provalí. Neprovalí. Až odejde kontrola, dřeva vyndáme.

Myslím, až se provalí, že nemáme co žrát, na to Buro.

Velor mávl rukou. Kdo ví, co bude, a jestli půjde dobře lov, tak bude jídla habaděj, myslel si a s lovem měl pravdu. Když to šlo dobře, stejně ty naklíčené scvrklé brambory a placky z hrubé mouky už v druhé půlce zimy nikdo ani žvýkat nechtěl.

Čtrnáct dní se Velor klepal, protože kdy kontrola přesně přijde, nikdy nedávala vědět dopředu. Hotové dřevěné stolce stlučené v tajze na míru přivezl Buro k zadnímu vchodu do sýpky jedné listopadové noci, Velor s Hablundem tam už na něj čekali.

Všechno šlo dobře. Nikdo je nevyrušil, stolce do rajonů výborně pasovaly, jenže když je přikryli mrkví a obilím, zjistili, že každý rajon je teď alespoň půl metru nad ryskou, podstavce byly příliš vysoké. Buro měl z toho záchvat smíchu, Hablund rozpačitě přešlapoval a Velor seděl na zemi a klel. Svítalo. Druhý den v noci všechny podstavce uříznou, Velor byl dokonce pro, aby je uřízli přesně, žádný plán už letos překračovat nechtěl, hlavně aby to měli za sebou. Buro slíbil, že přinese dobrou pilu. Ráno druhého dne ale přijela se vši slávou kontrola, předběhla je o pár hodin.

Velor dostal odznak s třemi stužkami za tak velké překročení normy, jaké nikdo z kontrolorů ještě jakživ neviděl, byla z toho pořádná sláva.

Stařešinát svolal celou Charyň na plácek před pomník hrdinů a každý byl amplionem vyzván, aby si s sebou vzal alespoň jeden prázdný pytel, že se bude z toho obrovského přebytku rozdávat rodinám. Každá si vzala pytle alespoň dva a už se začaly šířit pomluvy. Kdo že z vesničanů hodlá s nadbytkem kšeftovat, dokonce s kým, za kolik a z kterého lágru.

Kdo bude chycen za nedovolené obohacování se, dávky z charyňských zásob mu budou až do konce zimy sníženy na polovinu... znělo z amplionu, zatímco pověření lidé plnili lopatami občanům pytle. Bylo toho tolik, že děti pak ještě večer na plácku paběrkovaly zakutálené hlávky zelí a brambory, co propadly pytlům z ok.

Hablund říkal Velorovi: Jsi členem stařešinátu, řekni to. Jenže Velor, že ne a ne a ne, úplně jako malý kluk.

Přípravy na velký zimní lov znamenají leccos. Pro staré především bolení hlavy, protože už to znají a je kolem toho plno bujarosti, očekávání a nesplněných nadějí. To pokud očekávání jsou příliš velká a výsledek lovu nakonec za tolik nestojí. V Charyni v zimě opravdu občas bývá hlad. Hlad. Lidé se cpou špinavým sněhem a jedí mýdlo, protože to se vaří z kostí a všechny kosti jsou už v pasjolku v té době snědeny i ta kupa morna v Čevapice, kudy děti propadávají dolů, tak v té době už nemají kam. Většinou se už jen sedí, není síla. Tak daleko to někdy může dospět i v pasjolku Charyň, který má tři rudé hvězdy, dva Řády práce, družbu s městem Chabarovsk a od jeho vzniku uplynulo jen necelých třicet let.

Proto je velký zimní lov tak zásadní. Případný neúspěch totiž lidé odnášejí životy.

Dohled nad lovy spadal na stařešinátu do kompetence Peťky Bovnika. Povoláním doktor, ať už jaký chtěl, věcem těla rozuměl lépe než většina. Měl také jako jeden z mála hodinky s vteřinovkou, a mohl tak měřit mužům, kteří při přípravě k lovu běhávali kolečko kolem vesnice, do tajgy a zpátky, zaběhnutý čas. Běhání s dřevem, běh nabo-so ve sněhu, běh za ruku po dvojicích, to všechno patřilo k přípravě stejně jako posilování paží za pomoci zvedání těžkých heryšových špalků a přípravná střelba na cíl. Řepáčským bylo tohle k smíchu, sami se toho neúčastnili. Zocelení celoročním pobytem v chatrných příbytcích, kde nikdy nebylo tak teplo a závětrno jako v dřevěných chalupách, měli natrénováno ze života.

Řepáči, menší a šlachovitější než Charyňští, na tom bývali fyzicky lépe. Stačilo, že se budou lovu účastnit, to byl jejich hlavní úkol a v době příprav ten, že to čestně přislíbí. A pak že vykonají některé z těch obřadů, kterým se v Charyni stejně tak nedůvěřovalo, jako se vyžadovaly, protože Charyňští byli stejně pověřiví jako národ

v Čevapice, chyběl jim jen nějaký ten jednotící systém. Víra v ducha tajgy, mezi jiným. Tomu se smáli. Smáli se, až se popadali za břicha. Pochopitelně jen do chvíle, než se sami dostali do úzkých.

Bovnik stál před svou chalupou v botách šlápějkách s koženými kalhotami zahrnutými dovnitř a v kožešinové čepici s rudou hvězdou. Ze stařešinátu tohle v zimě nosili na hlavách všichni, při organizaci akcí to bylo praktické. Hned se tak vědělo, kde vedení právě je. Bovnik stál, drbal se pod čepicí a měřil čas všem mužským, kteří kolem něj po okruhu probíhali. Z předsednictva tam byli všichni, jako vedoucí kádry museli jít za příklad. Páva Pavlič klepal na jedny dveře za druhými, hnal ven z chalup omladinu na mráz, Jurek Glaznikov v novém dvojitém kabátě s vyšitým nápisem Charyň jako reprezentant fotbalu běhal už od časných ranních hodin, Velor dokonce jen v propocenému svetru, po příhodě se sýpkou byl vzornost sama, a Miškinová v šlápějkách na nízkém podpatku hecovala všechny, co běželi kolem, byla jednou z mála žen, které se účastnily. Většina z nich stála okolo a sledovala, jak si muži vedou. Manželky pobízely manžely a z hrnců zabalených v kožešinách rozlévaly každému po odběhnutém kolečku čaj a k tomu kostku cukru. Někteří muži láteřili, to ti, kterým se od minulého roku zase o něco zhoršila kondice a od léta si marně slibovali, že začnou s otužováním. Hablund se motal mezi nejpomalejšími, a když Bovnik udeřil klackem do čajníku, že je pro dnešek konec, s úlevou si oddychl.

Společně se pak šlo ještě k bahňáku.

V zamrzlém rybníčku každé ráno tyčemi jedna z rodin do ledu prosekala díru, občanská povinnost, která putovala po chalupách, a muži tam po tréninku svlečení jeden po druhém naskákali, než se rozeběhli domů. Saška to Hablundovi na jeho prosbu odpočítávala, deset devět osm, než tam skočil, na břeh litaly kousky ledu a černá ledová voda páchnoucí rybinou. Nebyl zvyklý, Hablundova kondice dělala Sašce starosti. Jako by dokonce tučněl. Bylo to sice dobře

kvůli mrazu, ale opičí dráhu z dřev a z židlí vnesených z chalup proběhl na čas jako poslední. Tužit se, tužit, soudruhu, křičel na něj zdálky Bovník a Hablund pak schválně skočil do bahňáku dvakrát, ale kromě Sašky to nikdo neoceníl. Cvičil ještě další den a ještě jeden potom, a pak se rozhodl odjet zavolat Mariane. Patří teď k Sašce, má tu závazky, lístek už mu prodají. Bovník ho jen napomenul, aby byl brzo zpátky, protože na lov budou vyrážet za pár dní, a s bratrským poplácáním se s ním rozloučil.

Saška ho prosila, aby to nedělal.

Není jim spolu dobře?

Navařila toho před odjezdem tolik, aby se na cestu posilnil anebo aby se přejedl tak, že nakonec telefonování zase odloží, protože se nevyvalí z chalupy?

V domě měli dusno, Saška na něm rajtovala, dožadovala se plnění manželských povinností. Cucala mu krk a šeptala, že odjedou spolu. Klidně že bude v Godani tou druhou ženou, jak to měli řepáči, než jim to Sověti zakázali, a Hablund by měl cítit víc, ale cítil jen zmatek a nic než to, i když už odcházel a cestou k nádraží se dalo do sněžení.

Zabušil na domek, kde bydlela pokladní, vyšla celá rozčuchaná, jako by ani neměla úřední hodiny, a když ji poprosil o lístek, vypadala stejně překvapeně jako minule.

Nebud'te blázen, Hablunde.

Sáhla mu na paži a zmáčkla dřív, než Hablund stačil uskočit. Do budky s ním ale nakonec šla, i když i sněhem jen v pantoflích a očividně nerada. Z police vytáhla koženou brašnu s množstvím přihrádek a prsty tam listovala jako v katalogu lístků nějaké oblastní knihovny. Jeden by tady ještě byl. Na zítra na odpoledne až na konečnou, a podala Hablundovi ohmataný papírek s číslem vagonu a místa.

Vlak je nákladní.

Hablundovi to bylo jedno. Zpátky domů se mu nechtělo. Zas by musel Sašku umlouvat, a kdo ví, jestli by ho tentokrát pustila. Jednou byl manžel, nemohl ji uhodit a odejít, zatímco bude plakat.

Natáčet nádraží podruhé se bál. Budova magistrály to nebyl hlouček venkovanů nebo veselice. Budovy institucí filmují jen špioni, a jaký za to hrozil sovětský trest, mu řekl minule Bovnik a Hablund si to pamatoval slovo od slova. To jeho zděšení a běs cestou od stavby ke kobkám, že se vůbec odvážil s trestanci prohodit těch pár slov. Teď tam jen postával a přešlapoval. Sníh, co plouhal ve větru při zemi, vypadal jako mračna prachu, v dálce se třepotal oranžový praporek signalizace a dvě betonové krychle stály tam, kde, jak mu trestanci říkali, se chodí do závětří kouřit a z vesnice se lidé šmajchlovat.

Ještě se pořád stavělo. Vydal se k četě ušmudlanců, stála tam i v tlehle slotě s těmi svými dřevěnými vozíky. Velor ho vzal na zasedání stařešinátu, není už nicka jako minule, když se tu potkal s Bovnikem, a mluvit bude v Charyni, s kým chce.

Vítali ho, jako by tu na něj čekali. Borja s Mítou, ty dva si pamatoval z minula i podle jmen, a Vasilisa, žena se zbrázděnou tváří a postavou jako děvčátko, přenášeli i v tom nečase z místa na místo necky s kousky starých cihel, co je pak dláty čistili a stavěli z nich zeď.

Borja s Mítou ho objali, Vasilisa mu podala ruku. V kobkách mají prý na zemi půl palce vody, na zdi pod oknem ledovou krustu a šlichtu jen poloviční, protože je odvádějí z práce o dvě hodiny dřív, je už brzo tma. První dva týdny jim prý Bovnik vlastnoručně svítil loučí, ale jak začaly přípravy na lov, už na to nemá čas. Oheň si rozdělat nesmějí, prý že by se jim od něj nechtělo a práce by zbytečně stála. Musí být hotovi na Nový rok, protože na tu dobu se plánuje slavnostní otevření nádraží, prý už jsou pozvaní komandanti z okolních pasjolků. Stihnout se to nedalo, to Hablund viděl. Navíc prý byla Vasilisa těhotná s Bovnikem.

Borja mu to pošeptal, když stála od nich kus dál. Ostatní ženské už pustili, zůstala v kobce sama, chodil tam za ní, slyšeli to.

Práce léčí živlů protispolečenské choutky, tabule s držadly, se kterou vždy přes vesnici ráno a večer ve dvojstupu chodili, tam stála opřená o kus dál. I tentokrát jim Hablund pomáhal.

Borja byl řepáč, kluk se spečenou čupřinou černých vlasů a lesklýma malýma těkavýma očima. Míťa byl Rus nebo s jistotou Sovět. Širokoplecí, růžolící se silnýma nohama velel celé četě, ale sám soustružník ani on stavařině nerozuměl. Jestli to na tu novoroční slavnost spadne někomu na hlavu, tihle za to nemůžou, pomyslel si Hablund a vřelo to v něm. O jejich zločinech vlastně nic nevěděl. Utekl jim někdo z rodiny. Ale kam a proč vlastně?

Míťa se na Hablunda díval s rukama v kapsách a houpal se při tom vyzývavě na patách.

Borja se zasmál. Aby se ta tvoje Saška k nám jednou nepřidala. Už toho tady máš plný zuby, ne?

Jenom si jedu zatelefonovat.

Všichni do jednoho vyprskli smíchy a Hablund se začervenal.

Z pošty tě nenechaj?

Někde je něco s kabelem a tam, kam chci volat, to nefunguje.

Lágerníci asi zas někde něco kutili, zabručeli jednohlasem a Vasilisa se zeptala, kdy mu to jede.

Zítra večer.

Tím pádem jdeš s náma zítra na cihly. Chodíme do opuštěného lágru. Bovnik nám to občas takhle nakáže, když dojdou. Stařešinátu se nechce platit za nový. Místo toho shrábnou peníze a nás posílaj paběrkovat do tajgy, že jo?

Že by byl stařešinát přece jen banda lumpů? Hablund to neřekl nahlas.

Slíbil jim, že na druhý den přijde. Protože se blížila hodina, kdy pro trestance chodil Bovnik, schoval se za stromem opodál a pozoroval, jak Bovnik přišel, spočítal je, a jak pomalu ve dvojestupech odcházejí. Nakonec civěl do ticha, když už tam nebyli, a na tu trosku stavby nádraží, ani nevěděl proč. Z nějakého opravdového domorodého života měl zatím natočeno jen málo. Co tady vlastně ještě pořád pohledává? Pravda, šlo by tady pár věcí zlepšit a pak ta zimní

lovecká sezona slibovala pár zajímavých snímků. Na lov si vezme fotoaparát, s těžkou kamerou se tahat nebude.

Hablund stál na opuštěném peronu. Koleje se leskly, žhnuly hvězdy, byl mráz, větší tu snad ještě nezažil. Napadlo ho jít poslouchat pod okno stařešinátu, dnes měli mít zrovna večer schůzi. Skrčil by se, nikdo by ho neviděl. Většinou se po přestávce nechává otevřené okno, protože je tam tak zakouřeno, že není vidět ani od jedné stěny k druhé, slyšel by úplně všechno. Nebo by mohl jít k oknu ženské kobky a poslouchat, jestli za Vasilisou přijde Bovnik. Zastesklo se mu v tu chvíli po Mariane, nebo jím jenom na chvíli roztrásla zlost? Proč se mu sakra chce tak málo domů? Na co čeká? Až Saška otěhotní, aby jí z Dánska mohl posílat echt sametové dupačky od Bleyle? Stál tam a chtělo se mu za ní. Za jednou nebo za druhou. Do tepla. Jenže už se zařekl, že k Sašce se dnes vracet nebude, a když se Hablund zasekne, sám sobě pak nemůže ustoupit. A pak ho uviděl. Na druhé straně kolejí, díval se mu přímo do očí. Obrovský vlk samotář se stříbrošedou srstí. Grrrr, udělal. Grrrr, udělal Hablund zpátky na něj, i když byl podělaný strachy. Vlk hodil hlavou, máchl ocasem a odkráčel zpátky do lesa. Snad že tím dostal kuráž, anebo tou zimou ztratil soudnost, rozhodl se, že přespí venku, tady na kraji tajgy u kolejí.

Už od doby, kdy bydlel s Josipovičovými se naučil mít s sebou vždycky sirky. Hodilo se to. Mužským tak mohl kdykoli připálit, ale oheň v zimě na sněhu nikdy předtím nerozdělával. V tom článku o Kavaši v Našem světě se psalo i něco o jejich zimních záhrabech. Hablund usilovně vzpomínal, ale v minus deseti to šlo stejně pomalu jako vyndat si ruce z rukavic, aby si utřel nos. Že to dělají stejně jako psi, stálo tam. Víc si nepamatoval.

Oheň rozdělal překvapivě snadno. Dřeva bylo kolem habaděj a dolní větve stromů schované pod korunou byly úplně suché, bez sněhu. Rozhrabal prašan, vyložil zemi chvojím, pokusil se vykutat

si jakousi kapsu, kterou mu tělo vyhřeje, a tam se nasoukal, oheň ho zepředu příjemně hřál.

Byl to nerozum. S trochou smůly v podobě o trochu silnějšího mrazu nebo vlka, co by se v noci vrátil, by byla po Hablundovi veta a Saška Doranová by začala marně čekat, až se jí muž vrátí, o několik měsíců dřív. Ale Hablund Doran se ráno probudil a k svému překvapení se cítil svěží jako rybička. Měl jen omrzlý nos a přeleželou nohu, ale nos po promačkávání zcitlivěl a zdřevěnělou nohu spravilo hopsání. Byl fit a dobré nálady měl na rozdávání. Pomůže trestancům s cihlami. Vyrazili hned poránu.

Dva a dva a dva nesli necky, s kolečky by se tajgou jelo špatně, Míťa, Borja, Vasilisa a dva další, přesně jim to vyšlo do párů.

Lágr jen pár let opuštěný vypadal jako cosi, co snad ani nikdy nemohlo fungovat. Pobořenými zdmi prorůstaly stromy a nebýt těch několika plácků z betonu a trčících pokroucených drátů, Hablund by klidně uvěřil, že to bylo nějaké dávno opuštěné sídliště carských pionýrů. Míťa říkal, že tábor zrušili, protože byl lidem příliš na očích, a nový s číslem F576 postavili o kus hlouběji v tajze. Má kolem dokola strážné věže, je pro víc lágerníků a celkově modernější. Borja trval na tom, že to bylo kvůli jeho, kvůli Karům, že tábor přemístili dál. Několika svým lidem jsme pomohli utéct, pyšnil se Borja. V noci zvenku podhrabali plot a Buro podplatil dva dozorce. Míťa odpoval, že odtud nikdo nikdy neutekl, a Borja se čertil, že to prý říká proto, že je Sovět a Karům nic podařeného nepřeje.

Vasilise se dělalo co chvíli špatně od břicha, cestou zpátky museli několikrát stavět, na nádraží se ale zas pustila s ostatními do práce.

Když si podávali náradí, vedly se hovory. Starší nebyly tehdy ani tři, prohodil k Hablundovi Borja.

Utekla mu žena, Vasilisina sestra, zabručel Míťa.

Chtěla, abych ji pořezal pilou, ale nechtěl jsem, tak šla za Bovnikem. Ani nevím, co jí udělal, hned pak jela pryč, děti mi zůstaly

na krku. Prý na peronu po ní zbyla kaluž krve, jak tam čekala na vlak, ale já to neviděl. Jednou volala Irině na poštu, diktovala jí po telefonu pro mě lístek, ale Irina ho ztratila. My svoje ženy nedržíme, jdou si, kam chtějí. Za Sověty, tam je to táhlo odjakživa, anebo za svým jako ta moje. Nikdy nikde předtím nebyla. Prý že se to tady nedalo přežít.

Tvoje Berila šla za lepším.

Borja popadl lopatu a praštil Mítu do zad.

Ženský jdou za penězma.

A ty tady makáš, protože seš idealista, co. Protože soudruzi nepochopili tvoje zlepšováky.

Hablund viděl, že Vasilise je zase zle. Půjdou rychle, doprovodí ji na stařešinát, někdo tam snad bude, a ještě se zvládne vrátit zpátky na vlak. Chytil ji kolem ramen a šli.

Moje sestra bydlí v Čitě, všichni to vědí, pošeptala Vasilisa Hablundovi, jen co ušli pár kroků. Většina Karů utíká tam, za Čitou máme svou osadu. Chtějí nás osvobodit, vrátit všechno zas do starejch časů. Berila všechno řídí ze svý káry. Přišla o nohy. Zanítily se jí šrámy od Bovnika, do žádný nemocnice by ji stejně nevzali. Neexistuje, nemá bumáčky. Když jsme se narodily, byly jsme s Berilou kouskem jedný nohy spojený. Vasilisa si vyhrnula nohavici a Hablund uviděl tu zubatou jizvu. Říká se, že kdo se takhle narodí, nosí svejm blízkejm jenom smůlu. Berile alespoň s Borjou pomáháme na dálku. Načež se Vasilisa chytla za břicho.

Bovnik řekne, že se mi dítě narodilo mrtvý, vím to.

Dala se do pláče.

Víš, co říká moje máma?

Co?

Že když těhotná ženská pláče, tak se pak dítě narodí a má po těle hrozně moc pih. Jednu za každou slzičku.

Vasilisa se zamračila. V Godani máte taky šamanky?

Ne, ale takhle se to říká.

Vasilisa se dala znovu do pláče.

On je taky děsně pihatej.

No vidíš.

Najednou nevěděl, co říct dál.

Ty to víš?

Borja mi to řekl.

Ta svině.

Hablund musel slíbit, že bude mlčet.

Bovnik je černej duch, řekla ještě Vasilisa těsně předtím, než se rozloučili. Nebude chtít, aby mu to, co mi udělal, něco připomínalo.

V zasedačce Miškinová něco vyplňovala v papírech. Pustila je dovnitř, divila se, co tam Hablund dělá.

Jdu na vlak, řekl. A protože si vzpomněl na obřího vlka ze včerejška a taky na tu mužně strávenou noc, ani se mu při tom netřásl hlas.

Vlak přijel přesně na minutu a byl nákladní, ale to už Hablund věděl od pokladní. Dobytčák, co měl čtyři vagony a jen jednomu se na charyňské zastávce otevřely dveře. Hablund si zkontroloval číslo na svém lístku, byl to on. Tam, kam nastoupil, to vypadalo takhle: v rozích stěn u stropu visely na drátech čtyři blikající žárovky matně osvětlující asi dvacet cestujících sedících na dlouhých lavicích bez opěradel, jen se štítky čísel na sedadlech. Po obou podlouhlých stěnách se táhly půlmetr široké police na zavazadla plné pytlů a tašek a uprostřed mezi lavicemi stál stůl, na kterém se hrály karty. Každý z vozů se něčím lišil. Vagon vedle například neměl žádný stůl, lidé tam seděli přímo na zemi vedle svých ranců a namačkáno jich tam bylo mnohem víc než v tom prvním. Všechno to byli snědí otrhanci, poplakávala tam mimina a čpělo to tam kravinci a zimním potem z nemytosti, Hablund tudy prošel přitisknutý břichem ke stěně, sedící lidé se jen bez řečí ještě o kousek víc na sebe smáčkli, aby ho nechali projít, stejně tak tudy chodil i pravodník, dlouhán

v modré uniformě, jen on tu vypadal, jak se patří. Hablund se rozhodl podívat, kam až to půjde.

O vagon vedle nebyla ani žárovka. V úplné tmě ozařované jen pruhem světla z koridoru, když Hablund otevřel posouvací dveře, seděli schoulenci. Hrby tichých lidí na zemi jeden vedle druhého. Vidět tam nebylo pořádně nic a odkudsi tam protahovala zima, v pruhu světla se točily vločky, černá studená díra, třetí třída pro chudáky.

Vlak stavěl každou chvíli. Ne vždy ale přišel pravodník, aby dveře za velkého skřípění odsunul stranou. Do dveří, kudy obvykle nastoupili nebo vystoupili jeden nebo dva lidé, by se vešel pár volů a jasným čtvercem světla, co na chvíli oslnil celý vagon, vál dovnitř snůh. Hablund se pak vždycky oklepal, i když ta trocha čerstvého vzduchu mu přišla vhod. Říkal si, že vystoupí, až uvidí nějaké pořádné nádraží, a nejen ten čtverec jasů do nikam a za ním řadu zasněžených stromů, ale jako by právě větší stanice vlak úmyslně míjel, anebo kolem Charyně tak dlouho nic pořádného nebylo. Další vagon se zdál zavřený. Hablund marně lomcoval dveřmi a už to chtěl vzdát, ale pak se dveře naráz otevřely. Vagon, ve kterém se ocitl, vypadal jako školní učebna. Fedorek by řekl první třída a Hablunda i bez železničářské průpravy napadlo víceméně totéž. Za lavicemi přišroubovanými k podlaze a seřazenými ve dvou řadách za sebou seděli lidé oblečení slušněji než jinde, Sověti i kmeni, každý vypadal soustředěně zabraný do své práce. Listovali knihami nebo se probírali jakýmisi papíry, bylo vidět, že ani při cestě vlakem nechtějí ztrácet čas. Hablunda napadlo, že tímhle vagonem by zřejmě cestoval na nějaké své výjezdní zasedání i charyňský stařešinát. Důležití lidé, to šlo uhodnout hned. Přestože když tam vpadl a skoro při tom uklouzl, tak mocně předtím těmi dveřmi lomcoval, nikdo ani nezvedl hlavu od práce.

Po chvíli okounění se Hablund potichu vytratil. Nikdo si ho ne všiml, nedivil se, s potěšením si uvědomil, že už se tu zřejmě se

svým zjevem ztrácí. Většinu oblečení, co měl z Dánska, už každodenním nošením roztrhal, zbylo pár kousků, z nichž dost už jich bylo od Sašky vyspravovaných, a cestovní pytel, co měl s sebou, páchl smaženými česápy stejně jako pytle ostatních.

Vystoupil nakonec tam, kde vystoupilo lidí víc než jinde. Kuromary, řekl mu jeden z cestujících, když se zeptal. Až na tu roztomilost, která jí scházela, to byla zastávka jako pro panenky. Barák, co vypadal jako větší budník záchodu, název stanice na něm chyběl. Stahovací okénko bylo zavřené, ale podle úředních hodin napsaných vpředu měli mít otevřeno. Bylo pár minut před šestou večer.

Když řekl, že by si potřeboval zatelefonovat, místo aby ho ten mužský v budce poslal jinam nebo se tomu bláznivému nápadu rovnou vysmál, tak řekl moment, hned to bude, jako by ani nebyl na Dálném východě, ale na hlavní kodaňské poště. Do ciziny, dodal Hablund, a to se muž trošku zarazil, ale nezamračil se ani se nezadíval nedůvěřivě, jen mu místo sluchátka, které už držel v ruce, podal jiné, o něco modernější. Stará sluchátka Hablund beztak neměl rád. Páchla cizím dechem a kouřem tabákových výparů. Vzal si to nové rád a nadiktoval muži číslo i s předvolbou.

Jak se přesně Hablund cítil, nikdo neví. Nikdo neví ani to, co se ze sluchátka ozvalo. Hablund jen sluchátko držel a nevěřícně poslouchal. Mezi větami byly krátké pomlky, zřejmě čas na to, aby volající odpověděl, ale Hablund podal sluchátko tomu muži. Jenže ten, i když se zdál tou důvěrou polichocen, odmítavě zavrtěl hlavou.

Poslouchat cizí hovory mám zakázáno. Ochrana soukromí, pošeptal k Hablundovi a šibalsky se pousmál, jako by mu právě z čiré sympatie prozradil něco ze svého profesního tajemství.

Mohu se na něco zeptat? Odpovědět mi samozřejmě nemusíte. Bylo to opravdu v dánštině? zeptal se pak ještě ten muž, když mu Hablund vrátil sluchátko, a vypadal spokojeně, když Hablund přitakal.

To víte, jeden nikdy neví, řekl, než za sebou zatáhl služební okýnko.

Vlak zpátky vám jede za dvě hodiny.

Z hrnku ještě na šťastnou cestu zpátky nabídl Hablundovi karamelovou konfetu.

To, co Hablund nechtěl dělat, jsou předčasné závěry. Takže vlakem popojel jen pár stanic, vystoupil a zkusil to znovu. Telefonovat šlo většinou rovnou z nádraží nebo z pošty. Někde telefon neměli, ale kde to šlo, skončilo to stejně jako poprvé. Zkoušel volat i do firmy, ale dopadlo to podobně. Byla to předem namluvená smyčka. Po několika minutách to jelo zase od začátku, za každou minutu se ovšem platilo.

Celou dobu cestou do Charyně myslel na to, jak mu tohle stará Irina na poště vysvětlí.

Uvítala ho mateřsky jako ztraceného syna.

Tak už vás máme zpátky, pane Dorane. Víte, že jsme se už začali bát, abyste stihnul lov? Saška ta mi tu teď plakala dva dny. To není jen ženská, co vás obstará, ale navíc vás má doopravdy ráda. Zkoušel jste to jinde, vsadím se. Já jsem Sašce říkala, že jste kujón a nedáte si říct. Tak dlouho budete mlátit hlavou o zed', až se vám z ní vysypou všechny vaše pěkné myšlenky a zdaleka už nebudete tak sympatický mladý muž.

Když Hablund vypověděl, jak to s telefonováním dopadlo, Irina na to: Tak vidíte. Protelefonoval jste majlant, co?

Vy jste o tom celou dobu věděla?

Každý to ví. Ale říct to vám, nevěřil byste mně ani Sašce a zbytečně byste se rozčiloval.

Hablund zrudl a beze slova odešel.

Naposledy tohle udělal, když Mariane koupila do Hansenovy klavír a vůbec se s ním o tom předem neporadila. Přišel domů a klavír stál na jediném volném místě v pokoji. Tenkrát zrudl a odešel ven z bytu v úplně stejně běsné náladě.

Na lov Hablundovi zbýval poslední film. Nafotí všechno kolem lovu a pojedje zpátky domů. Kmenový život tu byl znečištěn bolševismem a bolševismus sám tu byl pěkně podivný. Jedna věc jsou rudé hvězdy a nějaké ty represe, co odjakživa věrně provázejí dobré úmysly, než to celé pokazí. Ale příhody, které jako by se mu jen zdály, to je jiná. Tohle mu doma někdo uvěří? I kdyby to natočil, vezmou to jako povedený šprým.

Úplně viděl, jak by ho plácali po ramenou a někdo by mu na ten účet koupil další pivo. To by si teď dal. Alespoň by mu slehlo po česápech a vší té smetaně, co mu Saška zase připravila. Na své paže si při tom sáhnul Hablund sám. Tučnější než před několika málo dny být nemohly, protože na celém tom telefonním výletě skoro nic nejedl.

Rychle se převlékl do sportovního, Bovnik už klepal na okno. Poslední den tréninku musí absolvovat s nimi, aby se na zítřejší lov kvalifikoval.

Na večerní řepácké obřady, které měly zajistit lovu úspěch, Charyňští nesměli, stejně jako na ně u méně liberálních kmenů nepouštějí ženy, děti nebo ženy, které mají právě periodu. Jenže Hablund už měl v Charyni své známé, a v případě řepáckých obřadů tu nejpopovlanější. Tu, jíž jediné z Charyně bylo dovoleno se účastnit. Josipovičová se ani neptala, proč by. Byla řepačka a pomáhala Karům ve vesnici, jak se dalo. Bude večer, v té změti lidí si Hablunda snad nikdo nevšímne. Dala mu nějaké hadry, co si oblékl, a podmínku, že kameru vytáhne jen odněkud zpoza stromu, rušil by, a navíc by se to kvůli němu mohlo celé nepovést.

Měla pro něj prostě slabost, pro tohohle Hablunda. A navíc už byla idiotka napůl charyňská a řepácké zvyky a zákazy jí tolik neležely na srdci.

Saška z toho velkou radost neměla. Bála se, že Hablunda bude její nejlepší přítelkyně držet někde ve tmě mezi ostatními za ruku

a s horkým dechem u jeho ucha mu objasňovat věci, kterým ona sama nerozuměla. Dostávají za to řádně zapláceno, říkála Hablundovi, snad aby snížila význam celé věci, ale Hablund i z Našeho světa věděl, že obřady mohou být na objednávku, a jejich opravdovost a sílu to přitom nijak nesnižuje. Například u buddhistických mnichů se platí v hotovosti předem a šamani taky dostávají kus masa nebo nová pera do chocholu či tyrkysové korále. Ještě než odešel, splnil své manželské povinnosti, ale sémě rychle chytl do dlaně. Když odcházel za idiotkou, už spala. Má ji rád? Inu má.

Josipovičová už na Hablunda čekala před domem.

Chóry písní se nesly až daleko za Čevapiku. Hluboké hrdelní bručení mužů a o něco vyšší mručení žen doprovázely hluboké rytmické údery. Bušilo se do starých kmenových bubnů i kusů plechu. Otrhanci s nohama v chřestidlech, v kožešinových šlápějkách i naboso se točili kolem ohně v metr vysoké a metr tlusté ohradě z hlávek červené řepy. V posvátném prostoru, jak idiotka Hablundovi pošepkala a chytlá ho za ruku. Saška to tušila správně.

Byl tam i Buro, zdálo se Hablundovi. Že zahlédl v jedné z načerňených tváří jeho oči, oči nejúspěšnějšího řepáče, co podle Izikila kolaboval se Sověty, protože si vzal Rusku a žil z jejich peněz a sem ho z Charyně volal hlas kmene, špatné svědomí nebo vypočítavost. Za patričný obnos že pak možná v pasjolku povypráví, co se na slavnosti řepáčských dělo, a síla celého rituálu bude pryč. Což by bylo ovšem Burovi putna, protože jestli bude v pasjolku hlad, on jediný kromě Hablunda ví, že za to může Velorův podvod v sýpce, a takové vědění má cenu dvaceti sobů nebo tří dočista nových nákladáků s terénními gumami. Jenže Izikil o Velorově podvodu neví, a tak si tohle říkat nemůže. Snad jen Buro, táhni, odkud jsi přišel, protože na dvou pařezech sedět nemůžeš a celé, o co ti jde, je tam u nich, protože na to, že jsi Kar, jsi nikdy nebyl pyšný. A Izikilovi je to líto, protože on sám vlastně na to, že je Kar, taky nikdy nebyl tak pyšný, jak by chtěl, tak pyšný, jak snad prý bývali předkové.

Ale snaží se a tenhle obřad ať je ztělesněním všeho, co bědný kmen ještě dokáže. Je tam. Izikil, který jako starý muž o šedesát let později vyprávěl cestou do Charyně Fedorkovi o Karech a varoval jej před Kavaryčovými, tak ten stojí teď nedaleko Hablunda a soustředěně se dívá do ohně. Fedorkovi neřekl, že byl šamanem od té doby, co mu bylo patnáct, protože od první chvíle věděl, že by ho okamžitě přestal brát vážně. Jeho mluvení že by Fedorek měl jen za hloupé metafory něčeho, co se jeho samého netýká, a ne za skutečnost, kterou, než přijede poprvé navštívit rodinu své ženy, by měl nutně znát.

Izikil, mladík sotva dvacetiletý, se snaží spolu s ostatními na slavnosti lovu v ohni číst. Přimět ho, aby se rozmluvil obrazy budoucnosti, které když se stanou zřejmými, je možné je z přítomné chvíle ovlivnit. Učesat hlavu boha tajgy hřebenem, letokruhy markešů tu roztáhnout, tu, aby se na sebe naměstnaly, přimět zpívat den a noc jinačí šlágr. Každý si tomu může říkat, jak chce. Izikil prosil soby. Aby na poslední chvíli nezměnili plány a táhli stejnou cestou jako obvykle a aby se lovců nebáli, protože lovci to jsou vlastně jen trochu jinačí sobi a sobi lovci, a když se to bere takhle, nejde ani o lov jedněch druhými, ale o velkou oslavu života.

Izikil byl jen jeden z kruhu. Z nejužšího kruhu kolem ohně z těch, o jejichž přáních se mýnilo, že mají největší sílu, a tak měli tu čest tvořit vnitřní koleso, kolem kterého se otáčela ta další. Krmiči ohně hned za nimi podstrkovali ohni lahůdky a snažili se tak vlichotit nejužší kruh do jeho přízně, aby jim toho plameny co nejvíce z budoucího ukázaly. Protože když mlčel oheň, síla přání mohla být jakákoli, bez zrcadla očekávaných událostí, které odrážel, se neměla kam obracet a zůstávala viset mezi nejužším kolesem přejících si a oranžovými plameny jako pták v tom jediném bodu nehybnosti, než prostřelen šípem nebo zasažen kulkou začne padat dolů. Za krmiči ohně následovalo širší koleso zpěváků a bubeníků, několikařadý had zakousnutý do ocasu, vlnící se, skučící a mručící podle

toho, v jaké náladě se zrovna nacházel. Jak se připozdívalo, pohyby řepáčských se stahovaly v mohutných vlnách, které probíhaly po kruhu, jako by had snědl vejce a jeho tělo s ním v poryvech křečí zápolilo.

Idiotka se přitiskla blíž k Hablundovi, rukou ho držela za stehno a on zase za její, byli někde uprostřed hadího kruhu zpěváků, idiotka mručela spolu s nimi, Hablund přemýšlel, jak vyndat kameru, aby si toho nikdo nevšiml, ale nic ho nenapadlo. Za nimi byl už jen vnější kruh z řepy. Z hlav, co ve tmě a v odlescích ohně vypadaly jako dětské, jen plné nemístných promáčklin a výstupků. Hablund si vzpomněl na Velorova slova o polodementech, co se tu kříží mezi sebou, ten den, kdy byl poprvé u Josipovičů na návštěvě, a tak necitlivá slova ho překvapila. Od té doby už tu několik postižených viděl, ale nebýt těch řepných hlav, ani by si to neuvědomil.

Zdalo se, že oheň je řepáčským příznivě nakloněn. Izikil a další, co tvořili nejužší kruh, už s plameny živě rozmlouvali. Někteří divoce rozhazovali rukama, jiní jako by plameny poučovali nebo je o něčem přesvědčovali, kruh tanečníků se vlnil v křečích, slavnost dostupovala vrcholu, když tu se stalo něco neočekávaného.

Z větve vysokého heryše, pod nímž se nacházelo ohniště, se uvolnil balvan sněhu a spadl přímo do ohně. Bouchlo ticho. Rozhostilo se bezhlesí a chlad. Oheň nezápasil, nesýčel ani nezaživořil, byl poražen jediným rozmáchlým pohybem ducha tajgy, co přinesl zkázu a vmžiku byl zase pryč. Idiotka pošeptala Hablundovi: Cítils to?

Co?

Pach ducha tajgy.

Jak se pozná?

Ta vůně přišla v poryvu toho chladu. Jako když na stole rozliješ čaj a vymácháš v tom vlčí tlapu. Taky to listí odněkud. Jako by na chvíli bylo o roční dobu míň. To duch tajgy často dělá, když se objeví. Vráti na okamžik jedno celé roční období. Zatímco idiotka mlela Hablundovi u ucha, ostatní seděli jako zkoprnělí a pak se všichni

v jeden okamžik, jakoby na čísi lusknutí prstů, dali do smutečného pláče.

Smuteční pláč se pozná tak, že je to pláč všech, kdo jsou v tu chvíli pohromadě, společně propuká a v jinou chvíli, zase jakoby na povel, skončí. Tenhle přišel Hablundovi nesnesitelně dlouhý. Idiotka se přidala taky a Hablundovi chytla ruce do svých jako do želez, aby si je nemohl strčit do uší. Má bolet. Musí to bolet, řekla Hablundovi pak. Jako střepina vevnitř, jako medvědí šlinc, jako zásah. Nakonec mu tekly slzy taky, i když se tak usilovně snažil přemoc to. Plakal při pomyšlení na Mariane. Půl roku už o ní nic neví a dělá jakoby nic sám před sebou. Najednou by dal celý zítřejší lov za to, aby věděl, jaké nové sarapátle mezitím koupila k nim do bytu. Bleděmodré prostírání s kopretinami? Skleněnou kouli s hvězdičkami, co se vevnitř třpytí, když se člověk podívá proti světlu? Novou pepřenku se solničkou? Najednou to věděl: je bezbranná jako Vasilisa, když za ní do kobky přijde večer Bovnik. V Kodani by býval řekl: jako dítě. Jenže tohle bylo víc. Vasilisu by v tu chvíli pevně k sobě přitiskl.

Fedorek

Z nádraží si celá Kavaryčova rodina vykračovala, jak se patří okázale. Na všechny ty pomluvy, co museli tolik měsíců snášet, jen aby se co nejrychleji zapomnělo, protože Serjožův otec už je tady, a byly to jen neodkladné povinnosti, co ho tak dlouho drželo pryč, protože je to po všech stránkách zodpovědný muž.

Fedorek si vedl Elvíru a starý Keke Kavaryč Tamaru, ale spíš to bylo naopak a Elvíra vedla Fedorka a Kavaryčová Kavaryče, protože Fedorek se styděl, že přijel tak pozdě, a Kavaryče zrovna trápil žaludek. Možná proto byl zezačátku k Fedorkovi tak shovívavý. Inu žádný lamželezo to není, ale když bude nosit domů rubl, tak se s ním dá počítat, prohlásil o zeťákovi. Jeho práce na dráze se Kavaryčovi k Fedorkově překvapení líbila. Myslel, že podle tchána to bude zaměstnání pro ženské, ale místo toho chválil Olega Abramoviče za prozíravé rozhodnutí dát syna studovat něco s tak jistou budoucností, jako je železničářina. Magistrála nás všechny přežije, tvrdil a hned navrhoval, že na pravodničení dají i malého Sergeje. Uteče to jako voda, mručel, když Fedorek vyhazoval syna do vzduchu a líbal ho po bílých tvářičkách, bylo to jezule a rodinná chloubka.

Elvíře to moc slušelo. Zženštěla. Nosila teď delší vlasy a měla silnější boky. Už to nebyla ta čtoucí chlapecká studentka, kterou Fedorek potkal před dvěma lety ve vlaku, a vlastně se mu to líbilo.

Svatbu odbyli rychle při jedné z návštěv Vladivostoku, když Elvíra zjistila, že je těhotná, ale teprve teď ji mohli oslavit všichni společně. Elvíra s Tamarou obsluhovaly, Fedorek se cítil i přes to milé přijetí nesvůj a Kavaryč neustále opakoval, jak ho mrzí, že s nimi není Fedorkův otec. Rozhodnutí dát Fedorka na pravodníka na něj opravdu udělalo dojem a na Tamaru zase fakt, že Oleg Abramovič

svého syna odmala vychovával sám. Pochybovala, že by byl Kavaryč něčeho takového schopný.

Fedorek byl nesvůj, protože myslel na to, co mu říkal Izikil. Kavaryčovi že jsou řepáčtí kolaboranti a Tamara že navíc svou vlastní matku na stará kolena vyhnala z Charyně zpátky do Čevapiky. Jenže nevěděl, jestli to celé není lež, zášť starce, který chtěl Kavaryčovy očernit. Báł se, že se s tím vytasí, až se spolu s ostatními napije a nebude se dost dobře ovládat.

Nakonec to dopadlo jinak. Fedorek se stal členem rodiny, a tak ještě to odpoledne, dřív než se začalo pít a Fedorek mohl mít nějakou nemístnou připomínku, Kavaryč zavelel, že se půjde na učástek, a to hned všichni kromě Fedorka věděli, co přijde.

Elvíra o svém bratrovi před nikým nemluvila, a když se jí Erske kdysi dávno ptal na sourozence, odpověděla bez zaváhání, že žádné nemá, tak dobře už se v tom naučila chodit. Obura už přece dávno žádný sourozenec nebyl.

Učástek měl v té době v Charyni z lepších lidí kdekdo. Byla to jedna z věcí, kterou měli lepší Charyňští společnou s lidmi z velkých měst a byli na to hrdí. Jejich venkov že nebyl úplný, protože z chalupy se kromě zimy alespoň dvakrát týdně chodilo ještě na jeden, venkov bramborových polí a koprových a petrželových záhonů, který ti lepší nechtěli mít doma, do zóny oplocených učástků, kde se zelenina pěstovala a odtud nosila nebo vozila autem domů. Učástky byly na druhé straně Charyně směrem od Čevapiky, dílem náhodou a dílem proto, aby se z nich tolik nekradlo. Přelézt plot by pro Vasku s Dimou nebyla potíž a výpěstek vši té zeleniny závisel na dobré vůli ostatních, že ji tam nechají dozrát.

Tamara tam často v létě chodila, jak tomu sama říkala, odpočívat. Měla to z časopisů, jako je Líza nebo Chvilka pro tebe, prošlá čísla Miškinová se slevou nakupovala do krámu. Nadčasové rady nestárnou a Tamara se tam dočetla, že práce na vlastní zelenině je

relaxace pro ženu jako stvořená. Tu radu si vzala k srdci, chodila odpočívat a nadřela se při tom jako kůň, namazaná od hlavy až po kotníky krémem proti komárům. Jenže zatímco pro ostatní Charyňské chodit na učastek znamenalo především kypřit, trhat plevel a nosit konve s vodou, Kavaryčovi tam chodili hlavně za Oburou. Svůj kousek oranice a záhonů měli kus dál od těch ostatních, s dřevěnou kůlnou s nářadím a se svým synem.

Obura se narodil, když bylo Elvíře osm. Tamara zjistila, že je těhotná, vzala to tak, jak to přišlo. Od té doby, co v Charyni před pár lety postavili budku kostela, chodila by tam ráda i s Kavaryčem, ale děti pro ni nikdy žádným požehnáním nebyly. Věc, kterou se patří poříditi si k těm ostatním, to jistě, ale nic, nad čím by se rozplývala něhou. Aniž by to věděla, byla to jedna z vlastností, kterou zdědila po své matce. Idiotka lítala po vesnici a Tamaru hlídal kdekdo. Stará Kavaryčová sice seděla doma, ale Elvíra neměla nikdy žádné holčičí zdobné jméno, a kromě toho, že bylo milé si ji občas pohoupat a když začala mluvit, ty její neumělé pokusy stály za zasmání, taky zdržovala od práce a dělala nepořádky. Když se narodil Obura, bylo alespoň dobré, že to nebyla další holka. Svět by se z toho nezhroutil a Tamara taky ne, ale Kavaryč měl radost a Tamara, že ji má on, ostatně dvě děti, většina ženských to zvládne. Idiotka už tou dobou po vesnici nelítala, bydleli s Velorem sami. Starala se mu o pohodlí, snad za ty všechny mužské, kolem kterých jako mladá blouznila, a k tomu dělala Elvíře babičku. Z Obury měla největší radost právě ona. Když se dobýval na svět a byl u toho kdo jiný než doktor Velor Josipovič, bušila bez přestání zvenku na okno, jestli už to vypadá. Právě kvůli tomu povykování, které měla ve zvyku, ji Tamara nechtěla pustit dovnitř. Hned by se cpala, aby objala Oburovu hlavu, ještě když byl celý vevnitř schovaný, Velor by běsnil, kam se to strká, a Tamara by z toho měla v klíně melu.

Po Oburově narození se Jovaka k mladé rodině napůl nastěhovala a Tamara s Kekem s ní zas bydleli stejně jako krátce po svatbě.

Velor zůstal u sebe a idiotka tak lítala mezi dvěma domácnostmi. Byl frmol, byla šťastná, všichni to na ní viděli. Možná proto jí toho Tamara tolik svěřila. Viděla, že ji to těší, a zapomněla, že to nic neříká o tom, kolik toho se svojí hlavou zvládne.

Když byla malá Elvíra, idiotka s ní zdaleka tolik času netrávila. A popletla, co se dalo. Je dvě nechat samotné, pálily se hrnce, nádobí padalo z polic, takové hlídání nebylo pro Tamaru žádná pomoc. Nechat je, ať si hrají, tak ať, ale když k hlídání bylo třeba obstarat ještě nějakou práci, nedalo se na matku spolehnout. Odjakživa to s ní tak bylo. Nějakou dobu nic, a najednou se zjančila a třeba si vesnicí vedla nahou vnučku, a Elvíře už bylo přitom osm. Tamara se pak zlobila i na ni, mohla si přece už něco obléct sama, a navíc mohla venku nastydnout. Že nechávala dveře věčně dokořán, to už se ani nepočítalo, ale zvala ke Kavaryčům bůhvíjaké řepáče, sešlosti, co se táhly i potom, co šla ona sama spát, neviděla nečistotu, co by jiná ženská na ni už dávno vzala smeták, nechávala Elvíru hrát si s tesařskými hřebíky. Kavaryč o ní říkal, že je jednoduše lempl. To půtkáření ale nechával na Tamaře, pokud nemusel, nepletl se do ničeho, co shledával pod svoji úroveň.

S Oburou jako by někdo mávl kouzelným proutkem, zdálo se. Jovaka zúzkostlivěla a světe div se, sama začala Tamaru napomínat, když se o něj nepečovalo se vši vzorností. Obura musel být čistý, Obura musel mít vždy chřestítka po ruce, aby si mohl hrát, Oburovi muselo být teplo a vždy musel být do sytosti najedený a ležet směl jen v polostínu, na slunci výhradně s kloboučkem. Jeden měl přímo od Jovaky, hučku z plíny s vyšitým Oburovým jménem.

Ano. Kavaryč to říkal, aby se dávalo pozor. Tchyni že může chytout rapl a snadno se tak dojde k neštěstí. Kavaryč idiotce nedůvěřoval od začátku, a jestli někdo opakuje, že za to neštěstí, co je s Oburou postihlo, vůbec nemůže, je to on. I Tamara to o sobě říká. Jenže idiotka byla přece její matka, měla dávat pozor. Elvíra je ráda, že jí se nevyčítá nic, byla ještě dítě, alespoň něco jde v rodině mimo ni.

Upustila ho asi, takové věci se stávají. Velor pak říkal, že jeho žena musela dítě upustit několikrát nebo spíš že někam letěla a z neopatrnosti s ním buchla o rám dveří, takovéhle věci. Vždycky měl někde na hlavě malou modřinu. Byla zima, léčily se pod čepičkou. Vlastně se o nich nevědělo, než začal Obura zaostávat. Chodil, ale špatně a nikdy se nenaučil mluvit víc než svoje slova. Tamara si myslela, že se to časem zlepší, v rodině přece měli doktora, ale Velor nic nezmohl a Kavaryč se začal za syna stydět. Dělal pak, že tam s nimi v domě ani není. Ty svoje hry ať si hraje jinde, ty svoje škleby. Motal se při nich po zemi, nevypadalo to pěkně. Jednoduše to přestávalo být pro rodinu únosné. Takovéhle děti se rodí lidem, co se kříží mezi sebou, ochlastům a chudákům, co si vaří kořeny, možná řepáčům, ale Kavaryčům? Oni přece, i když tu krev měli, v Čevapice nikdy nebydli.

Když Oburu schovali do budníku na učátku poprvé, bylo to jenom na chvíli. Přijel k nim tehdy na návštěvu Buro, Kavaryčův otec. Už tehdy nebydlel v Charyni, ale v Chabarovsku. Odešel brzo na penzi do domova pro zasloužilé, bytovky se slušnou penzí, díky svým donáškám po tajze se znal se všemi důležitými z okolních táborů, bez známostí tyhle věci nejdou. Nevídal se s Kavaryčovými často, a vždycky když přijel, měl z toho Kavaryč nahnáno. Nikdy se nezbavil pocitu, že před svým otcem neuspěl. Těžko říct v čem. Měl rodinu, dům, dobře vypadal, byl Charyňský a ani v nejmenším řepáč, to, o co jeho otec usiloval, a nikdy se mu to nepodařilo, protože byla jiná doba, to všechno Keke, jeho jediný syn, měl, a přesto se vždycky před svým otcem nějak vevnitř choulil ostychem.

Protože s ním Buro nikdy pořádně nemluvil? Otcové toho přece většinou moc nenamluví. Zkrátka aby se před otcem po zemi plazilo to nepodařené stvoření, nepřicházelo v úvahu. Buro byl muž tajgy. Celý život chodil s ranci na zádech v největším vedru, v bouřích, ve sněhu, nepodarky a slabochy nemohl vystát. Zatni zuby, říkal vždycky malému Kekemu, zatni zuby, jinak tě v nich vynesou jiní. Tohle měl Kavaryč nadosmrtní v hlavě, ačkoli to ve svém životě, na

rozdíl od otce, neměl zdaleka tak často kdy uplatnit. Kekemu se totiž žilo celkem snadno, a navíc dobře vypadal. Proto si ho taky tenkrát Tamara vyhlídla. Z té pohlednosti žil podobně jako leckteré ženské a na rozdíl od nich mu to vystačilo na celý život. Kavaryč o tom věděl. Tamara že ho má jako pěkný čajový servis, co se s ním může chlubit sousedkám, a proč ne. Před otcovým příjezdem ale musel být mužem činu. Slabocha by si Buro nevážil a on nakonec také ne. A tak vzal Oburu po dlouhé době do náručí a sám ho do té boudy odnesl, než šli celá rodina otci na nádraží naproti.

Příležitosti Oburu uklidit se pak začaly nabízet samy. Když měl přijít kdokoli k nim do chalupy a nakonec i tehdy, když chtěli mít doma jen obyčejný lidský klid. A tak Obura zůstal v boudě. Neměl se tam podle rodiny ostatně vůbec tak zle. Jídlo a pití mu nosili, kýbl mu také vylévali, zem mu vylepili starým kobercem, aby tam měl tepleji, a od předminulé zimy měl dokonce elektrická kamínka, nemuseli mu takhle chodit dennodenně zatápět. Pořádili mu do boudy i malou televizi. Na videokazety nechali ve Pstruhách od známého šikuly přepsat několik osmimilimetrových filmů, co našli doma mezi harampádím. Kavaryč že prý chce vidět, co na nich je. Nakonec skončily spolu s vyřazeným oblečením a stolkem, co se kinklal, u Obury, aniž by se k nim Kavaryč dostal. Chytali kanály, tam bylo pořád něco, a navíc v barvě, nebyl čas. Obura kanály nechytal. Upozorňovat na boudu anténou, ještě to tak. Stačí, že Udej napíchl budku na obecní elektrické vedení. Byl jediným, kdo o Oburovi věděl. Před ostatními Obura po ošklivé, ale krátké nemoci zemřel. Tehdy bylo v Charyni infekcí plno. Něco se prý dostalo do vody z papíren u Aldanu a po proudu to připlulo až do pasjolku, ani to nikoho nepřekvapovalo. Alespoň že to bylo takhle rychlý, kondolovaly Tamaře sousedky s rukama od hlíny a pak se zase sehnuté vracely k vybírání plevelu, zatímco Obura čekal zamčený v boudě a těšil se, až pro něj přijdou a on půjde konečně domů.

Když se šlo k učásku s Fedorkem, o ničem z tohohle se nemluvalo. Tamara chválila letošní úrodu rajčat. Fedorek musí určitě ochutnat

její tomatové pyré a proč ne nakonec dnes, zalije tím rýži k večeři, a Kavaryč vysvětloval, jak bylo obtížné celý učástek oplotit a postavit budku, když dřevo tehdy bylo na příděl a on se nechtěl jako někteří jiní vandalové plížit po tajze a krást.

No a tohle je to, o čem mluvím, už jsme tady, řekl rozšafně Kavaryč a hrdě ukázal na učástek, který pro rodinu zřídil, hlavně prý tady pro Tamaru, a poplácal ji při tom po ruce.

A ještě něco. Jen abyste věděl, Fedorku, protože před vámi tajit nemůžeme nic, tak v té boudě...

Ve Fedorkovi by se krve nedořezal. V boudě ležel asi dvacetiletý malý mladík, oteklý a poštípaný od komárů, s tmavými fleky na pažích. Na sobě měl jen volné trenky a spal. Hejno much bzučelo nad miskou plnou ovesné kaše, v pruzích světla se v boudě tetelil prach. Nářadí bylo v přístavku vedle.

Abychom ho zbytečně nebudili, když si jdem jen pro rýč, řekl Kavaryč.

Obura někdy rád spí celý den, našinec mu leda závidí.

Elvíra držela Fedorka celou dobu za ruku a jemně mu ji mnula, z toho mu bylo špatně taky.

Tak snad abychom šli, prohlásila po chvíli Kavaryčová.

Na, něco jsem ti přinesla.

Z kapes vyndala několik švestek a popraskanými palci je Oburovi zatlačila do kopce ovesné kaše, zatímco Elvíra táhla Fedorka za ruku ven.

Je mu tady líp, zašeptala mu do ucha a pohládila ho po vlasech, a pak se Fedorkovi zazdálo, že Oburu taky, ale to už byl jednou nohou z boudy pryč a nechtěl se otáčet zpátky.

Po tak dlouhém odloučení jim to chvíli trvalo, než se zase naučili žít spolu. Těch pár měsíců, a byly to spíš týdny, co spolu jezdili vlakem a ve Fedorkově komůrce měli tu jedinou svoji společnou, vždyť to

všechno byla jen taková hra, zdálo se mu teď. On byl její bohatýr a ona jeho carevna, úplně jako malé děti. Poletovali spolu po vagonu, vařili cestujícím čaje, rozdávali povlečení a potom se honili po chodbičce a zamykali se na záchodě na krátké chvílky horkých polibků.

Vlastně je to dobře, že to trvalo tak krátce. Nebyl by ji takhle stejně vůbec poznal.

To, co cítil, nebylo zklamání, ale vlastně bylo. Jeho žena měla bratra, a celou dobu mu o tom neřekla. Měla bratra a chodila ho přes vesnici krmit jako dobytče, měla bratra, a za celá ta léta se nevzbouřila. Bylo mi jedenáct, bránila se.

No a?

Kdybys viděl, jak se k němu otec choval...

O ničem jiném spolu ze začátku nemluvili. Bydleli v přístavku, Kavaryč se přestěhoval do velké místnosti k Tamaře. Přístavek zůstal mladé rodině, i se Serjožou tam spali na jedné posteli a až do noci mluvili o Oburovi. Elvíra prosila o pochopení a Fedorek ji chápat nejen nemohl, ale ani nechtěl. Ani s ní kvůli tomu nemohl nic mít. Ležela před ním nahá, vlasy po polštáři, Serjožu konečně uspali a Fedorek jí dal jen pusu na tvář a dobrou noc.

Nakonec mu slíbila, že ho vezmou k sobě, až budou mít v Charyni vlastní dům. Budou ho vydávat za Fedorkova příbuzného, třeba i za bratra, proč ne, když jím teď skoro byl. Kavaryče se na nic ptát nebudou, a až se to rozhlásí, už to nepůjde vzít zpátky.

Největší radost jim dělal Serjoža. Fedorek ho hlídal, když byla Elvíra v práci, Tamara si říkala, že to obratné zacházení s malým má Fedorek určitě po svém otci, dívala se na něj se zalíbením. Ona sama byla na fešáky a takového mužského by si nevšimla, ani kdyby do sebe drcli a kolem dokola nebyl nikdo jiný, ale Elvíře tohle říkat nebude. Hlavně když je šťastná, a jak říká Kavaryč, mužský nosí domů rubl. Ačkoli v tom byla právě ta potíž. Fedorek už neměl žádné peníze.

Naposledy pracoval před několika měsíci. Nejdřív byl v Petrohradě, potom zemřela Fíla Medosjevová, to byly navíc ještě výdaje s pohřbem. Fedorkův otec žil z měsíce na měsíc, žádné úspory neměl, i jemu ve Voryni, když tam byl naposledy, něco nechal na přilepšenou a sám potom, co nakoupil dárky pro svou novou rodinu, neměl skoro nic. Brzy bude muset znovu odjet a Elvíru nechat samotnou. Bylo jí tehdy jen jedenáct, nakonec má pravdu a někdy věci prostě nejdou vrátit zpátky. Nebyl si jistý, jestli si něco nalhává, nebo jenom zmoudřel, protože ta černá zlost ho nakonec pustila. Vzal to tak, jak to je. Oburu vezmou k sobě hned, jak to jenom trochu půjde.

Jak Kavaryče přešel žaludek, co ho bolel v prvních dnech, Fedorek se mu jako tak skvělá partie už nezdál. Bude mít malé děti s takhle drobným mužem, to není nic pěkného, dumal, když se díval, jak si Fedorek hraje se svým synem. Už tenhle první bude malý, na nic jiného než na pravodníka ho nakonec ani nevezmou. Byla to zase ta stará Kavaryčova vrtošivost, co je s Fedorkem rozkmoťilo. A Obura. Jaké je takové dítě pro otce ostuda, prostě jeho zeť nedokáže pochopit. Kavaryč si na to postěžoval Elvíře, moc dobře si všiml Fedorkova pohledu, který po něm vrhnul, když odcházeli z učástku.

Jsem nelida, no dobře. Ale s čím on sám kdy musel zápasit? Že mu zemřela máma, si díky svému zřejmě výjimečnému otci ani nestačil všimnout. Ani si na ni nepamatuje.

Elvíra takhle otce na rozdíl od Kavaryčové neznala. Jenže teď byla vdaná žena, pod kuratelou jinou než Kavaryčovou, a tak si mohl stěžovat i jí. Byla už přece dospělá a leccos snese, věděl to. Pyšnil se jí, i když by to neřekl nahlas. Měla práci, jakou jí záviděli, byla pilná a pečlivá a nikdy mu neodporovala. Zasloužila by si někoho lepšího, než s kým on sám bude, zdá se celoživotně, v křížku. Copak on, Kavaryč, nebyl nikdy malý chlapec? Tehdy si to přece jako malý Keke všechno odžil, a teď má nárok na trochu pokoje.

O svém dětství Kavaryč před Elvírou nikdy moc nemluvil, ale Tamara to znala nazpaměť. Nakonec na tom, co říkal Izikil ve vlaku

Fedorkovi, něco bylo. Tihle dva byli bastardi. Jistě. Kavaryč byl fešák a nechal se chytit, protože Tamara to na něj šikovně upletla, ale samo o sobě by to nestačilo. Ty širší nosy a odlišné tváře, jak by si toho už jako děti nebyvali všimli? Navíc když se to o jejich rodičích vědělo. Vždyť si spolu hráli už jako batolata na Hablundově svatbě. Po těch nosech se plácali ručkama a měli z toho náramnou švandu. Tamara, dítě divočiny, jak se jí říkalo, protože když poplakávala a po vesnici hledala svou matkou, lítala při tom z jednoho konce na druhý stejně jako ona. V Čevapice byla pečená vařená. Izikilovi nakoukla do stanu, zrovna když tam spal se ženskou. S Berilou s vlasy jako žíně a nohama sobí srnky, s Berilou, co si vzala Borju a z dřevěné káry velela v Čitě odboji.

Tamara se řepáčských nebála. S matkou, když ji vzala s sebou, chodila do Čevapiky na táčky a s otcem za nemocnými. Oba dva byli ve své době někdo, a to i malá holka pozná, když se k jejím rodičům chová s úctou. Tamara byla dítě, co mělo všude otevřené dveře.

Teprve později poznala, že se Charyňští matce pošklebují. Že jinde v rodinách se vaří každý den, že jinde v rodinách se ženy motají kolem svých mužů a venku netrajdají jen tak samy, pokud nemusí, že jinde v rodinách si ženy nezvou domů večer společnost, co dělá rámus, a jiné malé holky že chodí spát, kdy se jim řekne, a ne až se samy rozhodnou. Poznala to ve škole. Odstrkování a ať jde, odkud přišla její matka, a to už věděla, že ani náhodou. Čevapika že je na výlety, ale v chatrči že žít nechce a nebude, protože si najde muže mezi Sověty stejně jako matka. Protože Čevapika znamenalo protivit se času a lidé nové doby hledí hledět vpřed. Z chatrčí se sovětský člověk už dávno vybabral a teď dělá na vyšší vývojový stupeň. Nejvyšší, když se to tak vezme.

Takhle by Tamara shrnula školní učivo o dějinách. S řepáči jančit ji bavilo, když byla mladá, ale tajgy se vždycky bála. V Čevapice mezi chatrčemi, hlávkami řepy, šrotem, kostmi a doutnajícími ohništi byla jako doma, ale tajga jí naháněla strach, který oni neměli. Du-

chové. Děsilo ji to. Nemohla se tomu smát jako Charyňští, ale nemohla to ani uctívat, nemohla nic. Možná, že tohle rozhodlo, že tam nikdy nezačala žít. Nic tomu tenkrát nebránilo. Znali ji tam a nikdo z místních se jí tam nesmál. Kekemu ano.

Keke Kavaryč byl na rozdíl od Tamary rozmazlené dítě, Larisin navoněný chlapeček. Sám Buro musel chtít, aby byl takový. Jinak by ho přece cuchal, muchloval by ho v trávě, musel by chodit bosky, něco. Starý Kavaryč si myslí, že malý Serjoža má ten svůj ostych po otci, ale má ho po něm, po dědovi. Po Fedorkovi má jen tu drobnou postavu, ale stydí se stejně jako malý Keke, když ho Buro bral s sebou mezi řepáče. S Tamarou se tam tehdy nevidali, to on sám jí to pak všechno vyprávěl. Jak neuměl nic, co děti tam, protože s otcem nikdy nežil. Jen za ním s matkou docházeli, nikdy mu nevysvětlili, proč vlastně nebydleli spolu. Buro se silnýma nohama, Buro chodec s nohama ze železa, Buro, co měl v tajze po lágrech známých jako nikdo jiný, Kekemu jen vyřezával hračky, co mu nechával pod drnem v krabici u sebe před domem a nikdy, když byl malý, ho s sebou nebral do divočiny. Když se tohle propásne, je z člověka v tajze napořád už jenom návštěvník. I když třeba umí skolit soba a spát na kořenech, oči má pořád navrch hlavy a v noci místo aby spal, leká se zvuků jako Charyňští.

Během několika málo dní Elvíra Fedorka se všemi ve vesnici seznámila. Stačilo, když s ní seděl pár směn za pultem na poště, a předvedli se mu tam všichni sami. Miškinová s malou Oleskou přišla odeslat sestřenici do Permu blahopřání k jmeninám, Udej se stavil poptat se, jak Oburovi šlapou kamínka, stará Saška si Fedorka přišourala okouknout a Vaska s Dimou, když běželi kolem, hodili do okna pošty kámen. Darebové, vyřítíl se z pošty Fedorek a Vasku, i když mu byly teprve čtyři, chytil a vrazil mu pohlavek, až mu odletěla kšiltovka.

Čí jsou?

Řepáčů. Pšely a nevím koho, na to Elvíra.

Jen co se Dima s Vaskou narodili, vtlouká jim Pšela do hlavy, že jsem zlobaba, protože tuhle práci chtěla dostat místo mě. Přitom než Pšela přečte stránku, trvá jí to celou věčnost a celá se u toho zapotí. Myslí si, jak báječně umí rusky, ale neumí. A psaní, co se třídí do pytlů podle oblastí, než je odnesou na nádraží, pletla by to. Jenže si stejně myslí, že se jí stala křivda, protože je řepačka, a řepáči mají za to, že nějaká křivda se jim děje pořád.

Fedorek slyšel Izikila drmolit mu v hlavě, jako by stál vedle něj a znovu mu šeptal do ucha.... Elvíře můžeš vyřídit, že by mohla laskavě někdy skočit za babičkou. A Dimu s Vaskou ať nechá Kavaryč na pokoji, protože Pšela se mu stará o tchyni...

S jedním řepáčem jsem se potkal ve vlaku na cestě sem. Povídali jsme si.

Povídal, jak mají řepáči těžkej život? Jak jim ho Sověti zkurvili? Když sem přišel Velor, můj dědeček, umíralo se tu na dětský nemoci. Moh bejt mnohem bohatší, kdyby chtěl. Nabízeli mu všechno. Řepy tuny, kožešiny, kouzla, ženský. Jen aby je vyléčil. A když někdo vzpomene na jeho zásluhy, Pšelu může chytit psotník. Chodila sem tý ženský, co tu byla přede mnou, uklízet po směně, to je pravda. Plácačkou tu mlátila mouchy. Jenže tohle není práce uklízečky... Elvíra se zarazila.

Co tu vlastně dělá ona sama? Něco vyplňuje, někam to hází, vaří čaj. Jednou za měsíc vyndá zezadu z kumbálu deku a dva polštáře a před barákem je vyklepe. To jen pro babky a dědky, co z Charyně nikdy nevyrstřčili nos, je div ne šamanka. Jako by psaní chodila vzdušnou poštou a Elvíra z nich dělala ty vlaštovky. Pokoru. To říkala Elvíře matka, když přišla z kostela.

Elvíra přitom chtěla mnohem víc. Když na ni Fedorek ve vlaku poprvé promluvil, jezdila každých čtrnáct dní do Chabarovsku na právní nástavbu. Ted' je z ní úřednice. Chtěla to tady trochu rozmotat. Jak to vlastně bylo. Kdo komu co udělal a na co má kdo nárok. Protože jinak se Charyň a Čevapika z toho obviňování se navzájem

nikdy nevymotají. Kvůli Fedorkovi to nechala plavat. Takováhle je. Zahrabala se. Když si spolu začali, chtěla se mu pochlubit, že tu školu kvůli němu nechala, ale pak si to rozmyslela. Jen ať si radši myslí, že je samostatná a za něčím si jde. Zamiloval se do studentky a vzal si obyčejnou ženskou z pošty.

Ten stařec, co jsem ho potkal ve vlaku, se jmenoval Izikil, ozval se Fedorek.

Elvíra mlčela, myslela na to, že právě teď někdy mohla dělat v Chabarovsku závěrečné zkoušky.

Zajímá tě, co mi řekl?

Že Charyňští jsou banda lotrů?

Že bys měla někdy v Čevapice navštívit babičku...

Dívala se na něj stejně nevěřícně jako Fedorek na Kavaryče, když mu pověděl o synovi, kterého jeho žena už sedmnáct let chodí krmit dvakrát týdně do dřevěné boudy.

Idiotka žije?

Nevím, jestli dneska, ale před týdnem žila. Alespoň Izikil to říkal. A že k Vaskovi s Dimou se máte dobře chovat, protože jejich matka se vám o ni stará.

V Elvíře by se krve nedořezal. Zůstala stát s otevřenou pusou.

Večer slyšel Fedorek, jak se Elvíra a její matka hádají. Jeho poslali za Udejem, že prý u Obury nejdou elektrická kamna. Chvilí poslouchal přes dveře, ale slyšet byl jen křik ženských, slovům nerozuměl. Kavaryč byl zticha. Fedorek si představil, jak tam ženské jen sleduje ze židle a myslí si svoje. Jenže co svoje?

U Udeje se svítilo. Kam by taky takhle pozdě chodil. Už ani teplo nebylo. Obura bude spolehlivá kamínka potřebovat nanejvýš do čtrnácti dnů.

Fedorek zabušil na okno a čekal, až se Udejova hromotlucká postava ukáže ve dveřích. Zabušil ještě jednou.

Asi se díval na televizi. Na šestce ve středu každý týden dávají estrády. Kavaryče najistotu nakrklo, že se kvůli tomu křiku nebude moct dívat.

Udej udělal přes okno na Fedorka obličej, že má jít dál. Seděl za televizí a něco vevnitř mezi dráty kutil.

U vás se to hádá, co? Udej to řekl tak, jako by se to rozumělo samo sebou. Ty hromy blesky nad vaším barákem, je to vidět až sem.

Fedorek vykoukl z okna. Chalupu Kavaryčů zahlédl jen jako kus zakrytý jinou a ty černé hrby baráků vypadaly ve tmě stejně.

Udej se uchechl. Tvůj hlavní problém je, že všemu věříš. Máš vlastní hlavu, ale zdá se trochu mimo provoz. Jak se ti u nás vlastně líbí?

Neznali se, a tak Fedorek řekl, že líbí.

Kecáš, ale dobře ti tak. Kavaryčovi jen potřebují klid na noční rodnou poradou. Znáám je, tajnůstkáře. Jen tak si mezi sebe někoho nepustí. Jsi zeť a manžel a posílají tě v noci na mráz něco vyřizovat.

Oburova kamínka prý nejdu. Tamara se bojí, že až přijde zima...

Viděl jsi ho?

Fedorek přikývl.

Ten kluk je z celý tý rodiny nejnormálnější. Hehe. Dávaj mi pravidelně peníze, abych to nikomu neřek. Doufám, že jsi v balíku. Protože Kavaryč nic nedělá a Tamara z tý zeleniny a zametání taky moc netrhne. Živím z těch peněz ještě Doranovu vdovu. My Charyňský si pomáháme. Koukej, abys do toho zaplul.

Fedorek se zamračil, aby bylo jasno, že dělat si bude, co bude chtít, a úmyslně převedl řeč jinam.

Doranova vdova nemá svoje vlastní jméno?

Saška Pavličová. Moje matka. Vzala si Hablunda Dorana. Dávno, dávno. To tys ještě nebyl na světě a já vlastně taky ne. Přijel si sem jako pán, ten Hablund. Chtěl to tady dirigovat. Panáček odněkud z Dánska. Poblouznil Sašku a pak odfrčel zpátky. Proč tu byl a co tu dělal, to nevěděla ani ona sama. Cpal se lidem do chalup. Prý točil

film. Jenže Dorance už je přes osmdesát a dá se jí houby věřit. Když se někdy půjdeš podívat na naše velkolepý nádraží, bude tam. Sedí tam a čeká. Rukama si mele mlejnek a těší se na každé vlakové spojení. Pak přijde ke mně a spolu zapíjíme, že zas ten mrzák Hablund nepřišel. Otec. Cheche. Jakej otec, když jsem se narodil jedenáct měsíců potom, co zmizel? Prej že kvůli tomu jsem taková stvůra. Přenošenej. Lezu po drátech jako opice. Jó já. Ten, na kterýho si elektrika nepřišel. Matka se tu křížuje pokaždý, co bachneme vodku. Nikoho jinýho než Hablunda že prej neměla. A pak nastaví dlaň, mám jí tam do ní něco dát. Jen abys věděl, že ty peníze za mý mlčení jdou na dobročinný účely. Matka kromě mě nikoho jinýho nemá. Na to topení se podívám. A kdyby ses chtěl někdy mrknout, jak to vypadá u Obury jindy, když se nečeká pan ženich, tak mám klíč. Udej se zas zašklebil.

Fedorek přemýšlel, jestli říct, že si Oburu chtějí vzít s Elvírou k sobě, hned jak budou mít vlastní bydlení, ale pak si to rozmyslel. Ospravedlňovat se před ním nepotřebuje.

Když se vrátil do chalupy, bylo ticho. Tamara už spala nebo to tak alespoň vypadalo. Kavaryč odešel pít a Elvíra na Fedorka čekala po bradu přikrytá v posteli. Serjoža mu byl v tu chvíli milejší, ale knoflíky na košili mu začala rozepínat ona. Rozepnul si kalhoty. Serjoža se při tom probudil, ale zůstal potichu. Udiveně se díval na rodiče do tmy. Otec s matkou se kinklali jako houpací koník, to teplo z nich sálalo až k němu.

Probudili se do studené zamračené soboty. O tom, co se včera večer mezi nimi stalo, neřekla Elvíra s Tamarou Fedorkovi nic, ale spolu mluvily jen přes něj: Fedorku, mohli byste s Elvírou zajet do Pstruh koupit malému něco na sebe, nebo: Zbytek toho rajčatového pyré ti matka schovala do lednice.

Kavaryč vyspával kus od stolu. Deku měl přetaženou jen přes břicho jako tlustou šálu, napůl svlečený z košile, obuté nohy mu plan-

daly přes okraj postele. Usnul dřív, než se stačil uložit, a teď chrápal. Alespoň neseděli úplně v tichu, už takhle to na Fedorka padalo.

Vstali a šli s Elvírou ven, hned jak dojedli. Neřekla nic, ale kam půjdou, Fedorek dobře věděl. Jet na trh do Pstruh, na to byl čas jindy. Serjožu nechali Tamaře a vykročili směrem k Čevapice.

Nedaleko Fedorkovy rodné Voryně měly kmeny osadu taky, ale Fedorek tam nikdy nebyl. Nezajímalo ho to. Ty lidi odtud viděl občas ve vesnici, to mu stačilo. Posedávali na prošlápnutých papundeklových krabicích, kartonech s kulatými dírami od jogurtů, a zevlovali. Fedorkovi se nelíbilo, jak pokřikovali na ženské. Šljucha, šljucha jedna. Ale jejich holky se Fedorkovi taky nelíbily. Po hlavách cingrlátka, mašle, malá tílka, praskaly jim na nich švy. Chodívaly na sobotní taneční zábavu, co měli v centru, kde byla i knihovna Olega Abramoviče. Tolik, co jich chodí se kroutit na to duc duc duc, nepřijde do knihovny za celý rok, mumlal si každou sobotu večer Oleg, řinčelo jim to v oknech. Fedorkovi to otcovo morouství lezlo na nervy, ale ta hudba často taky. Většinou jen pil, tancovaly holky, kluci si vybírali, kterou, a sázeli se nad vodkou, kdo z nich bude mít úspěch. Ti lepší pili pivo, vodka že je pro alkaše. Fedorek pil, co kdo lil, ale spíš ucucával. V neděli pak bylo ve Voryni jako vymeteno. Všichni spali, i kmeny doma v chatrčích.

Ve Voryni měli muzeum, etnologické muzeum kraje, ale Fedorek tam nikdy neviděl nikoho z nich se kolem ometat. Nechodili tam ani Voryňští. Jen občas přijel autobus se školní třídou z nějakého dalekého pasjolku, pořvávající výrostci se vyvalili ven, zmizeli v muzeu a pak zase odjeli. V dětství tam Fedorek chodíval každoročně se školou. Ráno v den prohlídky vždycky poprosil otce o třicet kopějek, ty položil na malý talířek té ženské u vchodu a hlavní, na co se těšil, měl za sebou. Když chodil do první, v muzeu ho to strašilo. Potom už to byla jenom nuda. Na všem prach. Přemýšlel, jak se může dostat i do vitrín, když neměly nikde díry. Na ty vybledle šedivé předmě-

ty. Jakési motanice z dřev s cedulkou obřadní předměty, plechový hrnek, co měli stejný doma, s cedulkou plechový hrnek, boty, co měl podobné otec, s cedulkou denní obuv. Byl tam i kanystr s cedulí kanystr a vycpaný panák v hadrech s klackem s cedulí Původní obyvatel voryňského kraje. Naproti stál podobný panák s cedulí. První průkopníci pokroku, i když tam byl jen jeden, ale všichni se vždycky stejně tlačili u kosmonauta. U Voryně spadl kdysi nějaký malý meteorit, kousek ho tam měli vystavený a k tomu v muzeu zřídili ještě za Svazu stálou výstavku sovětské kosmonautiky. Dva šnorchly, co měl Gagarin, helmu, kus obleku a páku z kosmické lodi. Páni. U kosmonauta to protahovali, aby už se ten den neučilo, protože pak už je čekal východ. Fíla Medosjevová vždycky předem hlásila, kolik mají na kosmonauta minut, aby si nemysleli. Ale stejně jim většinou pár přidala navrch.

Elvíra vedla Fedorka za ruku, občas jí škobrtnul. To nemůže dávat pozor? V jednom z těch opuštěných domů tvořících dělicí zónu mezi Charyní a Čevapikou by se jednou s Fedorkem mohli zařídit. Předsednictvo zabydlování opuštěných domů hlásalo jako hrdou povinnost mladých charyňských rodin už léta. Prý na to i něčím malým přispívají, ale moc toho asi nebude, když domů je opuštěných čím dál víc anebo se do nich na čas nastěhují řepáči, aby vybydleli zbytek, přemýšlela Elvíra. Taky si nebyla jistá, jestli je Fedorek dost šikovný od rukou. Serjožu oblékne jedna dvě a ve vagonu umí rozložit a složit stokilový samovar jedna báseň, ale ví, jak by si poradil se střechou a novými okny?

Fedorek zase zakopl, Elvíra se mu vysmekla a schovala ruku do kapsy.

Dej mi ji, Fedorek na to, ale Elvíra nic.

S ženskými je pořád něco. Škoda že to, co spolu měli v noci, už je pryč. Milování jim dřív svítilo na celý další den od rána až do večera jako lustr v čekárně vlakového nádraží.

Je ti něco?

Elvíra se konečně usmála a políbila ho na tvář. Uf. Ulevilo se mu.

Za heryši, kolem kostry mrtvé krásy a už byli v Čevapice. Za pár dní se čekal první sníh, ale děti běhaly bosky mezi chatrčemi a pohazovaly si kostmi a lebkami sobích mláďat. Starší dívky seděly na řepných hlávkách svázaných po několika do pohodlných sedátek a šuškaly si, sedělo se i na pytlích, na špalcích, na židlích se třemi nohami podloženými kamenem, z růžové řepné mlhy se vynořovala souostroví řepáčů a jejich chatrčí a zase se propadala do neprůhledna. Celkový obrázek o čevapické osadě si v tak špatné viditelnosti nešlo udělat. O co ale přicházel zrak, bohatě vynahrazoval čich. Všude v táboře to vonělo králičí pečení. Uprostřed tábora plápolal oheň, na plechovém roštu leželi stažení ušáci jeden vedle druhého, kolem nich byl největší frmol.

Obrovitý baňkostroj řepné laboratoře stojící pod provizorním přístřeškem z kůží a měkkého plechu Fedorka omámil jako každého, kdo jej viděl poprvé. Mánie kolem televizorů, o níž mu vyprávěla Elvíra, Fedorka nepřekvapovala. Ve Voryni byla vrcholem pokroku snaha několika mladých zřídit v knihovně místo dvou regálů s klasickou literaturou koutek kompjútr gejms. A to se pořád čekalo na připojení z města a výpadky byly na denním pořádku. Tady u řepáčů zjevně nikdo nečekal na nic. A k tomu uprostřed tajgy bez jakéhokolí zázemí. Miloval tu její vůni. Větve, když lomozí ve větru, vítr sám, mech a lišejníky. Ale sedět tu a být odkázaný na řepu? Pět let starý sen, že si v tajze postaví domek a všechno od bot až k sáním si udělá sám, se mu teď zdál jako něco z dávnověku. Z doby, kdy byl mladý a jediná láska, kterou měl, byla k přírodě. Teď má závazky. Elvíře se navíc ještě vůbec nezmínil o tom petrohradském bytě.

Elvíra těkala očima po skupinkách lidí, po chatrčích, po starých ženách, co u nich posedávaly, moc jich tam nebylo. Na Altaji prý se původní kmenové dožívají vysokého věku. Viděla to v televizi,

i o tom byl pořad v rádiu. O devadesátiletých altajských čiperných starcích, které nepotkáte jinak než s cigaretou v bezzubých ústech, a stejně vám v kopci utečou, a ještě u toho nasbírají plný pytlík brusinek. V televizi pak hned nato běžela reklama na nějakou medicínu dlouhověkosti, co si ji tam vaří. Večer se to pije před spaním, na dobírku to mohl mít každý, kdo si z obrazovky opsal telefonní číslo.

V Čevapice se stáří dožil málokdo. Starých tu bylo na pohled plno, ale bylo jim nejvýš pětapadesát. Jak vypadá stáří tady, Elvíra znala. V Charyni to nebylo o moc lepší. Zimní mráz rval ženským tváře, mužští zas měli už od čtyřiceti z chlastu třas v rukou a nohy bulky křečových žil.

Pšela byla tam, kde by ji Elvíra čekala. Stála u roštu a klackem, co měla v ruce, hrnula propečené kousky králíka k sobě, zatímco druhou odstrkovala ženskou, co si chtěla vzít. Elvíry si všimla hned, ani se nemusela otáčet. Jako by ten její pohled cítila. Párek mladých.

Sluší vám to spolu.

Pár místních se otočilo. Bylo vidět, že Elvíru poznávají, ale Fedorek z jejich výrazu nedokázal vyčíst, jak si u nich stojí.

Ani bych nečekala, že si na takovou návštěvu najdeš čas.

Trpký tón Elvíru nepřekvapoval.

Pšela si hned nato začala něco drmolit pro sebe, její zájem o návštěvu skončil dřív, než začal.

Jsem tady kvůli Jovace, řekla po chvíli Elvíra.

V tu chvíli všichni Čevapičští kolem ztichli. Tábor hlučel stejně jako předtím, ale kolem Fedorka s Elvírou se najednou rozhostil kruh hrobového ticha.

Zdá se, že všichni vědí, o čem je řeč, pošeptal Fedorek Elvíře. Tohle slyšet nepotřebovala, raději měla přijít sama. Všichni kolem se na ně dívali. Zaposlouchala by se do hlasu půlky své řepáčské krve, kdyby s ní uměla rozmlouvat, ale tohle ji matka ani otec nenaučili.

Asi už si nepamatuje, jak babička vypadá, napadlo Fedorka. Nebo se jí zdá, že se jí tu kolem nikdo nepodobá. Jako dobrý nápad mu přišlo všítat si lidi, kteří i přes to všeobecné ticho nepřestali mluvit. Pokud je Jovaka idiotka, na nějaké společenské mlčení nebude brát ohledy a kromě toho v devadesáti už dávno neví, co se kolem ní dál než pět metrů vůbec říká.

Fedorek se rozhlédl kolem a všiml si dvou starých u sebe rozmlouvajících žen. Žďuchnul do Elvíry loktem a s nadějí na ně ukázal. Elvíra se zamračila a zakroutila hlavou.

Izikel mi říkal, že si to ten tvůj Fedorek nenechá pro sebe, a měl pravdu...

Pšela tam stála s rukama zkříženýma na prsou, celé to Fedorkovi přišlo jako ticho před bouří, a taky že bylo. Lidé z kruhu se najednou začali shýbat, do rukou brali, kde co leželo kolem, a vši silou to po nich začali metat. Malé kameny, svršky, misky, kosti, všechno to letělo na Elvíru s Fedorkem. Ted' chytil za ruku on ji a prorážel jim cestu vpřed.

Utíkali až k těm opuštěným barákům, Elvíře po tvářích tekly slzy.

I tebe to mohlo napadnout.

Co?

Že nemůžeme přijít jen tak. Dvacet let otec s matkou dělali, že babička neexistuje, a my si tam ted' přišli jakoby nic. Navíc by se asi slušelo, aby přišla matka. Babičku vyhnala ona, ona by se měla přijít omluvit.

Jenže ona nepřijde.

Nepřijde. Přijdeme ještě jednou my a s dárky. Možná jsme měli jet nejdřív na trh do Pstruh, jak matka říkala ráno. Nejlepší věci říká, když si to vůbec neuvědomuje.

Na druhý pokus s sebou měli dva velké hrnce a čtyři malé, dvanáct ručníků, deset utěrek, pro Pšelu nové šaty a dvoje pro babičku, kopec igelitových tašek na stany, co koupili u Miškinové, a jedno moderní rádio, na televizi už Fedorek neměl. Ted' byl bez peněz

úplně, ale nedalo se nic dělat, šetřit na tomhle nemohli. Už tak to za dvacet let starání nebylo nic moc a tu ostudu, nebo na to snad ani nejsou slova, co to bylo, co byla Tamara Kavaryčová zač, tu ostudu to nevyvážilo ani náhodou.

Když zemřel Velor, idiotka najednou přišla o všechnu ochranu. V Charyni žila čtyřicet let, měla tam rodinu, a kdo jí nakonec zbyl? Pomatená Saška Doranová, která čekala na svého Hablunda. Třeba se vrátí i s Velorem, říká idiotce. Přece si vždycky dobře rozuměli. Možná Hablundovi jen Velor odjel pomoci s tím jeho filmem a tím vlakem zpátky sem přijedou společně. Pojd'. Saška táhla idiotku na nádraží, aby tam čekaly ve dvou, ale Josipovičová se jí vytrhla. Idiotka svého Velora mrtvého viděla. Těmahle očima.

Saška jen nechtěla, aby Jovaka propásla tu chvíli, to je celé. Když přijede muž a žena na něj nečeká, je mu to líto. I praštit ji za to může. Že zase někde trajdala, místo aby mu šla naproti. A čekání je navíc ta nejsnadnější věc na světě. Hrály by při tom v kostky, neměly by dlouhou chvíli.

Jenže Josipovičová věděla, že se Velor nevrátí. Zabalili ho do látky a pak ho nesli za Charyň na místo posledních ptáků. Ó, jak ti křičeli, když Velora viděli. Zabaleneček tam byl jen jeden a už starý, nesli tam Velora v noci, aby je nikdo neviděl. Aby ho pochovali jinak, to by Jovaka nedovolila. Předsednictvo vydalo vyhlášku, že je to barbarství. Najednou. Když tolik let se to dělalo právě proto, aby měly duše lidí pokoj. Ptáci byli po Velorovi celí diví. Jeho oči, nos, ústa. Idiotka odvrátila hlavu, nechali ji tam s ním samotnou.

Bude bydlet s vnoučaty, myslela si. S Oburou, co ho před návštěvou už podruhé někam zamkli. To hodné dítě. Doteď se o něj starala nejvíc ona, ale už ji k němu nechtějí. Bude se na něj alespoň dívat, proč ne.

Vrátila se od Velora až za dva dny. Byla zvalená a rozedraná, po pažích jí tekla krev, ve vlasech měla klacíky a špinavou trávu. Velor

jí začal vyprávět, proto se zdržela, a pak nemohla najít vlastní dům. Neměl už nos ani ústa, a vyprávěl. Její muž. Neměl už ani uši a prsty na ruku, a vyprávěl jí o Smolensku. O promenádě, o fontáně v parku, o domě v tiché ulici s alejí, kde bydlel s Naděždou a osm let tam spolu vychovávali své děti...

Definitivně se pomátla, řekl na to Kavaryč, když Elvíra babičku omývala a žínkou jí otírala zaschlou krev na loktech. Nikdo jiný než Velor idiotku nikdy neošetřoval, a tak i tu ruku jí museli nechat tak. Kousla Elvíru, když jí to chtěla obvázat. Tohle už bylo moc i na Tamaru s Kavaryčem. Ta stará žena měla na svědomí jejich jediného syna, a když jí to říkali, plakala, jako by se jí dělo bezpráví. Od nějakého buchnutí že prý se žádné dítě porouchat nemůže. V Čevapice, když jsou děti malé, tak...

Jsi slepá? Kavaryč do dítěte hrubě drcnul, Obura zakňoural a stočil se do klubíčka. Elvíra si schovala hlavu pod polštář.

To nesmíš, slyšíš! Tamara se dala pěstmi do Kavaryče, jen tam tak stál a nastavoval jí dlaně, aby bušila do nich.

Josipovičovou v Charyni přestali vídat. Ani se po ní neptali. Byla stará a staří mizívali bez povšimnutí. Charyň to nebyly kmeny, aby se kolem stáří nadělalo. A už tehdy bylo idiotce beztak víc než většině ostatních.

Elvíře matka řekla, že babička odešla ke svým. Ted' si bude Elvíra až do konce života vyčítat, že ji nikdy nenapadlo jít se za ní podívat. Jen jednou. Zhruba rok potom, co odešla. Vidí to před sebou, jako by to bylo včera. Bylo léto, měla prázdniny, nudila se a najednou si na ni vzpomněla. S babičkou bývala legrace. Ta už by něco vymyslela. Šla za matkou a zeptala se jí, jestli by s ní za babičkou zašla na návštěvu. Matka vařila, otec s rádiem u ucha jedl chleba se sádlem. Neslyšel je. Několikrát mu na to rádio musela matka zaťukat, než si jí vůbec všiml. Pak se sklonila k němu a něco mu pošeptala. Elvíra

si zatím koncem copu jako štětcem šmidlala obličej, to byl takový její dětský zvyk.

Pak Kavaryč něco zašeptal Tamaře zpátky, ta se podívala na Elvíru, řekla umřela, a pokrčila rameny. Hned nato se zase vrátila k vaření a otec si znova zapnul to svoje malé rádio. Jen na chvíli je zastihla překvapené, na krátký okamžik, který skončil rychleji, než oba čekali. Malá holka skočí na ledacos. Elvíra si odešla ven hrát. Na jediné, na co si teď nemůže vzpomenout, jsou její vlastní pocity. Bylo jí to líto? Plakala? Hned to pustila z hlavy? Neví. Mezi teď a tehdy je dvacet let ticha, kdy málokdy na idiotku přišla řeč.

Dnes jí vezou s Fedorkem káru s dárky a Elvíra si není jistá, jestli by nebyla radši, kdyby tu nebyla opravdu. Co jí řekne?

Chatrč Pšely našli rychle. Ukázali jim, ani se nemuseli ptát. Rozhrnuli plachtu, vevnitř nebylo k hnutí. Všechno to byly staré ženy. V rohu jim běžela televize, ale zdálo se, že si jí nevšímají. Dvě seděly sobě navzájem na klíně a hladily se po vlasech, jedna klacíkem něco kreslila do udupané země, další se plácala do kolen a zpívala si k tomu rýmovačku a poslední držela cíp plachty, aby neplandal a seděla tiše jako socha. Na zemi tam měli rozházené hračky a malý hrnec plný kamínků, školka pro stařeny.

V tomhle je z nich Jovaka ze všech nejlepší, ozvalo se za Elvířinými zády. Na rozdíl od těch ostatních ještě zastane kus práce, vid' bábo? Jovaka držela plachtu a plaše se na Pšelu usmála.

Poznáváš ji?

Jovaka se otočila na Elvíru, v Elvíře by se nedořezal krve. Obě oči schované pod poloslepou modravou blankou, usmála se na vnučku stejně jako předtím na Pšelu a to bylo všechno.

To jsem já, Elvíra.

Jovaka se pousmála zas, ale stejně tiše seděla dál.

Hlavně mi tu nedělej žádnou scénu. Báby potom kvičí, nedělá to dobrotu.

Pšela vyšla ven, podívat se, co jí přivezli. Sundala věci z vozíku a jednu po druhé si je pozorně prohlížela proti světlu.

Vezmi ji za ruku, zašeptal Fedorek.

Elvíra vzala babiččinu dlaň do svojí, Jovaka ji zatla v pěst. Objala ji kolem ramen a Jovaka ztuhla do pozoru. Elvíra jí nakonec jen trochu hladila kolena, to se zdálo, že stařeně nevádí.

Můžeš přijít, kdy chceš, když něco přineseš s sebou. To, co přivezla Elvíra s Fedorkem, si Pšela pochvalovala.

Rozloučili se, chytli prázdnou káru, půjdou zpátky. Už vycházeli z Čevapiky, když zaslechli Pšelino volání. Pleny, křičela. Pleny potřebujou báby ze všeho nejvíc.

Mariane

Čas plynul tak rychle, že Mariane ani nestačila trhat kalendář. Než poznala Táňu, tak se to táhlo. Než jí v knihovně přinesly knihy, které si objednala, než je přečetla, než dojela přeplněnou tramvají na zastávku, než došla pěšky domů. Jako by čas musela pořád tlačit před sebou někam do schodů. Další den, další týden čekání. S Táňou čas pádil, tekl mezi prsty a byl cítit blaze jako horká sprcha poránu v Hansenově. Po noci, kdy spaly bok po boku a ty boky do sebe přesně zapadaly jako skládanka. Když Táňa pokrčila nohy, Mariane se jí zezadu koleny vešla přesně pod stehna, jako by to někdo takhle vypočítal.

Hablund je dal dohromady a s Hablundem dohromady i v Hanse nově žily. Táňa o něm pořád chtěla něco vědět. Říkala, že to potřebuje k tomu, aby jestli se vydají ho hledat, se nevrátily s prázdnou. Mariane do té doby netušila, kolik toho o Hablundovi vlastně ví. Když se jí na něj dřív někdo ptal, vystačila si s pár větami a byla s ním hotová. A přitom věděla, čím chtěl být, když mu bylo osm, co si už patnáct let přeje k Vánocům, jakých se bojí snů, co se mu líbí na ženách a kam by nikdy nevyrazil po obědě na nedělní procházku. A nejen to. Zнала ho. Mariane Hablunda znala jako své boty. Nikdy to nikoho neslyšela říct nahlas a ani Hablund si to nemyslel.

O tolik různých věcí se v životě pokoušela, a to, v čem byla perfektní, se musela dozvědět od Táni. Taky to Mariane ulevovalo. Hablund už nebyl ten těžký balvan, který nosila s sebou a musela se přemáhat, když ji tlačil na pláč. Hablund byl teď s Táňou jejich jazyk, jejich vážná hra, jejich společný muž tam daleko a Mariane nežárlila, protože Táňu muži jinak štvali a říkala, že až Hablunda najdou, určitě jí poleze na nervy taky.

Krátce potom, co Mariane s Táňou začaly bydlet společně, přišel do Hansenovy od Hablunda jediný dopis, co kdy od něj do Evropy dorazil. Těžko si představit to pozdvižení obou žen, které vyvolal.

Schránka se vybírala každé ráno, když se Mariane nebo Táňa vracely z nákupu s čerstvým pečivem a novinami. To ráno, kdy přišel dopis od Hablunda, se z nákupu vracela Táňa. V rukou pytlíky plné housek a rohlíčků s malinovým džemem a s deníkem Dagens Nyheder pod paží, málem by na schránku zapomněla. Už byla na schodech a nejdřív si myslela, že se ani těch pár kroků nevrátí. Schránku že vybere druhý den, a ani se to nepozná. Jenže nakonec opřela pytlíky s pečivem na schodech o zábradlí a těch pár kroků sešla zpátky. Že by dopis nějak potichu šeptal z té schránky: vydej mě hned teď? Nebo přes ta železná dvířka vysílal nějaké paprsky, co mluvily? Jak vypadají ruské obálky, ale moc dobře věděla, a tak se jí zatajil dech.

Mariane se rozklepaly ruce. I voněla jinak, ta obálka. Tu dum tu dum tu dum tu dum, všechny ty poštovní vagony, co ji vezly... kolikrát jen Hablundův dopis musel přestupovat a taktak, že se neztratil. Mariane popadla hrůza, když si představila pytel s Hablundovým dopisem, který na poslední chvíli někdo hází do otevřených dveří rozjíždějícího se vlaku. Jako by dopis nedržela v rukou, ale jeho osud pořád visel na vlásku.

Na co čekáš?

To je celá Táňa. Se vším je hned hotová. Jenže Mariane takhle rychle nemůže. Vždyť na ni padají mdloby. To samé, co musel držet v rukou i on, teď ona převrací ve svých prstech. Staral se, aby dopis někde nenechal ležet, tu jeho roztržitost znala. Aby dopis nevzal vítr, aby mu někam nespádl. Možná ho schraňoval přímo na těle a tady palci lepil obálku. Jemně přitlačil po krajích, Mariane ví přesně jak. Jak tu obálku lepil a jak špulil pusku, když psal adresu. Ach Bože, ty jsi. Ty jsi, jsi, jsi, jsi.

Dopis nakonec otevřela Táňa, Mariane se k tomu ani po půl hodině nedokázala odhodlat. Napadlo ji totiž, že vevnitř může být i něco zlého a dopis že vůbec nemusel psát Hablund, ale někdo jiný, koho tím pověřil pro případ, že by se mu něco stalo.

Táňa vyklepla papír z obálky, jako by to byla ta nejobyčejnější obálka s nejobyčejnějším psaním, a Mariane četla.

Četla jednou, četla dvakrát, hledala, jestli dopis ještě nepokračuje něčím, co zapomněli vevnitř, bylo to všechno. Oddechla si, že žije. Josipovičovi, u kterých Hablund psal, že bydlí, se jí ale moc nezdáli. Hlavně to, že ho občas zamykají. Občas! Co to má znamenat? Nezdálo se, že by to Hablundovi nějak zvlášť vadilo, to ji rozčilovalo nejvíc. Prý jim vaří kaši a naučil se rozdělat oheň v kamnech, hlásila Táně, která zrovna krájela pomeranče. Vypadá to tam na nějaký vykutálený skautský tábor. Nevěděla dohromady nic z toho, co ji zajímalo nejvíc. Co tam proboha celé ty dny dělá?

Netočí tam ten film?

Právě že tam o něm nic nepíše.

Stýská se mu?

O tom tam taky není. Píše, že na mě myslí. Ale já třeba myslím na tisíc věcí najednou.

On možná ne.

Mariane se ušklíbla. To ráno Mariane nezlákaly ani pomeranče, ani vyhlídka na rohlíčky s malinovým džemem. Zalezla zpátky do postele a až do oběda tam zůstala.

Kvůli tomuhle jedinému Hablundovu dopisu se to celé tak protáhlo. Mariane věděla, že Hablund žije, věděla, že se mu nevede špatně, i když to zamykání a celá rodina Josipovičů a špinavá vesnice moc velkou důvěru nebudily, a věděla, že se domů v nejbližší době nechystá. Žádným náčelníkem tam nebyl. Sama si začala hýčkat tu představu od té doby, co o tom říkala tomu muži. Že ho tam poslouchají a nosí ho v dřevěných nosítkách, aby si od bahna nepošpinil sukničci. Ani o lidových zvycích v dopise nic nebylo.

O ručně pletených košicích a špercích z kůže, per a kamínků, o tom, jak se z obilí drtí mouka a vyprávějí se báje o hrdinech kraje. Nic z toho. Ale právě proto, že jakási jistota to přes to všechno byla, tak se to celé protáhlo.

Čekaly dál.

Táňa přestala pracovat, z bytu, kde bydlela, si přivezla všechny své věci a té staré ženě, u které tři roky žila, řekla, ať si do svého smradlavého kumbálu najde někoho jiného.

Mariane jí nemusela nic vysvětlovat, to je ono. Tu něco v bytě udělala ona, tu Táňa, střídaly se ve vaření, v praní i v nakupování, i když nejčastěji to všechno dělaly spolu. Platila Mariane, to se rozumí, ale firmě se dařilo, ani by ji nenapadlo, že by Táňa měla něčím přispívat. Nakonec peníze to nebyly Mariane, ale Hablunda a on zase svůj podnik vybudoval na penězích svého otce, který je podědil po matce, a Hablund Mariane vždycky kladl na srdce, že to všechno je rovným dílem společné jich obou. Když mohla Mariane Táně něco koupit, měla z toho radost a nic víc.

Věcí, které si Táňa přinesla, bylo dojemně málo. Když pracovala na trhu, dokola si stále u staré paní přepírala dvě sukně, dvoje kalhoty a dva svetříky. Boty měla také dvoje, jen spodní prádlo čtvero, ale kromě toho už skoro nic. Ani polštář s dekou nebyl její, všechno, co jí ve starém pokoji kromě oblečení patřilo, byl sešit, kde si vedla účetnictví, a toaletní potřeby.

Mariane navrhovala, že objedná stěhovací auto, aby nemusely mezi bytem, kde Táňa bydlela, a Hansenovou pendlovat naněkolikrát, a pak se jeden večer objevila Táňa s jedinou velkou taškou, a to bylo všechno, co měla. Mariane to až dojalo. Nechtěla ji přivést do rozpaků, a tak se dojetí snažila potlačit, ale naobjíkala se jí ten večer tolik, že času, co strávily přitisklá jedna k druhé, bylo určitě ne méně než toho, který proseděly za stolem u bohaté večeře, a toho, který proprocházely po bytě, když rozmýšlely, jak ho teď nově pro dvě zařídit.

Mariane měla v zařizování bytu tolik zkušeností, že být to jiná doba, byla by si bývala mohla otevřít poradenský salon. Byt s Hablundem, kde bydleli dřív, předělávala třikrát, a to jen když se počítají přestavby s kompletními předělvkami všech pokojů, a v Hansenově už se taky napracovala.

Může se zdát, že Mariane hlavně kupovala věci, ale to byly jen chvíle, kdy se potřebovala něčím zaměstnat a udělat si radost. Jinak se stejně tak dobře jako v nákupech vyznala v organizaci rozmístění nábytku, barevných kombinacích skříní, podlahy a tapet a celé to nepostrádalo nápad. Mariane nebyla snob, ale chtěla byt, ve kterém se cítí dobře a návštěvy hned vědí, že mají tu čest s osobou s vkusem. Byla hrdá, když v Hansenově mohla uvítat Táňu a všechno jí tam ukázat. Důmyslně řešenou kuchyň, talíře i hrnky tam byly po ruce, předsín s vestavěnými skříněmi, takže haraburdí nebylo na očích, záchod s huňatým kobercem, aby nezábly nohy. Ale pro dvě ženy byt v takovém stavu nevyhovoval, Táňa potřebovala svůj vlastní prostor, a tak jí Mariane zřídila koutek v rohu ložnice a oddělila ho paravánem. Za ten si Táňa dávala všechny drobnosti, které jí Mariane koupila. Měla tam několik květináčů, ramínka s blůzami i napodobeninu čínského stolku a na něm šperkovnici, dárek od Mariane ke třem měsícům společného bydlení.

Táně to bylo celkem jedno. Bydlí se, bydlí. Vždycky nějak. Bydlela už i v hromadě sena skoro měsíc. V odstaveném železničním vagoně, no a co. O vlastním životě Táňa Mariane odmítla vyprávět. Řekla to jasně už na začátku a za tím si také stála. Dolovali to z ní vždycky všichni, s kterými v Dánsku bydlela. Valili oči. Obdivovali ji, trochu se jim možná ošklivila. Že je z takových podmínek, z jakých je, a lidi tam jsou takoví, jací tam jsou. Sovětský svaz. Nikdo o něm v Dánsku nic nevěděl a Táňa nejdřív rozdávala lekce, a pak ji to přestalo bavit. Pořád dokola to neporozumění a otázky a laskavosti. Nebylo jí to k ničemu. Když přestala vyprávět, byl pokoj. Mariane byla v tomhle stejná jako ostatní. Jinak lepší. Mnohem lepší. Ale

v tomhle stejná. Chtěla by, aby Táňa byla dům, a ona si ho mohla od sklepení až po půdu celý projít, všude to prošmejdít, porozsvěcet v pokojích, nakouknout do všech šuplíků. A Táňa klidně bude dům. Bude cokoli, co si Mariane bude přát. Ale bude to dům, který má zatažené rolety, bránu na klíč, a ten Táňa nikomu nepůjčí.

A ještě něco. Cokoli měla Táňa radši než muset odpovídat na otázky po mužských. Jaký byl ten její, jaký se jí líbí herec, jestli v Kodani někoho měla, a jestli ne, tak proč.

Dalo to práci, než to Mariane odnaučila. Dlouho to trvalo, nemohla to pochopit. To neměla Táňa nikoho nikdy ráda? Říkalas, že tvůj muž byl hodný, ale uteklas od něj...

Nemám s nima nic společného, ale aspoň nemívaj takovýhle otázky, prohlásila jednou o mužích Táňa. Vystačej si s tím, co jim řekneš. To většina ženskejch nedokáže.

To jsem nevěděla, že zvidavost je špatná vlastnost, řekla na to Mariane a dotčeně si odrkla. Koho mám ráda, ten mě zajímá. Nemůžu si pomoci a ty na tom nic nezměníš.

Takže to mezi náma dvěma končí. Vezmu si svoje věci, ty krámy, cos mi koupila, si strčíš do svý vestavěný skříně a každá z nás si zase půjde po svým. Bylo by mi to líto, ale jestli se nepřestaneš chovat jako kráva, tak to udělám.

Mariane to otrásl a rozechvěla se jí brada. Sprostá slova? Na takové chování nebyla zvyklá. Ani Hablund se svými přáteli takhle nemluvil. A to byli muži.

Mariane se urazila. Bez jediného slova odešla ven a posedávala po kavárnách až do večera, schválně chtěla nechat Táňu čekat. Až přijde, tak se jí určitě za tu nezdvořilost omluví. Loudala se ulicemi a snažila se, aby ji ta uraženost nepřešla. Dívala se do výloh na šaty a na sebe, krok sun krok chodila centrem tam a zpátky a hýčkala svůj spravedlivý hněv, než ji popadl strach. Strach větší, než kdy zažila. Strach, jaký ji přepadl jen někdy, když myslela na svého muže. Nebude tam. Vrátí se, a Táňa bude pryč. Byla přece hrdá, a ona ji

ponížila. Najednou to byla jistota. Utíkala domů jako o závod. Kdy takhle běžela naposledy? Na školních závodech jako malá holka? Ve snech za války? Objala Táňu, jako by se jí právě vrátila z konce světa. Tiskla ji a prosila na kolenou. Slibuje, ano slibuje, že už se jí nikdy na nic, co ona sama nechce, nebude ptát.

Nakonec ji ta touha ptát se Táni, co bylo, přešla sama. Zapomněla na svoje vlastní otázky a po čase vzala na vědomí i to, že Táňu nezajímají muži. Dokonce byla ráda.

Mariane se rozhodla ohlásit Hablundovo zmizení přesně po osmi měsících od jeho odjezdu. Těžko se na policii vysvětlovalo, proč jí to trvalo tak dlouho, než jim dala vědět, a proč se neozval ani nikdo z jeho přátel, a dokonce kvůli tomu upadli v podezření. Nejdříve Hablundovi společníci z firmy, která za jeho nepřítomnosti vzkvétala, a potom i Mariane jako jejich komplicka o to věrohodnější, že když jednou policie přišla bez ohlášení do Hansenovy, našla ji tam se ženou, byl večer, obě měly na sobě župany, pod nimi frivolní prádlo a na stole poloprázdnou láhev vína.

Později Mariane potvrdila, že přítomná Taťána Krasnoludková, původem z Oboluně ze Sovětského svazu, nyní s trvalým pobytem v Dánsku, s ní již několik měsíců žije ve společné domácnosti, mravnosti se příčící blízkost obou žen byla policistům více než zřejmá. Ale chyběly důkazy a po několika výsleších na policii vyšetřovatel Mariane jako podezřelou v kauze zmizení Hablunda Dorana vyloučil, obvinění nebyli nakonec ani společníci Hablundovy firmy.

První bod celé akce skončil úspěšně. Hablund byl formálně nezvěstný, na řadě bylo prodat jeho firmu a získat peníze. Od svého muže měla Mariane k firemním transakcím plnou moc, a tak to po právní stránce nebylo složité. Ostatní podílníci navíc o koupi hned projevili zájem, firma prosperovala. Když byl podíl prodán a peníze uloženy v bance, Mariane s Táňou napsaly první dopisy, které by mohly

pomoci. Královské akademii věd, Spolku přátel Sibíře, dokonce i dánské komunistické straně, i když Táňa byla proti, komunisti prý od toho dají ruce pryč, jakmile by vyšlo najevo, že se Hablund v Sovětském svazu ocitl v nějakých potížích. Ale Mariane měla za to, že napsat by měly všem, u koho je sebemenší šance, že projeví zájem. Napsaly také na katedru antropologie Kodaňské univerzity, na univerzitu v Århusu a na pár dalších pracovišť a institucí, kde se zabývali kmeny, Sovětským svazem nebo filmem, i když od filmu moc žádnou pomoc nečekaly, Hablunda v té oblasti nikdo neznal. Vlastně ho neznali nikde. Byl jen dlouholetým odběratelem Našeho světa, což bylo, jak Mariane zjistila, před většinou odborných spolků lepší tajit, protože měsíčník, který Hablund tak obdivoval a s netrpělivostí čekal na každé nové číslo, měl pověst pochybného plátku, kde je polovina věcí smyšlená.

Prvních několik žádostí o finanční a odbornou podporu expedice, která by se měla Hablunda pokusit najít nebo alespoň zjistit, co se s ním stalo, psala Mariane sama za sebe. Několik dní představovala s Táninou pomocí byt na víceúčelové pracoviště s kanceláří, Táňa se kvůli tomu musela vzdát svého koutku za paravánem a Mariane zase toho svého, ale stejně dělaly všechno spolu a zjistily, že žádné soukromí ani jedna z nich sama pro sebe nepotřebuje, a tak to šlo snadno. Mariane koupila psací stroj, kopírovací papíry a množství papírů obyčejných, obálky, známky a malou váhu na dopisy a pustila se do psaní. Po pár týdnech ale viděla, že na dopisy soukromé osoby odpovídá málokdo. Potřebují nějakou organizaci, aby je začali brát vážně. Nakonec se rozhodly přizvat Loru s Manfredem. K Loře měla Mariane důvěru a Manfreda potřebovali do počtu, a navíc to byl právník a takové profese dělají na lidi dojem. Tohle rozhodla sama. Ještě z dob, kdy dělala stenografku v policejní kanceláři, se Mariane vyzнала v pravidlech administrativní práce a s pomocí Manfreda ten spolek opravdu založily. Dlouho se pak všichni čtyři hádali nad tím, jak by se to mělo jmenovat. Lora navrhovala samé dlouhé ne-

použitelné pietní názvy, které se hodily spíš na náhrobní věnec jako Památce Hablunda, jedinečného muže oddané manželky Mariane, Táňa chtěla, aby v názvu bylo Charyň, protože to slovo se jí líbilo, a Manfred prosazoval něco o dánsko-sovětské vzájemnosti, byl to už od studentských let levičák. I díky jemu dostali komunisti v prvních poválečných volbách celých dvanáct a půl procenta a Dánské sjednocení jen něco přes tři, zkrátka Manfred byl mimo.

Mariane chtěla, aby v názvu bylo nějak vidět, že se celé věci účastní i Táňa, jednak proto, aby ji ani nenapadlo z toho vycouvat, protože jako Sovětku ji kvůli znalosti prostředí potřebovali, a taky proto, že díky Táně měl spolek nefalšovaně mezinárodní charakter a mohli to zmiňovat i v průvodních dopisech. Především ale kvůli tomu, že ji měla ráda, a i když Lora s Manfredem byli řádní členové, byla to hlavně věc jich dvou, a tak dostal nakonec spolek jméno Oboluň podle Tánina rodiště. Bylo to takové Marianino škádlivé poštouchnutí. Nic moc dalšího o její minulosti nevěděla, a jak bylo čím dál jasnější, už se ani nikdy nedozví.

Jakmile začaly psát dopisy jménem spolku Oboluň, hned šlo všechno lépe. Mariane také zaplatila Oboluni celostránkovou inzerci v několika novinách, a dokonce využila pár Manfredových známostí a ve třech novinách a dvou magazínech vyšly už během prvních měsíců po založení spolku články o životě a díle Hablunda Dorana. O muži dvou životů, o muži, který se po letech úspěšné podnikatelské dráhy rozhodl ve čtyřiceti letech všechno opustit a odjet do daleké Asie splnit si svůj celoživotní sen, natočit film o záhadném rituálu Kavaši a životě lidí, o kterých zatím v Dánsku není nic známo. Články o Hablundovi většinou končily v tom smyslu, že dílo velkého dánského filmaře a etnografa čeká na své objevení, protože je stále schováno pod krytem jeho kamery a v pouzdru jeho fotoaparátu, ale o to větší budí očekávání jak mezi odborníky, tak laickou veřejností. Pod článkem, pokud to noviny dovolily, stála také stručná informace o spolku Oboluň jakožto strážci Hablundova dědictví s úmyslem

podpořit ty, kteří by se toto dědictví spolu se ztraceným Hablundem chtěli pokusit znovuobjevit pro tento svět.

Mariane psala a sháněla kontakty, Táňa chodila na poštu, procházela dopisy, které jim přicházely, kupovala papíry, nejméně jednou měsíčně novou pásku do psacího stroje, obstarávala domácnost.

Mariane celý spolek Oboluň vedla, Manfred s Lorou od ní jen dostávali pravidelná hlášení o tom, jak se věci vyvíjejí, jednou měsíčně se všichni scházeli. Hablund že se vrátí, v to Lora s Manfredem moc nevěřili, a že se podaří postavit nějakou expedici, v to snad ještě méně. Hlavně že Mariane měla přes den co dělat, to bylo to nejdůležitější, říkala Lora. Bez dětí, bez muže, s pochybnou ženskou na krku, spolek Oboluň byla podle ní a Manfreda zájmová činnost užitečná především v tom, že Mariane měla postaráno o volný čas.

Podle Lory byla Táňa obyčejná příživnice. Ženská, která se její přítelkyně chytře drapla za kapsu, aby sama nemusela pracovat. Ničemu nerozumí, říkala Táně o své staré přítelkyni Mariane po dalším z dlouhých telefonátů, kdy se jí Lora pokoušela přemluvit, aby se Táni pro své vlastní dobro zbavila nebo se s ní alespoň začala dělit o výdaje. Táně byly tyhle jejich telefony šuma fuk.

Pracovní den měly v centrále Oboluně naplánovaný jako v seriózní firmě, a jestli Mariane byla šéfkou kanceláře, Táňa byla její profesionální sekretářkou. Vstávaly v sedm, jedna z nich šla nakoupit, snídaly, a zatímco se Táňa probírala poštou, Mariane už seděla za psacím strojem a psala všude, kam se dalo. I kartotéku Mariane zřídila, aby jim to nepřerostlo přes hlavu. V šanonech v šatní skříni, kde měla předtím Mariane kartotéku od A do Z ruských reálií z knihoven a denního tisku, zřídili od A do Z sběrnou všech organizací a soukromých osob, které jim odpověděly. Bohužel to bylo většinou jen jednou a jejich věci se to vůbec netýkalo. Nikdy by Mariane dřív nenapadlo, že tolik lidí je poztrácených po světě a jejich příbuzní je

marně hledají. Alespoň jeden takový musel být v každém domovním bloku, zdálo se podle toho množství ohlasů, které do Oboluně přicházely. V Asii, v Africe, v Jižní Americe, ale i přímo v Kodani. Psaly jim manželky mužů, kteří se večer nevrátili domů nebo si po obědě odskočili pro cigarety, a už o nich nikdo nikdy neslyšel. Těmhle se Táňa smála. Ženským, co jim manžel zdrhnul, a ony si psaly o pomoc nebo finanční příspěví na synovy polobotky. Byly jich desítky, jedna dokonce přímo z jejich čtvrti. Znaly ji od pohledu. Rozcuchanou ženskou, co se ploužila ulicemi bez ducha a tváře měla propadlé neštěstím. Asi si myslí, že máme kukátka do všech kodaňskych šmajchlkabinetů, komentovala dopis s prosbou o pomoc Táňa. Někdy byl ten její cynismus na Mariane až moc. Kráva jedna, řekla by úplně klidně o takové ženě, a že jí to blbce patří o osudu, který přišel Mariane bez přehánění dojemný. Občas se i při psaní musela vysmrkat do kapesníku: Bohužel Vám nijak nemůžeme pomoci, a psala to často, protože mnohem víc bylo těch, kteří nějakou pomoc čekali, než lidí, co ji nabízeli sami.

Když měly volno, o víkendu a po večerech, dělaly to, co každé jiné páry. Procházky, kino, sklenka vína někde venku, ve čtvrti se o nich začalo pomalu šuškat, v domě už to věděl každý. Proč by se nedržely za ruce, když se jim to líbilo. Mariane se nejdřív ostýchala, Táňa ji brala za její a Mariane hned, že pro něco musí do kabelky nebo si ji zpocenou otřít do sukně, ale postupně ji strach přecházel. Naučila se držet Táňu za ruku stejně jako neptat se na nic z její minulosti. Občas Táňa něco vyprávěla, ale musela chtít ona sama a ona sama také zmlkla, když to Mariane začalo příliš zajímat. Sama Táně o sobě řekla všechno, co se dalo. O dětství, o mužích, o své práci stenografky, jak potkala Hablunda v jazykové škole, a pak už se anglicky pořádně nenaučila, o Loře i o tom muži, co na ni křičel děvko, o němž Táňa prohlásila, že to byl čurák nejčurákovatější. Víc toho ani k povídání nebylo.

S tím, co k Táně cítila, si Mariane nevěděla rady. Taky se bála výsměchu. Aby jí Táňa neřekla něco ostře, aby ji to vevnitř nepíchlo. Přestože byla v kanceláři Mariane šéfka a Táňa dělala, co jí řekla, i tak si před ní připadala nejistě. Jako by téhle Sibířance dělala mladší sestru, i když podle data narození to bylo naopak.

Jednou když Mariane hledala Malého rádce pro ženu dvacátého století, našla mezi Táninými věcmi dopis, který dlouho hledaly. Už na něj od té doby zapoměla. Ležel přitom na místě, které předtím několikrát prohledávala. Na moment Mariane napadlo, že dopis Táňa schovala, ale pak se zastyděla a na celou věc se zapomnělo.

Občas na ně na ulici někdo něco křiknul. Táňa na takové klidně vyplázla jazyk, Mariane dělala, že nic nevidí. To, co směly, pro ni směly doma, venku jen na Tánino naléhání. Přece jen pověst je pověst, a jak na ní Táně mohlo tak málo záležet, Mariane nechápala.

Večer před spaním, když už ležely za sebou jako skládanka a Táňa jí nohama šimrala ty její, Mariane přemýšlela, co by tomu asi řekl Hablund a jak to s nimi bude vypadat, až se vrátí z Charyně. Najdou si větší byt? Zaměstnají Táňu jako pomocnici v domácnosti a vyčlení jí v bytě jeden malý pokojík? Nebo k nim bude jen docházet jako hlídačka k dětem? Nejdříve by ale ty děti s Hablundem museli mít.

Plynuly měsíce a expedice za Hablundem byla na spadnutí. Tak rychle to ani Mariane nečekala. Upřímně řečeno, peníze tu a tam někdo poslal od samého začátku, ale že by se chtěl kdokoli tak daleko vypravit, v to ani moc nedoufala.

Ten muž se jim přihlásil už po dvou měsících a byl to přesně člověk, kterého Mariane hledala. Jmenoval se Hans Schmidt a Mariane se od začátku líbil. Muž činu. Se strništěm a v nedbalém oblečení přišel hned na první schůzku s jasným plánem, jak bude celá věc probíhat. Byl všude. V Africe lovil lvy, na velrybářské lodi pomáhal s kormidlováním, za války byl na frontě ve Francii zaměstnán jako radiolog, v Kodani se živil jako průvodce turistů, a jak říkal, na ta-

kovou příležitost čekal léta. V Sovětském svazu, jak přiznal, předtím ještě nikdy nebyl, ale hned jak o možnosti expedice slyšel, přihlásil se soukromě na kurz ruštiny. Mariane navrhla, že za lepší cenu by ho mohla připravovat rovnou Táňa, ví líp než nějaký emigrant z Moskvy, jakou slovní zásobu bude v Charyni potřebovat, ale Táňa se z toho vymluvila.

I to, že Hans Schmidt v Rusku nebyl, budilo v Mariane důvěru. Fakt, že to řekl na rovinu a nevymýšlel si nějaká dobrodružství, co kde o Sibiři vyčetl. Táně se nelíbil, ale Táně se z mužských nepozdával žádný, na to už si Mariane zvykla.

Scházeli se pak všichni tři několikrát týdně v Hansenově a plánovali všechny detaily. Mariane našla ještě starý seznam věcí, které si na cestu kupoval Hablund, z něj vycházeli, a pak z Hansových zkušeností a připomínek Táni. Hans dokonce navrhl, že si sám zaplatí lístek do Moskvy, na ta místa už se dlouho chystal beztak, a Oboluň tomu celému jenom dává vyšší smysl. Děkoval jim, jako by pomáhaly spíš ony jemu než on jim, byl galantní. Vždycky s sebou něco malého přinesl jako pozornost ženám, které svůj čas tak obětavě zasvětily pozoruhodnému muži. Co o Hablundovi kde vyšlo, všechno četl a od Mariane chtěl vždycky slyšet ještě něco navíc. Jaký byl, když žili spolu, co měl rád a jestli byl spíš prudás nebo chladná hlava, i to se mu mohlo při pátrání po něm přece hodit, až se bude on, Hans, vžívat do toho, jak se přímo v terénu Hablund rozhodoval.

Nejhorší to bylo s mapami. To Mariane už věděla z dob, kdy chodila po knihovnách. Hans si bude muset něco obstarat v Moskvě anebo vycházet z toho, co mu kdo řekne na místě. Pro Hanse Schmidta ale zdálo se, nic není tak těžké, aby to nezvládl. Dokonce přišel sám i s tím, že Hablundovi od Mariane přiveze dopis. Aby mi věřil, až takového otrapu uvidí, ani já sám bych si nebýval věřil, kdybych se potkal, a opět u Mariane stoupl, že není žádný náfuca a myslí i na zdánlivé drobnosti. Hans řekl, že pojede sám, aby to celé vyšlo

co nejlaciněji, na takové cestování byl zvyklý, snáz se tak seznámí s místními, znělo to celé rozumně.

Mariane měla ty jeho návštěvy ráda. Celé to lichotilo i tak nějak jí osobně, i když o ní samozřejmě nešlo, ale přece jen. Byl to výsledek její a Tániny práce tenhle sympatický Hans, který jak doufala, jí přiveze manžela, a navíc k celé té věci přistupoval s takovou chutí. Hned na začátku si umínila, že na peníze hledět nebude, vždyť firmu prodala kvůli expedici, a ne kvůli dalším kabelkám a botám, kterých měla beztak na rozdávání. Hansovi koupila na cestu jen to nejkvalitnější. Kompas, nože, oblečení do tepla i na mráz, horolezecké potřeby, malý, ale zaručeně nepromokavý stan, trvanlivé jídlo a také fotoaparát a sněžnice, pro ty Mariane musela napsat do Švédska, přišly jim v balíku na poštu, dánské suvenýry pro místní a další. Nakonec toho bylo víc, než se ze začátku zdálo, a o co sympatičtěji a skromněji Hans vystupoval, o to kvalitnější věci mu Mariane měla chuť obstarat.

Táňa se někdy při nákupech tvářila jako kakabus, s Mariane se kvůli tomu několikrát chytly. Že jí Hablundův osud málo leží na srdci a vlastně by se jí hodilo, kdyby se už nikdy nevrátil. Pak Mariane mrzelo, že jí to takhle přímo řekla, ale ve chvílích, kdy Táňa projevovala tak málo nadšení, vzpomínala i na to, co o ní říkala Lora. Příživnice. Ne. Nemohla tomu věřit.

A pak Hans Schmidt odjel. Domluva zněla, že zatelefonuje z Moskvy, až tam bude předsedat, podle plánu tam měl několik dní strávit obstaráváním rozmanitých povolení. Mariane a Táňa zůstaly několik dní doma, aby nepropásly telefon. Nezavolal. Nezavolal do týdne, jak slíbil, ani do čtrnácti dnů, ani za měsíc. Mariane si poprvé od doby, co s ní mluvila, vzpomněla na ženu, která jí vyprávěla o časoprostorových tunelech v západním Atlantiku, kde se ztrácejí lidé a že Sibiř je něco podobného, a dokonce kvůli tomu začala mít špatné svědomí. Přece jen ho tam vyslala ona. Po měsíci se Mariane odhodlala zavolat k němu domů, jestli náhodou nedal vědět alespoň rodině, ale číslo

neexistovalo. V průvodcovské kanceláři, kde měl pracovat, Hanse Schmidta nikdo neznal a v kodaňském telefonním seznamu žádné takové jméno nenašly.

Vzpamatovávaly se z toho celý další měsíc. Mariane chvíli práci v kanceláři nemohla ani vidět. Zavřely centrálu Oboluně v Hanse nově a odjely s Táňou na týdenní výlet do Helsinek. Já ti to říkala, opakovala Táňa celých těch sedm dní, nezdál se mi od první chvíle, a Mariane by ji v takové chvíli nejraději zakroutila krkem.

Hans Schmidt bohužel nebyl jediný. I když si Mariane myslela, že se alespoň poučila pro příště, takových dobrodruhů prošlo v dalších letech kanceláří Oboluně ještě několik. Každý byl jiný, ale žádný z nich nakonec do Charyně neodjel. Táňa měla pokaždé za to, že to věděla od začátku, a Mariane si nad tou smůlou jen marně lámala hlavu.

Erske

V chalupě mu říkali, že několik nocí za sebou prý volal matku. Ale nikdo z nich neumí dánsky, takže se tomu nedá věřit. Ale z těch omrzlin ho dostali. Elvíra mu třela mokrým hadrem paže a stehna a přebalovala ho z propocených prostěradel tolikrát, že stud z vlastní nahoty před touhle rodinou už dávno ztratil. Třásl se zimou a sálal horečkou, nakonec to odnesly jen dva zčernalé prsty na noze. Kdyby to věděla matka, porazilo by ji to. Jako marod ležák v chalupě jí ani nemohl z pošty zatelefonovat. Možná je to dobře. Radila by mu, aby z Charyně okamžitě zmizel.

Filmy, které našel v dutině stromu s vyrytým Hablundovým jménem, nechal Kavaryč vyvolat v Pstruhách. V ubrousku to položil Erske mu k posteli, když ještě v chalupě blouznil v horečkách. Tumaš.

Ten večer, co se Erske vrátil, chumelilo. Z posledních sil zabušil u Kavaryčů na dveře, a ještě než se skácel v chalupě, stačil jim o tom Hablundově stromě říct. Pak fotoaparát buchl na zem a Erske se složil na něj.

Nádraží bez lidí, lidi kostry, lidi spoutanci. Kavaryč tvrdil, že pracovali pro obec a mohli si za to sami. Kdo ví, proč Hablund tyhle fotil. Taky fotky telefonního sluchátka. Erske přemýšlel, jestli ta ruka, co to sluchátko na fotce držela, byla Hablunda. A pak celé ty rodiny s tvářemi v dlaních. Nechtěli se fotografovat a někdo je Hablundovi nahnal před chalupu. Tiskli se k sobě jako zvířata. Mimina z fotografií tu ještě někde kolem v Charyni musejí žít jako starci.

Prý to byla celé nějaká zkouška či co, jak mu Udej s učitelem brzo ráno zdrhli. Erske si myslel, že se alespoň porvou, ale Kavaryč jen spráskl rukama. Kryjí se tu všichni navzájem. Erskeho to rozkle-

palo pokaždé, když si na to vzpomněl. Seděl v chalupě už několik dní zabalený v dece, díval se s Kavaryčem na televizi a po hrstech jedl z misky arašídů. Za večer spolu spořádali i tři nebo čtyři sáčky a Erske se při tom o Kavaryčovi dozvěděl víc než kdykoli předtím. Začalo to ansámblem z řepáčů, co s nimi chtěl jezdit po posádkách, aby generálmajorům dobíjeli řepou baterky, a skončilo to vždycky fiaskem.

Byla to pěkná blbost, spustil Kavaryč s pusou plnou arašídů. Přišlo to jako vnuknutí a každé mě od toho odrazoval. Ale proč by neměli dělat za slušný peníze to, co dělali u sebe v Čevapice jen pro svou mizernou osobní potřebu? Na posádkách se na kulturu vždycky pár rublů ročně najde a má je ten, kdo se toho chytne. Kdo myslíš, že tam jezdí? Oprášal zpěvačky s vycpávkama, co místo nich zpívá rádio, šarlatáni, co z klobouku místo králíků tahaj posmrkaný kapesníky. Jenže maj na rozdíl ode mě známý, rozčiloval se. Já byl v tomhle byznysu jenom příštipkář. Tak jsem začal a stejně tak jsem taky skončil. Kdyby se mi je na posádce podařilo ožrat, měli jsme je v kapse. Taky že jsem s sebou tahal bednu flašek, až jsem měl ruce vytahaný jako opice. Ale náčelník na první štaci nechlastal a ostatní si před ním netroufli. Dali si sto gramů a byli náramně kritický a pak už se to s náma vleklo. Blbá pověst.

Kromě toho zkoušel Kavaryč pár sezon vyrábět džem z borůvek. Elvíru s Tamarou honil tehdy na podzim dennodenně do tajgy. Chtěl využít Velorovy pověsti a s tím, že se jedná o jeho medicínský recept, na tom pod svou značkou trhnout majlant v Pstruhách. Nechtlo se to. Stejně jako ten sýr. Někdo Kavaryčovi poradil belgickou recepturu a ještě si za to nechal zaplatit. Padesát kilo toho zplesnivělo, páchlo to celou Charyní a prodělal na tom kalhoty stejně jako na privatizaci pětiny kolchozního stáda, co si po perestrojce odkoupil, a dobytek se mu poztrácel. Kavaryčova verze zní, že ho rozkradli. Pak to zkusil s pohlednicemi. Charyň nikdy vlastní pohledy neměla. Vytisklo by se to v Irkutsku a ještě by pro ně stloukl na pult na

poště stojánek. Elvíra by se pak přímo na místě starala o propagaci. Rozhodně lepší než chovat polární lišky, jak Kavaryčovi radil Udej, Charyňan, co žije z cizího. Z cizího neštěstí, dodal by Kavaryč. Začal jsem moc pozdě, povzdechl si. Jenže dřív se tady podnikat nesmělo.

Z televize Erského po těch dvou týdnech už bolela hlava. Televizní ruština duněla chalupou, Erske si připadal nepřetržitě jako na sjezdu. Tamara kupovala podle reklam všechno, co si mohli dovolit, a Erského to pobuřovalo. Mop na podlahu s chytrým ždímákem, elastické natáčky na trvalou, prachovku, co se nemusí vyprášit. Nahlas by to neřekl, ale myslel si to. Že by se neměli nechat tak snadno zblbnout.

Před odchodem Erske jen trochu ztišil zvuk a potichu rozhrnul závěs z magnetofonových pásků, který dělil místnost od předsíně, tenhle filip lidového kutilství mu vždycky přišel k smíchu. Kavaryč spal s otevřenou pusou u pořadu o ruské zahraniční politice, na břichu měl nadrobno, pod židlí nadělaný svinčík.

Venku byl Erske po více než čtrnácti dnech a mráz před chalupou ho skoro porazil. Teplota už přes měsíc nepřestávala klesat. Byla teď zase o něco větší zima, než když se jeli podívat na lágr.

Jestli jenom kváknou, moje máma chcípne... Erske si vzpomněl na slib, co dal Udejovi v tajze. Nedržet sliby k práci antropologa patří, a zvláště potom, co mu Udej s učitelem udělali. Kvůli Hablundovi sem jel několik tisíc kilometrů. O tomhle Dánovi se tady ví, alespoň někteří, a smrdí to špinou.

Dva prsty na noze, co Erskemu zčernaly, už pomalu přestávaly bolet. Zvykaly si na to, že nejsou. Vpředu v botě měl díky tomu víc místa a kloktalo to. Než vyrazil navštívit Udeje, strčil si tam kousek zmuchlaných novin.

Když se blížil k Udejově chalupě, Udej právě vyšel ven. Byla to otázka záblesku vteřiny, něco mu prostě řeklo hop a schovej se. Pak

už věděl, co přijde. Nechá Udeje projít kolem a nepozorovaně ho bude sledovat.

Oburovi se už potřetí za sebou během měsíce porouchalo topení. Udej koupil levný čínský kšunt, aby ušetřil, a ta elektrická kamna se co chvíli sama vypínala, zrovna když byl největší mráz. Udej teď šel, aby to spravil. Sníh mu křupal pod nohama, ušanku měl stáhlou co nejhloub do čela a sám pro sebe si hudroval a počítal, jak dlouho že už za svoje mlčení nedostal zapláceno. Moc dobře věděl proč. Protože Fedorek je fuč. Ale copak ho to zajímá? Kavaryčovi taky nezajímá, že matka suší hubu. Že ho ta ženská prosí vždycky, když k němu přijde. Že si každéj den nosí do baráku vodu, i když má hrbatý záda a ruce pokroucený jako kořeny, jen aby si ohřála svůj škopek, a ne na čaj, ale kvůli svému šátku, kterej chce mít vždycky bílej jako sníh, a ne že někdo řekne, že je špindíra. Koupil by jí pět jinejch, kdyby na to měl. Kdyby Kavaryčovi konečně navalili peníze. Jednou je její syn. I když se nikoho neprosil a nikdo se ho na to neptal, dal by matce alespoň něco k snědku. Jenže sám nemá. Sakra. Vodka pro ně na večer bez patičky chleba k zakousnutí. Na žaludek je tohle horší než poránu na lačno hrnec černýho kafe.

Erske sleduje Udeje, jak se blíží pomalým krokem k učástkům. Sám tam nikdy nebyl, i když se o tom u Kavaryčů často mluví. Tamara s Elvírou tam chodí pro rajčata a brambory, ale Erske tam s nimi nesmí. Říkají, prý že po mužské šlápotě by tam kromě plevelu nic nerostlo. Proč ne. To, že nemusí tahat brambory, mu nevadí. Co je žena a kdo je muž, už dnes v Evropě nikdo neví. Vlastně se Erskemu líbí, že se v Charyni za genderové dělení práce nestydí, zvyky mívají své tisícileté důvody.

Udej ale zjevně na zvyklosti kašle. Právě otevřel u učátku bran-ku a jde cestou mezi záhony až k dřevěné boudě s nářadím, zatímco Erske stojí schovaný za kopcem zmrzlého hnoje. Je mu zima, ale Udej si vevnitř v boudě dává načas. Obura se choulí promrzlý v rohu a Udej šteluje topení, ale o tom Erske neví nic. Prokřehlý čekáním

odchází po půlhodině pryč, zajde k Udejovi jindy. Cesta zpátky vede kolem budovy předsednictva, toho tajemného orgánu, který toho měl tady tolik na starosti, a Erske nikoho od nich nikdy neviděl. Po těch měsících, kdy se nic nedělo, mu došlo, že není na co čekat. Dům se zdál mrtvý, zabušil na dveře.

K jeho údivu mu otevřela Miškinová. Za sukně se jí stejně jako v krámě držela malá Oleska, Erske si palčáky promáčkal pusou, aby vůbec mohl promluvit.

Miškinová se zamračila, ale pozvala ho dál. Pohostinnost je v Charyni jen zvyk a vůbec nic neznamená. Erske tohle věděl. Co neviděl, byla ta podoba. Jako by z oka vypadla té ženské s přísným drdolem a stejným příjmením, co se jí Hablund líbil jako tolika dalším, ale na rozdíl od nich to nikdy ani v nejmenším nedala najevo. Miškinová byla jméno, které se dědilo, protože ženy toho jména se nevdávaly. Darja Miškinová se kdysi dávno odevzdala straně, Miškinová nejmladší sloužila oddaně koloniálu a navíc měla na starosti charyňský archiv, stejně jako její matka i babička. Miškinové byly podnikavé ženy, co držely jazyk za zuby.

Od Elvíry Miškinová moc dobře věděla, že je Erske podivín. Že pokud to lze, po každém jídle si čistí zuby a slídí po věcech, co už dávno zapadaly prachem. Pozorovala Erského, když k ní chodil nakupovat, a sama pro sebe se sázela, jak dlouho mu to bude trvat, než u ní v úředních hodinách zabuší na vrata. Měl štěstí. Archiv knihovna měl otevřeno jen dvakrát týdně navečer, Miškinová sem vždycky přibíhala udýchaná rovnou z krámu, kde předtím těšila Elvíru, že se jí Fedorek brzo vrátí, a k tomu Olesce dávala kázání, od řepáckých dětí ať se drží dál.

Jistěže zná Hablunda. Zápisy ze starých schůzí stařešinátu si četla tolikrát, že odstavce z nich dokáže odříkat z paměti, a Hablund byl potíživista. Několik schůzí stařešinátu ze čtyřicátého šestého a sedmého je věnovaných téměř výhradně jen jemu. A to v době, kdy pasjolku hrozil hlad, zima byla podle zápisů nejkrušnější za poslední léta a na

dveře klepalo Berilino povstání, o kterém stařešinát z pochopitelných důvodů nebyl předem zpraven. Obvykle se věci podvrtných živlů předem prozradily. I předci na to měli lidi. Ale tenkrát to přišlo zčistajasna rovnou z tajgy v podobě hordy umolousanců. Hablund se s těmi živly paktoval.

Miškinová si myslí, že to byl právě on, kdo se postaral o to, že se o Berilině povstání stařešinát nic předem nedozvěděl, a nic ji nepřesvědčí o tom, že to tak nebylo.

Vede Erskeho rovnou tam, kde desky z jednání stařešinátu od roku 1938 až do minulého roku zabírají celé dvě stěny místnosti. Druhé dvě jsou plné polic s knihami a časopisy. Uprostřed místnosti je malý stůl s lampičkou, čtenářský koutek pro každého, koho Miškinová pustí dovnitř.

Erske celý rozechvělý si vzal z police několik měsíců zápisů ze zasedání v době po Hablundově příjezdu, usedl ke stolečku a na několik hodin se ponořil do čtení.

Probral se, když nad ním stála Miškinová a netrpělivě chrastila klíči. Od téhle místnosti byly tři a dveře měla na tři palce tlusté. Podle Miškinové prý kvůli požáru. Taky že některé ze zápisů měly půlky stránek ohořelé a některé chyběly vůbec. Erske si říkal, že kdyby několik listů schoval pod svetr, mohl by je pronést ven, a Miškinová by si ničeho nevšimla. Ta stará paní v Kodani by měla radost. Ta, kvůli které sem jel, i když byla svého času podezřelá z vraždy.

Venku byla tma a Erske šel celou cestu ke Kavaryčům se zakloněnou hlavou. Už to v Charyni znal. Na stejné hvězdy se díval i Hablund, pomyslel si. Poslední zmínka o něm, kterou v zápisech našel, hovořila o udělení řádu poručíka Chirkova za obranu vsi. Hablund v tom nebyl sám. Sloupec jmen oceněných zabíral celou půlstranu a byla mezi nimi i manželka Saška rozená Pavličová. Jejich svatba byla v zápisech zmíněna také. Byla jim přidělena samostatná chalupa, rodina původních obyvatel byla vyhnána, místo odsunu nevede-

no. O Hablundově možném návratu do Dánska se nikde v zápisech nepsalo. Glaznikov je na zasedání v zimě 1947 pověřen zjistit cokoli bližšího o Godani a podat o tom ostatním zprávu.

Zdálo se, že Udej je na rozpacích.

Pobejt si pár dní v tajze je každému užitečná zkouška. To víš, že bych tě tam nenechal. Se vší parádou bychom tě přišli zachránit. Hodil bych přes tebe teplou deku, lupnul by sis panáka a hned by bylo dobře. Nálezný bychom si rozdělili napůl ty a já, blábolil připejlo Udej.

Přišel jsem kvůli Hablundovi, odpověděl Eerske studeně.

Udej jako by si vyměnil obličej. Tak zrovna tenhle mužskej touhle zkouškou neprošel.

Nechali jste ho v tajze?

Já ne, já ještě ani nebyl na světě. A nikdo ho nikde nenechal. To on tady nechal. Sašku. Jestli se chceš o něm něco dozvědět, dojdí si za ní a zeptej se jí, jaký to je bejt od mládí sama... A něco jí vezmi s sebou. Něco k pivu, buráky...

O fotoaparátu pod kůrou stromu heryše s vyrytým Hablundovým jménem Udej nic nevěděl. Eerskeho o pár minut později skoro vyrazil ze dveří.

Udej si občas snil, že matku v Dánsku proslavil cyklus Mizející světy. Ty kousky, co Hablund pak umně sestříhal a v Godani se pak podle charyňské Sašky česala celá jedna generace dlouhonohých Godaňanek. Krása.

Když je Udej u matky na návštěvě, hrabe se tam v krabicích s krámy. Skládá je a rozkládá. Bude se v nich donekonečna probírat a něco tam hledat. Aby matčinejm vzpomínkám zčervenaly tváře a mrtvoly jedna za druhou zvedaly ruce a sem do Charyně mávaly pá pá. Obvykle při tom padnou dvě až čtyři flašky. Záleží i na tom, jestli je Udej se Saškou v kondici, ale hlavně na tom, jestli má peníze.

Někdy dělá, že nemá. Kdepak matko. A pak štrachá v kbelíku a jako zázrakem jednu vytáhne.

Nakonec matku prosí, aby neodcházela, i když by stejně tak rád majznul tu její šedivou figuru po hlavě, hned jak se objeví ve vrátkách. Tu její velkou šedivou hlavu, celý ten stín, co přichází, a profil se tak hrozivě podobá tomu jeho.

Na otce Hablunda. Jako kdyby byl kněžskýho řádu či co. Hodili do sebe první dvojíčku sklínek lup lup a znovu zase na něj, na lišáka starýho, ať dostane co proto. Měli bychom nějak oslavit jeho stoletý narozeniny, řekl matce před pár dny. Držel ji kolem ramen jako tehdy ten večer Elvíru. Musela ho nechat, protože jinak by to o Oburovi roztroubil všude po Charyni. Musela ho nechat dělat, co chtěl. Přál si, aby to už matka měla konečně za sebou. Toho utěšování má po krk. To víš, že se ti vrátí, to víš, že jo. Udej ji už léta přemlouval, aby občas některý z vlaků vynechala. Nutil ji. Bábo. Držel ji za ruce, kroutil je, ale vždycky se vysmekla, přiběhla udýchaná na nádraží a teprve potom, co vlak odjel, se smutně přiloudala zpátky.

Erskemu docházely peníze. Do telefonu mu matka vždycky kladla na srdce, aby neplatil nic ze svého, a až mu budou peníze, co na cestu od báby v Kodani dostal, docházet, aby se co nejdřív vrátil domů. Moc už mu toho tady stejně nezbyvalo. Rozhodl se zajít za Saškou i přesto, že s ní s největší pravděpodobností nebude rozumná řeč.

Stará paní louskala na nástupišti slunečnicová semena. Z černých slupek vykousávala bílá jádérka a slupky plivala okolo. Čekala na vlak a Erskemu se nechtělo ji rušit. Jenže je za tuhle práci zaplacen a zaplacen je i za to, že se bude vyptávat lidí i v situacích, kdy se mu do toho vůbec nechce.

Saška se zaškaredila, ale cigaretu mu tentokrát nabídla.

Oj, můj Hablund. Vy jste z rádia? Onehdy o něm běžel pořad. O jeho filmu Mizející světy. Slyšel jste o tom? Saška natáhla z papy-

rosy. Prý že toho Dána ani nijak zvlášť neměla ráda. To se jí opovážil říct do očí její vlastní syn. Odplivla si.

Zajímalo by mě, jaké to tehdy bylo. Oba jste byli mladí...

Erske začal zeširoka a Sašce se vybavili černokabátníci s rudou hvězdou. Potom, co Berila odjela, jich přikvačila armáda. Moře. Nevěděla, kam se jí poděl muž. Mohli se ptát stokrát, a nevěděla.

Říkali něco o tom, že na ně chtěla vyzrát. Vysocí muži ve vysokých holínách.

Byli jsme mladí, to ano.

Nebyl šikovný na domácí práce, řekla po chvíli.

Pozorovala příjíždějící vlak a v okýnku si všimla Fedorka. Rozmlouval s cestujícím, vypadal při tom náramně důležitě. Taky ji viděl. Čarodějnice. Příběh, co tu znali všichni.

Mládí at' se vydovádí, zaskřehotala Doranova vdova a dala se do smíchu.

Erske pokrčil rameny a ze slušnosti se zasmál, ačkoli nerozuměl.

Prorokovalo se to trochu jinak za mejch mladejch let. Támhle měl stát velkej bazén. Kluziště jsme měli, ale bazén ne. Že se tam bude chodit s dětma. Cachtaly by se tam jako kačeny. Napadá mě... mlčela... myslíte si, že Hablund už na mě zapomněl?

Erske tušil jen, že na to, aby Saška z čekání na vlak přesedlala na křížovky, už bylo pozdě.

Jen se na chvíli odmlčela a pokračovala dál. Nákladáky. Přijely a vůbec nic v nich nebylo. Pif paf. Ani hnout. Z chalup se valí dým. Volám muže. Sníh, ostrůvky rašící trávy a černokabátníci s důležitými leistry. Charyni se uděluje důtka za špatné chování. Odmlčela se zas.

Víte, co se Hablundovi líbilo? Ten náš život doopravdy. Prý z něj tady všechno spadlo. A víte co?

Saška pokynula Erskemu, aby se sehnul dolů k ní, a pošeptala mu: Vyprávěl mi pohádky od nich ze severu od Godaně a byly úplně stejné jako ty naše. Myslel si, že se vrátí. Nechal tu všechny svoje

věci. Možná omylem vystoupil někde jinde a bloudí tu někde kolem. Saška zpozorněla.

Slyšíte ho?

Erske viděl, že to nemá cenu.

Popřál stařeně štěstí a už byl na odchodu, když ho Saška chytla za límec svetru a s překvapivou silou si ho přitáhla zpátky.

Erske si myslel, že mu Saška bude chtít sáhnout na paže, ale ona jen, jestli pro ni nemá něco na zub. V chalupě u Kavaryčů se za tu dobu nic nezměnilo. Jen místo pořadu o zahraniční politice běží televizní počasí. V Kyjevě je minus deset, v Římě osmnáct nad nulou... Kavaryč spí s otevřenou pusou.

Vlastně bych toho jejich Fedorka býval dost rád poznal, napadá Erského, když na něj zas u večere přišla řeč. Jenže už to nestihne. S průvodčím s modrou kamizolou, co má s Elvírou neduživé dítě, si nikdy rukou nepotřese. Ať jim kouká poslat z Dánska nějaké léky, klade Erskemu na srdce Tamara. Tuší, že se chystá odjet, je napůl řepačka. Říká mu, pošli léky pro Serjožu, hodně. A Erského napadá, jestli je tu pak Kavaryč nebude prodávat, jestli to nebude jeho další byznys. Kluků a holek tenkých, že se skrz ně dá koukat, viděl ve vesnici plno. Doly s uranem, co je zapomněli zaplombovat, továrny v tajze, co bouchly, a neví se přesně kde, smrady, co se do Charyně nesou vzduchem až odněkud z Číny...

Zlý charyňský jazykové tvrdí, že horší než to všechno dohromady je stejně ta ďábelská růžová mlha, zplodiny řepného provozu z Čevapiky.

Hablund

Sám sobě musel přiznat, že je nervózní. Zorganizované se to ovšem všechno zdálo bezchybně. Dva velké nákladáky, co pod zelenou plachtou vozívají armádu, stály v Charyni už od rána. Čas od času řidiči túrovali zpředu klikou nahozené motory, prý aby nezamrzly, ale Hablundovi se zdálo, že se spíš jen snaží předvést. Kdo by nechtěl v tenhle den? Hablund se taky činil, aby se ukázal. Tělesná průprava pod Bovnikovým vedením, všechno to běhání a otužování, vždyť se to dělalo právě kvůli dnešku a dnům, co přijdou. Kdy se z lovu vrátí, mu nikdo nedokázal říct. Saška mu chtěla nabalit jídla pro regiment, ale Hablund podle instrukcí předem věděl, že stravovat se budou ze společného. Stála před jejich domem, před tou velkou tabulí DORANOVI s rukama rozpaženýma, jako by jí odjížděl navždycky. V tu chvíli se do něj pustila ta úzkost. Ta, co teď má. Vzpomněl si na hovory, které se Saškou vedli, když spolu chodili. O bolševismu, o budoucnosti Charyně. Teď byla ženou z obrazu Matka se loučí se synem před odchodem na frontu. I rysy měla najednou ostré, hrnatější čelo, sukni jí vzdouval vítr. Hablund ji objal a políbil, musel za mužskými.

Nákladáky přijely ráno přesně na osmou, jak Bovnik sliboval, a hned se začaly plnit věcmi. Těch mužských, co se kolem toho motalo. Dost z nich Hablund nepoznával, v Charyni si jich nikdy dřív nevšiml. Někteří z nich měli v pase přepásané těžké kabáty s vysokými límci, ušanky s rudou hvězdou a šlápějky poseté odznaky. Hablundovi připomínali rudou policii, ale zdálo se, že kromě vysokých kožšinových čepic vyhrazených členům stařešinátu, které měli Pavlič, Bovnik, Glaznikov a Miškinová už od rána na sobě, vzal jen každý, co mu doma přišlo pod ruku, protože žádný další rozdíl v hodnotech Hablund nevypoznával. Přehazovali si věci, muži se rotili do řetězců,

kterými proviant proudil na korby, nahoře to vždycky jeden z nich musel rovnat. Srolované teplé deky převázané provazy, matrace, velké hrnce, naběračky, poklice, pytle plné čehosi převázané provazem, piksly s kořením, několik velkých balení sirek, kanystr s petrolejem, židle, stoly, řemeny, plachty, bedny s náboji. Hablund se zařadil do jednoho z řetězců, který se táhl od skladu stařešinátu, ani nevěděl, že za zasedací místností takovou velkou komoru s věcmi mají. Zahlédl tam v rohu desítky zaprášených pušek, snad ještě od revoluce, vycpaného vlka, sloupce starých novin, kartony s fotografiemi, ti, co mezitím někam zmizeli, na nich měli začerněné tváře. Ze skladu stařešinátu se s sebou braly především naučné knihy. Na plánu bylo po každém dni stráveném honbou za zvířaty večer předčítat. Oddychové vzdělávací aktivity měla na starosti Miškinová, jediná žena, která kromě kuchařek jela s nimi. Knihy sama ve skladu vybírala a podávala prvnímu muži v řetězci, bylo to několik desítek svazků.

Další řetězec vedl k sýpce, kde dohlížel Velor. Na jeho podvod a to, jak málo má Charyň jídla na zimu, se zatím nepřišlo. Sám teď vybíral, co a kolik se toho vezme na lov, všechno, z čeho budou kuchařky celou dobu vařit. Skolené soby se patřilo přivést do vesnice vcelku.

Pro dnešní den byla kvůli množství práce pozastavena i stavba nádraží. Trestanci, co tam obvykle pracovali, byli k ruce stařešinátu u aut. Čistili skla, cídili blatníky, olejovali korbu, pomáhali utahovat provazy kolem prvního, teď už vrchovatě naloženého auta. Úšklebek od řepáčů a pochvalu od Bovnika si vysloužil Borja, když si vzpomněl na náhradní pneumatiky. Málem by se na ně zapomnělo.

Zatímco Charyňští běhali okolo aut, většina z řepáčů se válela kolem po zemi ve svých záplatovaných hadrech, častovali lidi uštěpačnými poznámkami, pokuřovali, hlasitě se smáli a kameny se strefovali do psů, kteří pobíhali okolo. Byli tam ale i jiní, a ti jen mlčky seděli. Dalo by se říct stará škola, snad. Příslušníci kmene, kterým

včerejší večer, kdy slavnostní oheň udusil naráz zával sněhu, nedopřával klidu.

Ze všech těch lidí, kteří se motali u aut, a mohlo jich tam být dohromady alespoň šedesát, trápila ta včerejší nešťastná událost nejvíc řepáče z vnitřního kola. Ty, kteří se včera ze všech sil snažili příznivě ovlivnit budoucnost, a sněhová záplava je vylekala. Většina ostatních včera sice zpívala dávné písně taky, houpali se ve vytržení zavěšení pažemi jeden do druhého a za kmen by u ohně dali duši, ale včera bylo včera a dnes je dnes, a tohle kmenové pravidlo se teď zdálo silnější než cokoli jiného.

Izikel stál spolu s dalšími členy nejužšího kola stranou. Nekouřili, nestrkali se, a když Borja připomněl rezervní pneumatiky, tak se nesmáli. Stáli tam tiše, jen barevné cípy pláštů se jim třepotaly ve větru. Byli oblečeni po svém. Nerusky a ne jako trhani, ale kmenově jako z předsovětských časů. Hablund je pozoroval jen poočku, nevěděl, co si má o nich myslet. Cípaté oblečení se jim přece v tajze bude chytat do větví, od sněhu textilie nasákne vodou a k tomu to vypadalo tak lehce, že je hned první den sklátí mráz. Jenže Hablundova starost to nebyla a stařešinátu podle všeho taky ne. Kontroloval jenom svoje, Charyňské. Jestli mají všichni pozašíváné boty, v kapse alespoň dva páry náhradních ponožek, pod kalhotami podvlíkačky a zásobní rukavice se šálou.

Kdo byl zkontrolován Bovnikem, mohl si nastoupit nahoru na korbu a najít si svůj cestovní důlek mezi bagáží. Na jedné korbě už sedělo v hloučku směstnáno také několik žen, které jim budou vařit. Hablund mezi nimi zahlédl i Vasilisu. I ostatní ženy budou asi trestankyně, pomyslel si. Vasilisino břicho nebylo pod vrstvami oblečení tolik nápadné, protože každý vypadal už beztak jako soudek. Usmál se na ni, ale nevšimla si ho, každý seděl v jiném autě.

Hablund si našel pohodlné místo mezi velkým sudem a kanystrem. Teď by rád zamával Sašce, takhle z výšky té kupy, hrdý sám

na sebe. Ale kromě lovců už byli všichni v chalupách, taková měl odjezd pravidla.

Mávalo se při odjezdu řepáčům a ti mávali zpátky. Do tajgy se na smluvené místo dopraví po svých.

Motory řvaly, auta skákala, muži si každý ve svém důlku kontrolovali výstroj, okukovali se navzájem a pak spustili několik chlapeckých písní. Hablund se bezeslovným bručením ke každé z nich přidával.

Pravidla lovu Hablund přesně neznal, a tak nevěděl, že to všechno je zatím jen vojenská přehlídka, okázalá paráda jen tak. Napadlo ho sice, že s tak velkými auty se v tajze daleko nedostanou, ale hned pustil z hlavy s tím, že je to určitě nějak předem vymyšlené.

Bylo. Po dvou kilometrech sjízdného terénu, kde přes léto Hablund občas vídával pást se krávy nebo kozy, přišly první nízké stromky a křoviska neboli konec. Glaznikov už tam stál připravený se psy. Zazněl povel přemístit náklad z aut na sáně s psími spřeženími, řetězec rukou se dal znovu do pohybu. Na korbách nechali jeden stůl, ubrusy, několikery sněžnice a dva pytle brambor, všechno se to na troje sáně nemohlo vejít.

Ostatní se ovázalo provazy, na každých sáních teď byl do výšky dobrých dvou metrů proviant, s odlepením muselo psům pomoci několik mužů. Řidiči nákladů si hned mezi auty rozdělali oheň a zachumlali se do dek, Hablund vyrozuměl, že tu na ně budou čekat, dokud se z lovu nevrátí.

Bovnik zadul na velký volský roh, začátek lovu byl odtrouben. Sáně s proviantem tažené psy a skupina mužů a žen se vydaly pomalým krokem do tajgy. Až bude ubývat zásob, půjde se rychleji. Zatím měli psi s těžkými sáněmi tolik práce, že postupovali rychlostí pouhých dvou kilometrů za hodinu. Bovnik s tím nebyl příliš spokojen, ale nedalo se nic dělat. V první hodině pochodu se navíc jedny sáně převrhly. K zodpovědnosti byli voláni muži, kteří je na-

kládali. Hablund mezi nimi, dva dny prý dostanou snížené příděly jídla.

Večer byl, ani se nenadáli. Ušli toho stěží víc než pětkrát tam a zpátky napříč přes Charyň, ale Hablund byl utahaný jako pes. Tažní polovci se hned stočili do klubička a spali a Hablund by nejradši udělal totéž, jenže Miškinová rozdala knihy, a zatímco Glaznikov četl, dohlížela na to, aby nikdo z mužstva neklímbal. Tu na toho, tu na onoho ukázala holí, aby převyprávěl poslední odstavec, příslušné stránky měla předem založené kousky novin. Hablund očekával něco ze stranických proslovů nebo z rukověti lovce, ale byl to kaleidoskop zajímavostí z celého Sovětského svazu. Úryvky o splavnosti Volhy, gruzínském vládci Arčilovi ze sedmnáctého století, ázerbájdžánské úrodě melounů. Miškinová vybírala úryvky tak, aby každý vzdělával mužské v jiném oboru, je třeba říct, že se potom Hablundovi spalo jako v ráji.

Každý den začínal zadutím na volský roh. Na starost to měl někdo ze stařešinátu nebo muž, který se během předchozího dne nějak vyznamenal. Třeba Velor, když objevil čerstvou sobí stopu, ačkoli místo, kde se bude na zvířata čekat, bylo s řepáčskými předem domluveno, a tak objev neměl v danou chvíli žádný praktický význam. Ale stejně. Velor pak další den ráno v sedm hodin dul, a to byla čest. Kuchařky se hned nato pouštěly do sbírání sněhu na čaj. Vařily jej ve velkém hrnci, muži jim předem připravovali dřevo. Čaj bylo to jediné, co ráno mívali. Zato kostek cukru vezly jedny sáně celý velký lodní kufr a vzít si každý alespoň zpočátku mohl tolik, kolik chtěl. Nechat si kostku cukru pomalu rozplývat na jazyku přes pramínek horkého čaje bylo Hablundovo největší ranní potěšení. Předsevzal si, že bude každý den ráno fotografovat, a musel kvůli tomu vstávat ještě o něco dřív než ostatní, ale fotoaparát stejně kvůli mrazu nevydržel dlouho ovládat. Fotografii z Hablundova prvního a jediného lovu se tak nezachovalo moc. Kromě čmouh a psích tesáků a foto-

grafie Vasilisy, která si jednou rukou drží břicho a druhou míchá v hrnci, toho na těch, které Erske našel, moc nebylo.

První velká zkouška tajgou přišla za další tři dny. Bylo pozdní odpoledne a všichni už se pomalu začínali těšit na večer, až se utáboří, když Hablund jako první uslyšel zavytí. Šel tou dobou poslední, kus za ostatními, protože tempu byt' pomalého pochodu unavený, s fotoaparátlem na krku stěží stačil, a tak to byl on, kdo to zaznamenal.

Utíkal s tím za Velorem, ten mu hned přislíbil, že druhé ráno bude moci za odměnu zadout na roh, a krátce nato se strhla panika. Vytí se najednou ozývalo ze všech stran, a tak i když Bovnik s Glaznikovem zaveleli uhnout z plánované trasy, aby se vlkům vyhnuli, nebylo jasné, kudy vyrazit. Bovnik nařídil zastavit, svolána byla akutní porada stařešinátu, ale než se v tajze našlo rovné dostatečně velké místo bez stromů, byl postaven štábní stan a ze sání se vyndaly pro činovníky stoly se židlemi na improvizovanou schůzi, přes vytí vlků ze všech stran stěží slyšeli vlastního slova. Zdálo se, že vlčích skupin je několik a lovci uvízli přesně uprostřed mezi nimi.

Vyhladovělá vlčí smyčka je jedno z nejhorších, co se může na lovu v tajze stát. Navíc jejich psi se postupně k vlkům, kteří jinak na člověka neútočí, přidávali. Vyli a štěkali a muži museli přidržovat sáně a zvířata švihat klacky přes záda, aby držela stopu a nepotrhal si navzájem postraňky. Když se zdálo, že vytí a štěkot dostupily nejhoršího, rozhostilo se najednou ticho. Vlci zmlkli, zmatení psi ještě chvíli poštěkávali a pak se uklidnili i oni. Kdyby měli s sebou nějakého řepáče, mohli by se zeptat, co dělat, takhle nevěděli. Vydechli si, ale to náhlé ticho je mátko. Buro, Izikil, Borja a idiotka by věděli, že tohle znamená, zachraň se, kdo můžeš. Vlčí smečky, které obvykle bojují proti sobě navzájem, se chystají spojit, hlad v tajze je dohnal ke společnému útoku. Pochopili jenom psi. Sami ochočení polovlci větrili své bratry ze vzduchu, točili se v postraňkách dokola, zamotávali se do řemenů, pištěli strachy. Charyňští je stěží udrželi.

Porada stařešinátu skončila rozhodnutím pokračovat v cestě. V tu chvíli už se stejně nedalo zabránit ničemu. Za pár minut se vlci vyřítili zpoza stromů. Zaútočili na lovce zezadu, Hablund to schytl jako první. Vlk mu skočil na záda, povalil ho, ale smečka ho tlačila dál, a tak Hablundovi po zádech jen přeběhl. Pušky měli na saních hned navrchu, než ale uvolnili řemeny, byli psi rozuteklí, sáně povalené, všechny zásoby roztahané kolem a osm mužů mrtvých. Dost z vlků se našťestí vrhlo po pytli se sušeným masem, bylo to snadnější než zabíjet, a než maso spořádali, Charyňští si stačili nabít pušky a prvním už pálili do kožichů. Další dva muži zemřeli rozsápáni třemi rozlícenými raněnými vlky, které někdo nešikovný střelil napoprvé jen do nohou, zbytky smečky se pak stáhly do lesa.

Ze psů byla polovina pryč. Rozdělalí oheň, čekali na psy až do odpoledne druhého dne, jestli se nevrátí. Každý z těch, který přišel, dostal kus sušené ryby a Bovnik mu k obojku připevnil odznáček statečnosti, na psech v tuhle chvíli závisela budoucnost celé výpravy. Nakonec se jich vrátilo pět. Mohli tak pokračovat dál alespoň s dvojemi sáněmi. Kdyby se psi nevrátili, ten zbytek z nich by utáhl jen jedny jediné a stařešinát by s největší pravděpodobností zavelel návrat do vesnice. Pryč byla také čtvrtina zásob, rozsypaný byl jeden celý pytel s čajem. Hroudy sněhu promíchané s čajovou drtí pak házeli rovnou do hrnce, pili ten čaj a čekali.

Hablundovi omrzly prsty, zezadu měl natrženou kůži na krku. Cítil, jak mu krev po zádech pod límcem horce stéká dolů, ale někteří na tom byli hůř. Jeden z mužů měl pryč kus stehna, druhý pokousané ruce, třetí od vlčího chřtánu díru v břiše, ten na tom byl nejbídněji ze všech. Velor mužům rány natěsno ovázal kusem dlouhé látky, naložili je na sáně, dva z nich už nikdy nevstali.

Během toho, co čekali na psy, se Hablund belhal kolem tábořiště. Růžová okolního sněhu měla na pár místech přesně ten odstín, který se tak líbil Mariane. Sotva se vlekl, takhle by jít dál nezládl. Hledal nějaké místo, kde by schoval svůj těžký fotoaparát, aby jej někdy

příště odsud mohl vyzvednout, ale tajga vypadala všude stejně. Nakonec si vybral silný strom s výdutinou vyklovanou ptáky a tam fotoaparát zabalený v pstružském věstníku, v němž měli předtím ryby, které dali psům, a v potrhaném pytli od čaje co nejhlouběji zastrčil dovnitř a svrchu zamaskoval několika větvičkami. Do kůry vyryl velkými písmeny Hablund Doran a před stromem ze dvou klacků svázal kříž, který tam zapíchl do sněhu. Jako by tu umřel sám, říkal si, když se na ten kříž před stromem podíval. Bylo mu úzko.

Než se výprava charyňských lovců o několik málo dní později spojila s řepáčskými, nic pozoruhodného se už nestalo. Postupovali pravidelnou rychlostí osmi až patnácti kilometrů za den, jedny sáně vezly většinu proviantu, druhé zbytek spolu se třemi zraněnými muži, třetí sáně spálili, když zjistili, že už se víc psů nevrátí, stejně by je už neměl kdo táhnout.

Hablund šel většinu doby poslední spolu s kuchařkami, mlčenlivými děvčaty, která se jiným než nezbytným hovorům s muži vyhýbala. Hablund obdivoval jejich výdrž. Šlapaly jako houževnatí koníci jedna za druhou v Hablundových šlépějích, snažil se dělat malé kroky, aby se jim šlo co nejlépe. I přes ušanky měly špendlíky připíchlé své bílé kuchařské čepečky. Byly čtyři, Vasilisa z nich byla nejstarší. Mlčení a sklopený pohled si Hablund vysvětloval strachem. Bály se asi, že budou lovcům během výpravy k potřebě i jinak než jako síla na vaření. Ale buď byli všichni tak utahaní, že na takové nápady neměl nikdo z nich chuť, anebo to bylo stařešinátem zakázané.

Když došli na místo, kde se měli setkat s řepáči, uvítala je skvadra podobná té, co se motala kolem, když se v Charyni nakládala auta. Šlachovití muži v hadrech v dobré náladě, mírně podnapilí, měli tam rozbité ležání, malou Čevapiku, po týdnu pochodu ty plátěné chýše připadaly Hablundovi jako útulnost sama. Psy uvázali ke stromům, postavili stany a velký štábní stan se stolem a židlemi pro stařešinát jako každý jiný den.

Co je to všechno za věci, které vezou s sebou, vrtalo Hablundovi hlavou celou dobu pochodu. I když totiž každý večer rozbili tábořiště a vybalili zásoby, vždycky na saních ještě alespoň třetina z té hromady zbyla. Kupa, která se nikdy nevybalovala. Teď to viděl. Police, křeslo, tabule z nějaké školní třídy. Ty police vzala Miškinová s sebou ze zasedačky, i když v tajze bylo dřeva habaděj. Prý kvůli důstojnějšímu vzhledu. Byly lakované s malými vyřezávanými šneky uprostřed. V předsíni štábního stanu zřídila knihovnu. S povinným večerním čtením byl konec, Hablund si oddechl.

Křeslo bylo pro hrdinu lovu. To čekalo, až se s tím začne, a stálo před štábním stanem zabalené v papíru jako před skladem nějaké nábytkářské provozovny a tabuli přibil Bovnik na jeden z okolních stromů. Byl to jeho zlepšovák, nový nápad oproti loňské sezoně, kdy kvůli chaosu vzniklému špatnou komunikací jim proklouzla část sobího stáda rovnou před nosem. Letos si budou vše předkreslovat na tabuli, pohyby stád i svoje vlastní ve skupinkách okolo, názornost bude celé věci ku prospěchu.

Etapě lovu, která právě nastala, se říkalo vyhlídka. Obě skupiny lovců se úspěšně setkaly a teď se bude vyhlížet až do té doby, než sobí stádo půjde kolem. Je to prý jako malé zemětřesení, a když se to stane v noci, zaručeně to všechny probudí. Jako by prý padaly kroupy a k tomu se prý půda třepe jako voda v hrnku. Ten zvuk padajících krup, tak zní ty stovky do sebe narážejících paroží, a chvění, to jsou kopýtka. Ale překvapit v noci by je sobi neměli. Od toho byly ve všech směrech předsunuté hlídky, muži, kteří se po pěti hodinách ve dne v noci střídali, aby jakmile se stádo bude blížit, všichni už byli připraveni i se svou družinou. Družiny byly tři. První měl vést on sám, druhou Velor a třetí Glaznikov s tím, že místopředsedové byli řepáčtí.

Izikel seděl celou dobu s dalšími stranou. S členy vnitřního kola měli svůj tábor o pár metrů dál, jednu velkou společnou chýši z větví, z které to bez ustání čadilo. Prý se pokoušeli ještě jednou o vidoucí oheň, ale nedařilo se to. Izikel vycházel z chýše smutný, ten

smutný uzžený odér nosil všude s sebou, a jakmile se někde usadil, rozjaření muži utichali. Chodil táborem jako stín, neměl stání.

Zásob měli lovci minimálně na týden, ale čekalo se, že sobi se ukáží během několika málo dní. Podtábor kuchařek vyvářel od rána do večera a i řepáčským, o co si řekli z kmenové kuchyně, když měly potřebný proviant.

Někdy řepáči s Charyňskými pili a smáli se a jindy se rvali. Ale- sponž jednou denně se mezi skupinami něco strhlo, měli se před sebou na pozoru stejně jako doma. Charyňští si stěžovali, že řepáčtí nečekají na příděl a kradou jídlo ze společných zásob, řepáčtí zas měli pocit, že jejich místopředsedové družin by správně měli skupiny vést, protože mnohem líp než Bovnik, Glaznikov a Josipovič rozumějí tomu, co lov na soby obnáší. Stařešinát si stál za tím, že tenhle lov je charyňský, řepáči jsou tu jen v roli placených poradců, a nic víc než to. Pšelin otec tyhle charyňsko-čevapické pŭtky vedl. Prý že bez nich, bez Čevapických, by Charyňští o lovu nevěděli nic. Vůbec by bez nich nepřežili. Ta troska skupiny hloupých Rusů, co do oblasti přišla osidlovat a neměla ponětí. Glaznikov namítal, že to byly hlavně čevapické ženy, kdo je učil. Otec každého z nás by mohl vyprávět, rozchechtal se. Lezly jim do chalup, jukaly odevšad, každá měla spadeno na toho svýho. Tyhle nás učily, ne vaši lovci. Jak se na tajgu musí, a na mechu mezi smrčky pak ještě zbejvalo plno času na daleko příjemnější věci. To zas učili naši je. Chacha. Ženský s outěžkem pak z Charyně vyháněli zpátky, odkud přišly. V Čevapice jste všichni napůl naši, ať chcete nebo. Rusové jako polena! A teď se na tuhle naši družbu napijem, zařval Glaznikov, a to už mu Pšelin otec skákal na záda, aby ho povalil, začalo další kolo rvaček.

Hablund se v takových chvílích držel opodál, stejně jako Izikil. Chýše, kde se svými posedával, sloužila v dalších dnech za masážní salon s důležitým posláním. Čevapičtí s Charyňskými si tam chodili nejen nechat odborně prohníst záda, ale vyháněli se tam i lidští duchové, jejichž pach zvířata děsil.

K úspěšnému lovu je totiž podle řepáčských tradic nezbytné, aby se hranice mezi lovcem a zvířetem co nejvíce setřela. Pokud se vyhánění člověčiny z lovců podaří úplně, zvíře má potom za to, že před ním stojí jen další z jeho rodu, a má k takovému člověku úplnou důvěru. Zbavováním člověčiny na sebe lovec pomyslně bere sobí podobu. Vzdaluje se lidem, aby pak mohl soby o to nečekaněji překvapit z úplné blízkosti.

Když se Hablund Izikila ptal, proč nezbavuje člověčiny každého, ale jen pár vybraných lovců, vysvětlil mu i ta úskalí. S tím, jak se člověk stává zčásti zvířetem, přichází i o chuť tak blízká stvoření zabíjet a lovec, který nemá dost silnou vůli, tomu může propadnout. Takové případy se stávají každý rok. Lovec že na poslední chvíli skloní hlaveň pušky k zemi a nechá majestánní zvíře zmizet za stromy, i když mu stálo pěkných pár minut přímo na mušce. A ještě hůř. Ať už je to slabostí toho člověka, šamanem, který si neuvědomí, jak daleko od člověčiny už s lovcem zašel, anebo obojím dohromady, může se stát, že sob takového odvede s sebou. Že lovec zvířeti propadne, zamiluje se, odejde s ním do tajgy a už se nikdy nevrátí.

Pšelin otec, který patřil mezi řepáči k nejstarším, si na takového muže pamatoval. Před lety na výpravě několik mužů tenhle poblázněný lovec zastřelil. Ty, které viděl pálit na zvířata. Pak utekl do tajgy, v Čevapice už ho nikdy neviděli. Další dva roky nestál lov kvůli němu za nic. Plašil schválně stádo, cítil lovce a svoje soby varoval. Našli ho, zrovna když se chystali na výpravu, která ho měla zneškodnit. Už to nebyl člověk. Ale ani sob to nebyl, protože jeho stádo ho v nejtěžší chvíli opustilo. Vlci si troufnou jen na soby, které stádo nechrání. Staré kusy nebo nepodařená mláďata. A toho muže našli jako rozsápance v louži krve.

Dny plynuly jakoby nic, nervozita je to poslední, co může lovecká výprava potřebovat. Ale stejně přišla. Pokradmu se vplížila do tábora ve chvílích, kdy utichaly šarvátky a hlahol, a den za dnem jí bylo víc.

Nic se nedělo. Muži se z předsunutých hlídek vraceli stále se stejným pokrčením ramen. Nejdřív si jejich návratů nikdo nevšímal, pilo se a půtkářilo. Když se na ně začalo úpěnlivě čekat, s čím přijdou, bylo jasné, že s legrací je konec. Byli tu koneckonců od sobů, a ne od zába-vy. Ani jídlem už nemohli zabíjet čas, protože příděly se krátily.

Nakonec začali lovci chodit i do té knihovny, co zřídila Miškinová. Seděli v předsínce štábního stanu a listovali příručkami o kolchoz-nictví, atlasy hub, dějinami pracující třídy a čím dál víc času trávili spánkem. Bovnik navrhoval pravidelné každodenní přednášky na vybraná témata. K referátům měli v knihovně zdrojů dost, začínalo by se hned po snídani a využila by se ta velká tabule, ale na první přednášku Bovnika o sovětském mlékárenském průmyslu přišel jen Hablund, a žádná další se už nekonala. Demoralizace, tak se tomu říká. Mužští se začali čím dál víc motat kolem kuchařek, žen-ské z toho byly celé nesvé, stádo sobů si musely přát snad ještě víc než lovci. Prý že se budou skládat účty, zaznívalo od řepáčů čím dál častěji. Když Charyňští vzali ženy jim, je to dluh, který je třeba dorovnat, a teď je k tomu příležitost.

Hablund měl z toho husí kůži. S Vasilisou do té doby na výpravě skoro nemluvil. Nechtěl obejdovat kolem žen, aby další muži nezačali taky, ale teď už to bylo jedno. Ženy měly svůj stan, kde zůstávaly přes den zavřené. Nikdo nevěděl, co tam dělají, a mužští na to měli plno posměšků, ale ven vycházely jen na vaření jídla, a to pak byl hned kolem nával a Charyňští obcházeli kolem jako na stráži.

Vasilisa měla břicho jako sud, a i když to nebylo přes oblečení tolik vidět, nemohlo to trvat dlouho, než přijde její chvíle. Za ní cho-dil jen Bovnik, Hablund na to dával moc dobrý pozor. Co ostatním mohlo uniknout, to viděl. Jak jí občas sáhl někam, kam by si nikdo sáhnout netroufnul, a Vasilisa jak držela. Jindy zase ze štábního stanu něco přinesl a strčil jí to do kapsy. Asi nějakou z laskomin, co měl stařešinát jen pro sebe. Výsady, o kterých se nemluvalo, i když

určitě nějaké takové měli. Ještě totiž nebylo tak zle. Pořád bylo co jíst a pořád zbývala naděje.

Navíc k pravidelným hlídkám bylo několik mužů pověřeno, aby se vydali na vzdálenost dvoudenního pochodu dál od tábora, jestli se stádo někde nezastavilo nebo se nechystá projít jinudy.

Aby toho nebylo dost, jednomu z těžce zraněných mužů, který se od útoku vlčí smečky nepostavil na nohy, se přitížilo. Velor byl neustále u něj, ale protože se nehýbal a i přesto, že ho vždycky přistrkovali co nejbliž k ohni a ležel pod kopcem dek, tak omrzliny rychle postupovaly od nohou směrem nahoru. Nezemřel na tržné rány, ale kvůli téhle proklaté zimě, říkal Velor, když jim přišel oznámit, že muž už nežije. Řepáčtí hned navrhli uctít odcházející duši společně vypitou lahví vodky a nakonec se jim podařilo Bovnika umluvit, aby ještě pro jednu láhev zašel. Vrátil se od zásob s prázdnýma rukama. Těch několik posledních flašek někdo ukradl, neměli nic. Hablundovi se zdálo, že nějaké flašky viděl to ráno nést Miškinovou do štábního stanu, ale nebyl si jistý. Přijít s takovým obviněním by bez důkazů stejně nemělo smysl. Mužští se pustili do sebe. Řepáčtí proti Charyňským, váleli se ve sněhu a nadávali si navzájem do parchantů a všiváckých zlodějů.

Skupina těch, kteří se vydali na obhlídku okolí, se vrátila s tou nejhorší možnou zprávou. Sobi tudy prošli, ale už byli pryč. Táhli dvacet kilometrů severněji, než byl tábor, dvacet kilometrů severněji, než se čekalo, muži tam objevili stopy.

Sledovat tahy sobů měli na starosti řepáčtí. Měli přehled o pohybu sobů přes celý rok. Proto je přece brali s sebou. Proto, že vědí. A přitom nevědí nic!

Bovnik se rozčiloval na narychlo svolané schůzi stařešinátu, jenže zasedačka ve štábním stanu na rozdíl od té charyňské neměla stěny z cihel, ale z plachet, všechno bylo slyšet venku.

Izikel nás od začátku varoval, rozčiloval se na Bovnika Glaznikov. To tys to odmítal brát na vědomí.

Překřikovali se tam jeden přes druhého, řepáčtí z toho měli venku legraci.

Stařešinát je na holičkách, mumlal Pšelin otec s úsměvem, jako by na kahánku teď neměl spolu s ostatními i on sám.

Mělo se odjet už před týdnem, zaznělo ze stanu.

Miškinová namítla, že právě za posledních několik dní se přečetla nejméně půlka knihovny a že jestli výprava nemá výsledky kalorické, tak vzdělávací určitě, někdo na to bouchl do stolu anebo přetáhl Miškinovou, protože vykřikla a vyběhla ven přímo do shluku všech, kteří před stanem s nastraženýma ušima poslouchali. Asi jim o tom pak vevnitř řekla, protože poté, co zašla zpátky, hlasy ztichly a Pavlič navíc krátce nato vyšel ven a každému z mužů zadal úkol, prý že se začíná s balením.

Zasedání stařešinátu trvalo dvě a půl hodiny a odjezd byl naplánován ještě na ten den odpoledne. K obědu dostal každý misku teplé vody s moukou. Chutnalo to jako nic s příchutí tajgy, sypali si tam jehličí. Jako nic to taky tlačilo v žaludku, hlad a zima se pustily do všech. Naděje byla pryč a domov nejméně čtrnáct dní chůze daleko.

Fedorek

Fedorek byl pryč déle než tři čtvrtě roku. Přijet o pár dní dřív, ještě by Erskeho zastihl. Takhle na Fedorka kromě rodiny čekaly jen pomluvy vesničanů. O muži lemplovi, který se o svoji rodinu nestará. I Kavaryč s Tamarou už si začali myslet o zeťákovi svoje. Ostatně potom, co se Fedorek od Izikila dozvěděl, že idiotku před lety Kavaryčovi vyhnali mezi řepáče, a pak mu ještě ukázali Oburu, jejich vztahy stejně nestály za nic.

Kdyby nebylo Fedorka, idiotka by zůstala jednou provždy vyřešenou věcí, Elvíra by měla za to, že je mrtvá, a bylo by to podle Tamary pro všechny lepší. Ted' za bábou vnučka co chvíli chodila do Čevapiky, i když stařena ji už vůbec nepoznávala, a Pšele, co o Elvíře roznášela jen to nejhorší, protože jí záviděla práci na poště, tam nosila parádu. Takovou blůzu si ani Tamara nekoupí sama pro sebe, co jich Elvíra přinesla Pšele už alespoň tucet. A to Pšela jen sedí celý den v kouři u chýše, přebaluje stařeny, a Tamara chodí mezi lidmi, kde musí nějak vypadat. Dvakrát týdně zametá nádraží a vždycky je to pro ni událost. Co si oblékne a co nového se tam děje. Vždycky také prohodí na peronu pár slov s Doranovou vdovou a Kavaryčovi o tom všem pak doma vykládá. Jenže na obživu to stačí stěžít. Elvíra utrácí za Pšelu a za idiotku, Kavaryč nedělá celkem nic, a tak než se vrátil Fedorek, byly chvíle, kdy Tamara bědovala. Živili ještě Oburu a Udej chtěl peníze za svoje mlčení. Bylo toho víc, než na co vydělali.

Kdyby měli auto, mohla by Tamara jezdit do Pstruh na trh a tam prodávat něco z učástku a trochu smetany, jako to ženy jejího věku dělávají na přilepšenou. Ty, co jim děti nedávají nic ze svého a muž se jim upil. Jenže Kavaryč přece není žádný ožrala. A právě. Když je k ničemu muž, který není ožrala, nejde to ani nikomu na rozum.

Ani Tamaře. Muž, který tak dobře vypadá, že se za ním otočí i kdejaká mladší, ale rubl domů nenosí a jeho vlastní podnikání vždycky končí krachem.

Než Fedorek přijel a všechno se zase obrátilo k lepšímu, pomáhaly Kavaryčům peníze od Erského. Z toho, co jim dal, toho dost sám projedl, jeden by neřekl, kolik se do toho Dána vešlo, ale pár rublů stranou každý měsíc z toho Kavaryčovi přece jen měli.

Tamaře nešlo na rozum, proč si Elvíra s Erskem nic nezačne. Čím déle se Fedorek nevracel, tím víc jí to vrtalo hlavou. Po pěti měsících už by na zetáka nesázela ani kopějku. Kdyby byla ona sama mladší, chňapla by po Erskem hned, myslí si. Co se týká mužů, Tamaře to odjakživa pálilo. Zamilování přejde, ale když muž ví, jak vydělat rubl, tak to mu zůstane. V Kavaryčově případě, a je to lepší než nic, alespoň ta pěkná postava.

O tom, co kde a jak Erske vydělává, věděli Kavaryčovi málo. Jeho práce byla podezřelá a nerozuměli jí, ale byl z Evropy a tam se žije lépe. Už jen ty toaletní potřeby. Náhradní zubní kartáčky si s sebou vezl čtyři a pěna na holení za ním voněla půl dne. Dbal o sebe, a to se také počítá. U Elvíry na poště byl několikrát do týdne. Kdyby nebyli oba dva nekňubové, už dávno by se Elvíra s Erskem chytli za ruku a takhle by je viděli jít také o pár dní později lidé na ulici. Nezmiňoval se přece, že by v Dánsku někoho měl. Volal jedině matce. Další věc, která se Tamaře na něm zamlouvala. A k tomu to Dánsko. Větrné mlýny nebo fjordy nebo vzácná vína nebo cokoli, co bylo v každém případě ještě o stupeň výš než Moskva, a už tam se skoro nedalo dohlédnout. Tamara Elvíru párkrát dokonce nenápadně ponoukla. Aby věděla, že ona jako matka by jejich štěstí nestála v cestě. Dokonce by od ní dostali i nějaké to požehnání, když už je jediná, kdo z rodiny chodí do kostela.

Někdy jí to žere, ale s bezbožnictvím své rodiny nic nenadělá. Před obrazy svatých chodí medové svíce zapalovat jen ona sama a nikdo

jiný. Malou za pět rublů, větší za deset a velkou tlustou po dvaceti, koupí je od ženské, co na bobku sedí před kostelem, a píchne ji vevnitř do svícnu před obraz bohorodičky. Pak modlitba. Bránu milosrdenství otevři nám, požehnaná Bohorodice, abychom doufajíce v tebe nezahynuli, ale osvobozeni byli tebou od všeliké bídy, ježto jsi spása pokolení křesťanského, potom dvanáctkrát Hospodi pomiluj, a teprve pak se může začít s přáními. Za první, za druhé, za třetí. Za báťušky cara bývalo na Rusi klášterů přes pět tisíc. Jenže Fedorek už je zpátky a teď s Elvírou dělá vedle v přístavku na manželských povinnostech. Bůh ví, že je to potřeba, jen Tamara kvůli tomu teď nemůže usnout. Kavaryč chrní, nic neslyší, spánek měl vždycky dobrý a manželské povinnosti jim spolu taky dobře šly. Plní je pořád, i když teď to už ani povinnosti nejsou. Mají splněno. Ale i na stará kolena je to těší. Tamara se tomu se zavřenýma očima usmívá a usmívá se i Kavaryč, něco pěkného se mu asi zdá.

Fedorek přijížděl a odjížděl kvůli své práci od té doby, co se v Charyni ukázal poprvé. Je to můj železniční námořník, jak Elvíra něžně říkává, co je víc po korábech magistrály než doma. Fedorek by řekl, že Charyň je jeho doma, ať je to, jak chce, a jeho žena je jeho žena, a takové věci se milují a basta. Jenom Serjožu, jak roste, že viděl v útržcích, ho mrzelo. Film, co si mohl pustit za víčky, mu poskakoval. Nevěděl, jaké to bylo mezitím. Mezi tím, kdy se Serjoža jen plazil, a najednou běhal, mezi tím, kdy neříkal nic, a najednou mluvil ve větách, mezi tím, kdy se nechával krmit, a najednou vzorně jedl svou dětskou lžičkou. Fedorek to neviděl a nikdy neuvidí. Ale nakonec jsou i horší věci a být živitelem rodiny se mu zamlouvalo. Ne to, že je na něj Elvíra odkázaná, protože toho tolik nosí do Čevapiky staré Jovace, ale protože jí může kupovat věci, které sama potřebuje a tchán s tchyní si ho díky tomu váží. Válka mezi nimi je nevyřešená a při tom i zůstane. Serjoža babičku s dědečkem obdivoval a Fedorek by byl špatný otec, kdyby mu to vymlouval. Popřít nemohl jen to,

že Tamařina matka a Obura byli trnem, který jej píchl pokaždé, když se na ty dva podíval. Tamaru s Kavaryčem měl za alianci neřádů. Jeden horší než druhý. Serjožu Tamara rozmazlovala, už měl z těch hloupých čokolád od Miškinové úplně černé zoubky. Alespoň že Kavaryč byl přísnější, alespoň že to.

Až budou bydlet ve vlastním, bude klid, říká si Fedorek.

Tamara s Kavaryčem se k nim přistěhují, teprve až nebudou na vlastní dům stačit. Těch pár let života mezitím, to byla představa, kterou se Fedorek těšil, když mu to s Kavaryčovými nejmíc lezlo na nervy. Když šla Tamara ven se škopkem jídla a on věděl, že jde za Oburou, když starému Kavaryči mohli na zádech čtvrtit špalek, protože v televizi běžely novosti a od nich neodhlédl ani za nic.

Volných domů, ve kterých se dalo bydlet, bylo v Charyni dost ještě od povstání. Byly to ty největší ruiny s vyřezávanými okenicemi, sloupky u vchodu a se zavnutými popraskanými šneky po stranách vedle dveří. Modrá barva byla dávno pryč. Modrá odstínu pruhů tělnášek ruského námořnictva, co se jí za Uralem natírá kdeco. Z baráků chatrčí, baráků vraků s černou a hnědou barvou dřeva a špínou okolo tahle modrá už dávno opršela. Vsákla se do země. Kdyby Fedorek před Elvírou zmínil ten byt v Petrohradě, nerozpakovala by se ani minutu. Její rozhodování, to by byl výskot a jásání. Vybrat si mezi barákem v téhle kolonii s propadlými střechami a bytem u kanálu Gribojedova pár metrů od Marijinského těátru je otázkou půl vteřiny.

Tak proč Fedorek mlčel? Ta dívka, co ke staré Nastasje chodila poslední léta před smrtí každý týden uklízet, se už pěkně dlouho diví, proč byt Abramovičovi nechávají prázdný. Kdyby byla na jejich místě ona... Jenže není.

Fedorek se možná bojí, aby se z Elvíry nestala báryšna. Ženská, co chce chodit v kožešinách a v létě ve velkém klobouku, protože je to nová Ruska, co rychle přišla k majetku a přeje si, aby se to kolem

vědělo. Vzal si přece vesničanku. Našla by Elvíra vůbec v Petrohradu nějakou práci? Zato Serjoža by dostal dobré vzdělání...

Fedorka napadlo, že podá inzerát, byt po Nastasje pronajme a v Charyni bude předstírat, že mu zvýšili plat. Byt zůstane záložní pro Serjožu, zachce se mu na studia nebo si namluví ženskou z lepších poměrů a bude třeba, aby se předvedl.

Některé domy z té přícharyňské smutné čtvrti, kudy Fedorek s Elvírou procházeli, opouštěli Charyňané kvůli řepáčům, stěhovali se od nich dál. Charyň s Čevapikou se navzájem honily a zároveň dbaly na jasnou dělicí čáru. Ale některé z těch baráků vzaly za své ještě za Berilina povstání. Elvíra nevěděla, co má Fedorek na mysli. O tomhle povstání nikdy neslyšela.

Vraceli se spolu od babičky z Čevapiky. Fedorek nedal jinak, než že se za ní zastaví hned ten druhý den, co se vrátil z cest. Vypravili se tam i se Serjožou. Elvíra mu vyžehlila límeček u košile, Fedorek si opucoval boty, Elvíra šla jako vždycky. Chodila do Čevapiky, zatímco byl Fedorek pryč, alespoň třikrát týdně, nebyla to žádná událost. Jovaka si jí ani vnuka obyčejně stejně nevšímala. Pšela převzala dary, Elvíra pohladila idiotku po kolenou a šlo se zpátky. Rozum idiotce odešel po špičkách kamsi do tajgy, obnova rodiny se nekonala, na to bylo příliš pozdě.

Idiotka nevěděla, kdo Fedorek je, a ani v nejmenším ji to nezajímalo. Jen tam u ní s Elvírou postáli v chatrči, posadili jí na klín Serjožu, za chvíli už fňukal, že chce pryč. Domů. Josipovičová svrasklými prsty v klíně točila mlýnek, usmívala se a mračila podle svého. Podle obrazů za víčky, podle vzpomínek, podle toho, jak dobře jí Pšela dala najíst. Mlelo se jí za víčky bůhvíco a nikdo k tomu nemohl. Věděla, kdo Elvíra je a o těch darech? Za chvíli umře a sbohem už jim všem přece dala před lety.

Elvíra spletla Jovace cůpek, seděla jako socha. Fedorek vzal její studené ruce do svých, Nastasja mívala asi podobné.

Berilino povstání v Charyni proběhlo ve čtyřicátém sedmém a Elvíra o něm nevěděla.

Ve škole se za Sovětu o rozporech s kmeny přece nemluvílo. Ještě tak o Ketech, Něncích nebo Dolgaších. Kmenech, co byly daleko. Učili jsme se, jak si libují, že kolektivizovaní sobi táhnou sáně dvakrát tak velkou rychlostí a nikdy se jim netřepí kopyta. Teprve po konci Svazu se tu začalo mluvit o nepravostech. Že to kmeny neměly nejsnadnější. Jenže kradou, říkalo se. A kradly odjakživa a kulturu mají fuč.

Ale Berilino povstání, o tom jsem nikdy neslyšela, to jsem si docela jistá.

Fedorek zakroutil hlavou. Serjoža cupkal vedle něj, tomuhle klukovi už to snad ve škamnech řeknou.

Odkud to máš?

Kdyby Fedorek Elvíře řekl, že z Vladivostoku z domova důchodců, myslela by si, že si z ní střílí.

Na bábušku s děduškou si Elvíra pamatovala jen matně. Jak byli za nimi v Pjatigorské a Fedorek tam při hledání vypínače ve tmě škobrtal na schodech, to bylo tak dávno, jako by se to ani nikdy nestalo. Ta jeho neohrabanost ve tmě se zdála Elvíře směšná. Nechtěla to. Nechtěla, aby jí připadal směšný muž, co se jí dvořil a ona proti tomu nic neměla.

Elvíra si z té návštěvy pamatovala děduškovy dlouhé bílé vlasy, jeho šedivou vestičku a ten servis s proužkem, na kterém bábuška aranžovala zákusek, co jí nepřišel dobrý.

Děduška s bábuškou konečně dostali umístěnku v tom domově důchodců pro zasloužilé, slyšela říkat Fedorka. Na té návštěvě minule o tom mluvili, ale Elvíra si nepamatovala ani to.

Nakonec začal Fedorek odtamtud. Stejně by Elvíře řekl všechno. Vždycky když přijel, tak musel. Tentokrát zůstal pryč tak dlouho proto, že jel navštívit bábušku s děduškou tam, kde měli žít už od konce devadesátých let, ale skoro deset let se to odkládalo.

Fedorek mluvil celou dobu, než došli do Charyně. Serjoža kňoural, chtěl, aby se mu otec věnoval, zase byl tak dlouho pryč, ale otec vyprávěl a vyprávěl a vyprávěl. A nepřestal, ani když už byli doma, a mluvil, i zatímco Elvíra ohřívala hovězí s kolínky, a i během toho, co jedli, tak mluvil. Přestal jen, aby přečetl Serjožovi před spaním kousek pohádky, a pak pokračoval celou tu dobu, než šli s Elvírou spát. I v posteli Elvíře vyprávěl a vyprávěl, i tehdy když zaslechli, že se Tamara s Kavaryčem vrátili domů a handrkují se vedle kvůli otevřenému oknu. Dovnitř nalítají komáři, hubovala Tamara, a teprve když Kavaryč okno zavřel, tak Fedorek skončil. Uf. Dal Elvíře polibek na dobrou noc, o Berilině povstání se jim tu noc zdálo oběma.

Bylo toho plno, co se Fedorkovi stalo, zatímco byl pryč. Železniční historky ať zůstanou jen mezi ním a Elvírou. Ti dva mají taky právo na soukromí. A navíc příhody o tom, jak Fedorkovi došla v samovaru voda, zrovna když vezl gubernátora Kamčatky, pohádal se s kolegou kvůli úplatkům a ve Vladivostoku musel po štaci čekat se špinavým prádlem tři hodiny před okýnkem prádelny, než se Marina vrátila od kadeřníka, takové historky ani nikoho nemusejí zajímat. Zato Berilino povstání a od koho se o něm Fedorek dozvěděl, to je jiná.

Fedorek zvonil a klepal a klepal a zvonil, nakonec hodil do okna malý oblázek, ale nic. Bábuška někdy neslyšela. Navíc Fedorka v Pjatilgorské nečekali. Nedal předem vědět, spoléhal na to, že bábuška s děduškou budou jako obvykle doma. Lekl se, až když si všiml toho prachu na oknech. Okna bytu, kde se už nějakou dobu nebydlí... Ve vteřině mu proběhlo hlavou, co všechno se mohlo stát, a nic z toho by si nikdo, kdo měl ty dva penzisty rád, nemohl přát. Naposledy se u nich stavoval před několika měsíci. Zemřela Nastasja, říkal jim tehdy a vyprávěl o tom, kolik měl kvůli tomu v Petrohradě vyřizování. Tyhle dvě rodinné větve se nikdy nepotkaly. Nastasju, svoji matku, nepozval Fedorkův otec ani na svatbu. Jenže bábuška

s děduškou se vždycky zajímali o všechno, a když jim Fedorek tu smutnou zprávu řekl, oba dva se na chvíli odmlčeli. O tom, že hned vzápětí zemřela Fíla, jim ale neřekl. Učitelka z jeho základní školy, co je jim po tom. Že měli Fíla s otcem k sobě tak blízko, že otec nebyl schopný se o cokoli kolem Fílina pohřbu postarat, se Fedorkovi v Pjatigorské ani nechtělo vyprávět. Byli to rodiče jeho matky a byli spokojení s tím, že si Oleg po její smrti už nikoho nenašel. Fedorkovi to tak přišlo. Ptávali se na to a byli rádi, že se jí podle všeho žádná nemůže rovnat. Přesně tak, jak to cítili oni sami. Ne. O Fíle by se před nimi nikdy nezmínil.

Nakonec vykoukla sousedka z bytu o patro výš. Už se odstěhovali, zakřičela.

V domě to byla velká událost. Každý z nájemníků věděl, jak dlouho na stěhování spisovatel a jeho žena čekali. Napůl sbaleno už měli léta. Sousedka Fedorkovi vysvětlila cestu, byl to ten slavný dům pro zasloužilé vladivostocké penzisty a nakonec i jiné a stál na konečné autobusu číslo 49. Ulici našel Fedorek snadno. Jak by ne, když tam jiná nebyla. Šlahoun ulice do nikam, což by mohlo být příjemné, kdyby kolem byla zeleň, a ne staveniště. Zřejmě se tam kdysi cosi plánovalo, hradba luxusních rodinných vil, kdoví.

Fedorek našel číslo domu, byl třípatrový a třpytivě bílý jako čepce zdravotní sestry. Velká vrata se vstupem na závoru a krátkou příjezdovou cestou k domu budila zdání úctyhodnosti, plastová okna, odbytý chodník a drobné nedodělky ne. Nabubřelost, co nestála zdaleka tolik, na kolik se tváří, a pak hned že bydlet se tam musí asi docela příjemně, napadlo Fedorka, než zazvonil u vchodu a čekal, až ho vrátný bzučákem pustí dál. Na výslech byl připravený. Jde za prarodiči. Když řekl děduškovo jméno, jako by ve vrátného očích zahlédl něco jako stín obdivu. Stejně ale někam předem telefonoval a teprve potom ho nechal vejít dál. Druhý hlídač ho pak pustil přímo do budovy. Zbývalo jen najít číslo pokoje.

Domov důchodců byl spolufinancovaný Japonci ze svazu Maheto. Mohlo to vypadat o něco lépe, ale také o mnoho hůř. Už zvenku si Fedorek pomyslel, že pokoje budou díky velkým oknům světlé, na schodech vevnitř ležel nalepený jakýsi koberec a vypínače měly rádobý zlaté rámování.

Děduška s bábuškou na něj čekali už v chodbě, zdáli se pohublí.

Jupa, vesničan nám přijel, ale jako by to jupa výskl děduška o něco sklesleji, než měl ve zvyku. Bábuška hned vzala Fedorka za ruku a vedla ho k nim do pokoje. Společně měli v prvním patře jednu jedinou rohovou místnost, trochu studenou, v tom musel dát Fedorek bábušce za pravdu. Největší radost měla ze sprchového koutu, umělohmotné krabice s kulatými rohy a posouvacími dveřmi.

Když se vevnitř zavřeš, samo se ti tam spustí rádio, vysvětlovala.

Sprchový kout stál v rohu, ale ne úplně a dal se kolem dokola obejít. Vévodil pokoji jako plastika moderního umění, jako dominanta, a bábuška ho každé dopoledne obcházela s prachovkou. Toaletu měli odděleně za záclonou, za úplně stejnou ho měli i v Pjatigorské. Fedorek se jí snažil vždycky vyhnout. Odcvrknout ji prsty, aby se jí nemusel dotýkat. Japonci dodali koupelny s rádiem, zbytek vybavení byl ruský.

Pohádali se s našimi, kdo tady bude a kdo ne. Děduška se posmál. Ještě aby si Japonci diktovali přes moře, to tak.

Bábuška Fedorkovi několikrát nabídla, jestli se nechce osprchovat, ale neměl na to chuť.

Já jsem se jim prý taky nelíbil.

Fedorek zahlédl bábuščin pohled, který říkal, že si to děduška klidně mohl nechat pro sebe.

Myslel jsem, že tu bude plno mých známých, ale rozstrkali nás všude možně. Do Něrčinsku, do Novoselenginsku, jiné k Dudince až za Norilsk. Všechno zasloužilí veteránové. Myslí si, že nejsme potřeba. Mně ať nikdo o paměti národa nevykládá. Mizerný příspěvek na

léky dělá sto rublů a kvůli tomu abych se každý měsíc před někým vděčně plazil. Polovina pokojů je tu prázdná.

Dost z našich přátel v posledních letech zemřelo, dodala bábuška.

Nevydrželi čekat, to je to. Neměli na to nervy.

Prý že jsem zločinec či co. Myslel jsem, že je to za námi. Místo toho, aby se koukalo, kdo kolik udělal práce.

Pořád píše, šeptla bábuška směrem k Fedorkovi.

Kdyby měli námítky proti mým knihám, tak prosím. Jenže na pole literatury, tam si netroufnou. Popisy přírody, třeba. S tím jsem se potýkal odjakživa. Aby to mělo tu správnou lyrickou atmosféru. Vítr čechrá vlasy, horký vzduch se tetelí nad řekou. Co já se s tímhle nadřel. Ale místo toho, aby někdo řekl, soudruhu, tak tohle se vám moc nepovedlo, vytáhnou na mě udání.

Bábuška od toho leknutí úplně poskočila. Někdo tě udal?

Ne, to jak já jsem tehdy nahlásil těch pár. Ty kriminálníky.

A cos měl dělat? Byla to přece tvoje povinnost. Bábuška si pečlivě urovnala sukni. Už zase věděla, o čem je řeč.

Člověka jenom mrzí, jak se s ním zachází.

Chtěli jsme pokoj někde uprostřed, a dali nám tenhle na rohu. Buro má z jedné strany kuchyňku a z druhé sklad s rezervním nábytkem. Bydlí si pěkně v teple...

Co táta?

Táta dobrý. Fedorek lhal. Ve Voryni už nějakou dobu nebyl, a když tam byl za otcem naposledy, s Olegem Abramovičem to šlo z kopce. Nemusel do knihovny, a tak nechodil nikam. Díval se na televizi, a co bylo nejhorší, už ani o knihách si s ním nechtěl povídat.

Má někoho?

Nemá.

Semetriku na stáří nepotřebuje, pomysleli si. Fedorek jim to četl v očích. Tu spokojenost, že je otec sám. Alespoň něco že jim vychází.

V domě pro zasloužilé důchodce byly na patře obsazené ještě další čtyři pokoje. V jednom z nich žil bývalý generál, co pamatoval

ještě Stalingrad. Vzpomínal na svoji uniformu a spílal si, že se nechal přemluvit, aby ji dal oblastnímu muzeu. V druhém pokoji byl trestanec z Magadanu, lágerník, co o tom napsal knihu. Děduška říkal, že to není žádná literatura, protože je to otročina podle skutečnosti bez jediného polibku múzy, a v dalším pokoji bydlela zasloužilá matka. Přivedla na svět dvanáct dětí, ale, jak škodolibě dodávala bábuška, žádné si ji na stáří nechtělo vzít k sobě. Posledním ze sousedů byl letec s věncem medailí. Letec a radista povoláním zubař a pak už jenom Buro. Buro, za kterým chodili na návštěvy, protože už byl špatný na nohy.

Představ si, jak jsem Bura překvapil, když jsem mu řekl, že ten nápis nahoře na pomníku hrdinů je ode mě. Děduška se zasní a potolikáté ve Fedorkově životě se dal do recitování svého slavného žulového nápisu: *My budem spolu, povel vpřed a bdíme, ruce spletné, nad dneškem, to je nový svět a s tebou všichni kveteme. Prapory a přilbice a břízy dech, co voní, Vladivostok je z ocele a slzu matka roní. V pláči se rodíme a v pláči umíráme, však mezitím let padesát čelem se k dílu máme. Přilbice, bonbony i květy, smích dětí nesou po kraji, pěst z ocele, však kde ty, jen na tebe tu čekají. Pugety ze šalvěje, Sibiř se táhne do dáli, tam, kde se země chvěje, nepřítelé si vmžiku podali.*

Jak jsem říkal, popis přírody nebyl nikdy moje silná stránka. S tím dechem břízy bych to teď už myslím napsal jinak. Lepší než bříza, co jí voní dech, je podle mého kůra borovic, co pěje svou věčnou píseň. V každém případě to ale na Bura udělalo dojem. Já že byl ten, vedle koho seděl, a moje slova že tesali do kamene. Nemá sice vzdělání, ale zažil si svoje. Je z vesnice stejně jako ty, přišel sem z Chabarovsku. Znal se prý s otcem té stavební firmy, co to tady dávala dohromady.

Fedorka to nepřekvapilo.

Buro vypadal jako obyčejný starý muž. Že byl z kmene, se skoro nepoznalo. Oči měl šikmé jenom málo, jako by se mu dlouhým ži-

votem mezi Rusy samy srovnaly. Když u něj Fedorkovi prarodiče zakleпали, aby se pochlubili s vnukem, seděl v křesle a nohy měl natažené na židli. Řekl dále, ale nevstal. Vstával teď jenom, pokud potřeboval na záchod, nebo z křesla večer, aby se překulil do postele. V domově důchodců v Chabarovsku musel i dolů nahoru pro obědy a večere. Tady to nosili tomu, kdo chtěl, přímo do pokoje. Po třiceti letech každodenního chození tajgou si nohy pár let odpočinku přece zaslouží. A pak bude konec. A pak nic.

Poslední dobou o tom konci trochu přemýšlel. Staří v Čevapice mu říkali, ještě když chodil každý den do tajgy, na stará kolena se vrátíš a podobné voloviny. Vrátiš se do tábora, vrátíš se k víře předků. Houby. Umřelo to všechno a se svým životem byl spokojený. Ušel během něj tisíce kilometrů a všechny ty cesty si pamatoval. V hlavě měl jednu velkou rozkládací mapu, stačilo zavřít oči a teď a tady se mohl vydat na pochod, kam se mu zachtělo. Za tohle nemocné nohy stály. Zdraví... pch. Na co by ho potřeboval? S léky ho ani nic nebolelo. Co byla ta trocha bolesti proti tomu, když v tajze spadne člověk do jámy a se zlomenýma nohama se pak musí třicet kilometrů plazit zpátky? O tom doktoři, co předepisují prášky, vědí houby.

Spadl takhle do jam mockrát, i když kosti si obě nadvakrát přelámal jen jednou. Byla to jáma na trestance. Na kriminálníky, co utíkali z tábora. Byl hlupák. Tábor přesunuli jinam, ale jámu tam nechali. Říkal mu to hlavní dozorce, když odcházeli a on jim tam naposledy nesl chlast, co jim z velení už půl roku předtím přestali vozit. Pozor na ni, je sto metrů jižně od lágru. Dali mu tehdy na rozloučenou pro Larisu opravdický norkový kožich po nějaké šlapce, co ji zabásli, ženské kriminálníka. Vypadal jako rovnou z krámu, neměl chybičku. A jak ho Larisa tehdy vítala! Vlastnoručně mu rozvázala obě boty, sundala je a nasadila mu ty pantofle, co pro něj měla u sebe v přihrádce v síni. V kožichu se pak před ním točila dokola, dole se trochu vlnil, byly tam takové ty vroubky, co vířily. A pak šel domů za Dánem,

co mu v domku poklízal. Za byt a za stravu, sedával u okna a moc toho nenamluvil. Hablund. To jméno se nikomu nelíbilo, pomyslel si Buro. Ani Larise ne.

Přestože mu tolik lidí za ty léta dávalo rozumy, že se Larisou jen nechal napálit, Buro si z toho nic nedělal. Jako kdyby to nevěděl, že je s ním proto, že jí pořád něco nosí. A věděl taky, že nosit bude z tajgy neustále, a proto že ho nikdy neopustí. A přesně tak se i stalo. Nevyzrála ona na něj, ale on na lidi. Na ty chytráky, co mu radili, že Rusku si brát nemá, i na ty, co běhali po tajze a on jich pěkných pár za ty léta pochytil a vrátil za dráty s elektrickou, kam patřili.

Lidi se ptali, proč nemáte spolu barák jako ostatní, a hned si i sami odpovídali. Protože se za tebe stydí, Buro. Chacha. Larisa ať odpočívá v pokoji. Buro měl sám ten svůj taky rád. Přišel domů a nikdo ho neotravoval. Kdo z tohohle domova důchodců si domácí pohody užil tolik jako on? Ten generál někde na posádce? Ta ženská, co od patnácti do čtyřiceti rodila? Ten letec, co mu řval pořád motor u ucha? Spisovatel s tou svojí by s ním určitě měnil, kdyby bylo za koho. Říkal mu, že kvůli klidu chodí psát do toho koutu se sprchou, kde jen co se tam zaleze, hned se vevnitř spustí rádio. Buro se ptal správce, jak se to vypíná, ale prý to může vypnout jen ta firma, co to namontovala. Japonci. Měly se těm koumákům po válce všem uřezat hlavy.

Fedorkovi se Buro líbil. Za tu krátkou chvíli jim stačil říct, jak utekl medvědovi, jak se v tajze pozná, jakým směrem je nejbližší vesnice, a nakonec i o Berilině povstání. Pravda, zdálo se, že se trochu chvástá, ale stejně mu Fedorek visel na rtech. Mluvil o tolika zajímavých věcech, a současně se zdálo, že spolu s tím myslí ještě na plno dalších. Nezlomilo ho stáří ani to, co se mu stalo. Takových starých lidí v životě moc nepotkal.

V Charyni například ve čtyřicátém sedmém...

Vy znáte Charyň? Fedorek radostí skoro zavýskl.

Nijak zvlášť. Ale o tomhle ví v okolí každý.

Já jsem se tam přiznal, tak proto.

Buro na to nic, ten kluk od sousedů z vedlejšího pokoje ho nezajímal. Ať poslouchá, jestli chce, ale jen on jeho a jen to, co je pro cizí uši.

Bura dál už nikdo nepřerušoval, bábuška s děduškou ho měli v úctě a navíc zřejmě sdíleli i jeho politické názory.

Po dvou hodinách vyprávění přinesli Burovi večeři a bábuška s děduškou a s Fedorkem se vrátili do svého pokoje. Fedorek měl z toho v hlavě guláš. Tenhle akční film že byla skutečnost? V téhle vesnici že on žije? Myslel si, že Charyň je ospalý pasjolak, kde největší událostí jsou klepy z Elvířiny pošty. O třenicích mezi řepáči a Charyňskými věděl, ale tohle? Řepáčská emigrace v Čitě pod velením náčelnice Berily, ženy na dřevěné kriplkáře, že Charyň spolu s řepáčskými v devětačtyřicátém přepadla?

Bábuška uvařila Fedorkovi s děduškou na plotýnce vareniky a pokyvovala při tom hlavou. Tak tak. Alespoň si můžeme říkat, že kdybychom bydleli v Pjatigorské, tolik zajímavých věcí se určitě nedozvíme, když už se musíme pokaždé rozhodovat, jestli ohřívát jídlo, vařit čaj, anebo se děduška bude holit, protože víc než jednu zásuvku si asi důchodci se zásluhami o vlast nezaslouží.

Fedorek poznamenal, že by to vyřešila rozdvojka, ale v šuplících žádnou nenašli.

Zbytek odpoledne se procházeli v parku. Od budovy k altánu a zpátky a od budovy ke vstupní bráně, protože děduška s babuškou na ulici nechtěli. Fedorek se s nimi rozloučil, slíbil, že vyřídí pozdravy otci a Elvíře, a věnoval jim rámeček se Serjožovou fotografií. Vypadá na ní jako vzorný čtyřletý chlapec.

Posloucháš mě?

Elvíra už spala. Když Fedorek vypověděl všechno o návštěvě ve Vladivostoku, Kavaryčovi se právě přestali hádat kvůli otevřenému oknu vedle v místnosti a Serjoža vedle otce sebou zavrtěl. Až budou

bydlet sami, bude mít už svoji vlastní postýlku, pomyslel si Fedorek a syna i ženu ještě před usnutím objal.

Další den se vydal Fedorek hned ráno za Oburou. Tamara už stála v předsíni v galoších, že tam půjde sama, a najednou on a sám se nabídl, celá z toho zrozpačitěla. Možná se to nějak časem mezi ní a zetěm srovná, jestli to bude takhle pokračovat, pomyslela si, když Fedorkovi vděčně podávala misku s jídlem pro syna a šla si ještě na chvíli lehnout.

Obura ležel na zemi, tak jak ho Fedorek vídal v boudě většinou. Vypadal spíš na třináct než na dvacet. Vousy mu teprve začínaly rašit a tělo měl měkké jako dítě. Na sobě měl starou Tamařinu zástěru do kuchyně a na hlavě Kavaryčův kulich. Kdyby mu z toho nebylo smutno, rozesmálo by ho to. Tohle nedokázala pochopit ani Elvíra. Neposlechla ho. Fedorka málokdy napadalo, že by ho jeho žena měla poslouchat, ale teď si to říkal se zlostí. Neposlechla. Nařídil jí, aby Oburovi v Pstruhách za jeho peníze koupila nějaký sportovní komplet, tepláky s bundou na zip, to v čem chodí mužští jeho věku, a oni ho celou dobu, co byl pryč, dál oblékali jako strašáka.

Postavil misku na stolec, tu špinavou, napůl vyjedenou položil na zem a na chvíli si k Oburovi sedl.

Fedorek tomu nerozuměl. Možná byl Obura nemocný už předtím a idiotka za to vůbec nemohla. Je možné, aby se jen několikrát uhodil do hlavy?

Jak jde život, Oburo?

Anebo sem zavřeli zdravého kluka a on se pomátl až tady?

Až budeme mít vlastní dům, budeš bydlet s námi. Pamatuješ na ten slib?

Obura vypadal, že neslyší.

V boudě měl několik zlepšováků. Třeba díru po suku, co byla ve stěně. Tu měl vycpanou cuchlem z hadru, a když se Fedorek blížil, všiml si, že v díře zamrkalo oko. Když vešel dovnitř, byla už díra

zase ucpaná a Obura se díval na televizi. Proto neslyšel. Zvuk mu šel rovnou do sluchátek, aby kolem boudy nebylo nic slyšet.

Černobílý film. Něco pro pamětníky. Z jednoho starého letadla vynášeli přepravky s pórkem a z druhého vycházelo celé stádo krav. Filmový trik, protože ve skutečnosti by se jich tam tolik ani náhodou nevešlo, pomyslel si Fedorek. Kamera se roztrásla a pak bylo vidět, jak někdo přibíhá a objektiv zakryla dlaň. V dalším záběru stála žena. Líbezně se usmívala do kamery a potom si rozeprnula blůzu, prsa si chytla do rukou a kroužila si s nimi dokola. Na moment Fedorkovi připomněla Jovaku. Ta ústa. Pak to Obura vypnul. Fedorkovi se ulevilo, protože takový film pro něj ani nebyl nic vhodného.

Došel Oburovi pro vodu, pomohl mu svléknout se a ze skříně vyndal zatuchlé čisté spodky. Zápasili spolu. Obura na sebe nechtěl nechat sáhnout, kopal a pak zas bezvládně ležel těžký k neuzvednutí. Fedorek musel vždycky počkat, než ho to přejde. Potýkali se takhle spolu půl hodiny. Když odcházel, myslel Fedorek na to, že je to možná s Oburou náročnější, než si myslel. Najednou rozuměl tomu, proč dávají Oburovi zástěru a ne kalhoty, a na moment si dokonce pomyslel, že by všechno mohlo zůstat při starém. Celý zbytek dne a celý další pak sekal na dvorku dřevo bez jediné chvílky odpočinku, aby sám sebe za tu hroznou myšlenku, že by Oburu radši v boudě nechal, potrestal.

Bylo to pořád i v těch krátkých přestávkách mezi sekáním dřeva. Erske tohle, Erske támhleto. Dán si zapomněl u Kavaryčů plno věcí. Obal na ten svůj nahrávač, čisticí pletové mléko, sluneční brýle a cestovní nafukovací polštář.

Jaká škoda, že jste se s Erskem o těch pár dní minuli, opakovali Kavaryčovi a Elvíra taky. Fedorkovi se to zajídalo. Že si o něm v Charyni kvůli jeho odjezdům mysleli, že se špatně stará o rodinu, je jedna věc, ale že jim mohlo vrtat hlavou, co u Kavaryčů dělá ten cizí mužský v baráku, když je Elvíra vdaná, to byla jiná a Fedorek ani nechtěl domýšlet, jaké o tom mohly po vesnici kolovat klepy.

Erske údajně odjel z ničeho nic. Prý aby v Århusu stihl termín odevzdávání přihlášek disertačních prací. Od Tamary dostal na cestu malý obrázek Řehoře Palomy, Serjoža se dal při loučení s ním na peronu do pláče. Přišla tam i Pšela s Dimou a Vaskou, stáli celou dobu na opačném konci nástupiště, a když se vlak rozjel, rozpačitě zamávali. Fedorek uvidí, jak Erske vypadal, až pošle z Århusu ty fotografie, jak slíbil. Nechal se několikrát fotografovat před památníkem hrdinů, s Miškinovou před budovou předsednictva a s každým z Kavaryčových. Fedorek zamumlal, že se na to těší, aby Elvíře udělal radost. Vyprávět, že pár měsíců hostili Evropana, bude ještě Serjoža svým dětem, pomyslel si.

A o čem ta jeho disertační práce bude?

O čevapickým řepným průmyslu, nato Tamara. Prý že to nikde jinde na světě nemaj. Řepáčský blázni.

Jaký blázni, vložil se do toho Kavaryč. Náhodou to mohl bejt dobrej byznys, kdyby se mi podařilo ty vojáky na altajský posádce víc vožrat.

Jenže se ti to nepodařilo, tati.

Protože nespolupracovali a řepáči se schválně zasekli, jak to kmeny dělávaj.

Erske sem stejně kvůli čevapický řepě nepřijel. Podle mě tam napíše, že je to podfuk. Co jinýho?

A přijel proč? zajímal se Fedorek.

Pátral tu po Hablundovi starý Doranky, odpověděla Elvíra. Prej že už se do Evropy nikdy nevrátil. Ale Doranka mu nevěří. Myslí si, že Erske blafuje. Nelíbil se jí. Už jenom ty šňůrky, co měl na batohu, říkala.

A já myslím, že Doranku zase blafuje někdo jinej, na to Kavaryč.

V Evropě nejsou zvyklí na to, že se lidi ztrácej, tati.

V Americe je prej ztracenejch lidí v každý chvíli alespoň deset tisíc. Hlásili to v televizi.

No právě, to je Amerika. Říkala jsem v Evropě, tati.

Alespoň Erske pomáhal s penězma, a ne jako někteří místní kra-
savci, zaškaredila se na Kavaryče Tamara.

Večer dalšího dne začali Fedorek s Elvírou teď už vážně vybírat na
kraji Charyně dům, kam se budou stěhovat. Bude opravdu lepší
něco opravit než stavět barák od základů. Taky by při opravování
nemuseli platit za pozemek. Ale přestože se předsednictvo všemož-
ně snažilo lákat do baráků rodiny s dětmi, Elvíra nevěděla o nikom
dalším, kdo by se sem chtěl nastěhovat.

Já jen, aby si tu měl Serjoža s kým hrát.

U vás ho zas rube Vaska s Dimou, na to odměřeně Fedorek. I když
jak teď procházeli tou starou zástavbou, šla na něj trochu tíseň taky.
Zuby velkých černých domů, trámy, co někam trčely a skřípaly, když
zadul vítr, odpadky, co tu někdo vyházel, protože tohle už jako by
ani nebyla Charyň. Opuštěné domy s vymláčenými okny a vyvale-
nými dřevěnými stěnami, když byla Elvíra malá, myslela si, že tu
bydlí strašidla.

Jak že se jmenoval ten mužský, co ti říkal o tom povstání?

Muro nebo tak nějak.

Byl odsud?

Přímo z Charyně asi ne. Říkal jsem, že jsem se sem přiženil, a nic
na to neřekl. Ale chodil hodně do tajgy a vůbec celkově se vyznal
v kraji. Tak tady to možná bylo. Tady odsud Berila začala útok, který
pokračoval do vesnice. Špatně jí srostly nohy potom, co si je nechala
zlámat od nějakého Bovnika. Dělal tady tehdy doktora.

Aha. A co tenhle dům. Ten by se ti líbil?

Vezli ji sem na káře ze dřeva, přišli pěšky až ze Pstruh. Vloupali
se do skladu tehdejšího předsednictva, říkalo se mu stařešinát,
a ukradli všechny erární zbraně. Taky chtěli osvobodit vězně.

Vězně?

Byli to jejich příbuzný. Museli odpracovat to, že oni odjeli. Ne-
smělo se to. Odjet mohli řepáči, jen když byli vážně nemocný. Proto

jí to udělal Bovník s těma nohama. Jenže vězni prej tehdy v kobkách zrovna žádný nebyli.

Teď můžeš bydlet taky jen tam, kde máš prapisku. Elvíra si vzpomněla, jak to vysvětlovala Erskemu, a ten to nemohl pochopit.

Jenže odjet můžeš, kam chceš, ne?

Když jezdí vlak a je lístek, ušklíbala se Elvíra. Ty bys chtěl?

Vybíráme snad teď dům proto, že se někam chystáme?

Ne.

Tak vidíš.

Co tenhle?

V jednom z těch domů se Berila opevnila a dva týdny odtud velela všem bojům. Prý měli s sebou i něco na způsob saní knížete Vladimíra Orlova. Na motor. Model, co už měl tenkrát třicet let. Našli to ležet za Čitou někde v lese mezi haraburdím. Charyňští neměli nic. Schovali se prý v kolchozu, měli jen pár pušek. Muro říkal, že on jim donesl nějaký z lágrů, co byly okolo. Díky tomu v tom domově pro zasloužilý teď může bejt.

Tátův otec je teď taky v nějakým, ale v Chabarovsku, dodala Elvíra. Už tu nebyl nejmíň pět let. Pokaždý, když přijede, tak je z něj táta podělanej.

Proč?

Asi si myslí, že není tak dobrej jako on. Před nikým jiným si to nemyslí, ale před ním jo.

A jak se jmenuje?

Buro.

Fedorek se zasmál. Buro a Muro, to je legrační.

Buro je tak divný jméno, protože je řepácký.

Mně se docela líbí tenhle. Ta veranda.

Elvíra opatrně vystoupila po pár schůdcích nahoru. Drželo to.

Jenže ze střechy mu už nezbyvá skoro nic.

No a?

Víš, co říkal Muro? Že z Berily taky nic nezbylo. Čekalo se na ni, ale odvěta nepřišla. Nechala se na tý svý káře odvízt někam do tajgy a tam ji nechali bejt. Prej o to poprosila svý spolubojovníky. Jděte, že zavelela, a pak se jim před očima proměnila v heryšovej kmen. Podle dalších ale, jak tvrdil Muro, měla pět synů a ti veleli pěti kmenovejm divizím. Chtěli oživit myšlenku nezávislý Sibíře s tou její bílozelenou vlajkou, co měla za revoluce. Podle Mura ale Berila přijela hlavně pomstít svoji sestru a její nechtěný dítě. Jenže Vasilisa s ní nakonec do Čity neutekla. Prý kvůli Hablundovi.

Erske

Erske byl v Kodani spoustukrát. Z Århusu to je autem dvě a půl hodiny a další hodinu a půl trajektem, jet se dá taky přes Storebæltsbroen a Lillebæltsbroen, když není špička, zvládl to přes mosty do třech hodin. Jezdil do Kodaně často, protože ačkoli je Århus po Kodani největší, chćípnul tam pes. V poledne přes týden vymeteno jak v maloměstě a v deset večer všechno spí. Pekař, kadeřník, prodavač tisku, všechny je znal Erske jménem.

Kodaň, to byla jiná. Parky, kluby, hloučky švédských turistů, v Christianii se dala koupit levná tráva. Erske pak ležel v parku s čísi hlavou v klíně, výlety končily vždycky stejně. Znal to dobře ve středu města a pak kolem Kastelletu a Churchillova parku. O Hansenově nikdy dřív neslyšel. Možná to bude jedna z těch malých ulic v centru anebo někde u přístavu, pomyslel si. Na internetu našel mapku čtvrti, plánek vytiskl a na čtyřikrát jej složil do kapsy. Oboluň. Už ten název toho spolku byl zvláštní. Založen roku 1947 Mariane Doranovou, Táňou Krasnoludkovou a Lorou a Manfredem Gregersenovými. Ve stejný rok se narodila i Erskeho matka Lili, Velká Británie uznala nezávislost Irska a Mao Ce-tung vyhlásil komunistickou Čínskou lidovou republikou.

O spolku Oboluň se Erske dozvěděl náhodou. Probíral se starými novinami kvůli jedné podotázce na zkoušku a ten samý inzerát se na jaře 1949 opakoval v několika dánských novinách. Ztratil se jakýsi Hablund Doran a spolek Oboluň nabízel odměnu každému, kdo by jej našel nebo přispěl k jeho nalezení. Podle inzerátu byl Hablund Doran filmař a etnograf v jednom a navíc úspěšný podnikatel.

Erskeho překvapilo, že o něm do té doby neslyšel. Nedoceněným dánským osobnostem měli na katedře kulturní antropologie v År-

husu věnovaný celý jeden dvousemestrální seminář. Hned druhý den zašel Erske za vedoucím kurzu a na Dorana se jej ptal. Ale ani on nevěděl nic. Erske se ještě jednou vrátil k novinám z té doby a objevil několik článků věnovaných přímo Doranovi, a to ve velkých kodaňských denících. Články ho líčily jako pozoruhodnou osobnost, ačkoli se zdálo, že jediná věc hodná zvláštní pozornosti je právě ona výprava, ze které se nevrátil. Jinak z článků vyčetl vlastně jen to, že Doran vlastnil v Kodani továrnu na zdravotní potřeby, která, jak si snadno dohledal, v roce 1956 zbankrotovala.

Erskeho začal Doran zajímat. Nikoho, kdo by navštívil sovětskou vesnici čtyřicátých let, na katedrálním semináři ještě neměli. Hodilo by se to nejspíš do kurzu Aspekty kolektivizace sovětského venkova nebo Etnolingvistika Sibíře první poloviny dvacátého století. Vlastně si chtěl Erske hlavně zlepšit reputaci. Poslední dva semestry jeho prospěch za moc nestál a s docházkou to bylo ještě horší. Jestli je Doran naživu, pokusí se ho přemluvit. Katedra měla na takové účely vyhrazené peníze a nějaké otázky by si už pro něj vymyslel. Starého pána by odvezl do Århusu a zase zpátky svým autem, stál by za to i jako kuriozita.

Telefon, jehož číslo se mezi lety 1949 a 2006 osmkrát změnilo, vyzvánělo v Hansenově alespoň dvě minuty, než se ozval unavený ženský hlas.

Vychrlil na ni všechno. Jak se na Hablunda dostal, co všechno se o něm dočetl a že by se se starým pánem, pokud to lze, rád seznámil.

Ticho ve sluchátku trvalo celou věčnost, Erske vyrozuměl, že Hablund Doran se nikdy nevrátil.

Možná ho zaujalo právě to, že ho ta stará žena tak tvrdohlavě odmítala. Anebo to byl ten zvláštní přízvuk?

Volal pak ještě několikrát a přesvědčoval ženu tak dlouho, až ji nakonec přemluvil, že mu dovolila přijít.

Najít Hansenovu netrvalo dlouho. Dlouhá ulice s nízkými činžovními domy spojující dvě hlavní, které Erske procházel už spoustukrát. V padesátých letech tady bydlela kodaňská střední třída, ale teď byla Hansenova a okolí čtvrtí lidí, kteří tady zestárli nebo neměli peníze. Přistěhovalci, dělníci z továren na kraji města. Erske cestou prošel kolem dvou podezřelých ošumělých hotelů a několika malých obchůdků s potravinami. Stály tam ve frontě staré dámy, pamětnice lepších časů.

Štítek Oboluň na schránce spolu se jmény Mariane a Táni ještě pořád visel. Na schránce, v níž tehdy Táňa objevila jediný Hablundův dopis, a teď už tam léta nic nechodilo.

Otevřela mu nedůvěřivá žena v odrbaných, o číslo větších pánských pantoflích, v legínách s vytahanými koleny a s kšiltovkou na hlavě.

Kdyby Erske věděl, jak Táňa Krasnoludková vypadala před šedesáti lety, musel by uznat, že se skoro nezměnila. Stále stejná pecka na stopce, jak Táňa připadala Mariane, ta malá hlava s vlasy nakrátko a štíhlé tělo s úzkými boky. Jen vlasy teď měla skoro úplně bílé a nohy a ruce ještě o něco tenčí a poseté tmavohnědými skvrnami.

Chvilé stačila k tomu, aby poznal, že muži téhle ženě neříkali nic. Věděl to pokaždé ještě dřív, než to dokázal pojmenovat, a málokdy se mýlil.

Překvapilo ho, jak je byt malý. Dvě místnosti, kde se člověk sotva otočil. V kuchyni tam měla stará žena jen kredenc se stolem a jedinou židli a v druhé místnosti vedle kupy špinavého prádla postel se skříní. Bylo vidět, že na návštěvy není zvyklá a své zvyky kvůli nim ani měnit nebude. Do té hory prádla jen párkrát koplá nohou, aby Erske prošel dál, a první, co mu řekla, bylo, že Kodaň stojí za hovno.

Stěny obou místností byly plné fotografií, fotky stály i na stolku u postele a na lednici. Kromě jedné Hablundovy, velkého portrétu na-

proti dveřím v předsíni, který tam visel už šedesát let, byla na všech ostatních Mariane. Mariane a Táňa, Táňa, ale nejčastěji Mariane. V Helsinkách na prvním společném výletě, kam se vydaly potom, co je Hans Schmidt podvedl, v Benátkách, kam spolu jely, když s penězi zmizel ten další, v Neapoli, v Paříži, ty dvě ženy spolu procestovaly celou Evropu. Erske si prohlížel fotografie, Táňa stála vedle něj a funěla mu za krk.

Všechna zavazadla na cestu musela vždycky balit sama. Myslet na to, aby se na nic nezapomnělo, a na nádraží pak hledat taxík, co je zaveze do hotelu. Jednou zapomněla jeden jejich kufr na pokoji. Celý den s ní pak Mariane nepromluvila.

Ta druhá žena je přesný opak téhle, pomyslel si Erske. Světlovlasá růžolící Mariane věčně v pastelových barvách a blůzičkách s límečkem připomínala v pozdějších letech vrásčitou školačku. Na fotografiích se vždycky smála, a jako by měla předplacený vítr, na všech jí čechrал vlasy. Eorskemu se líbilo, jak bylo z těch fotografií cítit, že se mají rády, i když třeba jen stály vedle sebe pod Vítězným obloukem jako dvě kolegyně z práce.

Na společné fotografii, jediné, kterou znal, se Lili a Erskeho otec smějí taky. Od dětství se mu ten jejich úsměv do objektivu protivil. Byl falešný a každý to musel vidět. Už tehdy přece věděli, že spolu nebudou.

Mariane před patnácti lety odjela, podotkla Táňa, když viděla, jak dlouho si Erske tu fotografii prohlíží.

Mariane Doranová?

Jo ta. Jednatřicet let jsme bydlely spolu. Vytáhla mě z póvlu, jak ona říkala. Hablunda jsem osobně neznala, ale musel to bejt štramák. Mariane mi o něm toho navyprávěla tolik, že mám někdy pocit, jako bychom vlastně celou tu dobu žily i s ním. Divný, co?

Ani ne. Moje matka taky dlouho žila s otcem, i když jsem ho nikdy neviděl.

Děláš, že víš, o čem mluvím, ale víš houby.

Najednou jí ztvrdly rysy.

Zajímalo ho, odkud je. Kvůli přízvuku.

Tam, odkud jsem já, bys dostal přes tlamu, kdyby se to o tobě někdo dozvěděl. Ještě i dneska. Nakopali by tě do koulí.

Erskemu zatrnulo.

Hablund Doran je nezvěstnej a jeho žena úředně taky. Ještě něco? Jako by se v něm stařena nějak zklamala a chtěla ho mít z krku.

Co se stalo s Mariane?

Volalo ji srdce a tak to hulákalo, že v jednu chvíli musela všeho nechat a jet. Neslyšela najednou nic jinýho. Pár tobě podobnejch už tu bylo. Sliby a přípravy, a pak jsme je už nikdy neviděly. A tak se rozhodla odjet tam na vlastní pěst. Já sama tomu nevěřila. I když už se balila, tak ne. Protože párkrát ji to popadlo už předtím, a jednou si dokonce už volala taxík na nádraží. Když si ho volala tehdy, tak jsem si říkala, a teď to přijde. Řekne, že si to rozmyslela. Jenže jsme nasedly a jely spolu taxíkem až na nádraží. A pak nastoupila i do toho vlaku a ten vlak se rozjel...

Erskemu se zdálo, že stařeně zesklivatěly oči.

Takže už patnáct let tu čekám na ně na oba. Jenže Mariane se nevrátí.

Jak to můžete tak jistě vědět?

Vím to.

Znělo to rezolutně.

Mám ti říct proč? A ty se mě zas zeptáš, odkud jsem, protože mám tenhle přízvuk, a já řeknu nedaleko od Jakutska, a ty si pomyslíš, že se mi moc nedá věřit, stejně jako si to myslela Lora s Manfredem.

A Hablund, ten se vrátit může?

Erske se Táni zeptal, i když to považoval víceméně za hloupost. Už dávno by přece dal o sobě vědět, a navíc kolik lidí se dožije devadesátky? Chabá čtyři procenta a většinou jsou to japonské ženy.

Co já vím, odpověděla na Erského otázku Táňa. Snad ne. Co bych tady se starým mužským dělala? Řekla mu, že zatímco se loudal v cizině, přišel o manželku?

Tak dlouho Táňa s žádným mladým mužem neseděla od doby, co s nimi dělaly pohovory pro expedici. S těmi muži, co se vždycky nakonec ukázali jako vykutálení čuráci. Sebrali peníze a zmizeli. Sedávaly takhle pak jen ve dvou s Mariane. Dívaly se z okna, pily víno, mlčely. To když už se jim nechtělo tolik utrácet v podnicích. Dokázaly předtím za večer profrčet tolik, co Táňa v životě nevydělala. Měly oblečení dvě skříňe a dvě na agendu Oboluně. Pak tři na agendu a jednu na oblečení a pak se ten poměr zase obrátil. To když Mariane přestala mít sílu přesvědčovat někoho o tom, čemu sama občas vůbec nevěřila. A někdy se to přesvědčení zase vracelo. Vráť se. Cítí to. Anebo ho najdou. Musí přece něco dělat! To hned vyházela všechno oblečení ze skříňe a křičela na Táňu, že zas začnou někam psát. Ještě jednou to zkusí a pak ještě jednou.

Naposledy Táňa takhle dlouho seděla s mladým mužským kvůli podezření z vraždy. Bylo to na policejní stanici a Lora s Manfredem tehdy svědčili proti ní, i když jim chyběly důkazy. Několikrát, když k nim šli na návštěvu, byl z jejich bytu údajně slyšet Marianin křik. A její snad ne? Fakt, že u Gregersenů se k sobě mají jako leklé ryby, přece nic nedokazuje. Být to tak všude, umíralo by se na nudu. Jejich domácnost bývala občas po italsku, a tak jim to fungovalo. Tohle jim tam na stanici řekla, jenže jí na to kašlali. Brečela. Asi mysleli, že se už každou chvílí přizná nebo co. Mačkali ji tam jako citron. Prej že polehčující okolnosti. Ale neměli na ní nic kromě toho, že Mariane několik let předtím napsala papír, že kdyby se jí něco stalo, Táňa po ní všechno podědí, a taky že podědila.

Mohla jsem to udělat už dávno, kdyby mi šlo o peníze, křičela na ně.

A ten kluk v policajtském řekl, to jste sice mohla, ale stejně tak jste to mohla udělat před týdnem, a měl pravdu. Taková věc se dá udělat kdykoli. Ale nahlas to Táňa neřekla. Byla rozhodnutá nesouhlasit s nimi vůbec v ničem. Neusnadní jim to. Stíhání pro nedostatek důkazů zastavili.

Erske se Táně líbil. Ty jeho paže. Sáhla by si. Tomu nápadu se v duchu zasmála. Teprve tehdy, když se za ní muži přestali otáčet a měla konečně pokoj, teprve tehdy mohla začít zkoumat, co jsou zač. Když z toho už nekoukalo jejich chtění, mohla skončit s ostýcháním a pěkně si rázovat očima, kde se jí ráčilo, protože chlapi si hleděli svýho. Jako mladá po tom jen toužila. Aby si tu svoji mlsnost nechali na ženy, kterým to nevadí.

Erskeho by polechtala za ušima, kdyby je měl o trochu větší. Zajíček. Když přišel, tak ji to sralo, ale když odešel, tak ani neměla radost, že už má doma klid. Jako by se v ní na stará kolena ozývaly mateřské pudy. Její dceři Máše, kterou nechala v Oboluni, bude teď už přes šedesát. Její vlastní dcera má dávno dcery a ty už dávno kupu dětí, co když nechtějí večer do hajan, Máša je straší, že přijede na černým vlku ukrutná babice Táňa a odvede je někam na dalekej západ. A možná, že ty chytřejší z nich by nebyly proti.

Byla už skoro půlnoc, když Erske od Táni odcházel. Hlavu měl v oblacích jako vždycky, když se napil předtím, než si v Charyni zvykl. Jel autem do Århusu, na starou Táňu Krasnoludkovou myslel celou cestu domů a hned o ní vyprávěl i matce. O zmizení Mariane a o Hablundovi, sám nevěděl, co si má o tom myslet.

Lili vyslechla Erskeho klidně a pozorně. O Táně prý Erske neví vůbec nic, ta stařena o sobě odmítala cokoli říct.

Lili by o sobě spustila hned, ale nikdo se jí neptá. Od rodinných historií ruce pryč, myslí si její syn. Žili odjakživa spolu a vědět cokoli o tom, co tomu předcházelo, o to Erske nestojí.

Když matka přišla s nápadem, že by se na tu Sibiř mohl vypravit, měl za to, že se zbláznila.

V létě přece vždycky někam jezdíš.

Sám, protože si s nikým nevyhoví, pomyslela si.

Říkals, že jim dokonce proplácely cestu.

Vyprávěl jí o všech těch výtečnících, co si od Mariane s Táňou vzali peníze a zmizeli.

Matka byla vlastně odjakživa větší dobrodruh než on.

Vypravit se tisíce kilometrů odsud hledat jakéhosi Hablunda, co už to má nejspíš za sebou?

Před spaním myslel na to, co mu říkala Táňa. Že by tam dostal přes tlamu, kdyby se to o něm dozvěděli. Báł se pak v Charyni celou dobu, že si toho někdo všimne.

Hablund

Čekali na lovce za Charyní s nákladáky, jak bylo domluveno. Kdyby se s Hablundem Vasilisa po cestě nepodělila o těch pár kousků sušeného masa, co si schovala, těžko by vůbec došel. I takhle měl co dělat. Jakmile řidiči zahlédli tu zuboženou skupinku potácejících se mužů a žen, vyběhli jim naproti a celí nedočkaví se ptali, kde jsou ostatní a kde mají soby. Glaznikov máchl rukou někam tím směrem, kudy stádo už před týdny prošlo. Necháпали ani v Charyni. Když přijela ta dvě velká nákladní auta a vůbec nic na nich nebylo. Vysvětlování nikoho nezajímalo. Ani vyprávění o vlčím přepadení, při kterém by se jinak všem vesničanům tajil dech a křičeli by sláva hrdinům, ani to. Měli vztek. S takovou se muži nevracejí. Jenže sobí stádo bylo pryč, nebylo kam se vracet.

Celou dobu, co byli muži pryč, chodily ženy do tajgy na dřevo. V popruzích tahaly ty mladší ve dvou celé suché stromy, stařeny nosily z tajgy ranečky klestí, u pomníku hrdinů vršily dřevo na sobí oheň. I rožnič samy celý sestrojily a doma už měly v miskách připravené koření na sobí polívku, velké hrnce, co se užívaly jen párkrát za rok, stály vedle kamen, stačilo do nich jen nanosit vodu a začít s vařením.

A místo toho pohublí muži se svěšenými rameny jen potichu každý zmizel ve své chalupě, vatra osiřela a v každém z charyňských domů, kde měli lovce, se dal někdo do pláče. Žena, matka nebo dcera, zatímco ošetřovaly mužům rány, vařily horkou vodu na zábaly omrzlin, víc než vyčítat očima si netroufaly.

Kdyby měli ve skladě stařešinátu takhle dlouhý pruh černé látky, omotali by jej kolem dokola celé vesnice a přikrytí tím sukнем by spali až do jara. Kdyby to bylo v pohádce. Ale bylo to v Charyni a měli před sebou ještě celou zimu. Víc než sto dní, kdy slunce bude

vycházet až k polednímu a zapadat hned vzápětí a tma netma musí se třikrát denně jíst.

Vasilisa porodila třetí den potom, co se vrátili. Byla Berilina sestra, trestankyně, a teď za to pykala, ale dítě je dítě, a tak i přesto by se bývalo slavilo. Navíc to byl kluk. Ale teď ta zpráva nikoho nepotěšila. Do jara nepřežije, pokyvovalo se hlavami. Ani jim ho prý nemá nosit ukazovat.

Navíc se prý ztratila většina kolchozního dobytka, někdo nechal otevřená hlavní vrata. Těch krav, které Hablund nikdy neviděl, a měl za to, že letadly se do Charyně vozí jejich mléko stejně jako hrách, oves a pšenice, co Velor počítal na váze, a pak se to nosilo do skladu. Jenže říkalo se ztratil se, a tak se asi někam poděl. To je hned. Kdyby bylo léto, mohly by se prázdné baráky po dobytku použít na sušení sena nebo na nedělní shromáždění při deštivém počasí, ale teď všude ležely závěje, stopy dobytka, který zmizel přes noc, byly do rána pod sněhem.

Hned jak si Velor v teplé chalupě pár hodin odpočinul, běžel rychle do sýpky. Byla to jen otázka času, kdy jeho podvod vyjde najevo. Nepřivezli z lovu maso, a tak přiděly mouky a všeho ostatního budou muset být ještě o něco vyšší, než předpokládal. Zásoby ze skladu tak nemohly Charyni vystačit na víc než na jediný měsíc. Velor se zavřel do sýpky a všechno znovu počítal. Na malé stolní váze, na níž Josipovičová vážila ořechy, když dělala párkrát do roka vzornou manželku, vážil v sýpce všechny kolchozní zásoby ve dne v noci celý týden. Té smuteční nálady, co byla venku, se stejně nechtěl účastnit. A schůzí stařešinátu, co vyhlásil krizový stav, těch taky ne.

Když na jedné z nich pak řekl nahlas, jak to se zásobami vypadá, měli v očích takovou hrůzu, jako když přišla jednou interní ohláška, že se letadlová linka do Charyně ruší. Naštěstí to tehdy byla jen kachna z centra, někdo je chtěl vyděsit. Tenkrát za nic nemohl, teď

za úplně všechno. Měl hlídat, a neuhlídal, a kdo si ze sýpky nesoudružsky nakradl, na to už se nedalo přijít.

S hladem rostlo podráždění, a když stařešinát na svém pravidelném hlášení oznámil, že zásoby v sýpce jsou o třetinu menší, než hlásili před pár týdny, rozbili vesničani u Josipovičů všechna okna a pak ještě několikrát potom, co je Velor provizorně zasklil. Aby kamkoli jezdil pro nová nebo někdo jiný pro cokoli, na to nebylo ani pomyslení. Charyň byla zasypaná sněhem. Napadalo ho tu zimu tolik, že několik trojnožek, co mělo chránit krajní baráky, popraskalo a sníh se lidem okny vevalil přímo do chalup.

Když přišel Nový rok a s ním otevření nového nádraží, jediné budovy, co vydržela bez oprav až do Erského časů i přes tu fušerskou práci trestanců, tak už k jídlu nebylo skoro nic. Z činovníků z okolních vesnic nepřišel na oslavu otevření nádraží ani jediný, protože už dva týdny zas bez ustání sněžilo a do Charyně nebylo jak se dostat. Oslavy spočívaly v tom, že Miškinová rozdala shromážděným vesničanům ze zásob stařešinátu po jedné naučné knize s věnováním a Glaznikov při projevu u pomníku hrdinů prohlásil, že zlá doba tuží morálku, a vesničani začali křičet a pískat tak, že už se nikdo další ze stařešinátu nic neodvážil přednést, a Velora narychlo poslali do sýpky, aby s dalšími přinesl každému Charyňskému alespoň po pytlíku mouky, protože skladu stařešinátu hrozí rabování, a Velor utíkal, až se za ním prášilo.

Dávky vesničanům se rozdávaly každý týden v neděli po hlášení u pomníku hrdinů, aby na obecní shromáždění ještě vůbec někdo přišel. Staří vesničani navrhovali, aby se zase začalo scházet na starém místě, tam u volských hlav a rudé hvězdy, kde byl Hablund tenkrát na obřadu kostí a poprvé pak sám na procházce se Saškou, ale většinou stařešinátu se to zamítlo. Obracet se do minulosti, jen jak se udělá lidu trochu zle, není nic, co by se mělo podporovat, řekla na shromáždění Miškinová a podepřela to jedním z Leninových citátů. Glaznikov pak rekapituloval minulý týden, což znamenalo

na kilogram přesné zprávy, kolik toho ještě v sýpce od jednotlivých plodin zbývá, Pavlič apeloval na mladé, aby nekradli z přídělů starcům a dětem, a nakonec hrozil Bovnik tresty pro každého, kdo by se k takovému ostudnému chování snížil. Bovnik měl vůbec hodně práce. Charyňští si začali rozvzpomínávat nejen z pověrčivosti na stará místa, ale také na svoje nemoci. Chtěli, aby jim Bovnik napsal potvrzení k odjezdu, doporučení k návštěvě nemocnice někde ve městě, někde, kde se dá sehnat něco k jídlu, někde, kde se stále stejný jídelníček nebude skládat z jedné moučné placky a kopečku rozvařené zeleniny. A černý duch Bovnik psal doporučení a nechával si platit a Charyňští s ranci, s nimiž sem kdysi poslali jejich rodiče a bez povolení nesměli pryč, se shromažďovali v úplně nové čekárně nádražní budovy a marně čekali na vlak, protože ani sám Lenin, sněžný pluh sovětských drah, lokomotiva s rameny z ocele, nestačila tehdy na transsibiřské magistrále tu záplavu sněhu odklízet.

Navíc přes zimu nabíraly vlaky v Charyni obecně málo. Bylo třeba zajistit přepravu mezi velkými městy, kde na nádraží čekaly na vlak lidi stovky, a tak ze dvou vlaků, které Charyní v lednu 1947 projížděly, na charyňském nádraží ani jeden nezastavil.

To, že se nikdo nemohl z Charyně dostat, také znamenalo, že nebylo koho trestat za odjezd příbuzných pracemi pro obec, a chyběla síla, která by dělala činnosti, do kterých se nikomu nechtělo. Kobky trestanců byly prázdné. Nebyl nikdo, kdo by ve dne v noci odklízal sněh, nebyl nikdo, kdo by v rukavicích a ušance pod Velorovým dozorem rozdával po nedělním hlášení tři hodiny dávky jednotlivým rodinám, tak dlouho to kvůli neustálému handrkování a prosbám o přídavky většinou trvalo, nebyl nikdo, kdo by obstarával kluziště, ačkoli zrovna na bruslení měl v Charyni v ty dny pomyšlení už jen málokdo. Občas k někomu zajít na návštěvu a rozehnat polední chmuru štamprletem vodky, to ano, ale sněh několik dnů po Novém roce, kdy trestancům skončila práce, nikdo neodhraboval a pak už

stačily síly každého Charyňana jen na udržování vlastního úzkého koridoru od chalupy k pomníku hrdinů, kde se v neděli rozdávaly dávky a odtud hned zase zpátky ke kamnům a hrát se tam až do dalšího týdne.

Nakonec se obecních prací chopil stařešinát, protože pověřit někoho z Charyňských se činovníci už v lednu báli. Vychrtlí lidé plní hněvu měli stejně za to, že si stařešinát ulil někde něco pro sebe. Jen soudružské nadšení by je přece od rána do večera na nohou neudrželo. A to měla ještě Miškinová sílu udělat v kobkách výstavu výstřižků z novin ke Dni železničářů. Ve skladu se s tím vystřihovala několik nocí. Potají použila i fotografie z některých naučných publikací, které do knih po skončení výstavy zase vlepila zpátky. V kobkách stála na zemi dvacetimetrová vrstva zmrzlé vody. Na prohlídku fotografií bylo možné si donést brusle, stařešinát to předem hlásil a účast všem nanejvýš doporučil, takže na otevření výstavy se nakonec sešlo asi dvacet lidí. Miškinová byla toho míněná, že aby se udržela morálka, je nevyhnutelné sebe i ostatní nějak zaměstnat.

Do nádražní čekárny se k polovině ledna přesunula už dobrá čtvrtina vesnice. Bovnik na nátlak Glaznikova přestal povolenky k odjezdu vydávat s poukazem na stranické kvóty a stařešinát zorganizoval prohazování cesty k bahňáku, kdosi vyjádřil naději, že by se snad pod ledem mohlo schovávat několik ryb, které by si mohli opéct. Led do bahňáku prosekal s velkou slávou Bovnik, ostatní stáli namačkaní v proházeném dva metry vysokém koridoru ve sněhu a čekali, až ti vpředu zahlásí, jestli se nějaká ryba přišla k díře nadechnout. Připluly dvě a obě Charyňští vytáhli ven. Byli to pořádní macci a naporcovali je charyňským dětem. Ujíдалo se jim z dávek, ale stařešinátu scházela síla na to, aby takové věci udrželi pod kontrolou. Miškinová jen opakovaně na shromážděních nabádala k lidskosti, načež se lidé ve frontě na příděly pouštěli do strkanice. Miškinová je napomínala po každé o něco slabším hlasem, pokaždé tišeji, sukně pod kolena, která

ji dříve obepínala, jí visela na vystouplých bocích a pod kabát, pod který se jí předtím vešly jen dva svetry, si teď mohla obléknout hravě čtyři. I ostatní činovníci vypadali špatně. Jestli měli něco ulito stranou, pak z toho ujídali po tak malých kouscích, že to na nich nebylo vidět, a na rozdíl od většiny Charyňských, kteří celé dny nevylezli z postele, měli černé kruhy z nevyspání kvůli neustálému schůzování, přijatá usnesení šla do desítek a týkala se především dalšího a dalšího snižování dávek, které oddalovalo nevyhnutelné.

Byl to zázrak, že Hablund nehubnul. Zázrak Saščiny kuchyně a Hablundova úsporného organismu. Když přišli z tajgy, zdálo se všem Charyňským, že lovci, co se vrátili, vypadají jako kost a kůže. A zatímco Hablund zůstal tak, ostatní v dalších týdnech hubli dál a nemělo to konce.

Buro si Hablundovu kondici vykládal jako znamení. Jako by si na jednu vzpomněl na své čevapické kořeny. Na nedělní shromáždění začal přicházet zamýšlený a každého nabádal, jen ať si Hablundovy paže sám vlastníma rukama ozkouší. Hablund se ošival, zrovna mu končil poslední film a měl kvůli tomu po náladě. Kdyby mu vydržel o několik dnů déle, mohl se pokládat nejen za etnografa dokumentaristu, ale rovnou za válečného zpravodaje. Berilin slavný příchod na sebe totiž nenechal dlouho čekat.

Ačkoli by si to zasloužil přinejmenším stejně, Berilin pogrom na rozdíl od druhé světové nemá v Charyni žádný pomník. A to přesto, že na rozdíl od světové války, kterou zásobovali z týla magistrálou, co vagony vozila život směrem k tisíce kilometrů vzdálené Evropě, se to všechno dělo přímo tady. Diaspora ponižovaného kmene Karů, řepáčský čitský exil, dorazil do Charyně se vši parádou a sami Charyňští se navzdory nepříznivým podmínkám útočníkům srdnatě bránili.

Berilovci se stavili nejdřív u soukmenovců v Čevapice, která byla už dva měsíce od Charyně oddělená závějemi, aby nabrali sílu. Pochod

z Čity jim trval tři měsíce. Tři měsíce pěší túry závějemi, kdy Berilin dřevěný vozík střídavě táhli a střídavě nesli na ramenou, v čele Berila a pak komando bezzubých, řepáčů se zahojenými popáleninami a jizvami od seker, propustkami na svobodu, za něž se měl Bovnik za každou jednu před nimi zodpovídat. Dostat se do Charyně přes Pstruhy nebo opačným směrem ven do té doby nikdo z řepáčských nezkoušel. Vlci, medvědi, rozezlení duchové, kterým na místech jejich bydliště postavili lágry a jejich háje padly za oběť dřevozpracujícímu průmyslu, to všechny řepáče odrazovalo, ale Berila je nakonec v Čitě za ta léta přesvědčila. Bydleli tam ve strmých svazích za městem, za čitskými kasárnami, za areálem zabajkalské pohraniční služby, mezi troskami starých tanků, kulometů a betonových zřícenin bývalé vojenské nemocnice. Učili se ze starých vojenských příruček, které našli v nemocničním skladu, vlhké plesnivé brožury s návody na obsluhu kulometu a řízení tanku.

Nic z toho na přepadení Charyně v arzenálu neměli, ale Berila jim odtud předčítala na kuráž. Na rozdíl od naučných knih Miškinové se při takovém čtení nechtělo spát nikomu. Řepáči se nejvíc cvičili už tím, že za Čitou celou dobu vydrželi schovaní. Měli v malíčku, jak neslyšně našlapovat i jak se uživit v lese, kde kromě kůry, šišek a jehličí není pro nezasvěcence nic. Tahle dovednost Charyňským scházela, a tak když sobi táhli jinudy a sýpka se vyprázdnila, byli v koncích.

To všechno hrálo Berile do karet. I to, že Borja s Vasilisou, Berilin muž a její sestra, pykající na stavbě nádraží za její útěk, pro ni shromáždili přesné informace o tom, kde je v Charyni jaký dům, protože za ta léta, co byla pryč, došlo k všelijakým přestavbám, a taky ta všeobecná pověrčivost.

Většina Čevapických se k Berile přidala, jak jinak. Jejich odvaha čerpala z hořkosti. Řepáčtí šamani kropili Charyňským první baráky proti zlomocným silám tajgy, bez jejich pomoci by skupinky ruských ze západu tu první zimu nepřežily. Mělo se žít v míru, měly

se směňovat výrobky a dovednosti, popřípadě ženy, a ne léčkami se navzájem zahánět do úzkých.

Co jiného než léčka byla ta povinná školní docházka, která se stejně za pár let zrušila? A ty útoky ruských s kladivy na čevapickou řepnou manufakturu, co se prvních pár let každoročně opakovaly? A ty vousy? Jedno léto byla celá louka mezi Čevapikou a Charyní pokrytá dlouhými mužskými sovětskými vousy. Válely se tam jako mlha v barevných chuchvalcích od žluté přes rezavou až k šedivé, než je vítr rozvál po kraji. Vousy si na rozdíl od těl země nevezme a dešť je nerozmočí. Těla od těch vousů tam visela jen chvíli. Na výstrahu Sovětům, aby vrátili ženy, na které neměli právo. Nevrátili nic.

Když Borja řepáčům, kteří s ním čas od času přišli přes mříže kobky promluvit, opakoval, že se Berila vrátí i s většinou těch, co za ty léta z Čevapiky utekli, nevěřili mu ani ti, kteří Berilu dobře znali. Vyprávělo se to v Čevapice dětem jako příběh na usnutí. O velkém vysvobození, co přijde, až bude největší zima a tma a hlad a zjeví se blondatý cizinec, a to všechno se na začátku února 1947 stalo.

V Čevapice sice nebyl tak velký hlad jako v Charyni, protože řepáči dokázali vyžít z veverek a králíků a hlavně se do nich dokázali na rozdíl od charyňských trefit i zkřehlýma rukama, a když nebyla puška, tak klidně kamenem, ale lehce nebylo ani tam, protože sobi chyběli. Nejen maso, ale i parohy, kopýtko, šlachy, kosti a lůj, všechn ten materiál, který do Charyně vozili přes léto letadla v sovětské podobě prefabrikovaných nití, jehel, petroleje do lamp a čepic leninek, a Čevapičtí byli zvyklí dělat si tohle všechno sami, a najednou neměli z čeho.

Ani koně tehdy neměli. Natož tanky a samopaly. Jediné, co Berilina armáda vlastnila, bylo několik pušek, které Čevapičtí vyměnili s Charyňskými kdysi dávno za metráky řepy, to bylo všechno. Pak zbývaly už jen nože, sekery, oštěpy, kopí, špičaté hole, sněžnice na nohou, jediný exemplář Orlovových saní a desítky rukou v palčících připravených udělat cokoli, k čemu náčelnice zavelí.

Prvním na řadě byl sklad stařešinátu a prvním, kdo si blížící se armády všiml, byla Josipovičová s Burem.

Buro měl totiž nápad, a protože Josipovičová platila za Dánovu nejbližší přítelkyni, chtěl Buro začít svou tichou agitaci po jednotlivých chalupách právě od ní. Velor byl zrovna na schůzi stařešinátu, u Josipovičů byl Buro s idiotkou sám a přešel rychle k věci. Jovaka se nejdřív zamračila, zdálo se, že s něčím z toho, co Buro řekl, není spokojená, a on už začal litovat, že sem přišel, ale pak se dala do smíchu. Strčila do něj laškovně, on do ní a pustili by se i přes tu slabost a hlad do poštuchování, kdyby si najednou Buro nevšiml v okně toho valu, co se rychle blížil k nim. Řepáčtí si lopatami razili sněhem cestu k vesnici a Buro i Jovaka vyběhli před chalupu a začali s poplachem.

Všechny cesty z chalup vedly k pomníku hrdinů, a tam se za pár minut seběhli všichni. Jenže stařešinát schůzoval v zasedačce, a tak masa neměla vedení. Někdo z vesničanů vykřikoval, že je to vlky hnaná lavina, jiný zas, že na pochod se daly stromy. Z hladu se může hradba sněhu zdát i jako pluh Lenin, co vykolejil z magistrály, horda hladových nemá rozum. Kdyby to šlo a idiotka se mohla k budově stařešinátu rozeběhnout, byla by tam za pár minut, ale protože se musela brodit závějemi sněhu, bylo to kdo s koho. Volali a křičeli všichni Charyňští, ale okna v zasedačce zapadaná sněhem nepustila dovnitř nic. Idiotka si razila lopatou cestu vpřed, zatímco z druhé strany se ke skladu stařešinátu blížila Berilina armáda, idiotku i armádu dělila od stařešinátu zhruba stejná vzdálenost. Snad by i idiotka měla šanci, a navíc by do toho dala všechno. Jenže celý Berilin útok měl nazuté sněžnice, a to nakonec rozhodlo. Zpoza závějí o moment dřív, než Josipovičová stačila zabušit na zasedací místnost, vyběhli řepáčtí na sněžnicích, a než kdokoli stačil v zasedačce cokoli, sklad stařešinátu byl vyrabován, pušky rozděleny mezi útočníky a sníh kolem baráku stařešinátu začal tát, protože

Berila hodila do zasedačky zápalnou láhev s petrolejem a do stavení se pustily plameny. Činovníci vyběhli ven, Glaznikov a Josipovič zaduli na roh, znamení nástupu pro jejich sobí družinu, která v době nouze fungovala i jako domobrana. Pár pušek měli mužští v chalupách, od ženských dostali poklice jako štíty, ubohý val z trojnožek Berilino stádo nemohl odradit.

Bovnik se brodil sněhem, co nejrychleji to šlo. Že to byl především on, na koho měli berilovci spadeno, to mu nikdo nemusel říkat. Ta armáda sešivaných obličejů a špatně srostlých zlomenin půjde za ním ze všeho nejdřív. Za tím, kdo je za úplatky nechal odejít, za tím, kdo si za jejich zdraví postavil trojnásobnou chalupu. Do ní poběží ze všeho nejdřív, ale tam ho nenajdou. Aniž by měl čas si to promýšlet, vydal se směrem k Vasilisinu domku, s pistolí u hlavy ho matka jeho syna bude muset schovat.

V Charyni mezitím začalo řádění. Sníh slézal jako jazyk, co se plazí zpátky, ze žáru z domů, z krve, co crčela z těl, sníh v ní tál jako mléčná pěna a pak mrzl do růžových jezírek, jako by najednou přišlo léto a zima se vrátila hned vzápětí, jako by se zrychlil čas.

Většina z rodin, co berilovce hned na slovo poslechly a staří, mladí na povel se okamžitě řadili s rukama za hlavou čelem k chalupě, zůstala naživu. Kulkou to odneslo jen těch pár, kteří se pokusili o odpor nebo o pomoc sousedům, přestože věděli, že za míchání se do cizích věcí se v takovou chvíli platí životem.

Zatímco většina občanů čekala, až na ně dojde řada, družiny lovců domobraníků ostřelovaly berilovce ze stran, vyrážely a zase se stahovaly tu do toho, tu do onoho baráku, kde je charyňští odvážlivci pustili do dveří. Heslo otevřete, tady činovníci stařešinátu, což bylo v běžných dobách zaklínadlo, na které se v Charyni otvíraly dveře všech domácností jako na povel, nezabíralo a bojovnícké družiny Charyňských se musely spolehnout na odvážlivce, kteří jim poskytlí úkryt na vlastní nebezpečí.

Jisté je to, že se z Charyně valil dým ještě několik dní potom, co Berila se zbytky svých mužů odtáhla. Izikil prý věděl, že to takhle dopadne, ale Izikil věděl vždycky všechno, a nikdy ničemu nepomohl. Tušení věcí si nechával pro sebe, pokud mu někdo nepoložil přesně formulovanou otázku. Jen na té jediné společné cestě vlakem s Fedorkem jako by se rozmluvil sám od sebe, ale když ho pak Fedorek hledal v Čevapice, nikdo mu jeho chýši nechtěl ukázat. Stařec. Báł se. Jeho doba byla pryč a v nové neměl váhu, jestli si vnitřního kolašy vůbec kdy řepáčský prostý lid tak vysoce cenil, jako si cenilo samo sebe.

Někteří z Beriliny armády zůstali v Čevapice, jiní s Berilou odtáhli do tajgy, hrstka z nich se snad i vrátila do Čity. Pokud chtěli jen Charyňské stihnout trestem, na který marně čekali řepáči se založenými rukama v Čevapice tolik desítek let, že se ho ujmou rozezlení duchové tajgy, mohli si odškrtnout splněno. Podle jiné verze bylo celé povstání jen Berilinou pomstou za Vasilisino břicho. Za to, co Bovnik její sestře udělal. U ženské prý stejně nelze žádnou pořádnou politickou strategii předpokládat, a tak ani u Berily ne. Ať už to bylo tak nebo tak, černý duch Bovnik přečkal všechen nečas v hromadě dřev za Vasilisíným domem.

Kdo se diví, že tenhle Dán stále ještě nepomýšlí na návrat domů, tak se plete. Myslel na to každý den. Jenže teprve pomalu sbíral odvahu a slova, jakými to říci Sašce. Mariane napsal po tom prvním dopise, který četla, ještě během zimy několik dalších, ale do Kodaně nedošly. Stará Irina je schovávala na poště v šuplíku a předávala stařešinátu, protože v krizových časech se může cokoli, a hlad dolehl po útoku berilovců na Charyň ještě tíživěji než předtím. Nic mu neulevily ani odznaky statečnosti, které stařešinát nechal Bura vytepat ze starých plechovek, protože všechny řádné už došly, a uděleny byly zejména Charyňským, kteří byli v době útoku opevněni na nádraží, protože větší část z nich se nakonec vydala nemilované vesnici na

pomoc a někteří za to dokonce zaplatili životem. Zdá se ale, že ty z Charyňských, kteří se skrývali v nádražní budově, někdo před útokem varoval. Když se totiž Berilino komando blížilo k vesnici, byly všechny vchody do budovy nádraží zataraseny, okna zevnitř zabeďněna prkny a jeden každý v čekárně měl v ruce alespoň po kameni. Že by Hablund?

Těla padlých v boji náležela, jak kázal zvyk, posledním ptákům. Zabalená ve všelijak k sobě přiřitých kusech látek nesli je Charyňští sami víc živí než mrtví slabostí na místo odpočinku velkým průvodem. Hablund podpíral z jedné strany Sašku, z druhé Vasilisu a poprvé za tu dobu, co byl v Charyni, si ani nevzpomněl na fotografování. Toho pohledu, kterým si ho měřil Buro, si ale všiml.

Tady by si svůj nápad Buro nikomu do ucha šeptat neodvážil. Ostatně dá se vůbec nápadem nazvat jen pouhá odvaha říct to nahlas? Pieta k padlým soudruhům je ovšem svatá věc a Buro mlčel a ještě i několik dní potom jako pěna. Pak se tu a tam pustil do vtipkování. To aby zjistil, jestli už přišel ten správný čas a zda se jen čeká na to, kdo se toho chopí. Obcházel lidi, nikomu nic vysvětlovat nemusel. Hablundovu a pár dalších chalup z toho vynechal a pak už se jen čekalo na příležitost.

Krátce předtím, než se v Bovnikově chalupě sešel celý stařešinát, přiběhla za Hablundem Vasilisa, celá uplakaná. Někdo se vkradl do chalupy a ukradl jejího chlapce. Kdyby ho dítě neznalo, křičelo by. Kdyby to byl vlk, neodnesl by si dítě i s peřinkou. Ale Hablunda netrklo ani tohle. Ani ten kousek masa, co Velor jen tak přinesl ze schůze stařešinátu, jako by týdny nejedli už jen hnilou zeleninovou nať a horkou vodu. Zatímco Vasilisa plakala a stále dokola obcházela chalupy, kde nikdo nic nevěděl, Hablund se dal do zašívání všech bot, co měli doma, v domnění, že se tím Sašce ještě předtím, než odjede, alespoň trochu zavděčí. Stihl už udělat závěsnou kolébku pro Vasilisina chlapce, ale to se Saška spíš čertila.

Sněžilo a mrzlo v ty poslední dny tak, že plno rodin už přestalo vycházet i v neděli pro přídělové dávky. Pila se vroucí voda z rozehrátého sněhu, čekalo se na spásu, a když se někde objevila trocha masa, na to, odkud je, se nikdo neptal.

Bovnik si Hablunda pozval k sobě domů přesně v den, kdy Hablund poslední pár opravených bot pyšně postavil zpátky na jejich místo v předsíni.

Kvůli jakési záležitosti, vysvětlil Bovnik to pozvání. Hablund šel rád, protože doma Saška kvůli jeho plánovanému odjezdu tropila scény. Že je jejím manželem a takové sliby přece platí navždycky. Hablund neměl nic, co by jí na to odpověděl. Že to celé nemyslel vážně? Že už nemá na co točit a fotoaparát zůstal v tajze?

V Bovnikově chalupě už čekal Buro a celý stařešinát. Zatímco Vasalisa marně bušila už na čtvrtou chalupu, která byla prázdná, a Saška si doma právě dobalila svůj vak na cestu do Godaně, venku před oknem do Bovnikovy chalupy se už mačkal chumel ženských. Strkaly se lokty a šlapaly si na nohy, protože každá z nich z Dána chtěla vidět co nejvíc. Čekalo se ještě na Jovaku. Přivlekla se vyhublá s kufříkem Velorova chirurgického náradí, sotva se držela na nohou.

Hablunda v chalupě celého svlékli, umyli, vytřeli do sucha, a zatímco vzpírajícího se muže ostatní drželi za nohy a za ruce, Jovaka vybrala nástroj a Bovnik Dána, co měl i v největším hladu stále ty své pěkné paže, podřízl dlouhým kuchyňským nožem s dřevěnou rukojetí.

Petra Hůlová

Stanice Tajga

Ilustrace na obálce Ant_art/Shutterstock.com a z Pixabay.com
Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 20. 10. 2023

ISBN 978-80-274-3566-1 (epub)
ISBN 978-80-274-3567-8 (pdf)
ISBN 978-80-274-3568-5 (prc)